

༡། སྐད་ཡིག་ལམ་བཟང་།
བོད་དབྱིན་ལྷོག་དེབ།

Language Pathways

1

A Tibetan & English Reader

Pema Gyatso & Geoff Bailey

བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དབྱིན་སྐད་ཁང་།
Tibet People's Press

༄༅། །སྐད་ཡིག་ལམ་བཟང་།།

བོད་དབྱིན་སྐད་ཀྱི་དཔེ་

དེབ་དང་པོ།

Language Pathways

A Tibetan & English Reader

Pema Gyatso & Geoff Bailey

Tibetan Academy of Social Science, Lhasa, TAR

བོད་མཐོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་སྤྱི་འབྲེལ་མཉམ་ལས།

西藏社会科学院涉外合作项目

བོད་མཐོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

Tibet People's Press

图书在版编目(CIP)数据

语言之路.1/拉强·白玛加措,(澳)杰夫·贝利编著.
—拉萨:西藏人民出版社,2010.1
ISBN 978-7-223-02784-7

I. ①语… II. ①拉… ②贝… III. ①藏语—教材②
英语—教材 IV. ①H214②H31

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2009)第 208444 号

语言之路 1

编 著	拉强·白玛加措 杰夫·贝利
责任编辑	道帙·才让多杰
封面设计	杰夫·贝利
出版发行	西藏人民出版社(拉萨市林廓北路 20 号)
印 刷	四川大自然印刷有限公司
开 本	787×1092 1/16
印 张	14.25
字 数	120 千
版 次	2010 年 1 月第 1 版
印 次	2010 年 1 月第 1 次印刷
印 数	01-5,000
书 号	ISBN 978-7-223-02784-7
定 价	32.00 元(附 CD)

版权所有 翻印必究

(如有印装质量问题,请与出版社发行部联系调换)

发行部联系电话(传真):0891-6826115

Dedicated To Gen Dawa la

Great scholar, teacher, father and friend

(1961-2007)

༄༅། །ང་ཚའི་གཅེས་པར་འོས་ཤིང་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་སྒྲ་རིག་པའི་དགེ་བའི་བཤེས་
གཉེན་དང་། བྱམས་བརྩེ་ཅན་གྱི་ཕ་བཟང་། ཕྱི་ཐག་རིང་བའི་གྲོགས་པོ་བཅས་
ཡིན་པའི་རྒྱ་རྒྱ་བ་ལགས་མཆོག་ལ་རྗེས་དྲན་གྱི་སྒྲེས་སུ་འབུལ་རྒྱུ། །
(༡༩༩༡ - ༢༠༠༧)

སྒྲུང་གཞི།

༣། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ནི་བོད་མིའི་རྩ་ཆའི་ཤེས་རིག་གི་འབྱུང་ཆ་ཡིན་པ་དང་། དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཡིག་ཀྱང་འཛམ་སྐད་འདིར་ཉ་ཅང་མཐོ་སྤྱད་ཆེ་བའི་སྐད་ཡིག་ཅིག་ཡིན་པ་ལགས་ན། དེང་བོད་ཕྱི་ནང་དུ་བོད་དབྱིན་སྐད་ཡིག་གཉིས་ལ་སྤྱད་བཅོན་བྱེད་འདོད་ཆེ་བའི་སློབ་གཉེར་བ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་མཆིས། ད་ལན་བོད་སྤྱི་ཐོས་སྒྲིཊ་ཆོག་མཆན་རིག་ཁང་གི་ཞིབ་འཇུག་པ་སྤྱི་གཞི་ཁྱེད་ཀྱི་བྱང་པ་ལྟ་བུ་མཆོད་དང་ཨོ་སི་སྤྱོད་ལེ་ཡའི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་པ་སྤྱི་ཞབས་ལྷེ་འུ་ཕྱི་ལི་ (Geoff Bailey) མཆོག་ཟུང་ནས་དོན་གཉེར་ཅན་དེ་རྣམས་ལ་དམིགས་ནས་སྐད་ཡིག་ལམ་བཟང་ཞེས་པའི་བོད་དབྱིན་སྒྲིག་དེབ་འདི་ཚུམ་སྒྲིག་གནང་བར་དགའ་མཁུ་ཡི་རང་ཁྱེད་ཀྱི་དང་ཆབས་ཅིག་དེབ་འདིའི་ཁྱད་ཆོས་མདོ་ཙམ་མཆམས་སྤྱིར་ཁྱེད་ཀྱི་བོད་དེ། གཅིག་ནི་སྒྲིག་དེབ་འདི་བོད་ཡིག་གི་བརྒྱུ་མཐུན་ཆོས་གཞིར་བཟུང་ནས་བསྐྱར་ཡོད་ལ། དེའང་བོད་ཡིག་བརྒྱུ་མཐུན་ཆོས་ཀྱི་འདེམས་ཁྱད་སྤྱད་དག་བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྱོད་དུ་དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་སྤྱད་གཏམ་གྱི་གས་སུ་གཏོགས་པས་སྒྲིག་པ་བོད་སྤྱི་ཐོས་འཕེལ་བྱ་ཡིན་པ། གཉིས་སུ་སྒྲིག་པ་བོད་ཚུམ་སྤྱི་ཐོས་བྱས་པ་བརྒྱད་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་མ་ཟད་སྐད་གཉིས་སྤྱི་ཐོས་བརྒྱུ་མཐུན་ཆོས་ལ་འཕེལ་བ་ལ་འཕྱོར་དེས། གསུམ་ནས་མང་གཞིའི་ཤེས་བྱ་གཙོ་བོར་བཞག་པས་གསར་སྤྱི་ཐོས་རྣམས་ལ་བོད་དབྱིན་སྐད་ཡིག་དང་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་མང་གཞི་གང་འཆམས་ཤིག་འདིར་རྒྱུར་ཕན་ཡོན་ཡོང་བ། བཞི་པ་བོད་དབྱིན་སྐད་ཡིག་གི་རྒྱ་ཆད་དེས་ཅན་ལ་སྤེལ་བའི་སྤྱི་ཐོས་གཉེར་བ་ཆོད་བཞུ་སྒྲིག་དང་གོ་བ་ལེན་པའི་རུས་པ་མཐོར་གཏོང་བ་ལ་ཕན་འབྲས་ཐོན་དེས་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་བཅས་སོ། །

དགེ་ཆན་ཆེན་མོ་བ་པ་སངས་དབང་འདུས་ནས་

བོད་སྐད་འཁྱེད་ལྷ་ ༥ ཆོས་ ༥

སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་ལྷ་ ༩ ཆོས་ ༢༣ ལ།

དཀར་ཆག

ཤིས་བརྗོད།	10
མཚན་རྟགས།	17

དང་པོ། སྤྱང་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོར།

༡ མེང་གོ་དང་རི་བོང་།	20
༢ བྱར་གཏམ་ལ་བྱར་ལན་སྟོག་པ།	28
༣ ཇུ་ཁུ་སྟོན་པས་སྤྱང་གཏམ་སྟོབ་པ།	36
༤ སྤྱང་གཏམ་ཐུན་པའི་སྟོན་པ།	44
༥ ཁ་ཏ་དང་སྤྱང་གཏམ་མཐོང་གི་ཤོར་འགྲན་པ།	52
༦ རི་བོང་ཅལ་འཇུག་པ།	59
༧ སྟོན་པའི་གྲིས་བུ་ལ་བུ་ལ།	66
༨ རོར་གཅིན་གཏོང་པ།	73
༩ སྤྱང་ཆེན་གྲིས་རང་ལུས་དོར་པ།	82
༡༠ སྟོན་པའི་གྲིས་བུ་ལ་བུ་ལ་ཆང་བཞེགས་པ།	90

གཉིས་པ། རྒྱུན་ཤིས་སྟོན་པ་དཀར་ཆག

༡༡ མཐུན་པ་སྤྱང་བཞི།	100
༡༢ ཆེ་རིང་རྒྱུན་སྟོན་པ།	109
༡༣ བཟླ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱུད།	117
༡༤ རྒྱུན་སྟོན་པ་བུ་ལ།	126

Contents

Opening Salutation	11
Preface	12
Introduction	14
Abbreviations	17

Section One: **Folk Stories**

1. The Lion and the Rabbit	21
2. An Exaggerated Reply to a Tall Story	29
3. Aku Dönba's Clever Teaching	37
4. The Clever Doctor	45
5. The Crow's and the Magpie's Eyesight Competition	53
6. The Rabbits Who Fled at the 'Jel'	60
7. Smart Thinking Wins the Day	67
8. The Urinating Jewels	74
9. The Elephant Sacrifices Himself	83
10. The Ravens Burn the Owls' Nests	91

Section Two: **Well-Known Symbols**

11. The Four Harmonious Friends	102
12. The Six Symbols of Long Life	110
13. The Eight Symbols of Good Luck	117
14. The Seven Royal Treasures	126

གསུམ་པ། ངག་རྒྱན་པ་གཏམ་བྱ་འཇགས།

༡༥	ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོས་སྒྲོན་པོ་འདེམས་ཚུལ།.....	136
༡༦	བསམ་ཡས་བྱ་དེ་དཀར་པོ།	143
༡༧	ཆོང་དཔོན་ཞོར་བྱ་བཟང་པོ།.....	150
༡༨	ལྷ་སར་རྒྱ་བཟས་བཏབ་པའི་ལྷང་མ་བཞི་ཡོད།	158

བཞི་པ། བསྐྱབ་བྱ་ཞོར་བྱའི་བུམ་བཟང་།

༡༩	ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ལས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་བསྐྱབས་པ།.....	166
༢༠	ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ལས་སྤང་དོར་སྒོ་གྲོས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་བསྐྱབས་པ།.....	175
༢༡	ཁ་ཆེ་པ་ལྷ་ལས་མི་ཆེ་སྤོང་ཟད་དུ་མི་འགྲོ་བར་བྱེད་པའི་བསྐྱབ་བྱ།.....	184
༢༢	ཁ་ཆེ་པ་ལྷ་ལས་གཏམ་ལ་ཡིད་གཟབ་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐྱབ་བྱ།.....	192

བུར་བཀོད།

མིང་ཆོག་ཕྱོགས་བསྐྱས།	200
----------------------------	-----

དབྱུང་གཞིའི་དཔེ་ཐོ།.....	223
--------------------------	-----

Section Three: **Legends**

15. The Way Songtsen Gampo Chose His Personal Secretary..... 137
16. The White Rooster of Samye 144
17. The Great Merchant Norbu Sangbo 151
18. The Four Willow Trees Planted by Princess Wencheng in Lhasa..... 159

Section Four: **Wisdom Literature**

19. Extolling the Virtues of Wisdom (from Sakya Legshe)..... 167
20. Extolling the Virtues of Intelligent Discernment (from Sakya Legshe) 176
21. Advice About Not Wasting Your Life (from Khache Palu) 185
22. Advice About Being Careful What You Say (from Khache Palu)..... 193

Appendix

Glossary: Tibetan to English 200

Sources 223

ཤེས་བརྗོད།

༄༅། །བཞི་དང་ཁུམ་ཅུས་མིང་ཞིའི་གནས་ལྷགས་ཀྱན། །
བདེ་ལྷག་སྟོན་རྒྱས་གངས་ཅན་ཡི་གའི་སྟོལ། །
བཟང་པོ་འདི་འདྲ་བརྒྱད་འཛིན་མ་རྒྱས་ན། །
སྟོན་བྱོན་མཁས་པའི་ཐུགས་ཀྱི་ཁྲེལ་ལས་ཅི། །

དེས་ན་གསར་སྐྱེས་མོས་ངོའི་སྟོ་བགྲོད་ཀྱི། །
ཅུ་ཅུན་ལ་བརྟུན་སྐད་ཡིག་ལམ་བཟང་པོ། །
བོད་དབྱིན་སྐྱབ་བ་བྱང་ལྷན་སྲུ་ཅུང་འདི། །
ངལ་བ་བརྒྱ་ཡིས་གསར་བྱའི་ཐུག་ཏུ་ཐུལ། །

སྐད་གཉིས་སྐྱབ་བའི་སྟོབས་པའི་ནོར་སྤེང་དུ། །
བསྐྱོད་འདོད་གཞོན་རུ་འདུན་པའི་རྩལ་རྫོགས་ཏེ། །
རིང་པོར་མི་ཐོགས་ཤེས་རིག་དཔལ་གྱི་འབྲས། །
གངས་རྩོངས་མཛེས་པའི་རྒྱན་དུ་ཁྲག་པ་དང་། །

དེ་ལས་ཕྱི་ནང་རིག་པའི་སྤྲིང་བརྒྱད་ཚོགས། །
རིན་ཐང་གཞལ་མེད་དབྱིག་གི་འོད་ཟེར་དག། །
ཁ་བ་རི་ཡི་རྒྱ་ལས་ཡོངས་གྲོལ་ནས། །
ཡངས་པའི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱན་དུ་གསལ་བར་ཤོག། །

Section Three: **Legends**

15. The Way Songtsen Gampo Chose His Personal Secretary..... 137
16. The White Rooster of Samye 144
17. The Great Merchant Norbu Sangbo 151
18. The Four Willow Trees Planted by Princess Wencheng in Lhasa..... 159

Section Four: **Wisdom Literature**

19. Extolling the Virtues of Wisdom (from Sakya Legshe)..... 167
20. Extolling the Virtues of Intelligent Discernment (from Sakya Legshe) 176
21. Advice About Not Wasting Your Life (from Khache Palu) 185
22. Advice About Being Careful What You Say (from Khache Palu)..... 193

Appendix

Glossary: Tibetan to English 200

Sources 223

Opening Salutation

The Tibetan writing system of thirty letters and four vowels,
Can express with ease the nature of existence and peace.
If one is unable to properly use this excellent system,
How disappointed would those previous scholars be!

So, considering that which appeals to the river of young minds,
We have made, through much effort, this small boat of the
Language Pathway Series, with its two oars of Tibetan and English,
And humbly offer it to all students.

Young aspiring ones, who wish to reach
The island of excellent bilingual proficiency,
Will soon obtain the glorious fruit of knowledge -
That which makes the Snowlands beautiful.

May the light of the priceless jewel of knowledge,
From both outside and within,
Completely break through the wall of the snow mountains,
And radiate everywhere!

Preface

The idea for such a book as this has been percolating for many years. This first book of the *Language Pathways* series represents the initial attempt to give students the opportunity to interact with a variety of Tibetan literary genres. Over the course of a number of years, we have collected and collated a variety of readings from the vast body of Tibetan literary works. The number of texts which one can draw from is almost inexhaustible, so decisions about what to include and what to leave out are always difficult. However, we certainly hope this first selection of readings is both enjoyable and meaningful.

This book is a joint project with the Tibetan Academy of Social Science, Lhasa. It continues to be a privilege to work in partnership with the Academy. In particular, Jigme Dorje, Tsono and He Xin Yuan have been very supportive of this project. We have greatly appreciated the support of Mr Sun Yong, the party secretary, and the president of the Tibetan Academy of Social Science, Mr Pema Namgyal. Both leaders have enthusiastically embraced this joint co-operative project.

The renown scholar, Professor Pasang Wangdu, has been a great inspiration to us and we are very grateful for the foreword which he kindly wrote for this book. As a member of the International Council for Tibetan Studies and former head of the Nationalities Research Institute of the Tibetan Academy of Social Science, we feel very honoured that he was willing to be involved in this project.

There are many others who have helped in the production of this book. Thanks are particularly due to Mark Patterson, Sarah Portell, Stephanie Bailey and Ellen Bartee for their proof reading and valuable comments. Deyang, who has a great voice and is a wonderful reader, did a fantastic job recording all of the Tibetan readings. Thanks so much. Sarah Portell also allowed us to record her excellent voice for the English recordings and for this we are very grateful.

As always, a big thank you to Elke Martin for all her work on the layout, formatting and cover design. Where would we be without such German excellence! A special thanks is due to Dungyal for helping with typing much of the Tibetan. The joys of Unicode never cease!

Thanks also to Sherrap of Shambala Adventures for providing the great photograph for the front cover.

David Germano of the University of Virginia has again been a source of encouragement for this project and we are most appreciative of this.

We continue to be very grateful for the Tibetan instruction we have received from the outstanding teachers at Tibet University over a period of many years. The on-going support and interest of the staff of the Tibetan language department has been very encouraging.

We also wish to thank the Tibet People's Press of the Tibet Autonomous Region for their support in printing this book. It is always a pleasure to work with the staff of the People's Printing Press. All the sources used in compiling these readings have been taken from materials printed officially within the People's Republic of China. The majority of the readings have been taken from books which have been published by the Tibet People's Press in Lhasa. We have been able to reproduce these texts in this book with the full permission and co-operation of the Tibet People's Press. All the artwork has also kindly been provided by them and we wish to thank the excellent artists who work for and are associated with the Tibet People's Press.

Finally, we wish to thank the Tibet Autonomous Region Foreign Affairs Bureau in Lhasa for supporting this project and providing the necessary visas. Their unequivocal support, especially through the personal involvement of Mr Ju Jian Hua, Mr Wang La, Mr Liu Lin, Mrs Luo Xiao Ling, Mrs Drolma, Mr Ge Ni and Mrs Song Jie has again been greatly appreciated.

Introduction

This series of books is designed for Tibetans studying English and students of the Tibetan language. By using readings from a range of genres, we hope that students will learn much about Tibetan culture while pursuing their language study. In order to facilitate the dual aim of helping students of both the Tibetan and English languages, we have attempted, as much as possible, to make these books bilingual. The exercises at the end of each reading are in both languages so students can respond in the language of their particular focus.

This beginner level book is the first in a series of Tibetan and English readers. The readings are of a similar level to those used in Tibetan language classes in primary school and high school. The readings for each section have been arranged in such a way as to progress from the easier language of folk stories to the more difficult language found in wisdom literature. Subsequent books will be aimed at intermediate and advanced levels.

All of the source material is in literary Tibetan as opposed to the colloquial or 'spoken' form of Tibetan. The readings are broken up into four genres and have been arranged in terms of difficulty. The first section begins with somewhat easier and well-known folk stories. The readings in the second section describe common pictures and symbols – images that are typically seen in Tibetans' homes, monasteries and other public places. The third section has readings about myths and legends and the fourth section introduces the student to the more challenging genre of wisdom literature. The readings in section four have been taken from the Sakya Legshe (ས་སྐུ་ལེགས་བཤད་) and Khache Palu (ཁ་ཅེ་པ་ལུ་). The folk stories are written in a more contemporary form of literary Tibetan, while the wisdom literature reflects traditional literary Tibetan.

The category of folk stories is comprised of stories which are widely known throughout Tibetan speaking areas. These stories include the adventures of two popular folk heroes – Aku Dönba and Nyichö Sanbo. Both of these characters employ clever trickery to achieve their humorous ends. Other folk stories that we have selected include stories about the animal kingdom. These stories typically have a moral lesson incorporated into them and are often used to instruct children.

The category of 'legends' differs from 'folk stories' in that legends have some link with an historical figure or an historical account. For example, the story about how Songtsen Gampo chose his personal secretary has a clear link to history, even though one cannot definitively vouch for its complete accuracy. The other stories in the section

under 'legends' also have a strong historical connection, without being part of the historical narrative per se.

There are, of course, other literary genres such as 'media Tibetan' - newspaper and magazine articles, poetic verse, proverbs, the study of metaphors, synonyms and epithets, pilgrim guide books, and the great body of religious writings. To some extent these genres have been covered in the four categories we have included in this beginner level book. For example, wisdom literature incorporates poetic verse, proverbs, the study of metaphors and epithets, and religious writings. The category of well-known symbols draws from magazines and journals.

There are numerous versions of many of the stories presented in this book. Here we have not set out to make a definitive version of these stories, but have simply recorded them as they exist in printed materials. We have not significantly edited the Tibetan texts since they have all been published by established printing presses within China. In general, we have preserved the paragraph divisions where this has been possible. The one small change that we have made was to take out English style quotation marks in the Tibetan readings and make that consistent throughout the book. That is, some of the texts had quotation marks (following the contemporary trend in this area) and some did not. Literary Tibetan does not require English-style quotation marks as it has its own system of marking direct speech.

While it is anticipated that this series can be used meaningfully for independent study, for best results, it would be desirable to have a teacher of either Tibetan or English work through the books with the student. We have made recordings of each of the twenty-two readings in both Tibetan and English. These recordings have been made with native speakers of the respective languages and will be particularly helpful in improving one's listening, comprehension and pronunciation skills. The enclosed CD contains .mp3 sound recordings. Whenever there is a sound recording for a text, this icon

When using this book, it may be a good idea to use a sheet of paper to cover over the language with which you are most familiar. That is, if you are studying the Tibetan text, it would be best not to immediately look at the English. Firstly, see how much of the Tibetan you understand before reading the English. Conversely, when studying the English, you will be better served by reading the Tibetan after you have studied the English. Please note that the exercises in Tibetan and English are not always exactly

matching translations. That is, sometimes the questions in English vary slightly from those in Tibetan. This has been done with the intention of helping to maximise the needs of both learners.

It is assumed that students of this book have a basic foundation in the grammar of Tibetan and English. While some notes about grammar are given, this series is not an exhaustive study of the grammar of either language. We have also not commented on the literary and stylistic differences between the categories into which we have grouped the readings. This would be a study for another occasion.

Translating from one language to another continues to remain a curious task, with varying degrees of success. We have endeavoured to render the readings into natural English without, we hope, losing the force and flow of the original Tibetan text. Literary Tibetan is very terse and compact and often requires expansion in English. Small differences of opinion may arise as to our translated lexical choices, but our intention has been to communicate as clearly and naturally as one is able to when moving from one language and culture to another.

There are always some inevitable compromises when attempting to produce a resource that will adequately meet the needs of two different sets of language learners. Though we have by no means established a perfect balance of juggling these differing needs, we hope that through this series some benefit will be gained by both students of English and students of Tibetan.

མཚན་རྟགས། Abbreviations

མིང་ཚིག།	n.	noun
ཞེ་ཚིག།	h.	honorific
བྱ་ཚིག།	v.	verb*
བྱ་བྱེད་ཐ་མི་དད་པ།	vi.	intransitive verb †
བྱ་བྱེད་ཐ་དད་པ།	vt.	transitive verb
	v. com.	verbalised compound
མིང་གི་བྱུང་པར།	adj.	adjective
བྱ་བའི་བྱུང་པར།	adv.	adverb
ཁ་དབེ།	idiom.	idiomatic expression
ཚབ་ཚིག།	pr.	pronoun
དུས་འདས་པ།	pt.	past tense
དུས་ད་ལྟ་བ།	p.	present tense
དུས་མ་འོངས་པ།	f.	future tense
སྐུལ་ཚིག།	imp.	imperative/command
སྤྱད་ཚིག།	con.	conjunction
ཚིག་སྤྱད།	part.	particle
	post.	postposition ‡

*Verb tenses are listed only when they are not single stem verbs; - that is, when the spelling is different across the three tenses.

† Readers should not confuse the terms 'transitive' and 'intransitive' with 'volitional' and 'non-volitional' – also sometimes referred to as 'controllable/uncontrollable' and 'intentional/unintentional'. Transitive verbs take a subject/agent and an object. Intransitive verbs have only a subject/agent and no object. Though it would be possible to do so, we decided not to list the 'normative' volition of verbs in this book. This is primarily because the volition of a verb depends on certain contextual factors and in particular is determined by the final auxiliary verb. For further discussion about this, please refer to the introduction in *Lhasa Verbs – A Practical Introduction*.

‡ Note that the term 'postposition' refers to the 'position' or 'location' of the following noun. In English grammar this is referred to as a 'preposition' as it comes before the noun. In Tibetan, the 'preposition' comes after the noun and is thus termed 'postposition'.

དང་པོ།

ལྷན་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོར།

Section One:

Folk Stories

དང་པོ། སྐྱེད་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།
 ༡ སེང་གེ་དང་རི་བོང་།

༣༡ རྩེ་མ་ཡུལ་ཞིག་ཏུ་སེང་གེ་གཅིག་དང་རི་བོང་གཅིག་མཉམ་དུ་གནས་བཅའ་བའི་
 སྐབས་སུ་སེང་གེ་རང་བཞིན་གྱིས་ང་རྒྱལ་ཆེ་བ་དང་རི་བོང་སྟོབས་ཆུང་བ་དེ་ལ་སེང་གེས་རྟག་ཏུ་འཕྱ་
 སྟོང་དང་གཞོད་པ་གངས་མེད་བྱས་སྐབས་མཐར་དེ་ཡིད་བསུན་ཅིང་ཁོང་ཁྱོད་ལངས་ཏེ། གྲེ་རྒྱལ་པོ་
 བྱིད་ཀྱིས་ང་ལ་གཞོད་ཅི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་ངས་བཟོད་པ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱལ་པོ་བྱིད་དང་འབྲ་
 བའི་སེམས་ཅན་ཞིག་གིས་རྒྱལ་པོ་བྱིད་ཀྱིས་ཁོང་དང་སྟོབས་འགན་ལུས་ན་སྟོབས་འགན་རྒྱ་དང་།
 འགན་མ་ལུས་ན་ཁོང་གི་བྲན་དུ་བཀོལ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ཤོད་ཀྱི་འདུག ཅེས་བཤད། དེར་སེང་གེ་ང་
 རྒྱལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས། ད་ལྟ་གང་ན་འདུག་གམ། དེ་དང་སྟོབས་འགན་རྒྱ་ཡིན། ཞེས་བཤད།

རི་བོང་གིས་སེང་གེ་དེ་བྱིད་ནས་ཁྱོན་པ་ཤིན་ཏུ་གཏིང་རིང་བ་ཞིག་བཟུན་ནས། ཕ་གི་འུ་ན་ན་
 འདུག ཅེས་བཤད། སེང་གེས་ཁྱོན་པའི་འགྲམ་དུ་སོང་སྟེ་མར་བཟུངས་པས་ཆུ་ནང་ནས་རང་གི་
 གཟུགས་བརྟན་གསལ་བ་དེ་དག་པོ་རེད་བསམ་ཏེ་དྲིས་ན་ཁོས་ཀྱང་འདྲི་བ་མངོན། འབྲུབ་ན་
 གཟུགས་བརྟན་དེས་ཀྱང་འབྲུབ། དེས་མཆེ་བ་གཅིགས་ན་ཁོས་ཀྱང་མཆེ་བ་གཅིགས་པར་མངོན།
 དེ་དག་ལ་སོགས་པ་ལུས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་སྣ་ཚོགས་བཟུན་ན་དེས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བྱེད་པས་སེང་གེ་དེ་ང་
 རྒྱལ་གྱིས་མ་བཞག་པར་དེའི་ནང་མཆོངས་པས་དེར་ཤི། དེས་ན་སྟོགས་ལ་རི་བོང་དེ་རྣམ་པར་རྒྱལ་
 བར་གྱུར།

(ལེགས་བཤད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཚོགས་བསྐྱེད་སྤྱི་གྲངས་ ༥༥ - ༥༩ བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading One: **The Lion and the Rabbit**

Long ago, in one particular place, a lion and a rabbit lived together. The innately very proud lion constantly ridiculed the rabbit and harmed him countless times. Finally, the rabbit became so annoyed and angry at the lion that he said,

“King, though you harm me so much, I am able to put up with it. But, king, there is an animal which is like you who says if you, the king, dare to compete with his strength then he will compete with you. But, if you do not dare to compete then you will become his slave.” The lion, full of pride, replied,

“Where is he? I will compete with him now!”

Then the rabbit took the lion and showed him a very deep well.

“He’s in the well,” the rabbit said.

The lion bounded off to the edge of the well, looked down into it and saw clearly his reflection in the water. Thinking that this was his enemy, the lion roared. His enemy also roared. The lion leapt around and his reflection also leapt around. The lion bared his fangs and his enemy also bared his fangs. Whatever the lion did, his enemy also did. Overcome with pride, the lion jumped into the well and died. So the wise rabbit was completely victorious.

(*A Collection of Excellent Stories*, Tibet People’s Press, pp. 55-56.)

ཆོག་གསར། Vocabulary

མེང་གེ།	(n.) lion	སྒྲོ་བམ་འགྲན།	(n.) strength contest, power competition
རི་མོང་།	(n.) rabbit	སྒྲོ་བམ།	(n.) power, strength, force
རང་བཞིན།	(n.) nature, inherent nature	འགྲན།	(vt.) to compete, to contest, to challenge
རང་བཞིན་གྱིས།	(adv.) naturally, inherently, innately	རུས།	(vt.) to be able to, to be capable; to dare to; (n.) ability, capability, power, force
ང་རྒྱལ།	(n.) pride, arrogance, conceit	བྲན།	(n.) slave, serf (also བྲན་གཞོན་པ་)
རྟག་ཏུ།	(adv.) always	བཀོལ།	(vt.) to put someone into service, to put someone to work; to set aside, to set apart
འཕྱ་སྒྲོང་།	(n.) ridicule, slander, cursing; (vt.) + བྱེད་ to ridicule, to slander, to curse, to put down	བྲན་དུ་བཀོལ།	(v.com.) to enslave, to bind into servitude
གནོད་པ།	(n.) harm, injury, damage, hurt; (vt.) to harm, to injure, to damage, to hurt	ཁྲོན་པ།	(n.) a well
གངས་མེད།	(adj.) innumerable, countless, immeasurable	གཏིང་རིང་།	(adj.) deep (གཏིང་རིང་པོ་)
ཡིད་བསྐྱུན།	(n.) irritating, bothering	བསྟན།	(vt.pt.) to show, to display, to reveal; to teach, to expound
ཁོང་ཁྲོ།	(n.) anger, rage, wrath	གཟུགས་བརྟན།	(n.) a reflection, an image
ཁོང་ཁྲོ་ལངས།	(v.com.) to get angry	དག་པོ།	(n.) enemy, foe
བཟོད་པ།	(n.) forbearance, tolerance, endurance, patience	དྲིས།	(vt. pt.) to ask, to question
བཟོད་པ་བྱེད།	(v.com.) to endure, to tolerate, to bear, to withstand, to put up with	འདྲི་བ།	(n.) a question, a query
འོན་ཀྱང་།	(con.) but, however, yet	འབྲབ།	(vt.) to dance, to perform, to act; to leap about
སེམས་ཅན།	(n.) sentient being, animal, living being	མཆེ་བ།	(n.) fangs, tusks, eye teeth

གཙོགས།

(vt.) to bare teeth/fangs;
to snarl or grimace

རྒྱུ་ལྡན།

(n.) countenance, disposition,
form, shape, appearance

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

སྐབས། རྒྱུ་མཆན་སྟོན་པའི་ཚོགས་གཉིས་པས། བྱས་པའི་རྒྱུ་ཁྱིམ། བྱས་པའི་དབང་གིས། བྱས་ཅང་རྒྱུ་མས་
དོན་གཅིག་ཡིན། དཔེར་ན། གནོད་པ་བྱས་སྐབས་ཁོང་ཁྱོད་ལངས། གནོད་པ་བྱས་པས། གནོད་པ་བྱས་ཅང་
ལ་སོགས་རིགས་འགྲེལ་ཆོག

This particle is a causal connector particle. It indicates that because of a certain action, a certain result came about. In English this is expressed by the words 'because', 'since', or 'so'. For example, 'He was injured so he got angry.' There are a number of these particles in Tibetan which all serve the same function.

ཀྱེ། འཛོད་སྤྱིའི་ནང་ཚན་ཞིག་སྟེ། རང་མཉམ་ལ་ཀྱེ་དང་། རང་ལས་དམའ་བར་སྤྱིའི། རང་ལས་མཐོ་བ་ལ་
ཀྱེ། ཞེས་འཛོད་པའོ།

This word expresses the vocative case or the 'case of address'. ཀྱེ་ is used when addressing someone who is the same status as oneself. When calling out to someone who is of lower status than oneself སྤྱིའི་ should be used. When addressing someone who is higher, ཀྱེ་ should be used.

མངོན། ཞེས་པ་ནི་མཐོང་བའམ་གསལ་བའི་དོན་ལ་འཇུག་མངོན་ཚུལ། མངོན་སུམ། མངོན་གསལ་ལྟ་བུ་
མང་དུ་ཡོད།

This word means 'to see', 'to appear' or 'to manifest'. For example; 'the manner of appearing', 'really appearing' and 'appearing clearly'.

རང་བཞིན་གྱིས་ང་རྒྱལ་ཆེ་བ། ཞེས་པ་ནི་རང་གཤིས་ལ་ང་རྒྱལ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ། དཔེར་ན་མའི་རང་བཞིན་ལ་
ཆ་བ་ཡོད་པ་དང་ཚུལ་གཅིག་དུ་གནས།

This expression means to be inherently or naturally very proud, or to have a proud personality. This is in the same way that fire is naturally hot.

ནམ་པར་རྒྱལ་བ། ཞེས་པ་ནི་གཞན་ལས་རང་གི་དོངས་སུ་རྒྱལ་བའམ་རྒྱན་དུ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་ཡང་ཟེས།

The expression 'to be victorious' means to gain victory over others. The expression རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་ 'I have won!' is commonly used in spoken Tibetan.

ང་རྒྱལ་གྱིས་མ་བཞག་པ།

This expression literally means 'not able to stay because of one's pride.' It means to be overcome with pride to the point where one is driven to do a certain action.

The story of the lion and the rabbit is recorded in the Sakya Legshe (ས་སྐུ་ལེགས་བཤད་) and is widely known among Tibetans.

སྦྱོང་ཆུམ། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ སང་གེ་གཅིག་དང་རི་བོང་གཅིག་འཆམ་མཐུན་དུ་གནས་བཅས་ནས་བཟང་ཡོད་དམ།

༢ སང་གེ་དེ་རི་བོང་ལས་ང་རྒྱལ་ཏེ་ཅང་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ནམ།

༣ རི་བོང་གིས་སང་གེ་དེ་ལ་འགྲན་ཡ་བྱེད་རུས་པའི་སང་གེ་གཞན་ཞིག་བསྟན་པ་ཞེ་ཡིན།

༤ སང་གེ་དེས་རང་གི་གཟུགས་བརྟན་ཡིན་པ་ཤེས་བཞིན་དུ་ཁྱོན་པའི་ནང་མཆོངས་བ་ཡིན་ནམ།

༥ ཁྱོ་ཁྱོས་དང་གཟུགས་སྟོབས་གཉིས་གང་ཞིག་གལ་ཆེ་བ་འདུག་གམ། རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Did the rabbit and the lion live together harmoniously?

2. Was the lion prouder than the rabbit?

3. What did the rabbit show to the lion?

4. Did the lion jump into the well knowing that he saw only his reflection?

5. What is more important – intelligence or bodily strength? Why?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱེད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཞོར་རྟགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — སང་གེས་རི་བོང་ལ་སྐབས་སྐབས་སུ་བརྟན་བཅོས་བྱེད་གྱི་ཡོད།

༢ — རི་བོང་ཁྱུག་ནས་སང་གེ་ལ་འཁོན་ལན་སློག་རྒྱུའི་བསམ་སློའ་འཁོར་བ་རེད།

༣ — རི་བོང་གེས་ཁྱོན་པའི་ནང་ནས་སང་གེའི་གཟུགས་བརྟན་མཐོང་བ་རེད།

༤ — སང་གེ་དང་རི་བོང་མཐར་འཇམ་མཐུན་བྱུང་ཡོད།

༥ — རི་བོང་དེ་སློག་གས་དང་ལྷན་པ་ཞིག་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The lion occasionally bullied the rabbit.
2. ____ Out of desperation, the rabbit thought about how he could take revenge on the lion.
3. ____ The rabbit saw the lion's reflection in the well.
4. ____ In the end, the lion and the rabbit became good friends.
5. ____ The rabbit was very intelligent.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. རྒྱུ་ལྟུང་ཞིག་ཏུ་སང་གི་ཞིག་དང་རི་བོད་ཞིག་མཉམ་དུ་གནས།
2. སང་གིས་རི་བོད་ལ་ཏྲག་ཏུ་འཕྱ་སྒོད་དང་གཞོད་པ་གངས་མེད་བྱས་པ་རེད།
3. རྒྱལ་བོ་བྱིད་ཀྱིས་ང་ལ་གཞོད་ཇི་ཙམ་བྱས་ཀྱང་ངས་བཞོད་པ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།
4. རི་བོད་གིས་སང་གི་དེ་བྱིད་ནས་ཁྱོན་པ་ཤིན་ཏུ་གཏིང་རིང་བ་ཞིག་བསྟན།
5. དེས་ན་སྒོ་གསལ་རི་བོད་དེ་ནམ་པར་རྒྱལ་བར་གྱུར།

- ____ "King, though you harm me so much, I am able to put up with it."
- ____ Then the rabbit took the lion and showed him a very deep well.
- ____ So the wise rabbit was completely victorious.
- ____ Long ago, in one particular place, a lion and a rabbit lived together.
- ____ The lion constantly ridiculed the rabbit and countless times harmed him.

ང་གཤམ་གྱི་ཆོག་ཕྱད་དེ་རྣམས་སྤྱད་ནས་འོས་འཚམས་གྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྐོང་གྱིས་དང་།

ཀྱང་ ཏུ་ དེས་ན་ གྱིས་ ན་ རྩེ་
ནང་ བས་ ཞིག་ གིས་ དེ་

༡ རི་བོང་——སང་གེ་དེ་ཁྱིད་——ཁྱོན་པ་ཤིན་ཏུ་གཏིང་རིང་བ་——བཞུན།

༢ སང་གས་ཁྱོན་པའི་འགམ་——སོང་——མར་བལྟས།

༣ དེས་མཆེ་བ་གཅིགས་——ཁོས་——མཆེ་བ་གཅིགས་པར་མངོན།

༤ འདིས་ང་རྒྱལ་——མ་བཞག་པར་དེའི་——མཆོངས་པས་དར་གྱི།

༥ ——སྒོ་གསལ་རི་བོང་——རྣམ་པར་རྒྱལ་བར་གྱུར།

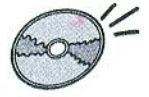
D Using the words below, fill in the blanks.

lion rabbit edge into deep
the completely bared fangs pride

1. Then the _____ took the lion and showed him a very _____ well.
2. The _____ went to the _____ of the well and looked down into it.
3. The lion _____ his fangs and his enemy also bared his _____.
4. Overcome with _____, the lion jumped _____ the well and died.
5. So _____ wise rabbit was _____ victorious.

སྤྱད་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།

༢ བྱར་གཏམ་ལ་བྱར་ལན་སྟོག་པ།

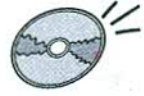
༡། བཞུགས་པ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད་ཆ་པོ་ཞིག་དང་ཡུལ་གཞན་ནས་ཡིན་པའི་མི་
ཞིག་ཐུག་པ་རེད། ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་དབུས་པའི་མིར་ཁྱོད་ཆའི་ལྷང་པར་དེ་ལོ་སྟོན་ཐོག་ཡག་
ཉེས་གང་འདྲ་འདུག་ཅེས་དྲིས་པར། དབུས་པའི་མི་དེས་དེ་ལོ་སྟོན་ཐོག་ཆང་མ་ཡག་པོ་ཡོད། ལྷག་
པར་དུ་ཙོང་སྟེན་དགས་ཐག་ཆེད་དེ་ལྷ་སའི་གཙང་པོར་འབྲེད་ཉལ་བཏང་བྱས་དེང་སང་གཙང་པོར་
གོ་བྱ་གཏོང་དགོས་ཀྱི་མེད་པར་འགྲུལ་པ་མི་ཐོག་ཆང་མ་ཙོང་གི་སྟེན་ནས་འགྲོ་གི་ཡོད་ཅེས་བཤད་པ་
རེད།

དེར་ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་ཉལ་ས་མདོག་མ་བྱས་པར་ཁོའི་བྱར་གཏམ་དེ་ལ་ཡ་ལན་ཞིག་སྟོན་
དགོས་སྟེན་ནས་བསམ་སྟོན་གཏོང་སྐབས། དབུས་པའི་མི་དེས་ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེར་ཁྱོད་ཆའི་ལྷང་
པར་མི་འདྲ་བ་གང་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པའི་ལན་དུ། ང་ཆའི་ལྷང་པར་དེང་སང་ཟངས་ཆེན་པོ་དཔེ་མི་
སྲིད་པ་ཞིག་རུང་གི་ཡོད། ཟངས་དེ་ཆེ་བ་ལ་བཟོ་བ་མི་གངས་ཁྱི་ཕྱག་མང་པོ་དང་། བཟོ་བཞོད་
བྱེད་མི་དབུ་ཆེན་བརྒྱ་ཕྱག་མང་པོ་རྟ་རྒྱུག་བཏང་ནས་ཤར་བྱུང་སྟོང་སྟོང་སྟོང་པ་གཏོང་བར་
སྟངས་མ་གཏོགས་གོམ་པ་སྟོས་ནས་སྟེན་ཐབས་བྱས་པ་ཞིག་ཡོད་ལྷགས་བཤད་པ་དང་། དབུས་
པའི་མི་དེའི་ཁ་ནས། དེ་འདྲའི་ཟངས་ཆེན་པོ་བརྒྱུད་ནས་གང་བཙོ་ཡས་རེད་ཟེར་ཉང་སངས་
མདོག་བྱས། ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་ཁྱོད་རང་ཆའི་དབུས་ཀྱི་ཙོང་ཆེན་པོ་དེ་བཙོ་ཡས་རེད་ཅེས་ལན་
བཏབ་པ་རེད།

(ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། ཤོག་གངས་ ༡༡ - ༡༢ བོད་རྫོང་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Two: **An Exaggerated Reply to a Tall Story**

A long time ago, there was a very boastful man from the Ü area of Central Tibet who met a stranger from another area. The stranger asked the man from Ü,

“How's your harvest this year?”

“This year all the crops are excellent, especially the spring onions. They grew extremely large and have been laid across the Lhasa river. These days, no one needs to use a boat to cross the river as both travellers and animals are crossing the river by walking through the inside of the spring onions,” the man from Ü replied.

The stranger did not show any surprise. As he was thinking how he should respond to this tall story, the man from Ü asked him,

“What do you have in your area that is unusual?”

“These days, in our area, we are making an incredibly huge copper cauldron. It is so big that it requires tens of thousands of workers. The hundreds of chief engineers needed to supervise all the workers cannot possibly reach them by walking, so they have no choice but to gallop on horses in all directions inside the cauldron,” replied the stranger. In utter amazement, the man from Ü said,

“Once you have finished this huge cauldron, what are you going to cook in it?”

“We are going to cook your huge spring onions from Central Tibet,” the stranger replied.

(*Aku Dönba*, Tibet People's Press, pp. 11-12.)

ཆོག་གསར།

Vocabulary

ཁྱུ་	(n.) exaggeration, hyperbole, overstatement; a roaring, whooshing, whizzing sound	བསམ་སྒྲོག་ཏོང་།	(v.com.) to think, to consider
ཁྱུ་གཏམ།	(n.) an exaggerated or blown up story, exaggeration	ཡ་ལན།	(n.) reply, answer, response
ལན་སྒྲོག།	(v.com.) to reply, to answer; to respond, to reciprocate	ཡ་ལན་སྒྲོག།	(v.com.) to reply, to answer; to answer back
ལན་སྒྲོག་པ།	(n.) a reply or answer	ལན།	(n.) reply, answer, response
གནའ་ཟུ་མོ།	(n.) long ago, ancient times, antiquity	ལན་བཏབ།	(v.com.) to reply, to answer
དབུས།	(n.) centre, middle; the area of Central Tibet	ཟངས།	(n.) copper; copper vessel, cauldron
ཁུལ།	(n.) district, area, domain	དཔེ་མི་ཐིང་པ།	(adj.) extraordinary, outstanding, amazing
ཁྱུ་ཞོག།	(n.) boasting, bragging, exaggeration	འཕྲེང་ཉལ་བཏང་།	(v.com.) to lay sideways or laterally, to put something across sideways (also འཕྲེང་བསྟལ་བཏང་)
ཆ་པོ།	(adj.) hot; "very", "extremely"	དེང་སང་།	(adv.) these days, nowadays
ཐུག་པ།	(vi.) to meet, to touch, to come into contact with	ཀོ་ཐུ།	(n.) boat, yak skin boat, coracle
ཁྱང་པ།	(n.) place, district, homeland, area; valley	ཀོ་ཐུ་གཏོང་།	(v.com.) to sail or row a boat
ད་ལོ།	(n.) this year	འགྲུལ་པ།	(n.) traveller, guest
སྒོན་ཐོག།	(n.) crops, harvest	མི་ཐོག།	(n.) people and animals or livestock; people and commodities
ཡག་ཉེས།	(adj.) quality, good or bad	ཕྱུག།	(n.) inner part, interior, cavity, hollow; inner part of a house
སྒྲིག་པར་དུ།	(adv.) in particular, especially	ཉ་ལས།	(vi.) to be surprised, amazed, astonished

རྩང་།	(vt.p.) to beat, to strike, to hit; to bang, to knock	རྩ་རྒྱུག་བཏང་།	(v.com.) to race or gallop a horse
བཟོ་བ།	(n.) worker, labourer, craftsman, artist	མ་གཏོགས།	(post.) unless, except, only
གྲངས།	(n.) number, quantity, enumeration	གོམ་བ་སློམ།	(v.com.) to walk
ཕྱག	(part.) numerical particle pluralising multiples of tens	བཙོ།	(vt.f.) to cook, to boil
		བཀོད་བ་གཏོང་།	(v.com.) to arrange, to instruct, to direct

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

འཇུག་ཏུ། འཇུག་ཤོབ་ཀྱི་དོན་ཡིན་པ་དང་སྤྱིར་བཏང་གཙང་ཁུལ་གྱི་ཁ་སྐད་ལ་གྲགས་ཆེ། དཔེར་ན་མི་དེས་
འཇུག་ཤོབ་ཀྱིས་..... ལྟ་བུ་ལོ།

The term 'exaggeration' has the same meaning as the word འཇུག་ཤོབ་ - a word which is widely used in the spoken language of the Tsang area. For example, 'that person is exaggerating or boasting'. (Note that though འཇུག་ and འཇུར་ are spelled differently, they have the same meaning.)

སྤྱིས་དྲགས་ཐག་ཆོད། ཆོད་གཞི་བཞུལ་ཏེ་སྤྱིས་པའི་དོན་ཡིན། དཔེར་ན་གཤེག་ཤེག་བཏང་དྲགས་ཐག་ཆོད།
དཀའ་ལས་བརྒྱབ་དྲགས་ཐག་ཆོད་ལ་སོགས་ཡོད།

The expression 'have grown really large', means to exceed the normal standard of growth. Other examples are, 'to be told off excessively' and 'to work extremely hard'. The pattern for this particular expression is: verb + དྲགས་ཐག་ཆོད་.

བཟོ་བཀོད་བྱེད་མི་དབུ་ཆེན། བཟོ་བཀོད་བྱེད་མི་ཞེས་པ་བཟོ་སྐྱུན་གྱི་བཀོད་བ་བྱེད་མཁན་གྱི་མི་ལ་ཟེར་བ་དང་
དབུ་ཆེན་ཞེས་པ་ནི་ལག་ཤེས་མཁས་པའམ་དགེ་རྒན་གཙོ་བོའི་མཆན་གནས་ཤིག་ལ་ཟེར། ཁ་རྒྱུན་དབུ་ཆེན་མོ་བ་
ཟེར་སློལ་ཡོད།

The expression 'chief or head engineer' is made up of two components. The first part བཟོ་བཀོད་བྱེད་མི་ means 'designer' or 'engineer'. The second part དབུ་ཆེན་ means the one who has the position as the main teacher or highly skilled one. In common everyday language དབུ་ཆེན་ simply refers to the leader.

མི་ཐོག་ མི་དང་ཕྱག་ཐོག་གཉིས་ལ་ཟེར།

This term refers to both people and livestock. The word ཐོག་ can also mean 'merchandise' or any goods that are for sale.

ཏ་ལས་དང་ཏང་སངས།

The word ཏ་ལས་ means to be surprised. The word ཏང་སངས་ means to be really surprised. On the rare occasion that the two words are used together, (they are not used this way in this story), the meaning is a big surprise. (ཏང་སངས་ is also spelled ཏང་སང་)

མི་འདྲ་བ།

This term means to be different, unusual or unlike something else.

སྒྲིང་ཆེན། Exercises

༡ ག་ཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེ་དང་ལྷ་སའི་མི་དེ་གཉིས་སུ་འདྲ་ཤོད་ཆེ་བ་འདྲག་གས།

༢ ལྷ་སའི་གཙང་པོར་འཕྲེད་བཀའ་བྱུང་བའི་ཙུང་སྟེས་བྱུང་བས།

༣ ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་དབུས་པའི་གཏམ་ལ་གཞིག་པའི་འདྲ་གཏམ་འཕྲལ་དུ་བརྩམས་སྟབས་པ་རེད་དམ།

༤ མི་དེ་གཉིས་དོན་གང་གི་ཆེད་དུ་འདྲ་ཤོད་བཤད་པ་རེད་དམ།

༥ མི་དེ་གཉིས་ལས་སུ་རྒྱལ་བ་ཡིན་ནམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Who was the most boastful person – the stranger from another area or the man from Lhasa?

2. Is it possible to grow spring onions that cross from one side of the Lhasa river to the other?

3. Was the stranger able to quickly make up a story that was based on the man from Ü's story?

4. What was the point of these two men's boasting?

5. Which of the two men was victorious?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དཔྱད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མྱོ་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་དབུས་པ་ལ་སྟོན་ཐོག་ཡག་ཉེས་ཇི་བྱུང་ངོས།

༢ — འགྲུལ་པ་དང་ཐོག་སེམས་ཅན་ཚང་མ་ཙོང་གི་སྒྲིག་ནས་འགྲོ་གི་ཡོད་ཅེས་ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་བཤད།

༣ — ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེའི་ལུང་པར་ཟངས་ཆེན་ཞིག་བཟོ་གི་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་དབུས་པས་བཤད།

༤ — ཟངས་ཆེན་དེ་ཙོང་བཙོ་ཡས་ཀྱི་ཆེད་དུ་བཞེངས་པ་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The stranger asked the man from Ü how his harvest was.
2. ____ The stranger said that travellers and all livestock were crossing through the inside of the spring onions.
3. ____ The man from Ü said that a huge copper cauldron was being built in the stranger's place.
4. ____ The huge copper cauldron was built in order to cook onions.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚོག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱེན་ཡིག་གི་ཚོག་དུམ་དང་སྤྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. དབུས་ཁུལ་གྱི་མི་བྱད་ཤོབ་ཚ་པོ་ཞིག་དང་ཡུལ་གཞན་ནས་ཡིན་པའི་མི་ཞིག་ཐུག་པ་རེད།
2. དབུས་པའི་མི་དེས་ད་ལོ་སྟོན་ཐོག་ཚང་མ་ཡག་པོ་ཡོད། ཅེས་བཤད།
3. དབུས་པའི་མི་དེས་ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེར་སྟོང་ཚོའི་ལུང་པར་མི་འདྲ་བ་གང་ཡོད། ཅེས་དྲིས།
4. ང་ཚོའི་ལུང་པར་དང་སང་ཟངས་ཆེན་པོ་དཔེ་མི་སྤྲོད་པ་ཞིག་རྒྱུ་གི་ཡོད། ཅེས་ཟེར།
5. ཡུལ་གཞན་གྱི་མི་དེས་སྟོང་རང་ཚོའི་དབུས་གྱི་ཚོང་ཆེན་པོ་དེ་བཙོ་ཡས་རེད། ཅེས་བཤད།

____ "These days, in our area, we are making an incredibly huge copper cauldron."

____ "We are going to cook your huge spring onions from Central Tibet."

____ A very boastful man from the Ü area of Central Tibet met a stranger from another area.

____ The man from Ü said, "This year all the crops are excellent."

____ The man from Ü asked the stranger, "What do you have in your area that is unusual?"

ང གཤམ་གྱི་མིང་ཚོག་དེ་རྣམས་སྤྱད་ནས་འོས་འཚམས་གྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྐོང་གྱིས་དང་།

དེས་ ཚང་མ་ ཙུང་ བཤད་ དགོས་ བྱས་

ལྷང་པར་ ཡག་ཉེས་ བས་ ཚ་པོ་ རྩོན་ཐོག་

༡ གནའ་མ་མོ་དབུས་ལྷུང་གྱི་མི་ལྷན་ཤོབ་—— ཞིག་དང་ལྷུང་གཞན་—— ཡིན་པའི་
མི་ཞིག་སྤྱག་པ་རེད།

༢ ལྷུང་གཞན་གྱི་མི་དེས་དབུས་པའི་མིར་ཁྱེད་ཚོའི་—— ད་ལོ་རྩོན་ཐོག་——
གང་འདྲ་འདུག་ཅེས་དྲིས།

༣ དབུས་པའི་མི་—— ད་ལོ་—— ཚང་མ་ཡག་པོ་ཡིད།

༤ ལྷུག་པར་དུ་—— སྤྱིས་དྲགས་ཐག་ཚད་དེ་རྩ་སའི་གཙང་པོར་འབྲེད་ཉལ་བཏང་—— དེང་སང་
གཙང་པོར་གོ་སྒྲུ་གཏོང་—— གྱི་མེད།

༥ འབྲུལ་པ་མི་ཐོག་—— ཙུང་གི་སྤྱག་ནས་འགོ་གི་ཡོད་ཅེས་—— པ་རེད།

D Using the words below, fill in the blanks.

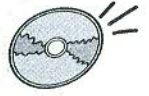
have days time boat across
harvest asked year boastful especially

1. A long _____ ago there was a very _____ man from the Ü area of Central Tibet.
2. The stranger _____ the man from Ü, "How's your _____ this year?"
3. "This _____ all the crops are excellent, _____ the spring onions."
4. "They grew so big that they _____ been laid _____ the Lhasa river."
5. "These _____, no one needs to use a _____ to cross the river."

སྤྱང་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།

3

ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་སྤྱང་གཏམ་སྟོན་པ།

༣། སྤྱང་རང་ཅག་ཁ་བ་འེ་པའི་མི་རྣམས་ཀྱི་དྲོག་ཁྲིས་སྤྱང་པར་འཁུར་སྐབས། འཁུར་ཐག་
དཔལ་སྤེང་དུ་གཏོང་གི་ཡོད་ཅིང་། ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་དྲོག་ཁྲིས་འཁུར་སྟོན་དེ་གཅིག་ནས་ལུས་ཁམས་
ལ་གཞོད་པ་ཆེ་བ་དང་། གཉིས་ནས་དངོས་པོ་ཆག་སྟོན་ཤོར་སྤོང་བ་ཞིག་སྟེ། ཐག་པ་དཔལ་སྤེང་ནས་
ཤོར་ཏེ་ཆག་སྟོན་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་མཐོང་བས། འཁུར་སྟོན་དེར་བསྐྱར་བཅས་བྱེད་དགོས་
བསམ་ཀྱང་སྐབས་མ་འཁེལ་བར་ལུས།

ནམ་ཞིག་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་འཕོག་ཆུང་ཞིག་ཁྲིར་ནས་ལྷ་སའི་སྤྱང་ཆུའི་འགམ་དུ་འགོ་
སྐབས། ལྷ་སའི་བུ་མོ་བརྒྱ་གངས་ཤིག་སྤྱང་ཆུ་ནས་ཆུ་སྒངས་ཏེ་ལོག་ཡོང་བ་དང་
ཐུག་ ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་ནི་རིག་པ་ཤིན་ཏུ་རྣེ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན་པ་ཀུན་གྱིས་མི་ཤེས་པ་
མེད་པས། བུ་མོ་དེ་དག་གིས་ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་ལམ་བཀག་ནས། ཨ་ཁུ། ཨ་ཁུ། མི་
ཆོས་ཁྱེད་རང་ཏུ་ཅང་སྤྱང་པོ་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་བས། དེ་རིང་ང་ཆོར་སྤྱང་པོ་ཞིག་
སྟོན་དང་ཞེས་བཤད། སྐབས་དེར་ཨ་ཁུ་སྟོན་པས་ཏུ་ཅང་འཆབ་སྒྲུང་ཆེ་བའི་བཟོ་བཅུན་ནས། ཨ་
ཙོ་ཙོ། སྤྱང་པོ་སྟོན་ཁོམ་ག་ལ་ཡོད། ཁྱེད་ཆོ་སྟོན་དང་ནམ་མཁར་མེ་ཤོར་འདུག་ཅེས་བཤད། ཨ་ཁུ་
སྟོན་པའི་འཆབ་འཆུབ་ཀྱི་ཆུལ་དེས། བུ་མོ་དེ་ཆོར་ཡང་བྲེལ་འཆབ་སྟེས་ཏེ། སྤྱང་མེད་ངང་ནམ་
མཁར་མིག་བརྩ་བར་ཐལ་བས། དཔལ་སྤེང་གི་ཐག་པ་ཤོར་ནས་རྩི་ཆུ་བན་རྣམས་ཏུ་ཆག་ཏུ་སྤྱར་
པོ། ཏུས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་པལ་ཆེར་དྲོག་ཁྲིས་འཁུར་སྐབས། ཐག་པ་དཔལ་སྤེང་པར་བཀོན་
པའི་སྟོན་དེ་དེ་ནས་དར་བར་གྲགས།

(ཨ་ཁུ་སྟོན་པ། ཤོག་གངས་ ༥༧ - ༥༩ བོད་རྫོང་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Three: **Aku Dönba's Clever Teaching**

Long ago, when we Tibetan people would carry heavy loads on our backs, we carried the loads with a rope strapped around our foreheads. Aku Dönba considered this manner of carrying loads to have two flaws. Firstly, it was very harmful to the body, and secondly there was danger of the rope slipping from one's forehead making it easy for the load to be destroyed. Though he realised that this way of carrying loads needed to be changed, he had not as yet had an opportunity to do so.

On one occasion, when Aku Dönba was carrying a small load wrapped in cloth and was walking along the banks of the Lhasa Kyichu river, he met a group of more than ten Lhasa girls on their way back from collecting water from the river. Since everyone knew that Aku Dönba was a very sharply intelligent person, the girls blocked his path and said,

“Uncle! Uncle! Everyone says how intelligent you are. So today please teach us something wise.” Right at that moment, Aku Dönba pretended to be very anxious and said,

“Oh, oh! Where is the time to teach something wise? Look, the sky is on fire!” Because of Aku Dönba's very anxious and worried disposition, the girls also became very worried. Without even realising it, the girls looked way up into the sky and the ropes around their foreheads slipped down, shattering into pieces their loads of clay water pots.

From that time on, in almost all Tibetan areas, the practice of putting the rope just below one's shoulders when carrying a load became widespread.

(*Aku Dönba*, Tibet People's Press, pp. 67-68.)

ཚིག་གསུམ་ Vocabulary

རང་ཅག	(pron.) we, us	འཕོག	(n.) a cloth wrapping used for carrying things, a load of provisions
ཁ་བ།	(n.) snow; bitter; (vi.) to give off a scent or smell	འགྲམ།	(post.) beside, nearby, next to; (n.) river bank, sea shore
རྒྱུ་ཁྲེལ།	(n.) load, burden	རྩོལ།	(adj.) sharp, pointed; clever, smart, astute (also རྩོལ་པོ་)
སྐུལ་བ།	(n.) back (of the body)	བཀག	(vt.pt.) to stop something, to block, to halt
འཁུར།	(vt.p.) to carry, to take, to bring; to bear, to suffer	སྤྲུང་པོ།	(adj.) clever, smart
དཔེལ།	(n.) forehead (also དཔེལ་གྱོ་)	བཟོ་བསྟན།	(v.com.) to show a particular appearance, to pretend to show a manner or mood (also བཟོ་ལྟ་སྟན་)
ཨ་ཁུ།	(n.) uncle, (paternal) father's brother	ཁོམ།	(vi.) to have time, to be free/available
སྒོལ།	(n.) method, system, manner, way, tradition custom	འཚབ་འཛུབ།	(n.) anxiety, nervousness, worry, uptightness; confusion, 'hurried and rushed' (also འཚབ་ཁེ་འཛུབ་ཁེ་)
ལུས་ཁམས།	(n.) the physical body	སྐྱེས།	(vi.pt.) to be born, to arise, to be produced, to come about
གཞོན་པ།	(n.) harm, injury, damage, hurt; (vt.) to harm, to injure, to damage, to hurt	ཐལ་བ།	(vi.) to do far more than is needed or required, to overdo
དངོས་པོ།	(n.) things, goods	རྩ།	(n.) clay, terracotta
སྒོལ།	(adj.) easy, easier (also སྒོལ་པོ་)	ཁུ་བན།	(n.) water container, bucket
ཉེན་ལ།	(n.) danger, hazard, risk		
བསྐྱར་བཅོས་བྱེད།	(v.com.) to change, to reform, to transform		
ནམ་ཞིག	(adv.) one time, one occasion		

རྩ་ག	(n.) small pieces	དབྱར་པ།	(n.) area just below the shoulder, upper arms, shoulder area
རྩ་ག་ཆག	(n.) small broken or shattered pieces		
ཆག	(vi.) to be broken or smashed	བཞོན་པ།	(vt.) (also སྒྲོན་) to wear, to hang up or hook on; to clothe someone else

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཨ་ཁུ་སྒྲོན་པ། བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་སྤང་གཏམ་ནང་གྲགས་པའི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་སྤང་གཏམ་དང་སྒྲོན་པ་སྟེར་བར་བྱེད་པའི་མེས་པོ་ལྷ་བྱ་ཞིག་ཏུ་བརྟེན་སྟེ་སྟོན་ཡོད།

Aku Dönba is a very famous figure in Tibetan folklore. He is considered to be the father of sharing with others clever tricks and smart practices.

མི་ཤེས་པ་མེད། ༡ སྟོན་ཆེན་འདིར་ཆང་མས་ཤེས་པའི་དོན་ཡིན། ༢ ཆང་མ་ཤེས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression is literally 'not knowing is not' and can be understood in two ways.

1. In this reading it means 'everyone knows'. 2. It can also mean 'one who knows everything'.

སྟོན་ཁོམ་ག་ལ་ཡོད། སྟོན་པའི་དུས་ཚད་ག་ལ་ཡོད་དམ་ཞེས་བྱ་བ་ཞེ་དུས་ཚད་མེད་ཅེས་པའོ།

The expression 'Where is the time to teach?' means that there is no time to teach.

འཕོག་ རྩ་དུས་བོད་མིས་མཁོ་དངོས་འབྱེར་བྱེད་ཀྱི་རས་དུམ་ཞིག་ལ་ཟེར། དེའི་ནང་ཉེར་མཁོའི་དངོས་པོ་སྒྱེལ་ནས་ཀླུ་པར་འབྱེར་སྟེ་སྟོན་ཡོད་ཅིང་ད་ལྟ་ཡང་ས་ཆ་འགའ་ཞིག་ལ་སྟོན་པ་དེ་གནས་ཡོད།

This term refers to the practice in earlier times by Tibetan people in which they would carry things they needed rolled up in some cloth on their backs. Today there are still some areas in which people do this.

བརྩ་བྱངས། བརྩ་གཅིག་ནས་བརྩ་དགུ་བར་གྱི་བྱངས་ཅི་རིགས་ལ་གོ།

This counting expression refers to any number from eleven to nineteen.

ཁ་བ་རི་བའི་མི། བོད་མི་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན།

The expression 'snow mountain people' is one of the names of the Tibetan people.

བྱོང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་ངྱི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ཏུས་མ་པ་ཞིག་གི་གོང་ལ་བོད་མིས་རྟོག་བྱས་ཇི་སྟེ་འཁྱུར་གྱི་ཡོད་དམ།

༢ ཨ་ཁུ་རྟོན་པ་ནི་སློ་ཚོ་བ་ལ་འགན་ལྷན་བཞུགས་པ་ཞིག་ཡིན་ནམ།

༣ ཨ་ཁུ་རྟོན་པས་མི་རྣམས་ཀྱི་བདེ་ཐང་ལ་སེམས་འཁྱུར་བྱས་ནས་རྟོག་བྱས་འཁྱུར་སྟབས་བཅོས་པ་ཨི་ཡིན།

༤ རྒྱུ་རྒྱ་ནས་རྒྱ་ལེན་མཁན་གྱི་བྱ་ཕོ་ག་ཚོ་དཔོན་ཡོད་དམ།

༥ ཨ་ཁུ་རྟོན་པས་མ་མའི་རྟོག་བྱས་འཁྱུར་སྟབས་འདི་གང་འདྲ་བསྐྱར་བཅོས་བྱས་སམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Long ago, how did Tibetan people carry their loads?

2. Was Aku Dönba a person of unrivalled intellect?

3. Why did Aku Dönba change the way people carried loads?

4. How many girls drew water from the Kyichu river?

5. How did Aku Dönba go about changing the way people carried their loads?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱེད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✕ རེ་འབྲུག་དགོས།

༡ — ཨ་ཁུ་ལྷོན་པ་དེ་མི་སེམས་བཟང་ཅན་ཞིག་ཡིན།

༢ — སྤར་གྱི་དོག་ཁྲིས་འཁུར་སློལ་དེས་དངོས་ཚོག་ཆག་སྐྱོན་ཤོར་སྤོ་བོ་རེད།

༣ — ཨ་ཁུ་ལྷོན་པས་ནམ་མཁའ་མེ་ཤོར་བ་མཐོང་བ་རེད།

༤ — བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་རྒྱུད་ཤས་ལ་ད་ལྟོ་མཁའ་མེ་ཤོར་བ་དབྱེད་སྤྱད་བཞུགས་པའི་སློལ་ཡོད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ Aku Dönba was a kind-hearted person.
2. ____ The old way of carrying loads made it easy for things to be broken.
3. ____ Aku Dönba saw fire burning in the sky.
4. ____ These days there are only a few Tibetan areas where people carry loads by putting the rope just below their shoulders.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཆོག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱེད་ཡིག་གི་ཆོག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. ཨ་ཁུ་ལྷོན་པ་ནི་རིག་པ་ཤིན་ཏུ་རྩ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན།
2. ཨ་ཅི་ཅི། སྤར་པོ་སློབ་ཁོམ་ག་ལ་ཡོད། ཁྱོད་ཆོས་ལྷོས་དང་ནམ་མཁའ་མེ་ཤོར་འབྲུག་ཅེས་བཤད།
3. ཨ་ཁུ། ཨ་ཁུ། མི་ཆོས་ཁྱེད་རང་ཉ་ཅང་སྤར་པོ་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་བས། དེ་རིང་ང་ཆོར་སྤར་པོ་ཞིག་སློབ་དང་ཞེས་བཤད།
4. བུ་མོ་དེ་དག་གིས་ཨ་ཁུ་ལྷོན་པའི་ལམ་བཀག།
5. སྐབས་དེར་ཨ་ཁུ་ལྷོན་པས་ཉ་ཅང་འཆབ་སྐྱང་ཆེ་བའི་བཟོ་བཞུགས།

- ___ At that moment, Aku Dönba pretended to be very anxious.
- ___ “Oh, oh! Where is the time to teach something wise? Look, the sky is on fire!”
- ___ Aku Dönba was a very sharply intelligent person.
- ___ The girls blocked Aku Dönba’s path.
- ___ “Uncle! Uncle! Everyone says how intelligent you are. So today please teach us something wise.”

ང གཤམ་གྱི་མིང་ཆོག་དེ་ནམས་སྤྱད་ནས་འོས་འཚམས་གྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྐོང་གྱིས་དང་།

སྤྱད་པོ་ གི་ རྟོག་ཁྱེས་ ནས་ དེ་ ནམ་མཁའ་
ལ་ ཅེས་ དབྱང་པར་ སྤྱེས་ སྟོས་དང་ གྱི་

འཚབ་འཚུབ་

༡ ཨ་ཙོ་ཙོ། _____ སྟོབ་ཁོམ་ག་ _____ ཡོད།

༢ ཟློང་ཆོ་ _____ ནམ་མཁའ་མེ་ཤོར་འདུག་ _____ བཤད།

༣ ཨ་ཁུ་སྟོན་པའི་ _____ གྱི་ཚུལ་དེས། བྱ་མོ་དེ་ཆོར་ཡང་བྲེལ་འཚབ་ _____ པ་རེད།

༤ རྣང་མེད་ངང་ _____ མིག་བརྩ་བར་ཐལ་བས།

༥ དབྱལ་སྟེང་ _____ ཐག་པ་ཤོར་ _____ རྩེ་རྩུ་བན་ནམས་རྒྱག་ཆག་ཏུ་གྱུར་རོ།

༦ ཏུས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་ _____ ལྷལ་གྱུ་པལ་ཆར་ _____ འཁྱར་སྐབས། ཐག་པ་

_____ བཞོན་པའི་སྟོལ་ _____ དེ་ནས་དར་བ་གྲགས།

D Using the words below, fill in the blanks.

the into foreheads almost practice anxious
clay shoulders something sky disposition

1. "Oh, oh! Where is the time to teach _____ wise?
2. Look, the _____ is on fire!"
3. Because of Aku Dönba's very _____ and worried _____, the girls also became very worried.
4. Without even realising it, _____ girls looked way up _____ the sky.
5. The ropes around their _____ slipped down, shattering into pieces their loads of _____ water pots.
6. From that time on, in _____ all Tibetan areas, the _____ of putting the rope just below one's _____ when carrying a load became widespread.

ལྷན་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།

ལྷུང་ལྷུང་ལྷན་པའི་ལྷན་པ།

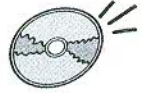
༣༣ ། རྒྱལ་ཡུལ་ཞིག་ལ་རྒྱལ་པོ་ཤིང་རྒྱགས་པ་ཞིག་ཡོད། རྒྱན་དུ་མི་ནམས་ནས་ལ་རྒྱན་དུ་ཤིང་རྒྱགས་པ་ཚོ་འེ་མེ་གཟུགས་གཞིར་སྒྲིན་ཡོད་ལྷགས་ཤོད་ཀྱི་ཡོད་པ་དེ་གོ་ཐོས་བྱུང་བས་རྒྱལ་པོ་དང་དམ་འཛབ་སྐྱེས་སྐྱབས་མངའ་འོག་སྐྱེན་པ་མང་པོ་བསྐྱོངས་ནས་ཤིང་སྐྱེས་དུ་གཏོང་དགོས་པའི་བཀའ་བཏང་བྱུང་བཅོས་སྐྱབ་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་།

ཉེན་ཞིག་སྒོ་རིག་གསལ་པའི་སྒྲན་པ་ཞིག་རྒྱལ་པོའི་བྱང་དུ་འོངས་ནས་ངས་ཚེས་རྒྱག་དུས་ཚེས་
 འབྲས་ལེགས་པོ་མི་འདུག་ཟེར་མགོ་བོ་སྐྱར་སྐྱར་བྱས་ནས་བསྟངས། རྒྱལ་པོས་ཚེས་འབྲས་གང་འདུག་
 ཤོད་དང་ཟེར་བས། ངས་ཤོད་པོད་པ་མི་འདུག་ཟེར་ནས་སྐྱར་བཞིན་སྒོ་ཏ་ཅང་མི་བདེ་བའི་ཚུལ་
 བྱས། རྒྱལ་པོས་མུ་མཐུད་ཚེས་འབྲས་གང་ཡོད་མེད་སྟེ་གསང་མེད་པར་ཤོད་དགོས་གསུངས་པས།
 ཁོང་གིས་རྒྱལ་པོའི་སྐྱ་ཆོ་ཉེན་བརྩ་ཙམ་ལས་ཐོད་པ་མི་འདུག་པས་སྐྱ་ཤ་སྐྱམ་དུ་བཏང་བྱང་དགོས་
 མེད་ཟེད། ཐུགས་ཡིད་མ་ཆེས་ན་ང་བཙོན་དུ་བརྩུག་ཀྱང་ཆོག་ཟེར་བས། རྒྱལ་པོས་དེ་ལྟར་ཁོང་
 བཙོན་དུ་བརྩུག། རྒྱལ་པོ་ནི་ཆོ་ཉེན་བརྩ་ཙམ་ལས་མི་འདུག་ཟེར་བ་མཐུན་པ་ནས་བཟུང་ཉེན་མོ་ཞལ་
 ལག་མི་མཆོད་ལ། མཆོན་མོ་མནལ་ཡང་མ་ཐུག་པས་སྐྱ་ཤ་ཉེན་རེ་བཞིན་ཇེ་སྐྱམ་ཇེ་སྐྱམ་དུ་སོང་།
 འོན་ཀྱང་ཉེན་བརྩ་སོང་བྱང་རྒྱལ་པོ་མ་གྲོངས་པས་སྒྲན་པ་དེ་སྐད་བཏང་ནས་དོན་རྒྱམས་བྲིས་པས་
 སྒྲན་པ་དེས། རྒྱལ་པོའི་སྐྱ་ཤ་སྐྱམ་དུ་གཏོང་ཐབས་དེ་རང་ལས་དེ་མིན་ཐབས་གཞན་གཏན་ནས་མི་
 འདུག་པས་དེ་ལྟར་མི་བྱེད་ཀ་མེད་བྱུང་ཞེས་བྱས་པས། རྒྱལ་པོ་ཏ་ཅང་མ་ཉེས་ཏེ་ཁོང་ལ་གསོལ་རས་
 བྱ་རྒྱུ་པ་ཞིག་གནང་ངོ་།།

(ཨ་ཁུ་ལྷོན་པ། རྟོག་གངས་ ༣༩- ༣༧ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Four: **The Clever Doctor**

A long time ago, in a certain region, there lived a very fat king. The people there had a common saying that fat people's mothers had something wrong with their physical well-being. Hearing what the people said, the king became very worried and so summoned many doctors from his dominion. He ordered them to find a way to make him thin, but alas he did not find even one who was able to.

One day, a very intelligent doctor came into the king's presence and said, "When I made an astrological calculation the result was not very favourable." And he remained in the king's presence with his head bowed.

"Tell me what the result of the calculation is," ordered the king.

"I don't dare to tell you," he replied. And just as before, the doctor appeared to look very upset. The king continued to tell him that he must reveal the result of the calculation without concealing anything. So the doctor answered, "You have only about ten days left to live so there is no need for you to lose weight. If you don't trust my calculation, you can put me in jail."

The king then had him thrown into prison. From the time that the king knew that he had only ten days to live, he did not eat any food and could not sleep at night. So each day he became thinner and thinner. However, he did not die and so he summoned the doctor to ask him why. The doctor explained, "I had no other way at all to make you thin except to do it this way." Being extremely happy, the king gave the doctor many satisfying gifts.

(*Aku Dönba*, Tibet People's Press, pp. 38-39.)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

སྤང་གྲང་།	(adj.) smart and clever, wise and skilful (also སྤང་པོ་དང་གྲང་པོ་)	ཅིས།	(vt.) to calculate, to do an astrological calculation; to consider to be, to count as
སྨན་པ།	(n.) doctor (also ཞེས་ཆེ་)	ལེགས་པོ།	(adj.) good, great, excellent (also ལེགས་པ་)
རྒྱགས་པ།	(adj.) fat, obese; (vi.p.) to be full, to be replete	སྒྱུར།	(vt.p.) to bend over forwards, to lower oneself, to bow
ཁ་རྒྱུན།	(n.) a saying, a folk or traditional saying	ཐོད།	(v.) to dare to
གཟུགས་གཞི།	(n.) physical well-being, physical constitution, physique	སྐྱུ་ཆོ།	(n.h.) human life, life span
དངངས་ཚབ།	(n.) panic, fear, dread, anxiety, worry, terror; (v.com.) + སྐྱེས་ to become frightened, panicked, terrified (also དངངས་འཚབ་ དང་དངངས་སྐྱག་)	ཡིད་ཆེས།	(n.) belief, faith, trust, confidence
མངའ།	(n.) power, control, dominion, power	བཙོན།	(n.) jail, prison (also བཙོན་ཁང་)
བསྐོངས།	(vt.pt.) to summon, to call; to fulfil someone's wish or desire	བཙོན་དུ་བཅུག།	(v.com.) to put into prison, to imprison
བཀའ་བཏང་།	(v.com.) to command, to give an order, to issue a decree	ཞུ་ལག།	(n.h.) food
བཙོས།	(vt.pt.) to fix, to repair, to heal	མཚོད།	(vt.h.) to eat, to wear clothes, to smoke; (n.) worship, offering (མཚོད་པ་)
བྱུང་།	(post.h.) near, before, in the presence of (བྱུང་དུ་)	མནལ།	(n.h.) sleep
འོངས།	(vi.pt.) to come	གྲོངས།	(vi.pt. h.) to die
		གངན་ནས།	(adv.) never, not at all; 'at all'; utterly, entirely; ongoing, forever, perpetual
		མ་ཉེས།	(vi. h.) to be pleased, happy, joyful, ecstatic

གསོལ་རས། (n.h.) gift, present, prize,
reward, tip

གུ་ཚོམ་བ། (n.) satisfying things;
(adj.) abundant, plentiful

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཆེས་རྒྱལ། བོད་ཀྱི་རྒྱུ་རྒྱུ་ཆེས་དང་ནག་ཆེས་ཀྱི་གཞུང་ནས་བཤད་པའི་ལེགས་ཉེས་དང་བདེ་སྤྱད་སོགས་གསལ་
བར་བྱེད་པའི་ཆེས་སྒྲིལ་ཞིག་རེད། དེ་བོད་ལ་དར་བྱས་ཆེན་པོ་ཡིན།

The practice of making clear astrological calculations, whether there will be a favourable or unfavourable outcome, happiness or suffering, is based on the traditional texts of Tibetan and Chinese astrology. This tradition is spread widely throughout Tibet.

ཆེས་འབྲས། རྒྱུ་རྒྱུ་ཆེས་བརྒྱབ་ནས་ཐོན་པའི་འབྲས་བྱ་སྤྱི་ལེགས་ཉེས་ཇི་བྱུང་དང་བཙོས་ཐབས་ལ་སོགས་སོ།

This term refers to the outcome of an astrological calculation. After a calculation has been made, the outcome – whether what will happen will be good or bad – is made known, as well as the method one should follow to remedy the situation.

མི་བྱེད་ཀ་མེད་བྱུང་། རང་དབང་མེད་པར་བྱེད་རྒྱུ་འཁལ་བའི་དོན་ཡིན།

This common colloquial expression means that one had no choice but to do a certain action.

རུང་།

This word is typically used as an adjective meaning 'suitable', 'acceptable', or 'appropriate'. In this story རུང་ means 'but' or 'however'.

སྒྱུ་མཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ཡན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ རྒྱལ་པོ་ཤ་རྒྱགས་པ་དེའི་ཨ་མའི་གཟུགས་པོར་སྒྱུ་ཡོད་ངེས་རེད་དམ།

༢ རྒྱལ་པོ་དངངས་འཛབ་སྤྱོད་པའི་རྒྱ་མཚན་ཤ་རྒྱགས་པས་བྱས་པ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་ཨ་མའི་གཟུགས་གཞིར་སྒྱུ་ཡོད་པ་བསམ་ནས་བྱས་པ་ཡིན།

༣ རྒྱལ་པོ་ལ་ཚེས་རྒྱག་མཁན་སྟན་པ་དེ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་མི་གཞན་ཞིག་ཡིན་ནམ།

༤ སྟན་པས་དངོས་སུ་རྒྱལ་པོ་ལ་ཚེས་བརྒྱབ་ཡོད་དམ་མེད།

༥ རྒྱལ་པོའི་སྤྱི་ཚེ་ཉན་བཅུ་ལས་མེད་དམ།

༦ རྒྱལ་པོའི་སྤྱི་ཤ་ཇི་སྐམ་དུ་སོང་བའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

༧ རྒྱལ་པོས་སྟན་པའི་ཐབས་ལ་མཁུ་ནས་གང་མཛད་དམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Did the fat king's mother really have something wrong with her?

2. Was the reason for the king's anxiety because he was fat or because he thought something was wrong with his mother's body?

3. Was it the doctor who gave the king the astrological calculation or was it someone else?

4. Did the doctor really do an astrological calculation for the king?

5. Did the king have only ten days left to live?

6. Why did the king lose weight?

7. After the king was pleased with the doctor's method, what did he do?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ནོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — སྤུ་པས་རྒྱལ་པོར་སྐམ་སྤུ་བྱིན་ནས་ཤ་སྐམ་དུ་བཏང་བ་རེད།

༢ — དོན་དངོས་ཐོག་སྤུ་པས་རྒྱལ་པོ་ལ་ཆེས་ཅི་ཡང་བརྒྱབ་མེད།

༣ — རྒྱལ་པོ་སྤུ་པའི་ཆེས་ལ་ཡིད་ཆེས་ནས་དངངས་འཚབ་ཤུགས་ཆེན་བྱས་པ་རེད།

༤ — སྤུ་པ་དེས་རྒྱལ་པོའི་ཆོ་ཆད་ཤས་ཀྱི་ཡོད།

༥ — སྤུ་པས་རྒྱལ་པོ་ཤ་སྐམ་པའི་ཆད་དུ་ཆོ་ཉིན་བརྒྱུ་ལས་མི་འདུག་ཅེས་ཆེས་འབྲས་རྒྱུ་མ་ཞིག་བྱས་པ་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The doctor gave the king some weight-reducing medicine, and the king lost weight.
2. ____ In reality, the doctor did not do an astrological calculation for the king at all.
3. ____ The king believed the doctor's astrological calculation and was very frightened.
4. ____ The doctor knew how long the king would live.
5. ____ In order for the king to lose weight, the doctor gave the king a false astrological calculation that he had only ten days left to live.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་རྩམ་ཅེ་ཅེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་རྩམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. རྩམ་ཡུལ་ཞིག་ལ་རྒྱལ་པོ་ཤ་རྒྱལ་ས་པ་ཞིག་ཡོད།
2. དེ་གོ་ཐོས་བྱུང་བས་རྒྱལ་པོ་དང་ངས་འཆབ་སྐྱེས་སྟབས་མངའ་འོག་གི་སྤུན་པ་མང་པོ་བསྐོངས།
3. ཉེན་ཞིག་སློ་རིག་གསལ་བའི་སྤུན་པ་ཞིག་རྒྱལ་པོའི་བྱུང་བྱུང་འོངས།
4. རྒྱལ་པོས་དེ་ལྟར་ཁོང་བཅོན་བྱ་བཅུག།
5. འོན་ཀྱང་ཉེན་བཅུ་སོང་བུང་རྒྱལ་པོ་མ་གྲོངས་པས་སྤུན་པ་དེ་སྐད་བཏང་ནས་དོན་རྣམས་དྲིས།

____ One day, a very intelligent doctor came into the king's presence.

____ The king then had him thrown into prison.

____ However, he did not die and so he called the doctor to ask him why.

____ A long time ago, in a certain region, there lived a very fat king.

____ Hearing this, the king became very worried and so summoned many doctors from his dominion.

ང་གཤམ་གྱི་མིང་ཆོག་དེ་ནམས་སྤྱད་ནས་འོས་འཛམས་ཀྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྟོང་གིས་དང་།

བསྟོངས་ བྱིས་ གོ་ཐོས་ རྣས་ བཀའ་བཏང་

སྤྱད་པ་ རྒྱགས་པ་ གཅིག་ སྤྱབས་ གཟུགས་གཞིར་

སྤར་ལུལ་ _____ ལ་རྒྱལ་པོ་ཤ་ _____ བྱིས་ཡོད། རྒྱན་དུ་མི་ནམས་ _____ ཁ་རྒྱན་དུ་ཤ་རྒྱགས་པ་ཆོའི་

ཨ་མའི་ _____ སྟོན་ཡོད་ལུགས་ཤོད་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ _____ བྱང་བས་རྒྱལ་པོ་དངངས་འཛབ་

སྟེས་ _____ མངའ་འོག་ _____ མང་པོ་ _____ རྣས་ཤ་སྐམ་དུ་གཏོང་དགོས་པའི་

_____ རུང་བཅོས་སྤྱབ་མཁན་ _____ ཀྱང་མ་བྱུང་།

D Using the words below, fill in the blanks.

certain	find	became	able	had	summoned
thin	fat	saying	physical	what	ordered

A long time ago, in a _____ region, there lived a very _____ king. The people there

had a common _____ that fat people's mothers _____ something wrong with their

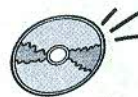
_____ well-being. Hearing _____ the people said, the king _____ very

worried and so _____ many doctors from his dominion. He _____ them to

find a way to make him _____, but alas he did not _____ even one who was

_____ to.

Section One: Folk Stories

Reading Five:

The Eyesight Competition of the Crow and the Magpie

Long ago, there was a certain crow who thought that his excellent eyesight could be matched by no one and so he was very arrogant and conceited. One day, the crow went up to a magpie and said,

“Shall the two of us see who has the best eyesight?” The magpie thought to himself that the crow was always boasting about his eyesight and that today he would put him in his place. So he replied,

“All right then. Tell me what we should do to compare our eyesight.”

The crow then looked at a mountain way off in the distance and said, “We should look and see what animals we can see on the mountainside over there.”

“OK then,” replied the magpie. “What do you see on the mountainside over there?” The crow, not being able to see that far, but pretending that he could, answered, “There is a rabbit defecating over there.”

The magpie, knowing that the crow could not see that far but was pretending that he could, said, “Oh, exactly right. The dung is rolling down the mountain.” The crow, thinking that the magpie had perhaps actually seen the dung rolling down, asked the magpie, “So what’s happened to the dung now?”

“The dung has stopped rolling, and it has got a tiny crack in it,” replied the magpie. At this the crow did not know what to say and so lost the competition. From then on, the crow never dared to boast about the clarity of his eyesight.

(*The Garden of Children's Stories*, Tibet People's Press, pp. 8-9.)

ཚིག་གསལ་ Vocabulary

ཁ་ཏ།	(n.) crow	ཟིལ་མ།	(n.) the dung of sheep, rabbits, goats, rats
འགྲན་ལྷ་བླ་པ།	(n.) a matchless, unrivalled or unequalled one (also འགྲན་ལྷ་མེད་པ་)	ཟིལ་མ་གཏོང་།	(v.com.) to excrete dung
ཁེངས་བྱེགས།	(n.) conceit, arrogance, pride	ཏག་ཏག	'just right', 'exactly right', 'correct'
ཆོམ།	(vt.p.) to be arrogant, conceited, boastful (also ཆོམ་བྱེད་)	ཐུར།	(n.) down, downhill, slope, decline
སྐྱ་ཀ།	(n.) magpie (also སྐྱ་ག་)	འགྲིལ།	(vi.) to roll along, for something to roll along by itself; to be wrapped or rolled up
ལོམ།	'how much', to what degree	མཚམས་བཞག	(v.com.) to stop, to come to a halt
འགྲན་སྐྱར།	(n.) competition, match, contest	མེར་ཀ།	(n.) a crack, fissure, split (also མེར་ཁ་)
འགྲན་སྐྱར་བྱེད།	(v.com.) to compete, to have a competition	ཐུན་བྲ།	(adj.) small, tiny
ནམ་རྒྱུན་དུ།	(adv.) always, continually	རང་ཆོམ་བྱེད།	(v.com.) to boast, to show off, to be arrogant, to be conceited, to be self-important
སྐྱོབས་པ།	(n.) pride, arrogance; courage, bravery, self-confidence	པམ་ཁ་ཤོར།	(v.com.) to lose, to be defeated
གཉའ་གཅོག	(v.com.) to subdue someone; to put someone down, to put someone in his/her place, to bring someone into submission	ཐོད་པ།	(v.) to dare to do something, to have the courage to do something; to be able
འགྲིག	(vi.p.) to be all right, to be OK, to be fine with	ཆགས།	(vi.) to become, to change to; to exist, to be situated; to desire, to be attached to; to happen, to come about
རི་ཤ།	(n.) mountain (also རི་)		
ངེད།	(pron.) I, me, we		
འོ་ན།	'well then'		

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཅི་ཤོད་འདི་ཤོད་ཅིང་པ། ཤོད་ཆོད་མ་ཐིགས་པར་ལུས་པ་ལ་ཟེར། ག་ཤོད་འདི་ཤོད་ཅིང་པ་ཡང་ཟེར། དཔེར་ན། ཁོང་གིས་ངྱི་བ་ལག་པོ་གནག་པོ་ཞིག་བཏོན་པས་ང་ཅི་ཤོད་འདི་ཤོད་ཅིང་པར་གྱུར་སོང་། ལྷ་བུའོ།

The expression 'not knowing whether to say this or that', means not having anything fitting to say and so being left speechless. The expression ག་ཤོད་འདི་ཤོད་ཅིང་པ་ has the same meaning. For example, "She asked me a really difficult question, so I didn't know how to answer."

རང་སྒྲོམ་བྱེད། རང་ཉིད་གཞན་ལས་ལྷག་པའམ་རང་ལ་ཆོད་དཔག་མཐོ་པོར་ལྷ་བ་སོགས་ང་རྒྱལ་གྱི་རིགས་ལ་ཟེར། དཔེར་ན། རང་སྒྲོམ་ང་རྒྱལ་མཛེས་པ་མིན། ། དམའ་སའི་གནས་སུ་འདམ་སྒྲེས་འབྲུངས། ། ལྷ་བུའོ།

The expression 'to be conceited' means to think more highly of oneself than of others and is a form of arrogant pride. As the proverb says,

"Self-importance and pride are not beautiful.

It is in the low place the lotus is born."

རང་སྒྲོམ་ཁོངས་དྲེགས།

This expression means to feel self-important and be very conceited.

མཐོང་བ་མིན་ནམ། མཐོང་བ་ཡིན་གྱི་རེད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression means that perhaps he or she saw it. (མིན་ནམ་ in this context expresses a degree of uncertainty.)

སྒྲིང་ཆུན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ མིག་གསལ་བ་ལ་འབྲན་ཆུང་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟེ་མཁན་དེ་བྱ་ཅི་ཞིག་རེད་དམ།

༢ མིག་ཤེད་འབྲན་རྒྱུ་བསམ་ཚུལ་དེ་ཐོག་མར་སྤུ་ལ་འཁོར་བ་ཡིན་ནམ།

༣ རི་བོའི་མོགས་ཀྱི་རིལ་མ་བྱ་གཉིས་པོས་མཐོང་བ་ཞེ་ཡིན།

༤ རྒྱ་ཀ་དང་ཁ་ཏ་གཉིས་ལས་སུ་སྒྲོ་རིག་བྲག་བ་འདུག་གམ།

༥ རིག་པ་རིག་པས་འདུལ་སྟངས་དེས་ཁ་ཏ་དང་རྒྱ་ཀ་གཉིས་ཀས་ཤེས་སམ་ཡང་ན་སྤུས་ཤེས་སམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Which bird thought that he had unrivalled eyesight?

2. Who first thought about having an eyesight competition?

3. Did both birds see the dung on the mountain side?

4. Who was more intelligent – the magpie or the crow?

5. Did both the crow and the magpie know how to use intelligence to win? Who was the one who did?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✕ རེ་འདུག་དགོས།

༡ — སྐྱ་ཀ་དང་ཁ་ཏ་གཉིས་པན་ཚུན་ཕྱག་དོག་བྱེད་གྱི་ཡོད།

༢ — སྐྱ་ཀ་ཡང་སྤྱོད་པས་པ་ཆེ་བའི་བྱ་ཞིག་རེད།

༣ — བྱ་དེ་གཉིས་པོས་རི་བོང་གིས་རིལ་མ་བཏང་བ་མཐོང་།

༤ — བྱ་དེ་གཉིས་མིག་གསལ་བ་ལ་འགྲན་རྒྱ་མེད་པ་ཞིག་རེད།

༥ — ང་ཚོས་བྱ་དེ་གཉིས་ལས་སྤྱོད་མིག་གསལ་བ་ཡིན་པ་ཤེས་མི་རུས།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ Both the magpie and the crow were jealous of each other.
2. ____ The magpie was also a very proud bird.
3. ____ Both birds saw the rabbit defecating.
4. ____ Both birds had unrivalled eyesight.
5. ____ We are not able to really know which of the two birds had the best eyesight.

ག བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་དང་།

༡ དེའི་རུས་སྤྱོད་ཁ་ཏས་ཐག་རིང་གི་རི་བོ་ཞིག་ལ་བརྟམས་པ་རེད།

༢ སྐྱ་ཀས་ཁྱོད་གྱིས་རི་བོའི་ཐེབས་སྤྱོད་གང་ཞིག་མཐོང་གི་འདུག་གམ་ཞེས་དྲིས་པ་རེད།

༣ ཁ་ཏའི་བསམ་པར་སྐྱ་ཀས་དངོས་འབྲེལ་རིལ་མ་འགྲིལ་ཡོང་བ་མཐོང་བ་མིན་ནམ་བསམས་པ་རེད།

༤ སྐྱ་ཀས་ད་རིལ་མ་དེ་འགྲིལ་མཚམས་བཞག་འདུག་ཅེས་བཤད་པ་རེད།

C Translate these sentences into Tibetan.

1. The crow was a very proud bird.

2. The magpie saw a rabbit.

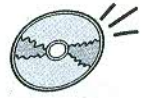
3. The crow did not know what to say.

4. From then on, the crow never boasted about his eyesight.

ལྷ་གདམ་མཐོང་བ་འདྲུམ་ཤོར།

༤

རི་བོང་ཅལ་འདྲོགས།

༡༡། རྩོན་མཆོའུ་ཞིག་གི་འགམ་ན་ཤིང་བེལ་བའི་ཚལ་ཡོད་པ་དེར་རི་བོང་རྒྱག་གནས་ཡོད་པ་དང་། ཤིང་བེལ་བའི་ཚལ་དེ་ནས་བེལ་བ་ཞིག་མཆོའུ་འི་ནང་དུ་སྤྱང་བ་དང་ཅལ་ཟེར་བའི་སྐྱ་བྱ་དང་བའི་རི་བོང་རྒྱག་པོས་ཐོས་པས་སྐྱག་ནས་བྱོས།

དེ་དག་བྱོས་པ་ལ་མ་མོ་ཞིག་གིས་མཐོང་ནས་ཁོ་ཚོར་གང་གི་དོན་དུ་བྱོས་འགོ་བ་ཡིན་ཞེས་དྲིས། དེར་ཁོ་ཚོས་ཅལ་བྱང་ངོ་ཞེས་བཤད་པས་མ་མོ་ཡང་བྱོས།

དེ་བཞིན་དུ་སྤྱུང་དང་། རི་དྲགས། སག་མ་ཏེ། བསེ། སྐང་པོ་ཆེ། དོམ། དྲིད། གྱང་། རྩག་ནམས་ཀྱིས་ཀྱང་བྱོས་སོ།

རི་ཞིག་གི་འབྲིས་སུ་སང་གི་རལ་བའི་ཚད་པན་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་སྐྱག་སོགས་བྱོས་པ་མཐོང་ནས་བྱིད་ཆོ་ལྷེར་མོ་དང་མཆེ་བའི་སྟོབས་ཅན་ཡིན་ན་གང་གི་དོན་དུ་བྱོས་སམ་ཞེས་དྲིས།

སང་གས་ཅལ་ཟེར་བ་དེ་གང་ནས་བྱང་ཞེས་དྲིས། དེར་ཁོ་ཚོས་གང་ནས་བྱང་བ་མི་ཤེས་ཞེས་བཤད།

སང་གས་བྱིད་ཆོ་མ་བྱོས་ཤིག་བརྟག་དཔྱད་བྱེད་དོ། བྱིད་ལ་སུས་བཤད་བྱང་ངམ་ཞེས་དྲིས། ཁོ་ཚོས་སྐྱག་གིས་བཤད་བྱང་ཞེས་ལན་བཏབ།

དེ་བཞིན་དུ་མ་མོས་རི་བོང་གིས་བཤད་བྱང་ཟེར། རི་བོང་ལ་བྱིད་ལ་སུས་བཤད་བྱང་ཞེས་དྲིས་པའི་ལན་དུ་རི་བོང་གིས་ང་ཚོས་འཇིགས་པ་དེ་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བྱང་། ཚུར་ཤོག་དང་། ཅལ་ཟེར་བ་དེ་གང་ནས་བྱང་བ་བཞུན་ནོ་ཞེས་བཤད་དེ་སང་གི་བྱིད་ནས་བེལ་བའི་ཚལ་བཞུན་ཏེ་ཅལ་ཟེར་བ་དེ་འདི་ནས་བྱང་ངོ་ཞེས་བཤད་པ་དང་ཡང་ཚལ་དེ་ནས་བེལ་བ་སྤྱང་ཏེ་ཅལ་ཟེར་བ་ཞིག་བྱང་བས་སང་གས་འདི་ནི་ཅལ་མ་ཡིན་པས་མ་ཞེད་ཅིག་ཅེས་ཟེར་རོ།

(བྱིས་སྤྱང་གདམ་སྐྱིག་ན་ཡིད་དགའ་ཚལ། ཤོག་གངས་ ༡༡༡ - ༡༡༢ བོད་སྐད་མི་དམངས་དབུ་སྐྱོན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Six: **The Rabbits Who Fled at the 'jel'**

Long ago, six rabbits lived by a pond that was surrounded by a forest of wood-apple trees. One day, a wood-apple fell from one of the trees into the pond and made a splashing 'jel' sound. Upon hearing this sound, the six rabbits became very frightened and fled.

A fox saw them fleeing and asked them why they were running away.

"The 'jel' is coming," they replied. So the fox also fled.

In the same way, the monkey, deer, pig, water buffalo, rhinoceros, elephant, bear, brown bear, *kung*, and tiger also fled.

There was a lion, with a crown of matted hair, sitting beside a mountain who saw the tiger and other animals fleeing. He asked them, "If you are powerful animals with claws and fangs, why are you running away?"

The lion also asked them where the 'jel' came from and they replied that they did not know. "Don't run away. You must investigate this. Who told you about it?" the lion further asked them. "The tiger told us," they answered.

Likewise the fox said, "The rabbits told me." The lion asked the rabbits,

"Who told you?"

"We actually saw the terrifying thing. Come over here. I'll show you where the 'jel' came from," said the rabbit. So the rabbit led the lion to the pond and showing him the grove of wood-apple trees said,

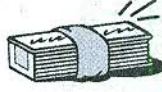
"This is where the 'jel' came from." And just after he said this, a wood-apple again fell from a tree and made a splashing 'jel' sound. The lion then said, "This is not a 'jel', so do not be afraid."

(*The Garden of Children's Stories*, Tibet People's Press, pp. 111-112.)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

ཅལ།	the sound 'jel', a crashing or splashing sound	བཤེ།	(n.) rhinoceros (also བཤེ་རུ་)
འདྲོགས།	(vi.pt.) to be startled, to get a fright, to be alarmed	སྤང་པོ་ཆེ།	(n.) elephant
མཆོའུ།	(n.) pond, small lake	དོམ།	(n.) bear
ཤིང་བེལ་བ།	(n.) wood-apple tree	བྱེད།	(n.) brown bear
བེལ་བ།	(n.) wood-apple (also བེལ་བ་)	ཁུང་།	(n.) 'kung' – a species of leopard found in Tibet
ཆེལ།	(n.) grove, thicket, forest; vegetables	ཁྲག།	(n.) tiger
སྤྱ།	(n.) sound, voice	མེང་གེ།	(n.) lion
བྱུང་།	(vi.pt.) to happen, to occur; to get or receive	འབྲིས།	(post.) beside, next to, nearby
མ་མོ།	(n.) fox (also མ་)	རལ་བ།	(n.) matted-hair, dreadlocks
བྲོས།	(vi.pt.) to flee, to run away	ཙང་པན།	(n.) crown
ཐྱེའུ།	(n.) monkey (also ཐྱེལ་དང་ཐྱེའུ་)	ཐྱེར་མོ།	(n.) claws, talons
རི་དྭགས།	(n.) deer, wild herbivorous animals, wild animals	བརྟག་དཔྱད་ཐེད།	(v.com.) to investigate, to research, to examine, to explore
པག།	(n.) pig	ཐིད།	(vt.pt.) to lead, to guide, to bring, to escort; to teach
མ་ཉེ།	(n.) water buffalo, buffalo	ཞིད།	(vi.) to be afraid, to be scared

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

རེ་བོང་ཅལ་འདྲོགས། བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་བཤད་སློལ་གྱི་གཏམ་དཔེ་ཞིག་སྟེ་བརྟག་པ་མ་བྱས་པར་ཟེར་སྐད་
རྒྱུད་པ་ལ་ཉན་པའི་དོན་ཡིན། ས་སྐྱུ་ལེགས་བཤད་དུ་འང་གསལ་ཡོད། དཔེར་བཞིན་ན། གནས་ཚུལ་དེ་ལ་
བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་དུ་བྱེད་པ་ལས་རེ་བོང་ཅལ་འདྲོགས་བྱེད་ཉན་གྱི་མ་རེད། ལྟ་བུའོ།

The expression 'the rabbit fled at the jel' is a proverb of Tibetan folklore and means that one only pays attention to what others say without investigating it. This saying (and story) is also found in the Sakya Legshe. To give another example of what is often said in relation to this story – 'You should not listen like the rabbit who fled at the sound jel, but rather carefully investigate the situation.'

གང་ནས་བྱུང་།

The question 'Where did this come from?' or 'Where did this happen?' is also spelled ག་ནས་བྱུང་ with no change in meaning.

སྦྱོང་ཆན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་ངེ་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ རེ་བོང་བྱག་པོ་མ་མོ་དང་མཉམ་དུ་གནས་ཡོད་དམ།

༢ རེ་བོང་གིས་ཤིང་བུ་ལ་བ་རྒྱུད་བ་དེ་ཐོག་མར་ཤེས་སམ་མ་ཤེས།

༣ གཅན་གཟན་རེ་དུགས་གཞན་ཚང་མ་རེ་བོང་དང་མཉམ་དུ་བློས་པ་ཨེ་ཡིན།

༤ སང་གི་རལ་པའི་ཅོད་པན་དང་ལྡན་པ་དེ་གནས་གཞན་ཞིག་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་དམ།

༥ སེང་གེ་ཕུང་པའི་རི་དྲགས་དང་གཅན་གཟན་ཚོས་ཅལ་སྐྱ་ཐོས་ནས་བློས་པ་དེ་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

༦ གནས་ཚུལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་སུ་རེད་དམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Did the six rabbits live together with the fox?

2. In the beginning, did the rabbits know that a wood-apple fell into the water?

3. Did all the other wild beasts and animals also flee with the rabbits?

4. Was the lion with the crown of matted hair living in a different place to the rabbits?

5. Except for the lion, why did all the other animals flee after hearing the 'jel' sound?

6. Who closely investigated this situation?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱད་ནས་འགྲེག་རྟགས་ ✓ དང་ནོར་རྟགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — ཅལ་སྐྱ་ཐོག་མར་ཐོས་མཁན་རི་བོང་རྒྱག་པོ་དེ་ཡིན།

༢ — རྩེའུ་དང་ཕག་སོགས་རི་དྲགས་རྣམས་ཀྱིས་ཅལ་སྐྱ་ཐོས་ནས་བློས་པ་རེད།

༣ — སེང་གེ་ཕུང་པའི་གཅན་གཟན་རི་དྲགས་གཅན་རྣམས་ཀྱིས་རི་བོང་ལ་གནས་ཚུལ་དྲིས་མེད།

༤ — ཅལ་ཟེར་པ་དེ་རི་བོང་སོགས་ཀྱིས་འཇིགས་རྒྱུ་ཆེ་བའི་ཐོག་ཆགས་ཞིག་ལ་ངོས་བབྱང་ཡོད།

- ༥ — སང་གེས་ལམ་སང་ཅལ་ཟེར་བ་དེ་སྐྱ་ཞིག་ལ་ངོས་བཟུང་ཡོད།
- ༦ — ང་ཚོས་རི་བོང་གི་བྱེད་སྒྲུངས་ལ་སློབ་སྦྱང་བྱས་ནས་རྟག་ཏུ་སློ་ཞིག་ཆུང་ཙམ་བྱེད་དགོས།
- ༧ — ང་ཚོས་སང་གི་ལ་སློབ་སྦྱང་བྱས་ནས་གནས་ཚུལ་ངོ་ཐོག་ལ་བརྟག་པ་བྱེད་དགོས།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. — The first animals to hear the 'jel' sound were the six rabbits.
2. — The monkey, the pig and all the other animals heard the 'jel' sound and then fled.
3. — Except for the lion, no other animals asked the rabbits about what happened.
4. — The rabbits and other animals thought that the 'jel' was a very terrifying animal.
5. — The lion immediately identified the 'jel' as just a sound.
6. — Studying the behaviour of the rabbits, we should always be cowardly.
7. — Studying the lion's behaviour, we should investigate what the real situation is.

ག བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་དང་།

༡ ཅལ་ཟེར་བའི་སྐྱ་བྱུང་བ་དེ་རི་བོང་རྒྱག་པོས་ཐོས་པས་སྐྱག་ནས་བྱོས་པ་རེད།

༢ རི་ཞིག་གི་འབྲིས་སྤྱི་སང་གི་རལ་བའི་ཙང་བན་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡོད།

༣ སང་གེས་ཁྱེད་ཚོ་ཐེར་མོ་དང་མཆེ་བའི་སློབས་ཅན་ཡིན་ན་གང་གི་དོན་ཏུ་བྱོས་སམ་ཞེས་དྲིས་པ་རེད།

༤ སང་གེས་འདི་ནི་ཅལ་མ་ཡིན་པས་མ་ཞེད་ཅིག་ཅེས་ཟེར་རོ།

C Translate these sentences into Tibetan.

1. Long ago, six rabbits lived by a lake.

2. The rabbits became frightened and fled.

3. The lion asked the rabbits where the 'jel' came from.

4. The rabbit led the lion to the pond and showed him the grove of wood-apple trees.

ང་འོད་དེའི་མིང་ཚིག་རྒྱུ་ཕན་ཚུན་ཡང་དག་པར་སྒྲིགས་དང་།

D Match up each noun with the corresponding English noun.

ཕ་མོ།

water buffalo

ཐུའུ།

bear

ཕག་།

lion

མ་ཉེ།

rabbit

བཟེ།

brown bear

སྒང་པོ་ཆེ།

tiger

དོམ།

monkey

ཅིང།

rhinoceros

ཉུག་།

elephant

མེང་གེ།

fox

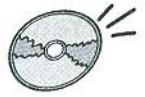
རི་པོང་།

pig

སྤྲུང་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།

༧

སྤྲུང་གཏམ་གྱིས་བརྒྱལ་བ།

༡། ཁགས་ཚལ་སྤྲུག་པོའི་ཁྱོད་དུ་རི་བོང་མང་པོ་ཞིག་གནས་ཡོད་པ་དེ་ཚོས་བར་ཐག་མི་
རིང་བ་ན་མཚོ་རྩེ་རྩེ་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་རྩེ་འབྲུང་བ་ལ་སོགས་ཏེ་འདྲེན་སྤྲུང་འཁོར་ཞིང་འཚོ་བ་
སྤྲུལ་བཞིན་ཡོད། ཉིན་ཞིག་དཔྱིད་ཀའི་ཚད་པས་གདུངས་པའི་སྤྲུང་པོ་ཆེའི་ཁྱོ་ཚོགས་དེར་སྤྲུང་བས་ཏེ་
ཇིང་བུ་དེ་བཞེས་པ་དང་གཞོན་བྱས་ཏེ་རི་བོང་རྣམས་ཀྱང་ས་དེ་ནས་ཕུད། དེས་ན་རི་བོང་ཐམས་
ཅད་མཉམ་དུ་འཚོགས་ཏེ་གང་འདྲ་བྱེད་རྒྱའི་ཐད་གྲོས་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་། རི་བོང་གཅིག་གིས་ང་ལ་
ཐབས་ཡོད། ཁྱོད་རྣམས་ཀྱིས་ང་ཏེ་ཅང་མཐོ་བའི་ཤིང་སྤྲོད་ཞིག་གི་ཚེར་སྤྲུལ་ཅིག་ ཅེས་བཤད་པ་
ལྟར་རི་བོང་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁོ་ཤིང་སྤྲོད་མཐོ་བའི་ཚེར་བསྤྲུལ། དེ་ནས་སྤྲུང་ཆེན་གྱི་ཚོགས་རྣམས་
དེར་འཚོགས་པས་རི་བོང་དེས་སྐད་གསང་མཐོན་པོས། བཤེ། ཁྱོད་ཚོ་སྤྲོད་ཚུགས་ཤིག་ཅེས་
བཤད་པར་སྤྲུང་ཆེན་དེ་རྣམས་ཀྱིས་གདོང་གུན་དུ་ཕྱོགས་ནས། ཁྱེད་སྤྲུལ་ཡིན། ཞེས་དྲིས།

རི་བོང་དེས། ང་སྤྲུལ་ཕྱན་ཟླ་བའི་བང་ཆེན་ཡིན། ཟླ་བས་ང་འདི་ཕྱོགས་སུ་ཆེད་དུ་མངགས་ནས་
བཀའ་འདི་ལྟར་ཡོད་པ་སྟེ། ཁོང་གི་གོང་ཁོག་ལ་གནས་པའི་སྤྲུང་ཆུགས་གཞན་དང་མི་འདྲ་བ་འདི་
རྣམས་ཡུལ་དེ་ནས་ཕྱིར་འབྲུང་བྱས་ན་ཁྱོད་རྣམས་ལ་ཆ་ཟེར་འཕྲོས་ཏེ་སྤྲུང་བར་བྱེད་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་
གསུང་གིན་འདུག ཅེས་བཤད་པ་དང་། ཡང་རི་བོང་དེས་སྤྲུང་ཆེན་རྣམས་ལ་སྤྲུང་གསེབ་ཏུ་མི་
གསལ་བར་འདྲ་ཉམས་ཏེ་གནས་པའི་ཚོས་བརྩེ་བཞིའི་ཟླ་བ་དེ་བཞུན་ནས། ཁྱོས་དང་། ཟླ་བ་འདི་
ནི་ཁྱོད་རྣམས་ལ་ཁྱོས་ཏེ་ཐུག་གཉིས་ཆེ་རུ་སོང་མི་འདུག་གས། ཁྱོད་རྣམས་བསྐྱེད་ནས་འཆི་བར་མི་
འདོད་ན་ངའི་སྐད་ཆར་ཉོན་ཅིག ངའི་རིགས་ལ་གཞོན་འཚོ་མ་བྱེད་ཅིག ཅེས་བཤད།

དེས་ན་སྤྲུང་ཆེན་རྣམས་གྲོས་བྱས་ཏེ་དེ་ལྟར་བྱ་ཡི་ཡིན། ཞེས་ཁས་སྤྲུངས། རི་བོང་དེས་འོ་ན་
ང་ཁྱོད་ཀྱི་མགོ་ལ་འབབ་ཀྱི་ཡིན། ཟེར་བཤད་དེ་མར་མཚོངས་ནས་སྤྲུང་དང་བཤུལ་བའི་ཟླ་བ་དེ་སྤྲུང་
པོ་ཆེའི་ཚོགས་ལ་བཞུན་ཏེ། ད་ནི་སྤྲུལ་ཕྱན་ཟླ་བ་ཁྱོད་རྣམས་ལ་ཁྱོས་མི་འདུག ཁྱོད་རྣམས་བདེ་
བར་སོང་ཞིག ཇེས་སྤྲུང་འདིར་སྤྲུང་ཡང་མ་ཡོད། ཞེས་བཤད་པས་སྤྲུང་ཆེན་རྣམས་རང་རང་གི་
སྤྲོད་གནས་སུ་བདེ་བར་སོང་བ་རེད།

(ལེགས་བཤད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཤོག་གངས་ ༥༧ - ༥༩ བོད་སྐད་མི་དམངས་དབུ་སྤྲུལ་ཁང་།)

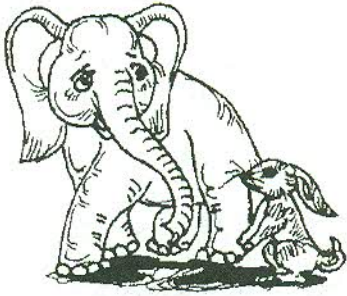
Section One: Folk Stories

Reading Seven: Smart Thinking Wins the Day

There were once many rabbits living in a dense forest. Nearby there was a small lake from which they would drink the water and so forth. They thus lived their lives in this way. One day, a herd of elephants, suffering from the heat of spring, came and trampled through the lake. The elephants ruined the lake so badly that even the rabbits were driven away from there. All the rabbits then gathered together and had a discussion about what they should do. One rabbit said, "I have a plan. Put me up on top of a very tall tree." So all the rabbits put him on top of a tall tree, just as he had said. When the herd of elephants gathered together, the rabbit called out in a clear, loud voice,

"Hey, sit still!" Lifting up their faces towards him, the elephants asked, "Who are you?"

"I am the messenger of the Great Moon. The Moon has sent me here with a message saying that if these special animals, which can also be seen in her womb, are driven away from this place, then she will burn you with an intense heat," said the rabbit. Pointing to the fourteenth-day moon, which was covered in cloud and not shining very brightly, the rabbit then said to the elephants,

"Look! The moon is angry with you, and is it not getting twice as big? If you don't want to be burnt to death, then listen to me. Do not harm my kind!"

So the elephants had a discussion and agreed with the rabbit saying,

"We will do as you say."

"Well then, I will descend onto your head," the rabbit answered them. After jumping down, he showed the herd of elephants the moon which had now come out of the clouds, and said to them,

"The Great Moon is no longer angry with you. Go in peace. Do not come back here again." The elephants then went peacefully back to their own dwelling place.

(A Collection of Excellent Stories, People's Press, pp. 57-58.)

ཚོག་གསར།

Vocabulary

ནགས་ཚལ།	(n.) forest	གསེབ་ཀྱི།	(post.) among, amidst, within, between
ལྗག་པོ།	(adj.) thick, dense	ཕྱིར་འབུད་བྱས།	(v.com.) to send far away, to expel
ཁོང་དུ།	(post.) in the middle of, in the midst of	འཕྲོས།	(vi.pt.) to radiate, to emanate, to shine
རི་བོང་།	(n.) rabbit	སྒྲིག་པ།	(vt.p.) to burn, to set alight; to roast, to bake
བར་ཐག།	(n.) distance	ཁྲོས།	(vi.pt.) to be angry, to be enraged; (n.) anger, wrath
འཆོ་བ་སྐྱེལ།	(v.com.) to live one's life	ལྔ་པ།	'times', 'count' (e.g. ལྔ་པ་གཉིས་ twice/ two times)
དབྱིང་ཀ།	(n.) spring	འཆི་བ།	(n.) death; (vi.p.) to die
ལྷ་ཚོགས།	(n.) herd, flock (also ལྷ་)	རིགས།	(n.) kind, type, lineage
ཇིང་བུ།	(n.) pond	གནོད་འཚོ།	(n.) harm, injury, damage
བརྐྱིས་པ།	(vt.pt.) to be squashed, trampled, crushed or stomped on	ཁས་སྒྲུངས།	(v.com.) to agree, to acknowledge, to own up; (n.) acknowledgment, agreement
གྲོས་བསྐྱར་བྱས།	(v.com.) to discuss, to talk about	འབབ།	(vi.p/f.) to descend, to get down from; to dismount, to alight
ཐབས།	(n.) method, way	མཚོངས།	(vi.pt.) to jump, to leap
མངགས།	(vt.pt.) to send a representative or envoy, to despatch; to commission someone to do something, to appoint someone to do something	བདེ་བ།	(n.) bliss, happiness, pleasure, health, comfort, well-being (also བདེ་པོ་ (adj.) well, fine, happy, comfortable, healthy)
ཁྱེན།	(post.) up, upwards, uphill		
ཁོང་ཁོག།	(n.) stomach, abdomen		
ཁྱོག་ཆགས།	(n.) animals, living beings, creatures		
ཁྱིན།	(n.) cloud (also ཁྱིན་པ་)		

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

སྐལ་ལྷན་ཟླ་བའི་བང་ཆེན། སྐལ་ལྷན་ཟླ་བ་ནི་ཟླ་བ་བསྟོད་པའི་མིང་ཞིག་ཡིན་ཅིང་བང་ཆེན་ནི་པོ་ཉ་སྟེ་འདིར་
ཟླ་བས་བཏང་བའི་པོ་ཉ་ཡིན་ཞེས་བཤོ།

The term 'messenger of the blessed moon' is comprised of two components:

1. 'Blessed or Fortunate Moon' which is a term of endearment for the moon and
2. 'messenger' which refers to the messenger or envoy which has been sent by the moon.

བཅུ་བཞིའི་ཟླ་བ། འདིར་ཆོས་བཅུ་བཞིའི་ཟླ་བ་ཡོངས་སུ་ཉ་གང་བ་ལ་ཤིན་དུ་ཉེ་བ་ལ་ཟེར།

The term 'the fourteenth-day moon' refers to the moon on the 14th day of the month, which is when the moon is almost at its fullest. (The full moon occurs on the 15th day of the month in the Tibetan lunar calendar.)

དེས་ན། རྒྱ་མཚན་སྟོན་པ་སྟེ་རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་ན་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན། རྒྱ་དུ་བྱས་ཅང་དང་དར་བརྟེན་ལ་
སོགས་བཤད་སྟངས་མང་པོ་ཡོད།

This particle means 'that being so', 'for that reason', 'therefore' or 'so'. There are a number of particles used in Tibetan that express this meaning. (For example དེའི་ཕྱིར་ དེ་བས་ན་ དེའི་རྒྱུ་ལྱིས་ དེར་བརྟེན་) The particle བྱས་ཅང་ is commonly used in the spoken language and has the same function.

ཁོང་གི་བྲོད་ཁོག་ལ་གནས་པའི་སྟོག་ཆགས། ཟླ་བའི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་ནང་དུ་རི་བོང་གི་གཟུགས་བརྟན་གསལ་
བའི་དོན་དང་སྒྱུར་བ་ཡིན།

The expression 'animals in her womb', is derived from the Tibetan perception that an image of a rabbit can be seen in the moon.

ཉེ་འདབས་སུ་འཁོར། This expression means 'surrounding nearby', 'neighbouring' or 'closely associated or affiliated'. This expression is often abbreviated as ཉེ་འཁོར་.

ལ་སོགས། This expression means 'and so on', 'so forth' or 'etcetera'. It is also written as ལ་སོགས་པ་ and just སོགས་.

སྐད་གསང་མཐོན་པོས། This expression means 'with a clear and loud voice'.

སྒྲིང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ རི་བོང་མང་པོ་དེ་དག་སྤང་པོ་ཆེ་དང་མཉམ་དུ་འཛོལ་སྐྱེལ་བཞིན་ཡོད་དམ།

༢ སྤང་པོ་ཆེའི་བྱ་ཚོ་གས་ཀྱིས་རི་བོང་གནས་སའི་རྫིང་བུ་བརྫིས་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

༣ ཤིང་རྫོང་གི་ཆེར་གནས་པའི་རི་བོང་དེ་ལྷ་བས་མངགས་པའི་བང་ཆེན་ཡིན་ནམ།

༤ སྤང་པོ་ཆེ་རྣམས་ཀྱིས་རི་བོང་གིས་བཤད་པའི་སྐད་ཆར་ཡིད་ཆེས་བྱས་ཡོད་དམ།

༥ རྫོགས་ལྷན་པའི་རི་བོང་དེས་ཐབས་ཤེས་སྤྱད་ནས་སྤང་པོ་ཆེའི་བྱ་ཚོ་གས་ས་ཆ་གཞན་དུ་ལུང་བྱུང་བ་པ་ཞི་ཡིན།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Were the rabbits living together with the elephants?

2. Why did the herd of elephants trample through the rabbits' lake?

3. Was the rabbit at the top of the tree sent as a messenger from the moon?

4. Did the elephants believe what the rabbit said?

5. How were the herd of elephants sent away to another place?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱེད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — སྤང་པོ་ཆེ་དེ་རྣམས་དབྱིད་ཀའི་དུས་སུ་རེ་བོང་གི་རྩེ་ཡོང་བ་ཡིན།

༢ — ཤིང་སྤང་གི་རྩེ་ཡོང་པའི་རེ་བོང་དེ་སྐལ་ལྷན་ཟླ་བས་ཆེད་དུ་མངགས་པའི་བང་ཆེན་ཡིན།

༣ — རྣམ་མཁའི་ཟླ་བ་སྤང་པོ་ཆེའི་སྤྱོད་ཚུལ་ལ་ཁྱོས་ནས་ལྷབ་གཉིས་ཀྱི་ཆེ་ཏུ་སོང་བ་རེད།

༤ — རེ་བོང་གིས་བཤད་པའི་སྐད་ཆར་སྤང་པོ་དེ་རྣམས་ཡིད་ཆེས་པ་རེད།

༥ — མཐར་སྤང་ཆེན་དང་རེ་བོང་མཉམ་དུ་འཆམ་མཐུན་དང་གནས་བཅས་ནས་བསྐད་པ་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ It was spring when the elephants came to where the rabbits lived.
2. ____ The rabbit at the top of the tree was sent as a messenger of the Great Moon.
3. ____ The moon got angry at the behaviour of the elephants and so grew twice as large.
4. ____ The elephants believed what the rabbit said.
5. ____ In the end, the elephants and the rabbits lived together harmoniously.

ག བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་དུ་སྒྱུར་དང་།

༡ རྣམས་ཚལ་སྤྱག་པོའི་ཁྱོད་དུ་རེ་བོང་མང་པོ་ཞིག་གནས་ཡོད།

༢ སྤང་ཆེན་རྣམས་རང་རང་གི་སྤྱོད་གནས་སུ་བདེ་བར་སོང་བ་རེད།

C Translate these sentences into Tibetan.

1. All the rabbits gathered together and had a discussion.
-

2. The rabbit showed the herd of elephants the moon.
-

ང་འོད་དབྱིན་མིང་གི་བྱུང་པར་སྟོན་པའི་ཆོག་རྣམས་པན་ཚུན་ཡང་དག་པར་སྒྲིགས་དང་།

D Match up each adjective with the corresponding English adjective.

ལྗག་པོ།

high

མང་པོ།

bad

མཐོ་པོ།

thin

བདེ་པོ།

low

ཡག་པོ།

many

ལྡག་པོ།

dense

དམར་པོ།

good

ཤད་པོ།

happy

༣༡ ལྷ་པོ་དང་གྲི་ལྷོ་ཕྱགས་སྟེ་གདོང་ཟེར་བའི་ཡུལ་ན་སྟེ་གདོང་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་
 དེར་སྟོན་པོ་ཉི་ཆོས་བཟང་པོ་ཟེར་བའི་རིག་པ་ཏུ་ཅང་ཚེ་བ་ཞིག་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་
 རྒྱལ་པོར་ཁྱེས་པ། རྒྱལ་པོ་རེན་པོ་ཆེ། གཞན་གྱིས་རྩ་ཆེའི་ལོ་རྒྱུ་རྣམས་ཕྱིར་བཏོན་ནས་འོད་ཟེར་
 འཕྲོ་རུ་འབྲུག་གི་ཡོད་པ་དེ་ནི་བརྗོད་ཉམས་ལྡན་ཞིང་སྟན་གྲགས་ཆེན་པོ་འདུག ང་ཆོའི་ལོ་རྒྱུ་
 རྣམས་བང་མཛོད་ནང་དུ་བཅུག་ནས་བཞག་པ་དེ་ཆོ་མཛོད་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་ཁྱེས་པར། རྒྱལ་པོས་དེ་
 འདྲ་ཡིན་ན་ང་ཆོའི་བང་མཛོད་ནང་ནས་ལོ་རྒྱུ་རྩ་ཆེ་ཤོས་དེ་བཏོན་ཏེ་སང་ཉིན་ཉི་ཆོས་བཟང་པོ་
 བྱོང་གིས་འོད་ཟེར་འཕྲོ་རུ་འབྲུག་དགོས་ཞེས་བཤད།

དེའི་ཕྱི་ཉིན་ལྷ་པོ་ཉི་ཤར་གྱི་མཆོམས་སུ་ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་རྒྱལ་
 པོའི་ལོ་རྒྱུ་རྩ་ཆེ་ཤོས་དེ་བང་མཛོད་ནང་ནས་བཏོན་
 ཏེ་རང་ཉིད་གྱི་བྱིས་དུ་སྤྱོད་ཆེས་ལམ་སང་རྒྱ་འགྲམ་དུ་ཕྱིན་ནས་
 འབྲུགས་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་བཀོག་སྟེ་རྒྱལ་པོའི་པོ་བྲང་གི་རུབ་ངོས་
 རི་ལྗེབས་ཤིག་གི་ཐོག་དུ་བསྐྱངས་ནས་བཞག་པ་དེར་ཉི་འོད་ཕོག་
 པའི་སྐབས་དངོས་འབྲེལ་འོད་ཟེར་ཆེན་པོ་འཕྲོ་བཞིན་ཡོད།
 སྐབས་དེར་ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་མགྲོགས་སྤྱར་རྒྱལ་པོའི་དུང་དུ་
 རྒྱག་ཕྱིན་ནས་རྒྱལ་པོ་རེན་པོ་ཆེ། རྒྱང་ཤིལ་བསྐྱམས་ཏེ་པོ་བྲང་
 གི་ཡང་སྟངས་ནས་ལོ་རྒྱུ་འོད་ཟེར་ཆེན་པོ་འཕྲོ་བཞིན་ཡོད།

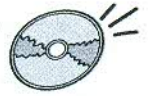
གཟིགས་པར་ཕེབས་དང་ཞེས་བཤད་པར། རྒྱལ་པོས་བྲེལ་འཆབ་ངང་སྟོན་འཁོར་ཆང་མ་བྱིད་དེ་པོ་
 བྲང་གི་ཡང་སྟངས་ནས་ལོ་རྒྱུ་སྐབས་རྒྱལ་པོའི་བསམ་པར་ལོ་རྒྱུ་འོད་ཟེར་དངོས་འབྲེལ་འཕྲོ་བཞིན་
 འདུག་སྟེ་ལྷོ་དགའ་ཐག་ཆོད་ནས་ཉིན་གུང་གི་སྟོ་ཆས་ཀྱང་པོ་བྲང་གི་ཡང་སྟངས་དུ་བཟས་ཏེ་ཉིན་
 གང་བཟས་བཟས་པའི་མཐར་ཕྱིན་ཏེ་མ་བཟུང་ལ་ཉི་བའི་སྐབས་སུ་ལོ་རྒྱུ་འོད་ཟེར་རྒྱང་དུ་རྒྱང་
 དུ་སོང་བའི་ཆེན་རྒྱལ་པོས་ཉི་ཆོས་བཟང་པོར་ལོ་རྒྱུ་འོད་ཟེར་རྒྱང་དུ་རྒྱང་དུ་འགྲོ་བཞིན་འདུག་
 པས་བྱོང་རང་པ་གིར་མགྲོགས་སྤྱར་རྒྱ་བར་རྒྱགས་དང་ཞེས་བཤད། དེ་ལྷ་ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་ལྷ་
 བར་ཕྱིན་ནས་རྒྱུ་ཡོང་སྟེ་དེ་ནི་དཔེ་བསམས་འདུག ལོ་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུ་གཅིན་བཏང་ནས་བྲོས་
 ཕྱིན་འདུག རྒྱལ་པོ་རེན་པོ་ཆེ། མགྲོགས་པོ་པ་གིའི་ལོ་རྒྱུ་བཞག་སར་གཟིགས་པར་ཕེབས་དང་

ཞེས་ཞུས་པར། རྒྱལ་པོས་སྐད་ཆ་དེ་ཐོས་འཕྲལ་ལྟ་བུར་ཕྱིན། ཕ་གིར་སླེབས་སྐབས་དངོས་འབྱེལ་
འབྲུགས་པ་བཟུང་བའི་བཞུང་བཟོན་དྲོག་ཙམ་ལས་མེད་པ་མཐོང་སྐབས་རྒྱལ་པོས་ད་ནི་དཔེ་
བསགས་འདུག ད་ཇི་ལྟར་བྱས་ན་ལེགས། དེ་འདྲའི་ཞོར་བུའི་པངས་པ་ལ་ཨང་ཞེས་བཤད་ནས་ག་
ཁྱེད་འདི་ཁྱེད་མེད་པར་གྱུར། །

(ཉི་ཚས་བཟང་པོའི་སྐྱེད། ཤོག་གངས་ ༡ - ༩ བོད་མྱེད་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Eight: The Urinating Jewels

Long ago in the southern area of Tibet, in a place called Nedon, the king of Nedon had an extremely intelligent minister named Nyichö Sanbo. One day, Nyichö Sanbo said to the king,

"Great King, other people are displaying their precious jewels outside so they can shine brightly. In this way their great majesty and fame are on display for all to see. It is totally pointless for us to just leave our jewels in the treasury."

"If this is so, then tomorrow, Nyichö Sanbo, take out the most precious jewels from our treasury so they can shine brightly," the king ordered.

Early the next morning, just as the sun was rising, Nyichö Sanbo took the king's most valuable jewels from the

treasury and hid them in his house. He then quickly went to the edge of a river and pulled

out a large piece of ice and placed it upright on a mountainside to the west of the king's palace. When the sun's rays struck the ice, it shone very brightly. At that moment, Nyichö Sanbo quickly ran to the king and said,

"Great King, bring a telescope and come to the top of the palace roof and see the magnificent jewels shining." The king hurriedly took all his ministers to the roof of the palace. And when he looked, the king thought that it was the jewels that were shining. He was so overjoyed that he even ate his lunch on the palace roof. He watched all day until late into the afternoon. When the sun was about to set, the jewels shone less and less, so the king said to Nyichö Sanbo,

"The jewels are shining less and less. Quickly go over there and see what is happening." Nyichö Sanbo went and looked, and running back to the king he said,

"Oh no! This is terrible. The jewels have urinated and fled. Great King, quickly go to where the jewels are and see for yourself. Upon hearing this, the king immediately raced off to look for himself. When he arrived there, the ice had in fact melted. Seeing that only a little bit of moisture remained, he exclaimed,

"Oh, how terrible! What should we do? Oh, what a great pity to have jewels like this." And the king was completely bewildered.

(*Nyichö Sanbo Stories*, Tibet People's Press, pp. 1-3.)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

རིག་པ།	(n.) intelligence, knowledge; (vi.) to know, to be aware of	འབྲུགས་པ།	(n.) ice
རིན་པོ་ཆེ།	(adj.) precious; (n.) jewel, gem, precious things; Precious One, 'Rimpoche'; honorific title	བཀོག་	(vt.pt.) to pull out, to uproot; to pluck, to pick
རྩ་ཆེ།	(adj.) very precious	ཞེབས།	(post.) the side of, the surface of
རྩ་འཁྲུག་	(n.) jewel, gem, precious stone	དངོས་འབྲེལ།	(adj.) real, true, actual, genuine
འོད་ཟེར།	(n.) rays of light	བྱང་ཐུ།	(post.) in front of, in the presence of
འཕྲོ།	(vi.p.) to radiate, to shine, to emanate	རྒྱུ་ཤེལ།	(n.) telescope, binoculars
ཕྱིར་བཏོན།	(v.com.) to put outside, to send outside	ཡང་ཉེང་།	(n.) roof
འབྱུག་	(vt.p.) to cause to happen, to make something happen; to allow or give the chance for something to occur; to insert, to put into	ཉིན་གུང་།	(adv.) noon, midday
བརྗེད་ཉམས།	(n.) majesty, glory	སྡོལ་ཆས།	(n.) food
བང་མཛོད།	(n.) treasury	ཕྱི་དོ།	(adv.) afternoon
མེད་དོ།	(adv.) morning	ཉི་མ་བཟུང།	(v.com.) for the sun to set
རྩ་འགྲུག་	(adj.) precious, valuable, important, significant	བཟུང།	(vi.) to depart, to leave, to go away; to set
སྤྲུལ།	(vt.pt.) to hide, to conceal, to bury	གཅིན་བཏང་།	(v.com.) to urinate (also གཅིན་པ་གཏོང་)
		འདྲེལ།	(adv.) immediately, straight away
		བཟུས།	(vt.pt.) to melt, to smelt, to dissolve (also བཟུས་)
		བཞའ་བརྒྱན།	(n.) moisture, wetness
		གྱུར།	(vi.pt.) to become, to change, to transform from one thing to another

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཉི་ཚེས་བཟང་པོ། བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་དུ་གྲགས་ཆེ་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ལྟེ་སྣེ་གདོང་རྒྱལ་པོའི་སློན་པོ་ཡིན་ཅིང་
དེའི་སློན་གྱི་རྒྱུང་གཏམ་མང་པོ་དར་ཡོད།

Nyichö Sangpo is a famous figure in Tibetan folklore. It is alleged that he was a minister of King Nedon. There are many stories about Nyicho Sangbö's adventures with the king.

སྣེ་གདོང་རྒྱལ་པོ། སྤུས་སྟོ་ལ་ཅིང་ཐང་དང་ཉི་བའི་སར་གནས་པའི་སྣེ་གདོང་རྫོང་གི་རྫོང་དཔོན་ཞིག་ཡིན།

King Nedon is believed to have been a governor of the Nedon district in ancient times. The area of Nedon still exists today and is situated near Tsedang in Lhoka prefecture.

ངང་ནི། དེའི་སློན་པོ་དེའི་ངང་ནས་སོགས་ངང་རྒྱལ་སྟོན་པའི་ཆོག་སྟེ། དཔེར་ན་དགའ་སྟོའི་ངང་ནས་སྤྱུ་
གཞས་བཏང་། ཉམས་འགྱུར་ཐུན་པའི་སློན་པོ་བཀའ་སློབ་མཛད་ལྟ་བུའོ། གྲེལ་འཆབ་ངང་། གྲེལ་བ་ཆ་པོ་
དང་འཆབ་རྒྱུ་ཆེན་པོའི་ངང་ནས་ཞེས་པའོ། གྲེལ་འཆབ་ངང་ནས་ལས་ཁུངས་སུ་ཕྱིན་ལྟ་བུ་ཡིན།

This particle indicates the manner in which a particular action occurs. (In English this is called an 'adverbialising' particle). For example, 'She sang joyfully' and 'He gave a speech in a wonderful manner.' Other examples are, 'In a hurried manner', 'In a great rush and hurry' and 'He went to the office in a great rush.'

དཔེ་བསགས།

This very colloquial expression means 'Oh no!', 'How terrible!', 'Oh this is really bad!', or 'We're done for!'.

ཇི་ལྟར་བྱས་ན་ལགས།

This expression literally means 'what is best to do?' and is used in situations where one is at a loss as to know what should be done. (This expression is typically used in written Tibetan and not spoken Tibetan.)

ག་ཁྱེད་འདི་ཁྱེད་མེད་པ།

This expression literally means 'not knowing whether to do this or that'. This is a very colloquial expression and is used when someone is completely confused or bewildered.

སྒྲིང་ཆུམ། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ རྩེ་གདོང་རྒྱལ་པོའི་སྒྲོན་པོ་རིག་པ་ཏ་ཅང་རྩེ་བདེའི་མིང་ལ་ག་རེ་བེར་གྱི་ཡོད་དམ།

༢ མི་གཞན་གྱིས་སོ་སོའི་ནོར་བུ་རྩམས་བྲིས་གྱི་ཕྱིར་བཏོན་ནས་འོད་བེར་འཕྲོ་བུ་འཕྲག་གི་ཡོད་དམ།

༣ ཉེ་ཆོས་བཟང་པོ་རྩེ་གདོང་རྒྱལ་པོའི་ཆེད་དུ་རྒྱལ་པོའི་བང་མཛོད་ནས་ནོར་བུ་ཕྱི་བཏོན་པ་ཞེ་ཡིན།

༤ རྩེ་གདོང་རྒྱལ་པོས་རེ་ལྗེ་བས་གྱི་འབྲུག་པ་ལ་ཤར་ཕྱོགས་ནས་མིག་ཏུ་བྱས་པ་རེད་དམ་ཡང་ན་ལུ་བ་
ཕྱོགས་ནས་བལྟས་ཡོད།

༥ རྩེ་གདོང་རྒྱལ་པོས་ནོར་བུའི་འོད་བེར་དངོས་གནས་འཕྲོ་བཞིན་འདུག་བསམ་ནས་དགའ་ཚོར་ཆེན་པོ་
བྱས་ཡོད་དམ།

༦ ཉེ་ཆོས་བཟང་པོས་རྒྱལ་པོར་མགོ་སྒྲོར་བཏང་ནས་ནོར་བུ་ཁོ་རང་གི་ནང་ལ་བསྐྱལ་བ་ཞེ་ཡིན།

༧ མཐར་རྒྱལ་པོའི་ནོར་བུ་སྤུ་ལ་དབང་བ་རེད་དམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What was the name of King Nedon's very intelligent minister?

2. Were other people taking their jewels from their houses outside so that they could shine?

3. Why did Nyichö Sanbo take the jewels out of the king's treasury?

4. Did King Nedon look at the ice that had been placed on the mountain from an easterly direction or from a westerly direction?

5. Was King Nedon very delighted by the fact that he thought the jewels were really shining?

6. How did Nyichö Sanbo deceive the king?

7. In the end, who gained possession of the king's jewels?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཞོར་རྟགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

- ༡ — ཉི་ཆོས་བཟང་པོའི་བསམ་པར་ཞོར་བུ་བང་མཛོད་ནང་བཞག་ཏེ་བཞག་ན་ཆོ་མེད་པ་ཞིག་
རེད་སྟེ་པ་རེད།
- ༢ — རྩེ་གཏོང་རྒྱལ་པོའི་སེམས་ལ་ཞོར་བུ་བང་མཛོད་ནང་བཞག་ན་ཆོ་མེད་པ་རང་རེད་བསམ་པ་
རེད།
- ༣ — རྩེ་གཏོང་རྒྱལ་པོས་བང་མཛོད་ཀྱི་ཞོར་བུ་རྣམས་ཕྱིར་བཏོན་ནས་རི་ལྗོངས་ལ་བཞག་པ་རེད།
- ༤ — ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་རྒྱལ་པོ་དང་མཉམ་དུ་པོ་བྲང་གི་ཡང་ཕྱིང་ནས་འབྲུག་པའི་འོད་ཟེར་ལ་
བརྟམ་པ་རེད།
- ༥ — ཕྱི་དྲོ་འབྲུག་པའི་འོད་ཟེར་རིམ་བཞིན་ཆུང་དུ་སོང་སྐབས་ཉི་ཆོས་བཟང་པོ་དང་ངས་འཆོབ་
ཆེན་པོ་ལངས་ཡོད།
- ༦ — རྒྱལ་པོའི་ཞོར་བུ་རྣམས་ཉི་ཆོས་བཟང་པོའི་བྱིས་ལ་བཞག་པ་ཡིན།
- ༧ — རྒྱལ་པོས་ནི་ཞོར་བུས་ཞོར་གཅིན་བཏང་ནས་བྱོས་བྱིན་པ་རང་རེད་སེམས་སོ།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ Nyichö Sanbo thought that it was pointless to leave the jewels in the treasury.
2. ____ King Nedon thought that it was totally pointless to leave the jewels in the treasury.
3. ____ King Nedon took the jewels out of the treasury and put them on a mountain.
4. ____ Nyichö Sanbo and the king watched the shining ice from the top of the palace together.
5. ____ In the afternoon when the ice was gradually shining less and less, Nyichö Sanbo became extremely anxious.
6. ____ The king's jewels were put in Nyichö Sanbo's house.
7. ____ The king really thought that the jewels had urinated and run away.

ག གཤམ་གྱི་ཐོད་ཡིག་གི་ཆོག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཆོག་དུམ་དང་སྤྱིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. གཤམ་གྱིས་རྩ་ཆེའི་ཁོར་བུ་རྣམས་ཕྱིར་བཏོན་ནས་འོད་ཟེར་འཕྲོ་བུ་འཇུག་གི་ཡོད།
2. དགའ་ཐག་ཆོད་ནས་ཉིན་གུང་གི་ལྗོངས་ཀྱང་ཕོ་བྲང་གི་ཡང་སྤྲོད་དུ་བཟུགས།
3. ཉི་འོད་ཕོག་པའི་སྐབས་དངོས་འབྲེལ་འོད་ཟེར་ཆེན་པོ་འཕྲོ་བཞིན་ཡོད།
4. ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་རྒྱལ་པོའི་ཁོར་བུ་རྩ་ཆགས་ཆེ་ཤོས་དེ་བང་མཛོད་ནང་ནས་བཏོན་ཏེ་རང་ཉིད་
གྱི་ཕྱིར་དུ་སྤྲུམ།
5. ང་ཆོའི་ཁོར་བུ་རྣམས་བང་མཛོད་ནང་དུ་བཟུགས་ནས་བཞག་པ་དེ་ཆེ་མེད་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་ཞུས།

____ When the sun's rays struck the ice, it really appeared to shine very brightly.

____ "It is totally pointless for us to just leave our jewels in the treasury."

____ He was so overjoyed that he even ate his lunch on the palace roof.

____ "Other people are displaying their precious jewels outside so they can shine brightly."

____ Nyichö Sanbo took the king's most valuable jewels from the treasury and hid them in his house.

ང་གཤམ་གྱི་མིང་ཆོག་དེ་ནམས་སྤྱད་ནས་འོས་འཛམས་གྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྐོང་གྱིས་དང་།

༡ ཉི་ཆོས་བཟང་པོས་ལྷ་བར་_____ནས་ཚུར་རྒྱག་ཡོང་།

(ཕྱིན་ / འབབ་ / མཐོང་)

༢ རྩ་བུས་རྩ་གཅིན་བཏང་ནས་_____ཕྱིན་འདུག

(འཕྲོ་ / འགྲོ་ / གྲོས་)

༣ མཁྱོགས་པོ་ས་གིའི་_____བཞག་སར་གཟིགས་པར་ཕེབས་དང་།

(རིན་པོ་ཆེ་ / རྩ་བུ་ / ལྷང་མ་)

༤ རྒྱལ་པོས་_____དེ་ཐོས་འཕྲལ་ལྷ་བར་ཕྱིན།

(སྐད་ཆ་ / ལྷགས་སྒོལ་ / སྤྱད་གཏམ་)

༥ དངོས་འབྲེལ་_____བཞུར་བའི་བཞའ་བཟླན་དོག་ཙམ་ལས་མེད་པ་མཐོང་།

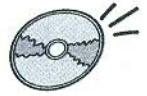
(རྩ་བུ་ / འབྲུགས་པ་ / རྒྱལ་པོ་)

D Choose the correct word and write it in the blank space.

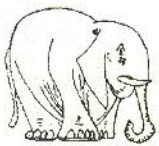
1. Nyichö Sanbo _____ and looked and came running back.
(went / gone / arrived)
2. "The jewels have urinated and _____."
(eaten / fled / cried)
3. "Quickly go to where the _____ are and see for yourself."
(jewels / king / sun)
4. Upon _____ this, the king immediately raced off to look for himself.
(listening / hearing / waiting)
5. The ice had in fact _____, and he saw only a little bit of the remaining moisture.
(melted / frozen / grown)

སྤྲུང་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།

༡ སྤྲུང་ཆེན་གྱིས་རང་ལུས་དྲོར་བ།

༡༡། རྩོན་རི་དང་། རྒྱལ་ཆེལ། སྤུང་སྤྲུང་ས། མཚོ་དང་རྩྭ་བཅས་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་
དབེན་པའི་གནས་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཞིག་ན་སྤྲུང་པོ་ཆེ་ཞིག་གཅིག་ཕུར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དེ་རེ་ཞིག་
ཅིག་ན་རྒྱལ་ཆེལ་གྱི་མཐའ་རྩ་སོང་བས་མིའི་སྤྲུང་ཐོས་པ་ན་ཅི་ཡིན་སྤུང་ནས་སྤྲུང་བར་རྒྱལ་ཆེལ་
ནས་ཐོན་པའི་ཆོ་བ་ཀྱིས་ཤིང་སྤྲུང་པོ་དང་ངལ་ཞིང་དུ་བ་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་རྒྱལ་ཆེལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་
ཡོང་བ་མཐོང་། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སྤྲུང་པོ་ཆེ་མཐོང་ནས་ད་ནི་བྲོས་པའི་མཐུ་ནི་མེད། ང་ཆོ་གསོད་
རྒྱ་ཉིད་ལས་མ་འདས་སོ་སྤུང་ནས་ཤིན་ཏུ་སྤྲུང་ཆུལ་དེ་སྤྲུང་པོ་ཆེས་མཐོང་ནས་སྤྲུང་རྩེ་རྩེས་ཏེ། ང་
ལ་འཛིགས་དགོས་དོན་མེད། བྱེད་ཆོ་མ་འཛིགས་ཤིག་ཅེས་བཤད། མི་དེ་དག་དབུགས་སྤྲུང་ཞིང་
རབ་ཏུ་དགའ་ནས་ཕྱག་འཆལ་ཏེ། ང་ཆོ་བྲིམས་དང་འགལ་ཏེ་རྒྱལ་པོས་བསྐྱད་པའི་མི་སྤྲུང་ཅམ་
ཡོད། འགའ་ཞིག་བྱེས་སྤྲུང་གིས་ཤི་ནས་ད་ལྟ་བུའི་བརྒྱུ་ལོད། ཅེས་མིག་མཆི་མས་གང་
བཞིན་པར་ཐལ་མོ་སྤྲུང་ཏེ། སྤྲུང་པོའི་རྒྱལ་པོ་བྱེད་ཀྱིས་ང་ཆོ་སྤྲུང་མ་དགོན་པའི་གནས་འདི་ནས་
ཐར་བའི་ཐབས་བརྟན་དུ་གསོལ། ཞེས་སྤྲུང་ན་གྱི་སྤྲུང་ཕྱགས་བཏོན།

དེར་སྤྲུང་པོ་ཆེ་དེ་བཟོད་སྤྲུགས་མེད་པའི་སྤྲུང་རྩེ་རྩེས་ཏེ་འདི་དག་བྱེས་སྤྲུང་གིས་
ལུས་སྤྲུང་ཞིང་ཉམ་རྒྱུང་བས་རྒྱལ་ཆེལ་འདི་ན་ཅི་ཡང་མེད། སྤྲུང་མ་དགོན་པར་
དཔག་ཆོད་དུ་མ་ཡོད་པས་འདི་ནས་རྩེ་རྩེར་སྤྲུང་པོ་བར་བྱེད། ད་ནི་ངའི་ཤ་འདི་ལས་
རྒྱགས་དང་། རྒྱུ་མ་དག་ཆུ་སྤྲུང་དུ་བྱས་ནས་ཐར་བར་བྱེད་པ་ལས་ཐབས་གཞན་མེད་དོ་སྤུང་ནས་སྤྲུང་
སྤྲུང་བཞིན་པར། རི་དེའི་འབྲིས་སུ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད། དེ་དང་མི་རིང་བའི་སར་རི་སྤྲུང་ནས་
སྤྲུང་བའི་སྤྲུང་ཆེན་གྱི་རོ་ཞིག་ཡོད། དེའི་ཤ་ལས་རྒྱགས་དང་། རྒྱུ་མའི་ནང་རྒྱགས་ཏེ་སྤྲུགས་
འདི་ནས་སོང་ཞིག་སྤྲུང་མ་དགོན་པ་ལས་ཐར་བར་འཇུག། ཞེས་ཟེར་ཞིང་བརྟན། རང་ཉིད་ལས་
གཞན་ཞིག་ནས་སོང་སྤྲུང་རིའི་སྤྲུང་དུ་འཛིགས་ཏེ་རང་ལུས་ཡོངས་སུ་དྲོར།

དེ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྲུང་པོ་ཆེས་ལས་བརྟན་པ་ལྟར་སོང་སྤྲུང་མཚོ་དང་། སྤྲུང་པོ་ཆེའི་རོ་མཐོང་བས་
ལེགས་པར་བརྟན་པས་སྤྲུང་ཆེན་དེ་སེམས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་རང་ལུས་དྲོར་བ་ཤེས་ཏེ་སྤྲུང་ན་དང་
དད་གུས་ཀྱིས་མིག་མཆི་མས་གང་ནས་དེ་ལྟ་བུའི་སྤྲུང་ཆེན་གྱི་ཤ་ཟག་ལ་ཤོད་ཅེས་བཤད། མི་སྤྲུང་གིས་
ཆོ་བ་འགའ་ཞིག་གིས། སྤྲུང་པོ་ཆེའི་བསམ་པ་ལྟར་མ་བྱས་ན་དེའི་སྤྲུང་དོན་མེད་དུ་དྲོར་བ་ཞིག་མ་

རེད་དམ། ཞེས་བཤད་པ་དང་ཤ་ནམས་སྒངས། རྩུ་མ་རྩུ་སྒོད་བྱས་ཏེ་རྩུ་ཡང་སྒངས། སྒང་པོ་ཆེས་ཇི་
ལྟར་བཤད་པ་ཇི་བཞིན་དུ་སོང་བས་མཐར་ཐུང་མ་དགོན་པ་དེ་ལས་ཐར་ཐུབ་པ་བྱུང་།།

(ལྷགས་བཤད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ལྷགས་བསྒྱེགས། ཤོག་གངས་ ༤༩ – ༥༠ བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Nine: **The Elephant Sacrifices Himself**

Long ago, an elephant was making his way by himself through a beautiful, isolated place adorned with mountains, forests, herbs, lakes and ponds. After a little while, the elephant came to the end of the forest and heard human voices. Wondering to himself what this could be, he quickly raced out of the forest. Coming towards him, he saw many very exhausted people who appeared to be hungry and thirsty. The people also saw the elephant. Having no strength to flee, they thought they would certainly be killed. Noticing their fear, the elephant had compassion on them and said,

“There is no reason to be frightened of me. Don't be afraid.” The people were greatly relieved, and with much rejoicing they prostrated before the elephant saying,

“We have broken the law and have been expelled by the king. We were about one thousand people. Some of us have already died of starvation and thirst, and now we are about seven hundred.” With their eyes full of tears, they put their hands in a praying position and begged, “We beseech you, king elephant, please show us how to pass through this frightening, deserted place.” And they wailed in deep sorrow.

The elephant, having great compassion on them thought to himself, “There is nothing in this forest for these hungry, thirsty and weak ones. Since this deserted place is still many *yojana* long, how can they pass through it? Oh, I know. My flesh can provide food for them and my intestines can be used as water containers. There is no other way to save them!” Raising his trunk he said,

“Next to that mountain is a large lake. Not far from there is the corpse of an elephant who has fallen from the mountain. This meat will be provisions for you, and the intestines can be used for putting water in. So go from here and you will be saved from this miserable, lonely place.” And he pointed out the path to them. The elephant then went on a different path. He climbed the mountain and sacrificed his body.

The people took the path the elephant had shown them and saw the lake and the corpse of an elephant. Examining the elephant more closely, they realised the elephant had not been able to bear their suffering and had sacrificed his own body. With their eyes filled with tears of great sorrow and admiration, they said,

“How can we dare eat this flesh?” But the wise ones among them said, “If we don’t do according to the elephant’s wishes, will not his life have been sacrificed for nothing?” So they took the meat, made water containers of the intestines and collected water. Following the elephant’s instructions, they were finally saved from that desperate, lonely place.

(A Collection of Excellent Stories Tibet People’s Press, pp.48-50)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

སྒོ་སྒྲིང་སྒོ་སྒྲིང་སྒོ་	(n.) herbal forest	དུབ་བྱ།	(vi.) to be tired out, to feel exhausted
མཚོ།	(n.) lake, pond	མཐུ།	(n.) power, strength, force
བརྒྱན།	(vt.pt.) to adorn, to decorate, to beautify	གསོད།	(vt.p.) to kill; to put out, to extinguish
དབེན་པའི་གནས།	(n.) a lonely, isolated place	སྐྱུག་	(vi.) to be afraid, to be scared, to be frightened
མཐའ།	(n.) edge, boundary, limit	སྤྲོད་ཇེ།	(n.) compassion (v.com.) + སྤྲོས་ to have compassion
ཇོས།	(vi.) to hear (also ཇོ་)	རབ་དྲུ།	(adj.) very, fully, utterly, completely, totally
ཇོན།	(vi.pt.) to leave, to go out, to depart; to emerge, to come out, to be produced	ཐུག་འཇམ་ལ།	(n.) prostration, homage; (v.com.) to prostrate, to pay homage
བགྲོས།	(vi.) to be hungry	བྱིས་སྒྲིང་འགལ།	(v.com.) to break the law, to commit an offence
སྒྲིང་	(vi.) to be thirsty		
ངལ།	(n.) fatigue, exhaustion, weariness; hardships, difficulties; (vi.) to be worn out, to be tired, to be fatigued		

བསྐྱད།	(vt.pt.) to banish, to drive away, to expel, to cast out	སྒྲིབ་སྒྲུབ་བཏོན།	(v.com.) to wail, to lament, to moan
འགའ་ཞིག	(adj.) some, a few	ཉམ་ཁུང་།	(n.) weak, feeble, timid, frail
མཆི་མ།	(n.) tears	སྒྲོལ་བ།	(vt.p.) to liberate, to release, to save, to set free
ཐལ་མོ་སྐྱར།	(v.com.) to place one's hands together in a praying position	ལམ་རྒྱགས།	(n.) provisions for a journey
དགོན་པ།	(n.) a solitary or remote place, wilderness; monastery	སྒྲུང་།	(vt.p.) to lift up, to raise up, to hoist up
ཐར་བ།	(vi.) to be freed, to be liberated, to be emancipated; (n.) liberation, emancipation	འཛོགས།	(vt.pt.) to climb, to ascend, to go up
		དོར།	(vt.pt.) to discard, to abandon, to throw away, to dispense with

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

བཟོད་སྐྱགས་མེད་པའི་སྤྱིང་རྩེ། གཏུང་བའི་ཤུགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་རང་དབང་མེད་པར་སྤྱིང་རྩེ་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པའི་དོན།

This expression means to have great compassion which occurs spontaneously or uncontrollably.

གསོད་རྒྱ་ཉིད་ལས་མ་འདས། གསོད་རྒྱ་རང་ཡིན་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression is literally 'cannot pass across from being killed' and means that one will definitely be killed.

བཀྲོས་ཤིང་སྒྲོམ་པ། རྟོགས་པ་དང་ཁ་སྒྲོམ་པའི་དོན་ཡིན། ཤིང་ནི་ཕྱ་ཕྱི་མཆོམས་སྦྱར་བའི་ཕྱད་ཡིན། བཀྲོས་ལ་སྒྲོམ་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ།

These terms mean to be hungry (literally 'empty') and thirsty (literally 'dry mouth'.) The particle ཤིང་ is a conjunction meaning 'and'. The particle ལ་ can also function as a conjunction.

དཔག་ཚད། གནའ་དུས་རིང་ཚད་འཇལ་བྱེད་ཀྱི་ཚད་ཞིག་སྟེ། ཏ་ལམ་སྟེ་ལེ་ལྔ་ཙམ་ཡིན། འོན་ཀྱང་འཇལ་
ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཁ་ཤས་ཡོད།

A *yojana* (translated from Sanskrit) is an ancient unit of measure approximately five metres in length. However, there are various ways of measuring the exact distance of one *yojana*.

རེ་ཞིག

This adverbial expression means 'a short time', 'shortly', or 'a short while'.

སྦྱང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་བྱི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ བཀའ་ཤིང་སྐྱོམ་པའི་མི་དེ་དག་སྟུང་མཐོང་བ་རེད་དམ།

༢ མི་དེ་ཚོས་སྤང་པོ་ཆེ་ལ་སྟོང་རྩ་སྟུང་སམ། ཡང་ན་སྤང་པོ་ཆེ་དེས་མི་རྣམས་ལ་སྟོང་རྩ་སྟུང་སམ།

༣ སྤང་པོ་ཆེས་རང་གི་སྟོག་དོར་ནས་མི་དེ་རྣམས་སྟུང་སྟུང་བསམ་བ་ཨི་ཡིན།

༤ མི་དེ་ཚོས་རྟེན་པའི་སྤང་པོ་ཆེའི་རོ་དེ་གོང་དུ་སྟུག་པའི་སྤང་པོ་དེའི་རོ་ཡིན་ནམ་མིན།

༥ སྤང་པོ་ཆེས་ལམ་བཟུན་བ་ལྟར་མ་བྱས་ན་མི་དེ་རྣམས་མྱ་ངམ་གྱི་ཐང་ལས་བསྐྱོལ་མི་རུས་སམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Who saw the hungry and thirsty people?

2. Was it the people who had compassion on the elephant or the elephant who had compassion on the people?

3. Was it really the intention of the elephant to sacrifice his own life and save the people?

4. Where did the elephant corpse the people found come from?

5. What would have happened to the people if the elephant had not shown them the way?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

- ༡ — སྤང་པོ་ཆེ་མི་དེ་ནམས་ལས་སྦྱོད་པ་བཟང་བ་འདུག།
- ༢ — མི་དེ་ཆོས་སྤང་པོའི་རྒྱ་མ་བེད་སྦྱང་ནས་འཐུང་རྒྱ་འཁྱེར་བ་ཡིན།
- ༣ — མི་དེ་ཆོས་སྤང་པོ་ཆེ་རང་ལུས་དོར་བ་ཤེས་མིང།
- ༤ — མི་དང་སྤང་ཆེན་མཉམ་དུ་ནགས་ཚལ་ལ་ཕྱིན་པ་རེད།
- ༥ — སྤང་ཆེན་དེ་ནི་དངོས་གནས་བྱང་རྒྱུ་སེམས་པའི་སྤང་ཆེན་ཞིག་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. _____ The elephant's behaviour was more virtuous than the people's.
2. _____ The people used the stomach of the elephant to carry drinking water with them.

3. ____ The people did not know that the elephant had sacrificed his body for them.
4. ____ The people and the elephant together went to the forest.
5. ____ This elephant was really a highly enlightened elephant.

ག གཤམ་གྱི་ཐོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དཔྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. རི་དཔེ་འབྲིས་སུ་མཆོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད།
2. ཐར་བར་བྱེད་པ་ལས་ཐབས་གཞན་མེད་དོ།
3. སྤང་ཆེན་དེ་ཉིད་ལམ་གཞན་ཞིག་ནས་སོང་།
4. དེ་དང་མི་རིང་བའི་སར་རི་སྤེང་ནས་སྤྱང་བའི་སྤང་ཆེན་གྱི་རི་ཞིག་ཡོད།
5. ས་ཕྱོགས་འདི་ནས་སོང་ཞིག ཟུང་མ་དགོན་པ་ལས་ཐར་བར་འགྱུར།

— “There is no other way to save them!”

— “Not far from there is the corpse of an elephant who has fallen from the mountain.”

— “So go from here, and you will be saved from this miserable, lonely place.”

— The elephant himself went on a different path.

— “Next to that mountain is a large lake.”

ང གཤམ་གྱི་ཚིག་དེ་རྒྱལ་སྤྱད་ནས་འོས་འཆོམས་ཀྱིས་སྤྲོང་ཆར་ཁ་སྒྲོང་གྱིས་དང་།

༡ དེ་རྒྱལ་སྤྱད་སྤང་པོ་ཆེས་ལམ་_____ ལྟར་སོང་།
(བསྐྱོན་པ་ / བྱེད་པ་ / ཉོས་པ་)

༢ གཤམ་_____ ། ཟུང་མ་ཆུ་སྤོང་བྱས་ཏེ་ཆུ་ཡང་སྤངས།
(བཤད་ / སྤངས་ / ལན་)

༣ མཐར་ཟུང་མ་དགོན་པ་_____ ཐར་བྱུང་པ་བྱུང་།
(དེ་ཕྱི་རི་ / དེ་ལས་ / དེ་བས་)

D Choose the correct word and write it in the blank space.

1. The people _____ the path the elephant had shown them.
(followed / went / arrived)
2. They took the meat, _____ water containers of the intestines and collected water.
(worked / brought / made)
3. In the end, they were _____ from that desperate, lonely place.
(took / saved / died)

ང་འོད་དཔྱིན་མིང་ཚོག་ནམས་པན་ཚུན་ཡང་དག་པར་སྒྲིགས་དང་།

D Match up each noun with the corresponding English noun.

ནགས་ཚལ།

elephant

ཁྱུ་མ།

container

ཚོ་གྲོས།

pond

མཚོ།

forest

རིང་བྱ།

intelligence

སྒང་པོ་ཆེ།

provisions

མིང་རྩེ།

intestines

མཆི་མ།

lake

ཁུ་ཕྱོད།

corpse

ལམ་རྒྱལས།

mountain

སྒྲི།

tears

སྒྲི།

compassion

སྤྱང་གཏམ་མཐོང་བ་འཇུག་ཤོད།

༡༠

ཕོ་རོག་གིས་འུག་པའི་ཆང་བསྐྱུགས་པ།

༣༡ །གནའ་མེ་མོ་འུག་པའི་རྒྱལ་པོ་འདབ་བཟང་དང་ཕོ་རོག་གི་རྒྱལ་པོ་ཡུལ་འཁོར་སྤང་
ཟེར་བ་ཞིག་ཡོད། དེ་གཉིས་པན་ཚུན་ཤིན་ཏུ་མི་མཐུན་པར་གྱུར། དེ་གཉིས་ལ་སློན་པོ་ཆེན་པོ་རེ་
ཡོད། འུག་པའི་སློན་པོ་གསེར་མིག་དང་ཕོ་རོག་གི་སློན་པོ་སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་ཟེར་བ་གཉིས་ཡོད།

དེ་ནས་ཉིན་ཞིག་ཕོ་རོག་གི་སློན་པོ་དེས་རང་གི་རིགས་ཆང་མ་བསྐྱུག་ཏེ། ང་ཆོས་
དག་པོ་འདི་དང་འཐབ་ནི་མི་ཐུབ། འདུམ་བྱས་ཀྱང་པན་ཚུན་མི་མཐུན་པས་ད་ནི་
བསྐྱུ་དགོས་པས་བྱེད་རྒྱུས་ཀྱིས་ངའི་གཤོག་སྒོ་ཐོགས་པ་དང་ཡན་ལག་བཅད་རྗེས་
བྱེད་ཆོ་གཞན་ཞིག་ཏུ་སྤང་ཞིག་ ཅས་བཤད་པར་ཕོ་རོག་རྒྱུས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བྱས་ཏེ་ཤིང་བྱ་གྲོ་ཏའི་
སྤྱང་པོའི་ཐོག་ཏུ་ཡོད་པའི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆང་གི་རྩེ་སྤང་།

དེ་ནས་བྱག་རི་ཆེན་པོར་གནས་པའི་འུག་པ་རྒྱུས་འཆོགས་ཏེ་དམག་འདྲེན་སྐབས་ཕོ་རོག་གི་
སློན་པོ་དེས་སྤྱང་རྗེ་རྗེ་སྤྱང་བརྒྱབ་ནས་བསྐྱུ་ཡོད་པ་ལས་གཞན་སྤྱང་ཡང་མེད་པ་མཐོང་བས་དེ་ལ་རྒྱ་
མཆན་གང་ཡིན་དྲིས་ཤིང་། ཕོ་རོག་གི་སློན་པོ་སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་གྱིས། ང་འདུམ་གཏོང་རྒྱུར་
དགའ་ནས་འདུམ་བཏང་བས་ཁོང་རྒྱུས་མི་དགའ་བ་དང་ཚོད་པར་འདོད་པས་ང་དག་ཕྱགས་སྤྱ་
དབྱགས་བྱང་བས་ཡིན། ཞེས་བཤད།

གཏམ་དེ་དག་འུག་པའི་རྒྱལ་པོས་ཐོས་རྗེས། དེ་བདེན་ལ་ཡང་དག་པས་འདི་རང་གི་སྤྱང་གནས་
སྤྱང་འབྱེད་དགོས། ཞེས་བཤད་པར་འུག་པའི་སློན་པོས། ཁོ་ནི་སློན་པོ་ཤེས་རབ་ཅན་ཡིན་པས་ཁོ་རང་
སར་བཞག་ནས་ཟས་བྲིག་བྱས་ན་དགའ། ཞེས་བཤད་ཀྱང་འུག་པའི་རྒྱལ་པོས་དེར་མ་ཉན་པར་དེ་
བྱེད་ཏེ་སྤང་བ་དང་། སློན་པོ་གསེར་མིག་ལོགས་སྤྱང་། སློན་པོའི་ཞལ་ཆང་བྱེད་ཅིང་ཡོད་པའི་
སྐབས་སྤྱང་ཞེས། བྱེད་མཐས་པོ་འདུག་ ཆང་འདི་དེ་བས་སྤྱིད་པ་བཅོས་ན་འགྲིག་གི་རེད་དམ། ཞེས་
དྲིས་པར་འུག་པའི་རྒྱལ་པོས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་འགྲིག་ ཅས་བཤད།

སློན་པོས་ཤིང་སྤྱང་པོའི་ཁྱི་བཞུགས་པའི་ནང་དུ་སྤྱི་བ་དུལ་མས་བཀང་ན་དྲོ་ཞིང་བདེ་བ་ཞིག་ཡོད།
ཅས་བཤད་པར་འུག་པའི་རྒྱལ་པོས་དེ་བཞིན་བྱས་སོ། དེར་ཆང་མ་དགའ་ཞེ་ཉིན་མོ་ཕོ་རོག་ཟས་
འཆོལ་བར་བཏང་བ་དང་། མཆན་མོ་ཁོ་ཆང་སྤང་ཞིང་ཡོད་པའི་སྐབས་སློན་པོ་སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་

གྱིས་རང་གི་ཤོགས་པོའི་སར་བྱེན་ནས། སང་ཉིན་ཉིན་བྱེད་ཅམ་ལ་བྱེད་ཆོ་ཚང་མས་མགལ་དུ་མ་རེ་
བྱེད་ནས་ཤོག ཅེས་བཤད་རྗེས་སྤར་ཡང་འུག་པ་ཡོད་སར་ལོག།

དེ་ནས་བྱེ་ཉིན་ཉིན་བྱེད་དུ་པོ་རོག་རྣམས་དེ་གར་སོང་བས་ཉིན་མོ་ལོང་བ་ཚང་མ་ཚང་ནང་དུ་
ཡོད་པས་ཚང་ཚང་མའི་ནང་མེ་མགལ་རེ་བཅུག་ཟླ་འུག་པ་ཚང་མ་དེ་རང་དུ་བསྐྱུགས་སོ།

དང་སང་ཡོད་པའི་འུག་པ་རྣམས་ནི་འུག་པའི་སྒོན་པོ་གསེར་མིག་ཅན་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཞེས་ཤོད་
སྟོན་ཡོད། །

(ལགས་བཤད་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། ཤོག་གངས་ ༤༥ - ༤༦ བོད་རྫོང་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།)

Section One: Folk Stories

Reading Ten: **The Ravens Burn the Owls' Nests**

Long ago, there was an owl king called *Excellent Wings* and a raven king called *Guardian of the Land*. The two of them did not get along well at all. They each had a chief minister. The owl king's chief minister was called *Golden Eyes* and the raven king's chief minister was called *Strength of the Clouds*.

One day, the raven king's chief minister assembled together all the ravens and said,

"We are not able to fight against our enemies. Though we have sought reconciliation with them, we are still in disagreement. So now we need to be crafty. Pull out my feathers, cut my legs and then go somewhere else." The ravens did as the minister said and then went to their own nests on the *nyagrodha* tree.

Then the owls, who lived on a big rocky mountain, all gathered together. As they came to do battle, they saw the raven king's chief minister all by himself making a very sorrowful noise. They then asked him what the matter was. The raven king's minister, *Strength of the Clouds*, replied, "I wanted to make reconciliation, and because I attempted to do so, the other ravens did not like it. They wanted to fight, so I was thrown into the enemy camp."

After hearing this the owl king said, "Since this certainly is true, we should take him with us to where we live."

"As he is an intelligent minister, it is better if he stays right here and we provide food for him," said the owl king's chief minister *Golden Eyes*. Disregarding the advice of this minister, the king took the raven with him and *Golden Eyes* then left the king for good. When the king was deciding who would be his next chief minister, the raven king's chief minister said,

"King, you are very wise. Would it be all right if I make this nest even nicer?"

"Yes, this would be fine," replied the owl king.

"A throne made of dry, stacked-up wood, with the inside of it filled with dung powder would be very warm and cosy," suggested the raven king's minister. And the king made it just as the minister had said. All the owls were happy. During the day they sent the raven to look for food, and in the evening he guarded the nest. On one occasion, *Strength of the Clouds* went to his friends and said, "Tomorrow at noon you all are to bring a burning twig and come to where the owls live." He then returned again to the owls.

The next day at noon, the ravens arrived. As all the 'day-blinded ones' were in their nests, the ravens put a burning stick in each of their nests incinerating all the owls.

So that is why it is said that the owls of today are the descendants of the minister *Golden Eyes*.

(A Collection of Excellent Stories, Tibet People's Press pp. 45-46.)

ཆོག་གསར།

Vocabulary

ལྷ་པ།

(n.) owl

ཕོ་རོག་

(n.) raven, crow

ཕན་ཚུན།

(pron.) each other, one another;
(adj.) reciprocal, mutual, 'back and forth'

མཐུན་པ།

(vi.) to be in harmony, to be in agreement, to be in accord;
(n.) harmony, agreement, concordance

བསྐྱུས།

(vt.pt.) to assemble, to gather together; to collect, to consolidate

འདུམ།	(n.) reconciliation, mediation; (v.com.) + བྱེད་གཏོང་ to reconcile, to settle or resolve, to mediate	དབྱུགས།	(vt.pt.) to throw out, to eject, to throw away, to abandon; to strike or hit
གཤོག་སྒྲོ།	(n.) feathers, wing feathers	ཡང་དག་པ།	(adj.) completely correct or right, perfectly true, extremely pure, without fault
ཐྱོགས་པ།	(vt.imp.) to pull out, to pluck	ཤེས་རབ་ཅན།	(n.) a wise, learned or intelligent person
ཡན་ལག།	(n.) limb, branch	གསྐྱིག་བྱས།	(v.com.) to prepare, to arrange; to make preparations
བཅད།	(vt.pt.) to cut, to break, to chop	ཞལ་ཚོད་བྱེད།	(v.com.) to appoint, to decide
ཚང་།	(n.) nest, den, lair; household, family; (adj.) whole, complete; (vi.) to be whole or complete	མཁས་པོ།	(adj.) skilful, clever, learned, wise, capable
ཤིང་ཅུ་གོ་ཏ།	(n.) an Indian tree with large leaves	ཕྱི་བ།	(n.) dung, cow or yak dung
བྲག།	(n.) rock, boulder	དུལ་མ།	(n.) powder, something that has been ground into a powder or been pulverised; dust; a tame horse
བྲག་རི།	(n.) rocky mountain	བཀང་།	(vt.pt.) to fill up, to stuff in, to fill to the brim
འཚོགས།	(vt.pt.) to assemble together, to meet together, to hold a meeting	འཚོལ།	(vt.p.) to search, to look for, to seek out
དམག་འདྲེན།	(v.com.) to lead into battle or war	མགལ་དུམ།	(n.) smouldering piece of wood, half-burnt wood; charcoal,
ཚྲོད་པ།	(n.) argument, quarrel, fight, debate; (vi.p.) to argue, to quarrel, to fight, to debate	བསྐྱོགས།	(vt.pt.) to burn, to incinerate; to set alight; to roast, to bake

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

འཐབ་ནི་མི་ཐུབ། བྱི་སྐྱ་འདི་ནན་ཏན་དུ་བཤད་པའི་ཆོག་ཡིན། འཐབ་ཚོད་བྱེད་མི་ཐུབ་པའི་དོན་ཡིན།
དཔེར་ན། ངས་ལས་ཀ་ནི་བྱེད་མི་ཐུབ། ཡི་གེ་ནི་འབྲི་མི་ཐུབ་ལྟ་བུ་ཡིན།

The བྱི་ particle is used for emphasis, highlighting the subject or indicating the topic. (In English this can be rendered 'as for -...'). For example, 'As for my work, I am unable to do it' and 'As for letters of the alphabet, I am unable to write them'.

སྒྲིང་རྩེ་རྩེ་སྐད་བརྒྱབ། མི་གཞན་གྱིས་སྒྲིང་རྩེ་སྐྱེ་འོས་པའི་སྐད་རྒྱག་པ། ཡང་བའི་སྐད་རྒྱག་པའི་དོན་ཡིན།

This expression refers to a sound or noise which causes others to have compassion on that which is uttering the sound. It is a very poor, pitiful sound.

གསེར་མིག་ ཉ་དང་འུག་པའི་མིང་ཡིན།

The name *Golden Eyes* is a metaphorical name for both fish and owls.

འདབ་བཟང་། གཤོག་པ་ལེགས་པ་སྟེ་བྱ་གཤོག་རྩལ་ཅན་ལ་གོ། བྱང་གི་མིང་ལའང་འབོད་སྲོལ་ཡོད།

The name *Excellent Wings* means to have both good wings and to be skilled in flying. *Excellent Wings* is also a name for the mythical garuda bird. (see page 169 for further explanation.)

ཞལ་ཆོད་བྱེད། སློབ་ཆན་འདིར་སློན་པོ་སྲུ་འོས་ཐག་ཆོད་བྱེད་པའི་དོན་ཡིན།

In this reading this expression refers to appointing a suitable minister.

ཉིན་མོ་ལོང་བ། འུག་པའི་མིང་།

The expression 'day-blinded ones' is a metaphor for owls – that is, those who cannot see during the day.

This popular story is also recorded in the Sakya Legshe (ས་སྐུ་ལེགས་བཤད་).

སྒྲིང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ འུག་པའི་རྒྱལ་པོ་དང་པོ་རོག་གི་རྒྱལ་པོ་སོ་སོའི་སྒོན་པོའི་མིང་ལ་ཅི་ཟེར་རམ།

༢ པོ་རོག་གི་སྒོན་པོ་དང་འུག་པའི་སྒོན་པོ་གཉིས་སུ་སྒོ་རིག་སྤྱད་བ་ཡོད་དམ།

༣ འུག་པའི་རྒྱལ་པོས་པོ་རོག་གི་རྒྱལ་པོ་འདུམ་སྒྲིག་བྱེད་ཅིས་བྱས་ཡོད་དམ།

༤ པོ་རོག་གི་སྒོན་པོ་དེས་འུག་པ་རྣམས་ལ་གང་འདྲ་བྱས་ནས་མགོ་སྐྱོར་བཏང་བ་ཡིན་ནམ།

༥ འུག་པའི་རྒྱལ་པོས་རང་གི་སྒོན་པོའི་གྲོས་ལ་ཉན་ཡོད་དམ།

༦ འུག་པའི་སྒོན་པོ་སྒོ་རིག་དང་ལྡན་བ་ཞིག་ཡིན་བ་བྱེད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་ཤེས་སམ།

༧ དེང་སང་འུག་པ་རྣམས་ནི་འུག་པའི་སྒོན་པོ་གསེར་མིག་ཅན་གྱི་རྒྱུད་བ་ཡིན་ཞེས་ཤོད་སྟོལ་དེའི་རྒྱ་
མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What were the names of the owl king's minister and the raven king's minister?

2. Who was the smarter one out of the raven king's minister and the owl king's minister?

3. Did the owl king intend to make reconciliation with the raven king?

4. How did the raven king's minister trick the owls?

5. Did the owl king listen to the advice of his minister?

6. How do you know the owl king's minister was intelligent?

7. Why are owls today known as the descendants of the minister *Golden Eyes*?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

- ༡ — འུག་པའི་རྒྱལ་པོ་དང་ཕ་ཙོག་གི་རྒྱལ་པོའི་སློན་པོ་གཉིས་ཀས་གཡོ་སྤྱུ་བྱས་ཡོད།
- ༢ — ཕ་ཙོག་གི་སློན་པོ་དེ་འདུམ་གཏོང་རྒྱུར་དགའ་པོ་ཡོད།
- ༣ — འུག་པའི་སློན་པོ་དེ་ཡང་ཤེས་རབ་ཅན་ཞིག་རེད།
- ༤ — ཕ་ཙོག་གིས་འུག་པའི་ཚང་བསྐྱེད་པ་རེད།
- ༥ — དེང་སང་འུག་པ་རྣམས་ནི་འུག་པའི་སློན་པོ་གསེར་མེག་ཅན་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཞེས་ཤོད་སྟོན་ཡོད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The ministers of both the owl king and the raven king engaged in deception.
2. ____ The raven king's minister wanted to make reconciliation with the owls.
3. ____ The owl king's minister was also an intelligent minister.
4. ____ The ravens burnt the owls' nests.
5. ____ These days it is said that owls are called the descendants of the owl minister *Golden Eyes*.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. དེ་གཉིས་པན་ཚུན་ཤིན་ཏུ་མི་མཐུན་པར་གྱུར།
2. ཉིན་ཞིག་ཕོ་རོག་གི་སློན་པོ་དེས་རང་གི་རིགས་ཚང་མ་བསྐྱས་པ་རེད།
3. ཕོ་རོག་ནམས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བྱས་ཏེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚང་གི་རྩེ་མོང་།
4. གནའ་མ་མོ་ལྷག་པའི་རྒྱལ་པོ་འདབ་བཟང་དང་ཕོ་རོག་གི་རྒྱལ་པོ་ཡུལ་འཁོར་སྤང་བེར་བ་ཞིག་ཡིད།

— One day, the raven king's chief minister assembled together all the ravens.

— The ravens did as the minister said and then went to their own nests.

— Long ago there was an owl king called *Excellent Wings* and a raven king called *Guardian of the Land*.

— The two of them did not get along well at all.

ང བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་དུ་སྒྱུར་དང་།

༡ ལྷག་པའི་རྒྱལ་པོས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་འགྲིག་ ཅས་བཤད།

༢ སློན་པོ་སྒྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་གྱིས་སང་ཉིན་ཉིན་བྱེད་ཅིམ་ལ་བྱེད་ཆོ་ཚང་མས་མགལ་དུམ་རེ་བྱིར་ནས་ ཤོག་ཅས་བཤད་པ་རེད།

D Translate these sentences into Tibetan.

1. *Strength of the Clouds* was an intelligent minister.

2. The next day at noon, the ravens arrived.

ཅ གཤམ་གྱི་མིང་ཚིག་དེ་ནམས་སྤྱད་ནས་འོས་འཚམས་གྱིས་སྤྱོད་ཆར་ཁ་སྒོང་གྱིས་དང་།

ཕ་རོག་ མཚན་མོ་ སྒོན་པོ་ གྲོགས་པོའི་

ཉིན་ཕྱིད་ མགལ་དུམ་ རྗེས་ ལྷག་པ་

ཉིན་མོ་_____ཟས་འཚོལ་བར་བཏང་བ་དང་། _____ཁོ་ཚང་སྤྱད་ཞིང་ཡོད་པའི་སྐབས་_____ཕྱིན་

གྱི་ཤུགས་ཅན་གྱིས་རང་གི་_____སར་ཕྱིན་ནས། སང་ཉིན་_____ཅམ་ལ་བྱིད་ཚོ་ཚང་མས་

_____རེ་བྱིར་ནས་ཤོག ཅེས་བཤད་_____སྤར་ཡང་_____ཡོད་སར་ལོག།

E Using the words below, fill in the blanks.

raven	evening	nest	minister	friends
noon	bring	twig	owls	returned

During the day they sent the _____ to look for food, and in the _____ he guarded the _____. On one occasion, the _____, *Strength of the Clouds*, went to his _____ and said, "Tomorrow at _____ you all are to _____ a burning _____ and come to where the _____ live." He then _____ again to the owls.

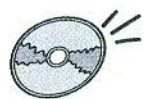
གཉིས་པ།

རྒྱ་མཚོ་ཡི་དགའ་ཚལ།

Section Two:

Well-known Symbols

གཉིས་པ། རྒྱུན་ཤེས་སྒོ་ཡི་དགའ་ཆལ།
 ༡༡ མཐུན་པ་སྤྱན་བཞི།

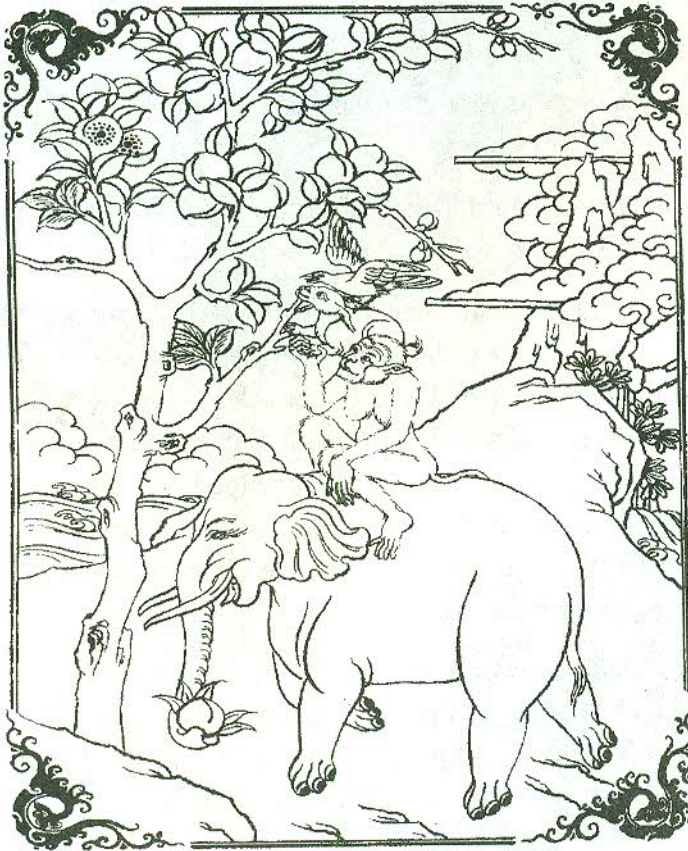

༡༡། རྒྱུན་ཡུལ་ཀ་ཤི་ཞེས་བྱ་བའི་ཤིང་ནགས་སྤྱུག་པོ་ཞིག་ན་སྤང་བོ་ཆེ། རི་བོང་། སྤྱུལ།
 བྱ་སྤྱེག་པ་བཅས་སྒོ་ག་ཆགས་བཞི་གནས་པ་ལ་དེ་རྒྱམས་པན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བྱམས་ཤིང་བཅེ་
 སེམས་ཆེ། གནོད་སེམས་ཀྱི་ངོ་མ་ནི་ཏིལ་ཅམ་མེད་པར་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་དཔལ་དང་ལྷན་པའི་ངང་གནས་
 བཅའ་བའི་དུས་ནམ་ཞིག་ལ་པན་ཚུན་སྤང་མོལ་བགྱིས་ཏེ་ང་ཆོ་རྒྱམས་རིགས་ཐ་དད་ཡིན་པ་ལ་པན་
 ཚུན་མཉེས་གཤིན་མཛེའ་བཅེའི་ལྷག་བསམ་འོ་ཚུ་གཅིག་འདྲེས་ལྷ་བྱར་ཡོད་མོད། འདི་ཅམ་གྱིས་
 ལེགས་པའི་ཆ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མ་ཡིན་པས་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་བཀྱར་གཟོ་བྱེད་པའི་སྒོལ་ལྷན་
 དགོས་པ་གལ་ཆེའོ་ཞེས་རྒྱན་སྤྱེས་རྫོགས་སྤྱེས་ཀྱི་ཆད་འཇལ་བའི་ཐབས་སུ་ཤིང་ཅུ་གོ་ཏའི་རྒྱན་པ་ཆེན་
 པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཆད་འཛིན་བྱེད་རྒྱུར་གྲོས་ཁ་འཆམས།

དེ་ནས་སྤང་ཆེན་གྱིས། ཤིང་འདིའི་འདབ་མ་གསར་པ་ངས་མཐོང་བའི་ཆེ་རིང་ཆད་ངའི་ལུས་
 དང་མཉམ་པ་འདུག ཅས་བཤད་པ་དང་། སྤྱུལ། ངས་ཤིང་འདི་ཐོག་མ་མཐོང་བའི་སྐབས་
 ངའི་ལུས་དང་མཉམ་པ་ཅམ་འདུག ཅས་བཤད། རི་བོང་གིས། ངས་དྲན་ཆོད་ལ་ཤིང་འདི་ཏ་ཅང་

ཅུང་ཞིང་འདྲིའི་ལོ་འདབ་གྱི་ཟེལ་པ་ངས་བཞགས་སྤྱོད་། ཞེས་བཤད། བྱ་སྟེག་པས། ཤིང་འདྲིའི་
 རྩ་བ་ས་འོག་ལ་ཡོད་པའི་དུས་ངས་རྟུག་པ་བོར་བ་ལས་སྟེལ་སོ། ཞེས་ཟེར་བ་རྣམས་ལས་ཁོང་རྣམས་
 གྱི་ཆུན་གཞོན་གྱི་རིམ་པ་ཤེས་པས་གཞོན་པས་ཆུན་པ་ལ་སྤྱི་བྱ་བྱེད་པ་དང་། ཆུན་པས་གཞོན་པ་ལ་
 བྱམས་སྦྱོང་བྱེད་པར་ཐག་བཅད་དེ་སྤང་བོ་ཆེས་སྟེལ་བྱུ་བྱུར། སྟེལ་རི་བོང་བྱུར། རི་བོང་གིས་བྱ་སྟེག་
 པ་ལྟར་ནས་པན་ཚུན་མཇོའ་བཙེ་གསེར་ཐག་དམ་བོས་སྟེལ་བ་ན་བྱ་སྟེག་པས། ད་ནི་ང་ཆོ་པན་ཚུན་
 བཙེ་བཀྱར་གྱི་སྦྱོད་པ་བཟང་བོ་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡིན་མོད། དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པ་མ་ཡིན་པས་ད་དུང་
 ཞི་དུལ་བག་ཡོད་རྣམ་དག་དགོས་སོ། ཞེས་གདམས་པས། གཞན་གསུམ་གྱིས་ཤིན་ཏུ་འཐད་དོ་ཞེས་
 ཟེར་ནས་དེ་བཞིན་དུ་གནས་པར་གྱུར། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྦྱོངས་དེའི་བྱ་དང་རི་དྲགས་ཐམས་ཅད་
 ཀྱང་པན་ཚུན་འཆོ་བའི་རིགས་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པར་དུང་སེམས་འོ་ཁུ་གཅིག་འདྲེས་གྱི་ངང་དགའ་
 བདེའི་དཔལ་ལ་རོལ་ཏེ་གནས་པར་བྱས་སོ། །

(ལེགས་བཤད་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཚུགས་བསྐྱེགས། ཤོག་གངས་ ༣༧ - ༣༩ བོད་སྦྱོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།)

Section Two: Well-known Symbols

Reading Eleven: **The Four Harmonious Friends**

Long ago, in a place called *Kashi*, an elephant, a rabbit, a monkey and a partridge lived together in a dense forest. The four animals were very loving and kind to each other. There was not even the slightest hint of harmful intentions between them and they lived in great happiness. On one occasion, they engaged in a discussion saying, "We are different kinds of animals who have a wonderful love and intimacy for each other like milk and water that cannot be separated. However, this friendship is not fully complete and it is very important that we establish a proper way of showing respect to each other." So they agreed to find out who was born first and who was born later by measuring themselves against the big *nyagrodha* tree.

Then the elephant said, "When I first saw new leaves on this tree, it was the same height as me."

"The first time I saw this tree, I thought that it was about the same height as me," said the monkey.

"I remember when this tree was very small, I licked dew drops from its leaves," said the rabbit.

"When the roots of this tree were still under the ground, I fertilised this tree with my excrement, and the tree grew out of that," said the partridge.

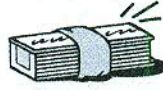
Through this discussion, the animals were able to discover the order of their ages - from the oldest to the youngest. So it was decided that the younger ones would respect the older ones, and the older ones would lovingly look after the younger ones. The elephant then carried the monkey on its back, and the monkey carried the rabbit and the rabbit carried the partridge. When they were tightly bound together with this golden cord of very close affection, the partridge then gave this advice, "Though we now conduct ourselves with such great respect for each other, this alone is not enough. We still need to be peaceful and completely morally upright."

"We heartily agree," said the other three animals, and they thus lived in this way. As a result of their harmonious living, all the other birds and animals living there also never harmed each other and with loving affection - like water and milk that cannot be separated - they enjoyed harmony, joy and glorious happiness.

(*A Collection of Excellent Stories*, Tibet People's Press, pp. 39-40.)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

ཤིང་ནགས།	(n.) forest, jungle	ལྷན་བསམ།	(n.) pure intentions, sincerity, genuine thoughts
ལྷག་པོ།	(adj.) thick, dense	ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ།	(n.) perfect fulfilment, fully accomplished, thoroughly perfect and complete, completely fulfilled
བྱ་ཐེག་པ།	(n.) partridge, pheasant	བཀུར་གཟོ་བྱེད།	(v.com.) to show or pay respect
བརྟེ་སེམས།	(n.) loving heart/mind, loving intentions	འཇམ།	(vt.p.) to measure, to weigh; to pay back, to repay; to evaluate, to assess
གཞོན་སེམས།	(n.) harmful mind, harmful intentions, ill-will, maliciousness, spitefulness	ལྗན་པ།	(n.) tree
དྲི་མ།	(n.) stain, defilement, impurity; smells, odours	ཚད་འཛིན་བྱེད།	(v.com.) to establish a certain standard, to measure up to a certain limit, to make a rule or standard
ཉིལ།	(n.) sesame seed	གྲོས་ཁ་འཆམས།	(v.com.) to be in agreement
བདེ་སྲིད།	(n.) happiness, well-being, joy	ཐོག་མ།	(n.) beginning, start, first; from the very beginning
ཕན་ཚུན།	(pron.) each other, one another; (adj.) reciprocal, mutual, 'back and forth'	མཉམ་པ།	(adj.) equal, same, equivalent, alike
སྒྲེང་མོལ།	(n.) talk, conversation, discussion; (v.com.) + བགྲིས་བྱེད་ / གནང་། to talk, converse or discuss	ཟེལ་པ།	(n.) dew, dewdrop, small water droplets
བགྲིས།	(vt.pt.) to do, to act, to make	བཟླགས།	(vt.pt.) to lick
ཐ་དད།	(adj.) distinct, different; transitive verb	སྤྲོ་བྱེད།	(v.com.) to serve others
མཉེས་གཤིན།	(n.) an affectionate, loving and kind person	བྱམས་སྦྱོང་བྱེད།	(v.com.) to take good care of, to show loving care and protection
མཇའ་བརྟེ།	(n.) love, affection, intimacy		

གདམས།

(vt.pt.) to teach, to instruct

དྲུང་སེམས།

(n.) affection, loving thoughts, love and affection

འཐད།

(vi.) to agree, to like

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

མཐུན་པ་སྦྱན་བཞི། སངས་རྒྱལ་ཤུག་ཐུབ་པས་གསུངས་པའི་བྱ་དང་རི་བོང་། སྤུ། སྤང་ཆེན་བཞི་ལ་སྦྱར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ཅིག་སྟེ་གཙོ་བོར་འཇིག་རྟེན་ཁམས་ཀྱི་སྟོན་ཆགས་པན་ཚུན་གཞོན་འཆོ་མེད་པར་འཆམ་མཐུན་དུ་གནས་དགོས་པའི་བསྐབ་བྱ་བསྟན་ཡོད་པ་དང་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་དུ་འང་ཆན་པའི་གཞོན་པར་བྱམས་སྦྱོང་དང་གཞོན་པ་ཆན་པའི་བརྩེ་བཀྱར་ཞུ་བའི་སྟོལ་བཟང་བསྟན་ཡོད། དེ་ནི་དཔེར་ན་ཁ་རྒྱུན་དུ། བསྐབ་པ་ལ་ཆན་གཞོན། མཆོད་རྟེན་ལ་བང་རིམ། ཞེས་ཀྱང་ཟེར་རོ། དེ་རིམ་བྱས་ནས་འབྲི་སྟོལ་བོད་ལ་ཟླ་ནས་ད་བར་དར་བྱས་ཆེན་པོ་ཡོད།

The Four Harmonious Friends is a story about four animals – a bird, a rabbit, a monkey and an elephant – composed by Shakyamuni Buddha. The main point of this teaching is that we should live in harmony with the animals in this world and not harm them. The teaching also shows us how in society the elderly should be loving to young people, and how young people should show respect to their elders. There is a proverb which further highlights this: Like levels on a stupa, so instruction is from old to young. Through the practice of drawing illustrations of this story, it has become widely spread throughout Tibet from long ago until the present day.

འོ་ཁུ་གཅིག་འདྲེས། འོ་མ་དང་ཁུ་མཉམ་དུ་འདྲེས་པ་ལ་ཟེར་ཞིང་། སྦྱར་བཏང་སྟེ་བོ་པན་ཚུན་གྱི་མཐུན་ལས་མཇའ་སེམས་མཆོན་པའི་གཏམ་དབེ་ཞིག་ལ་གོ་དགོས།

The expression 'milk and water mixed together' typically refers to harmonious and close relationships between people.

ཞི་དུ་ལ་བག་ཡོད་ནི། ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་གྱི་སྦྱོང་ལམ་ཚུལ་དང་ཐུན་པ་ལ་ཟེར།

The expression 'peaceful and morally upright' refers to correct and proper behaviour of one's body, speech and heart.

ཤིང་རྩ་གྲོ་ཏ། རྩ་གར་གྱི་ཕྱོགས་སུ་སྐྱེས་པའི་ཅི་ཤིང་ལོ་མ་ཏ་ཅང་རྩ་ཆེ་ལ་རིང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་དེའི་གྲིབ་
བསིལ་འོག་བྱ་དང་རི་དྭགས་དང་སྒྲིང་ལ་སོགས་ཀྱིས་བསིལ་བ་བསྐྱེན་ནས་གནས་པར་བྲག་གསལ། སྐྱོག་ཚུལ་ན་གོ་
ཏ་དང་ཡང་ན་ཡ་གྲོ་ཏ་ཞེས་གྲུང་བྱེད།

The *nyagrodha* is an Indian tree which has very large, long leaves. It is well known that birds, animals and sages sit under the shade of this tree to cool off from the heat. There are two ways of reading this word, རྩ་གྲོ་ཏ་ and རྩ་ཡ་གྲོ་ཏ་.

ཀ་ཤི།

Kashi (transliterated from Sanskrit) is the ancient name of the city of Benares in Uttar Pradesh, North India. These days, the city is more commonly known as Varanasi. This city is also known as གསལ་ལྷ་ན་ in Tibetan.

ཏིལ་ཅམ་མེད་པ།

This expression is literally 'not a sesame seed of' and means that there is not even the smallest amount of something existing or that it does not exist at all.

སྒྲིང་ཆུན། Exercises

ཀ། གསལ་ལྷ་ན་ལ་བྱི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྩྭ་གདགས།

༡ ལུལ་ཀ་ཤིར་སྐྱོག་ཆགས་མི་འདྲ་གང་དག་གནས་ཡོད་དམ།

༢ སྐྱོག་ཆགས་བཞི་པོས་གང་གི་ཆེད་དུ་སྐྱོས་འཆམས་བྱས་ཡོད་དམ།

༣ སྐྱོག་ཆགས་དེ་དག་གིས་ཐོན་སྐྱེས་ཆེས་སྐྱེས་ཀྱི་ཆོད་གང་གིས་འཇལ་བ་ཡིན་ནམ།

༤ བྱ་སོགས་སྐྱོག་ཆགས་བཞི་པོའི་གུས་བཀྱར་བྱེད་ཚུལ་དེ་དབང་ཆེ་རྒྱུད་གིས་འཛོག་པ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་
ཆོད་གཞི་གང་གིས་འཛོག་པ་ཡིན་ནམ།

ལ བན་ཚུན་བཀའ་གཞི་དང་བྱམས་སྦྱོང་བྱས་པས་ཡུལ་ཀ་ཤིའི་བྱ་དང་རི་དྭགས་ནྟམས་འཆོ་མེད་བདེ་
བའི་དཔལ་ལ་རོལ་བྱལ་བ་ཡིན་ནས།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What four animals were living together in Kashi?

2. What did the four animals agree to do?

3. How did the animals calculate the order in which they were born?

4. Was the manner in which the four animals showed respect based on the amount of power the animals had? If not, what was it based on?

5. Because the four animals had respect and loving concern for each other, were all the animals of Kashi also able to enjoy peace and prosperity?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འགྲིག་ཏུགས་ ✓ དང་ཞོར་ཏུགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — སྟག་ཆགས་བཞི་ལས་སྤང་བོ་ཆེ་དབང་ཆེ་ཤོས་ཡིན།

༢ — སྟག་ཆགས་བཞི་པོའི་ཐོན་སྐྱེས་རྒྱུ་ཀྱི་རིམ་པ་དེ་ཤིང་ཅུ་ཤོ་ཏ་དེའི་སྐྱེས་ཚད་ལ་བྱས་པ་
ཡིན།

༣ — སྟག་ཆགས་ལུས་སྟོབས་ཆེ་ཤོས་དེར་གྱུས་བཀའ་མང་ཤོས་ཐོབ་པ་རེད།

༤ — བྱ་སྟག་པ་དང་རི་བོ་གཉིས་ན་སོ་གཅིག་པ་རེད།

༥ — སྤང་བོ་ཆེ་སྤྱུ་ལ་བཞོན་ཡོད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ Of the four animals, the elephant had the most authority.
2. ____ To establish the order in which the four animals were born, they measured themselves against the growth of the *nyagrodha* tree.
3. ____ The animal with the most strength received the most respect.
4. ____ The partridge and the rabbit were the same age.
5. ____ The elephant sits on the monkey.

ག གཤམ་གསལ་གྱི་སྐད་ཆ་ནམས་སྤྱོད་བཤད་དམ།

1. ཤིང་འདིའི་རྩ་བ་ས་འོག་ལ་ཡོད་པའི་དུས་ངས་རྩ་བ་བོར་བ་ལས་སྤྱོད་སྤྱོད་
ག སྐད་ཆ་མེད། ཁ རི་བོང་། ག སྤྱོད། ང བྱ་ཐོག་པ།
2. ངས་ཤིང་འདི་ཐོག་མ་མཐོང་བའི་སྐབས་ངའི་ལུས་དང་མཉམ་པ་ཙམ་འདུག
ག སྐད་ཆ་མེད། ཁ རི་བོང་། ག སྤྱོད། ང བྱ་ཐོག་པ།
3. ཤིང་འདིའི་འདབ་མ་གསར་བ་ངས་མཐོང་བའི་ཆེ་རིང་ཆད་པའི་ལུས་དང་མཉམ་པ་འདུག
ག སྐད་ཆ་མེད། ཁ རི་བོང་། ག སྤྱོད། ང བྱ་ཐོག་པ།
4. ངས་དུན་ཆེད་ལ་ཤིང་འདི་ཉ་ཅང་ཆུང་ཞིང་འདིའི་ལོ་འདབ་གྱི་ཟེལ་བ་ངས་བཟུགས་སྤྱོད་།
ག སྐད་ཆ་མེད། ཁ རི་བོང་། ག སྤྱོད། ང བྱ་ཐོག་པ།
5. ད་དུང་ཞི་དུལ་བཟུང་ཡོད་ནམ་དག་དགོས་སོ།
ག སྐད་ཆ་མེད། ཁ རི་བོང་། ག སྤྱོད། ང བྱ་ཐོག་པ།

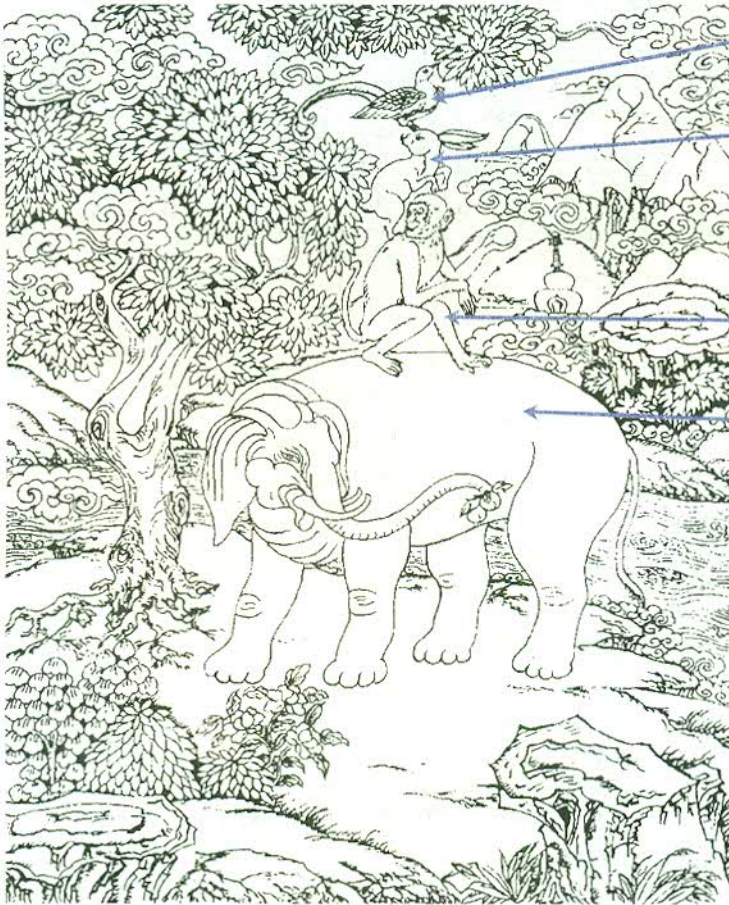
C Identify who said the following things.

1. "When the roots of this tree were still under the ground, I fertilised this tree with my excrement, and the tree grew out of that."
A. elephant B. rabbit C. monkey D. partridge

2. "The first time I saw this tree, I thought that it was about the same height as me."
A. elephant B. rabbit C. monkey D. partridge
3. "When I first saw new leaves on this tree, it was the same height as me."
A. elephant B. rabbit C. monkey D. partridge
4. "I remember when this tree was very small, I licked dew drops from its leaves."
A. elephant B. rabbit C. monkey D. partridge
5. "We still need to be peaceful and completely morally upright."
A. elephant B. rabbit C. monkey D. partridge

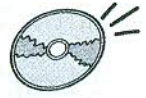
ང་རིམ་བཞུགས་ནས་བོད་ཡིག་གམ་དབྱིན་ཡིག་གི་མིང་ཆོག་བྲིས་དང་།

D Fill in the boxes in English or Tibetan.

ཐུན་ཤེས་སྒྲིལ་དགའ་ཚལ།

༡༢ ཆེ་རིང་བྱུག་སྒྲོར།

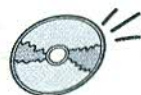
༡༡། ཆེ་རིང་བྱུག་སྒྲོར་གྱི་རིམ་མེ་ཆོས་དགའ་པོ་བྱེད་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།
གནད་དོན་འདི་སྒྲིང་བར་ཐོག་མར་ཆེ་རིང་བྱུག་སྒྲོར་རིམ་མེ་བྱུག་ལ་བྱི་མེག་ལྟ་དགོས།
དེ་ཡང་གནད་པོའི་དུས་མ་དུ་ཅི་ནའི་ཡུལ་གྱར་དུས་གསུམ་སྤུས་བཅས་རྒྱལ་བས་བྱིན་གྱིས་བསྐྱབས་
པའི་མི་འགྲུལ་མི་འཇིག་པའི་བྱེད་ཆོས་བདུན་དང་ལྔན་པའི་བྲག་རི་ཞིག་བྱེད་བ་དེ་ནི་ཆེ་རིང་བྱུག་
སྒྲོར་གྱི་ཐོག་མའི་འབྱུང་རྒྱུན་ལྟར་གྱུར།

དེ་ནས་དོན་ཆེའི་ཆོས་སྤྱུག་པའི་བྲག་རི་དེའི་དོགས་ནས་འཆི་མེད་བདུད་ཅིའི་རྒྱ་མཚན་ལྟར་
ལྟར་སྟན་པའི་སྒྲིབ་བཅས་འཛད་མེད་རྒྱ་མཚན་འབབ་པའི་སྒྲིབ་གཤེར་ལས་རིམ་ཆོས་བསྐྱེད་ལྟར་གྱི་
འབྲས་བུ་གཡུར་དུ་བའི་ཆེ་རིང་སྒྲིབ་ཤིང་བྱེད། དེ་ཡི་བྱེད་དུ་ཆེ་དང་ཡེ་ཤེས་དཔག་མེད་མགོན་
པོའི་བྱིན་རྒྱབས་སྤྲིང་ལ་ཞུགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཏིང་འཛིན་མངོན་གྱུར་གྱི་བྱེད་སྤྱོད་ལྟར་ཆེ་རིང་བྱེད།
བྱེད་སྤྱོད་དེ་ཡི་ཆབ་གཏོར་རིམ་བུའི་ཆོགས་ལོངས་སྤྱུད་པས་རིམ་གསུམ་ཆེ་རིང་བྱེད། ཆེ་རིང་སྒྲིབ་
ཤིང་གི་འབྲས་བུ་དང་། འཆི་མེད་བདུད་པའི་རྒྱ་མཚན་ལོངས་སྤྱུད་པས་ཆེ་རིང་འདབ་ཆགས་བྱེད་བ་
བཅས་དེ་ལྟར་ཏེན་འབྲེལ་བུན་ཆོགས་མི་བསྐྱེད་བ་བདེན་པའི་མཐུ་ལས་ཆེ་རིང་བྱུག་སྒྲོར་བྱེད་བར་
གྲགས་ཤིང་། ཆེ་རིང་བྱུག་སྒྲོར་གྱི་གཟུགས་བརྟན་གང་དུ་འཚལ་བར་མི་ཤེས་རྒྱུད་པའི་ཆོགས་སྤྱི་
དང་། ལྷག་པར་དུས་མེན་འཆི་བའི་འཇིགས་པ་འཛོམས་ཤིང་། བདེ་སྦྱིད་དཔལ་འབྱོར་དང་། ཆེ་
བསོད། མངའ་ཐང་ལོངས་སྤྱོད་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་བྱེད་སྤྱོད་གི་བདེན་ཆོག་ལས་འགྲུབ་པར་
བཅི་བའི་ཤོད་སྤོལ་བྱེད་བ་དེའི་ལྷབས་ཀྱིས་མི་ཆོས་ཆེ་རིང་བྱུག་གི་གཟུགས་བརྟན་འབྱི་རྒྱར་དགའ་པོ་
བྱེད་པས་མི་ཚད། མི་ཆེ་རིང་དང་། བྱ་ཆེ་རིང་གི་ལྷད་མའི་ལེ་ཆན་འབྲུབ་སྟོན་བྱེད་པའི་སྤོལ་ཡང་
དར་བ་རེད།

(ན་བའི་བདུད་ཅི་ ཐོག་གངས་ ༢༩༩ - ༢༩༩ གྱུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་།)

Section Two: Well-known Symbols

Reading Twelve: The Six Symbols of Long Life

Why is it that people like the picture of the Six Symbols of Long Life? When discussing the reason for this, one must first look back at the historical origins of the Six Symbols of Long Life.

Long ago in China, there was an immutable rocky mountain with seven indestructible characteristics, which came into being through the blessing of the Buddhas and Bodhisattvas of the Three Ages. This is the place where the Six Symbols of Long Life first manifested.

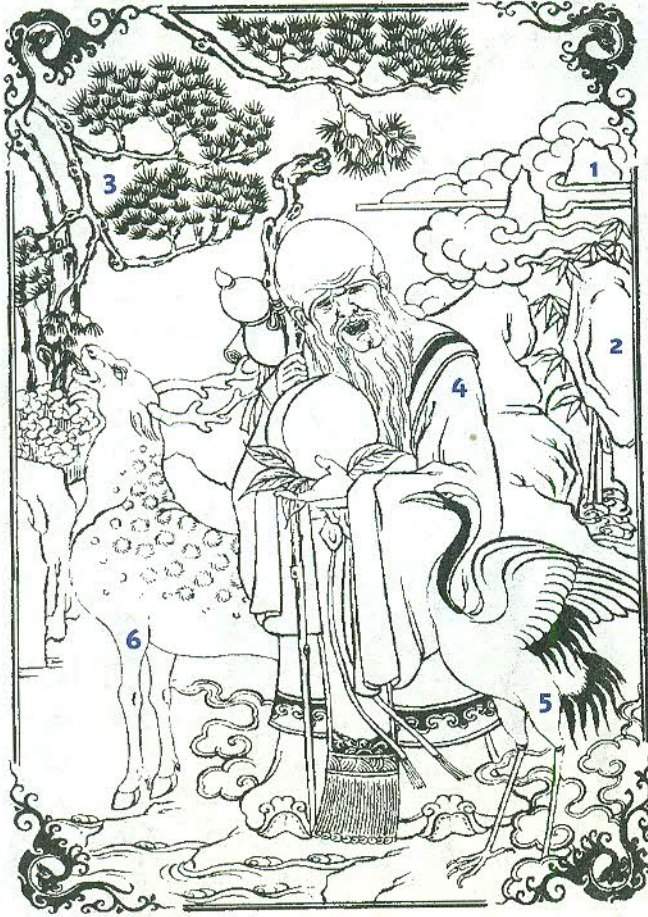
Descending from this indestructible *vajra* mountain was the water of long life - an elixir of immortality with a lovely cascading sound. From the moisture of this stream, the tree of long life appeared - a tree full of the fruit of the eight excellent flavours. In front of this tree, there came into being the man of long life - a sage who had received in his heart a pure-consciousness meditation from the blessing of the Buddha of Boundless Life. The deer, enjoying the droplets from the sage's water blessing, became the deer of long life. The bird, enjoying the fruit of the tree of long life and drinking the water of immortality, then became the bird of long life. In this way, through the power of the truth of this perfect, pure inter-dependence, these six types of long life came into existence.

Wherever the symbols of the six long lives are to be found, it is believed to be able to prevent disasters and, in particular, help overcome the fear of dying before one's time. It is said that the true words of the sage's mantras increase one's happiness, prosperity, long life, merit, power and enjoyment. Because people consider this tradition to be true, they like to draw the image of the Six Symbols of Long Life. Furthermore, the tradition of doing plays and performances about the man and the bird of long life is also widely popular.

(*Nectar of the Ears - A Collection of Beloved Folk Stories and Oral Traditions*, Tibetology Press of the P.R. of China, pp. 236-237.)

ཆོ་རིང་བླ་སྒྲོལ།

The Six Symbols of Long Life

- 1 བླ་སྒྲོལ།
Rocky Mountain of Long Life
- 2 ལྷ་ཆོ་རིང་།
Water of Long Life
- 3 རྩེ་ཆོ་རིང་།
Tree of Long Life
- 4 མི་ཆོ་རིང་།
Man of Long Life
- 5 རྩེ་ཆོ་རིང་།
Bird of Long Life
- 6 རི་དྭགས་ཆོ་རིང་།
Deer of Long Life

ཆོ་རིང་།

Vocabulary

ཆོ་རིང་།

(n.) long life, longevity

རིམ་

(n.) painting, picture,
drawing, design

གནད་དོན།

(n.) main point, key issue

སྒྲུབ་བ།

(vt.p.) to talk about, to
discuss

ཕྱི་མེད་ལྷ།

(v.com.) to look back, to
take a look back, to look
backwards over one's
shoulder

བྱིན་གྱིས་བསྐྱེད་བསྐྱེད། (v.com.) to bless,
to consecrate

བྱིན་རྒྱལ་པ།	(n.) blessing, consecration	བྱང་ལྔོང་།	(n.) sage, ascetic
འཇིག་པ།	(vi.) to be destroyed, to come to ruin, to disintegrate; (n.) destruction, disintegration, ruin	ཆབ།	(n.h.) water
ཁྱད་ཚེས།	(n.) characteristic, feature, special quality	ཆབ་གཏོར།	(n.) water offering; (v.com.) to sprinkle water
གྲུབ་པ།	(vi.pt.) to be accomplished, to be achieved, to be established	རིལ་བྱ།	(n.) bead, ball, sphere; tablet, capsule
འཆི་མེད།	(n.) immortality, 'deathlessness'	འདབ་ཆགས།	(n.) bird, winged creature
བདུད་མི།	(n.) nectar, elixir	རྟེན་འབྲེལ།	(n.) 'dependent relations'
འཇོག་པ།	(vi.p.) to be finished, to be exhausted, to be spent	གྲགས།	(vi.) to be well-known, to be renowned, to be famous; (n.) fame, renown
འཇོག་མེད།	(n.) inexhaustible	འཇིགས།	(vi.) to be scared, to fear; (n.) fear
ལྔོན་གཤེས།	(n.) moisture, wetness	འཇོམས།	(vt.p.) to defeat, to overcome, to subdue, to conquer
ཡེ་ཤེས།	(n.) wisdom, 'pure consciousness'	དཔལ་འབྱོར།	(n.) wealth, riches, prosperity
དཔག་མེད།	(adj.) boundless, countless, limitless, immeasurable	ལྷ་མོ།	(n.) play, performance, drama
ཏིང་འཛིན།	(n.) meditation, meditative absorption, concentration (also ཏིང་ངེ་འཛིན་)	ལེ་ཆན།	(n.) section, chapter, part
		འབྲུབ་རྟེན་བྱེད།	(v.com.) to act in a play or performance, to stage a play or show

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཆོ་རིང་དྲུག་རྒྱུ་ནི། མི་ཆོ་རིང་སོགས་ཆོ་རིང་དྲུག་འཁོད་པའི་བཀྲ་ཤིས་མཆོན་བྱེད་ཀྱི་རིམ་ཞིག་ཡིན། ཆོ་
རིང་འབྱུང་དྲུག་དང་ཆོ་རིང་རྣམ་དྲུག་ཡང་ཟེད།

The Six Symbols of Long Life is a pictorial representation of long life and good luck. This symbolic representation is known by two other names in Tibetan.

མ་དུ་ཅི་ན། མ་དུ་ཆེན་པོ་དང་ཅི་ན་རྒྱ་ནག་ལ་གོ་བས་རྒྱ་ནག་ཆེན་པོའི་དོན་ཡིན།

Mahasina: – ‘maha’ means great and ‘sina’ means China and so combined together the word means Great China. (Mahasina was an ancient name of China.)

དུས་གསུམ་སྐུ་པ་བཅས་རྒྱལ་བ། དུས་འདས་པ་དང་ད་ལྟ་མ་འོངས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱུས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་
པ་ཐམས་ཅད་ཅེས་པའི་དོན།

This expression refers to all past, present and future Buddhas and Bodhisattvas.

ཆོ་དང་ཡེ་ཤེས་དཔག་མེད་མགོན་པོ། སངས་རྒྱུས་ཆོ་དཔག་མེད་ཀྱི་མཆོན་སྟེ། ཆོ་དང་ཡེ་ཤེས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་
འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མགོན་སྐྱབས་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་འབོད་པའོ།

The Boundless Life and Wisdom Protector is another name for the Buddha of Boundless Life. He is called the Boundless Life and Wise One because he is alleged to be the saviour of all migrators.

ཡེ་ཤེས་ཏིང་འཛིན། ཡེ་ཤེས་ནི་རྣམ་པར་དག་པའི་ཤེས་པ་དང་ཏིང་འཛིན་ནི་སེམས་གཡེང་བས་མ་འབྱེད་བར་
ཅེ་གཅིག་ལ་གནས་པ། དྲང་སྟོང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཏིང་འཛིན་ལ་གནས་པ་ཟེར་ན་དྲང་སྟོང་སེམས་གཡེང་བ་མེད་
པར་རྣམ་པར་དག་པ་ལ་ཅེ་གཅིག་ཏུ་གནས་པ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན།

In this expression ‘wisdom’ means ‘pure consciousness’ and ‘meditation’ means to concentrate single-mindedly. ‘The sage being in a wisdom meditation’ means that he stayed there totally focussed without his mind wandering at all.

ཆབ་གཏོར་རིལ་བྲ། དྲང་སྟོང་དེས་བྱིན་གྱིས་རྒྱབས་པའི་ཆུ་གཏོར་བའི་རིལ་བྲ།

The water offering droplets refer to the droplets from the sage’s water blessing. (རིལ་བྲ་
also means ‘tablet’ or ‘pill’, and can also refer to substances which are blessed by lamas.)

དུས་མེན་འཆི་བ། ཆོ་མཐར་མ་ཕྱིན་པར་འཆི་བ་སྟེ་བྱིས་པ་དང་གཞོན་ནུ་དར་མ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་འཆི་བ་ལ་
ཟེམ།

The expression 'dying before the end of one's time is finished' refers to those who die as children, teenagers or in the prime of one's life.

རོ་མཆོག་བརྒྱད། ཡན་ལག་བརྒྱད་ལྔ་གྱི་ཆུ་དང་དོན་གཅིག་ཡིན།

The expression 'the eight excellent flavours' refers to the eight qualities of pure water.

དྲོ་རྩེའི་ཆོས། མཁྱེན་པ་དང་མ་གཞིག་པ་བཅད་དཀའ་བ་སོགས་ཁྱད་ཆོས་བདུན་དང་ལྔ་ནི། དྲོ་རྩེའི་ཆོས་
བདུན་དང་མི་འགྱུར་བའི་ཁྱད་ཆོས་བདུན་ནི་མས་དོན་གཅིག་ཡིན།

The *vajra* dharma has seven characteristics such as being strong, indestructible and impossible to break. The 'seven unchanging characteristics' are the same as the 'seven *vajra* dharma characteristics'.

གཡུར་དུ་བྱ་བ། འབྲས་བུ་རབ་དུ་མང་པོ་ཆགས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression means an abundance of ripe fruit.

སྒྱུར་ཆོས། Exercises

ག གཤམ་གསལ་ངི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ཆོ་རིང་དུག་སྒོར་ནང་གི་མཆོན་བྱེད་དུག་པོ་དེ་དག་གང་དང་གང་མེད་དམ།

༢ ཆོ་རིང་དུག་སྒོར་གྱི་སྟོལ་དེ་ཐོག་མར་ས་ཆ་གང་ནས་དར་བ་ཡིན་ནམ།

༣ ཆོ་རིང་དུག་སྒོར་གྱི་གཟུགས་བརྟན་དེའི་རྟེན་འབྲེལ་ལས་འབྲས་བུ་གང་དག་འབྲེལ་གྱི་ཡོད་དམ།

༥ ཆེ་རིང་འབྱུང་བྱུག་ལ་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་དགའ་པོ་བྱེད་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

༦ མ་ཏུ་ཙོ་ནའི་ཡུལ་གྱི་དེ་ཡུལ་གང་ལ་གོ་དགོས།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What are the six symbols in the Six Symbols of Long Life?

2. Where did the tradition of the Six Symbols of Long Life originate?

3. What good things increase as a result of displaying the image of the Six Symbols of Long Life?

4. Why do people like the Six Symbols of Long Life?

5. What area does *Mahasina* refer to?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འབྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཚོར་རྟགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — ཆེ་རིང་འབྱུང་བྱུག་དེ་བོད་ནས་རྒྱ་ནག་ལ་དར་བ་ཡིན།

༢ — བྱང་ཕྱོད་ཆེ་རིང་དེ་སངས་རྒྱས་ཆོ་དཔག་མེད་ལ་ཟེར་བ་ཡིན།

༣ — བྲག་ཆེ་རིང་དེ་རྒྱ་ནག་ཡུལ་ན་ཡོད་པར་གྲགས་སོ།

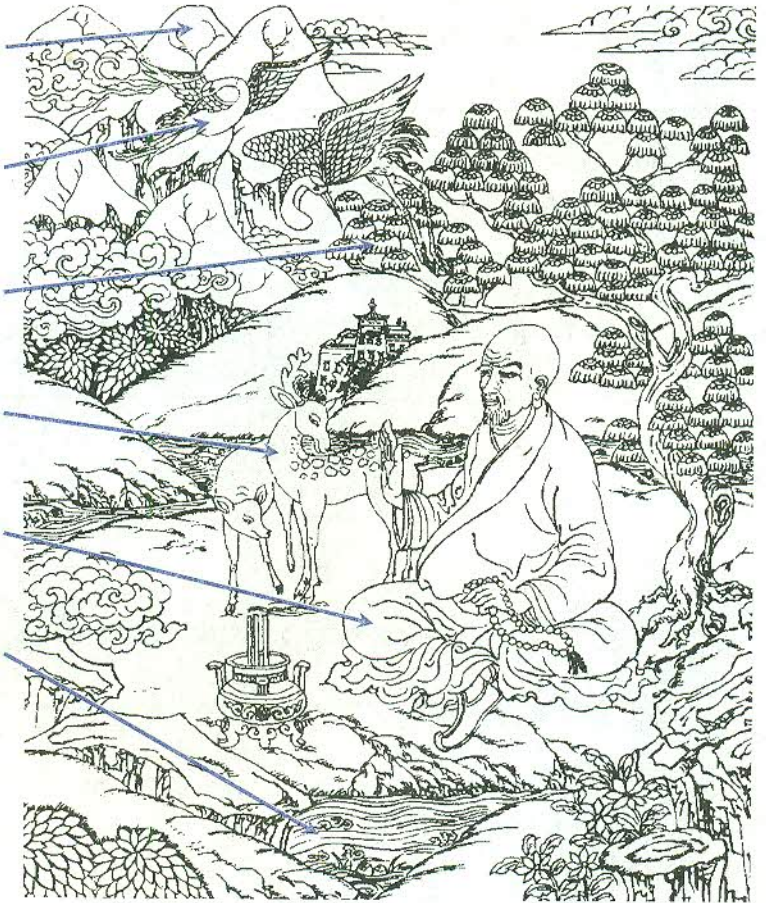
༤ — རྒྱ་ནག་ཏུ་ད་ལྟ་ཡང་ཆེ་རིང་འབྱུང་བྱུག་གི་འཁྲབ་སྲོལ་ཡོད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The Six Symbols of Long Life spread from Tibet to China.
2. ____ The Sage of Long Life is the Buddha of Boundless Life.
3. ____ It is widely known that the Rocky Mountain of Long Life is in an area of China.
4. ____ Even today in China there is a tradition of performing the Six Symbols of Long Life.

ག རི་མོར་བལྟས་ནས་བོད་ཡིག་གམ་དབྱིན་ཡིག་གི་མིང་ཆོག་བྲིས་དང་།

C Fill in the labels in English or Tibetan.

ཐུན་ཤེས་སྒྲོ་ཡི་དགའ་ཚལ།

༡༣ བཀྲ་ཤེས་རྟགས་བརྒྱད།

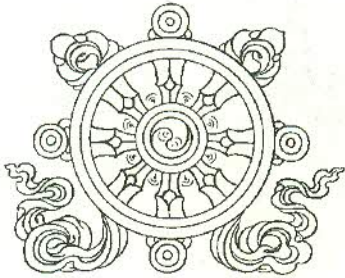
༡༣ །བཀྲ་ཤེས་པའི་མཚན་བྱེད་རྟགས་བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་འཛིན་ཚུལ་མདོ་ཙམ་བཟོད་པར་བྱ་
བཤམ་དེ་དག་སོ་སོའི་སྐབས་སུ་བབས་པའི་མཚན་བྱེད་འདི་དང་འདི་ཁོ་ན་འོ་ཞེས་སྒྲུབ་མི་རུས་ཀྱང་།
དེ་ལམ་གཡང་སྐབས་ནོར་བུ་ཆ་བདུན་གྱི་གཡང་རྩམ་འབྲེལ་བཤད་ནང་གསུངས་པ་ལྟར་ན།

Section Two: Well-known Symbols

Reading Thirteen: The Eight Symbols of Good Luck

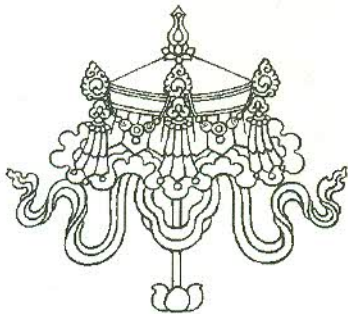

In talking briefly about the symbolic meaning of the Eight Symbols of Good Luck, one cannot say that each has only one particular meaning. The explanation of these symbols, according to the commentary of the *Yangkyab Norbu Chadun YangDze* text, is as follows:

༡ འཁོར་ལོ་ནི། བཟོད་བྱ་བསྐྱབ་པ་གསུམ་དང་། རྗེ་བྱེད་ཐེ་
སྟོང་གསུམ་གདུལ་བྱའི་རྒྱུད་ལ་འཕོ་བར་བྱེད་པའི་ཚེས་ཀྱི་འཁོར་
ལོའི་མཚན་ཚུལ་ཡིན།

1 **Wheel:** symbolises the Wheel of Dharma – the three teachings and three trainings of Buddha – which is to be transferred to the minds of disciples.

༢ གདུགས་ནི། འགྲོ་བའི་ཉན་མོངས་པའི་ཆ་གདུང་སེལ་བར་
བྱེད་པའོ།

2 **Umbrella:** relieves the unbearable heat of the afflictions of all migrators.

3 རྒྱལ་མཚན་ནི། བ་རོལ་བདུད་དང་མུ་སྟེགས་པམ་པར་བྱས་
ཏེ། མཚན་དང་དཔེ་བྱད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་
མཚན་པའོ།

3 Victory Banner: symbolises victory over demons and heretics and the possession of all the marks of a supreme Buddha.

4 དཔལ་ལུག་ (པ་ཏ་) ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་རབ་ཏུ་རྫོགས་
ཤིང་། ཡེ་ཤེས་ལྷ་ཡི་དཔལ་དང་ལྷན་པའོ།

4. Knot of Eternity: symbolises all completely perfected virtue and the glory of the five wisdoms.

5 དུང་དཀར་གཡམས་འབྲིལ་ནི། སྟན་པ་དམ་པའི་ཚས་ཀྱི་སྒྲ་
རྫོགས་པའི་ཚངས་པའི་གསུང་དབྱངས་མཚན་པའོ།

5. Clockwise Coiled Conch Shell: symbolises Buddha's melodious voice which proclaims the holy dharma.

6 བྲམ་པ་ནི། ཡོན་ཏན་བཅུད་ཀྱིས་རབ་ཏུ་གང་ཞིང་རྣམ་
དཀར་བསོད་ནམས་ཀྱི་རྟེན་བྱེད་པ་མཚན་པའོ།

6. Vase: symbolises being full of the nectar of virtue and a source of pure merit.

ཇ) བསྐྱེན། སྤིང་པར་གནས་ཀྱང་སྤིང་པར་མ་ཆགས་པར་ལས་
ཉོན་གྱི་ངི་མས་མ་གོས་པ་མཆོན་པའོ།

7. **Lotus Flower:** symbolises that though Holy Ones lived in the world, they were not attached to it and were not stained with the defilement of the karmic system and afflictions.

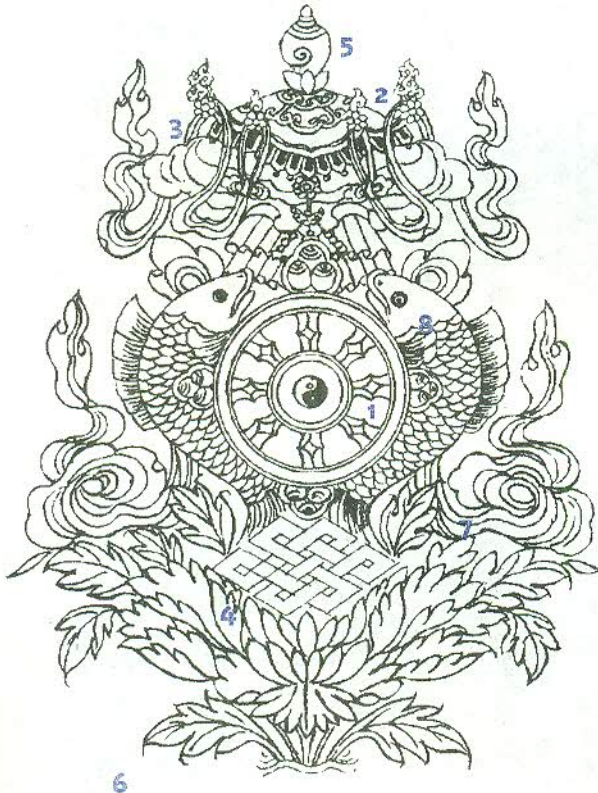
༨ གསེར་ཉ་ནི། གཡང་རྒྱམས་ཉེས་པའི་སྒྲིན་སྤངས་པར་བྱེད་
པའི་མཆོན་ཚུལ་ཡིན་པ་བཅས་གསུངས་འདུག།

8. **Golden Fish:** symbolises the method of removing obstacles for obtaining prosperity.

(བོད་སྡེ་དང་ལྷ་སྐྱོད་ ༡༩༨༩ ལོའི་དུས་དེབ་དང་པོ།)

(Tibetan Buddhism magazine, issue No.1, 1989.)

རྟགས་བརྒྱུད་བུམ་གཟུགས། The Vase-Shaped Eight Symbols of Good Luck

1 འཁོར་ལོ། Wheel

2 གདུགས། Umbrella

(In this illustration the umbrella is covered by the Victory Banner.)

3 རྒྱལ་མཆོན། Victory Banner

(In this illustration some of the Victory Banner is covered by the umbrella.)

4 དཔལ་ལུང་། (པ་ར་) Knot of Eternity

5 དུང་དཀར་གཡས་འབྱེལ། Clockwise-Coiled Conch Shell

6 བུམ་པ། Vase

(In this illustration the entire shape is in the form of a vase.)

7 བསྐྱེན། Lotus Flower

8 གསེར་ཉ། Golden Fish

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

མཚན་བྱེད།	(v.com.) to symbolise, to illustrate, to represent	འཕྱོགས།	(vi.) to go from one place to another, to shift or transfer; to transfer from one life to the next (also འཕྱོགས་བྱེད་)
བརྗོད་བཤམ།	(vt.pt.) to say, to talk, to express; to discuss, to expound	གཏུགས།	(n.) parasol, umbrella
བརྗོད་བྱ།	(n.) that which is expressed, the content of what has been said or written; theme, subject, content	འགྲོ་བ།	(n.) being, creature, sentient being, 'migrator'
རྗོད་བྱེད།	(n.) 'expressor', one who is saying something, the speaker; the means through which something is expressed	ཉོན་མོངས།	(n.) affliction, ignorance, delusion
བྱིས།	(adj.) general, in general	སེལ།	(vt.p.) to clear away, to eliminate, to remove, to dispel (also སེལ་བར་བྱེད་)
བབས།	(vi.pt.) to descend, to get down from; to flow down, to move downwards	རྒྱལ་མཚན།	(n.) victory banner
ཁོ་ན།	(adv.) only, exclusively, solely	ཕ་རོལ།	(n.) 'the other side', that which is beyond; the next life, the life beyond
སྒྲ་བ།	(vt.p.) to say, to speak, to tell; (n.) speech; speaker	བདུད།	(n.) devil, demon; Mara
འགྲེལ་བཤད།	(n.) explanation, commentary	ཡོན་ཏན།	(n.) good qualities or attributes; knowledge, learning
འཁོར་ལོ།	(n.) wheel	རྫོགས།	(vi.) to finish, to run out of; to be complete, to be perfect
གཏུལ་བྱ།	(n.) disciple, trainee, 'one who is being tamed'	དུང་དཀར།	(n.) white conch shell
		བྱམ་པ།	(n.) vase, pot, water pot/jug
		བཙུད།	(n.) extract, juice, sap, nectar; nutrient, nutrition
		བསོད་ནམས།	(n.) merit, meritorious karma

སྤོང་པ།	(n.) cyclical existence, samsaric existence, worldly life	སྤངས།	(vt.p.) to abandon, to renounce, to discard, to reject (also སྤངས་པར་བྱེད་)
གོས་པ།	(vi.pt.) to be infected, to catch a disease, to get something on oneself, to be contaminated		

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

གཡང་ཁོར་བུ་ཆ་བདུན་གྱི་གཡང་རྩལ་འགྲེལ་བཤད། གཡང་འགྲེལ་གྱི་དཔེ་ཆ་ཞིག་སྟེ་དེའི་ནང་གཡང་འགྲེལ་བྱེད་ཐབས་དང་གཡང་རྩལ་ཅི་འདྲ་དགོས་མིན་སོགས་གསལ་པོར་བཤད་ཡོད། གཡང་འགྲེལ་ཞེས་པ་ནི་ཟས་ཁོར་ལོངས་སྟོན་འགྲེལ་པར་བྱེད་པའི་ཆ་ག་ཞིག་ཡིན།

The *Yangkyab Norbu Chadun Yangdze* commentary is a text about the practices involved in invoking the forces of prosperity. This text clearly explains what is allegedly needed to obtain prosperity. The expression གཡང་འགྲེལ་ refers to religious rites that bring wealth and pleasure.

བསྐྱབ་པ་གསུམ།

The three trainings of Buddha are:

1. ཚུལ་ཁྲིམས། ethics
2. ཏིང་ངེ་འཛིན། concentration
3. ཤེས་རབ། wisdom

ཐེ་མོན་གསུམ།

The three categories or 'baskets' of teachings are:

1. འདུལ་བའི་ཐེ་མོན། teachings on ethical discipline
2. མདོ་ཐེ་མོན། teachings on meditation and general religious discourses
3. མངོན་པའི་ཐེ་མོན། teachings on wisdom

ཁུ་རྟེགས། རྩ་རབས་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་སུ་དར་པའི་བྱེ་པའི་ཆོས་ལུགས་ཁག་གི་མིང་།

Tirthika (from Sanskrit) is a non-Buddhist religion of ancient India.

མཚན་དང་དཔེ་བྱད། སངས་རྒྱལ་ལ་ལྷན་པའི་བྱད་འཕགས་ཀྱི་ཡིན་ཏན། དེ་ལ་མཚན་བཟང་སོ་གཉིས་དང་
དཔེ་བྱད་བཟང་སོ་བརྒྱད་ཅུ་ཡོད།

This expression refers to the sublime features of a Buddha. There are 32 major characteristics of a Buddha and 80 minor marks. (This expression is often abbreviated as མཚན་དཔེ་)

ཚངས་པ།

This word is a translation of the Sanskrit word Brahma. Brahma is one of the three great gods (ལྷ་འི་གཙོ་བོ་གསུམ་) of the Indian pantheon. (The other two are Indra དབང་ཕྱུག་ and Vishnu བྱུང་འཇུག་.) Brahma is said to have a beautiful sounding voice. In this reading, however, ཚངས་པ་ refers to Shakyamuni Buddha.

སྒྱུར་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ བཀྲ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱད་ལས་འཁོར་ལོས་གང་མཚན་སྤྱབ་བཅ།

༢ ཟུ་ཞེགས་ཞེས་པ་དེ་གང་ལ་གོ་དགོས་སམ།

༣ རྣམ་དཀར་བསོད་ནམས་ཀྱི་རྟེན་བྱེད་རྣམས་པའི་མཚན་བྱེད་དེ་ག་རེ་ཡིན་ནམ།

༤ མེ་རྟག་པད་མས་སྤྱིད་པར་མ་ཆགས་པ་དང་ཉོན་མོངས་ཀྱི་དྲི་མ་སྤང་བ་མཚན་རྣམས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཅི་
ཡིན་ནམ།

༥ བཀྲ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱད་པའི་མིང་རེ་རེ་བཞིན་བྲིས་དང་།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What does the wheel of the Eight Symbols of Good Luck symbolise?

2. What does the term *Tirthika* mean?

3. Which of the symbols represents being full of the nectar of virtue and a source of pure merit?

4. Why do you think the Lotus flower symbolises being not attached to the world and being free from the stain of affliction?

5. List each of the Eight Lucky Symbols.

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཚོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — དཔལ་བུའི་མིང་གཞན་ལ་པ་ཏ་ཡང་ཟེར་གྱི་ཡོད།

༢ — གསེར་ཉ་དེ་ནི་གཡང་གི་མཚན་བྱེད་ཡིན།

༣ — གདུགས་ཀྱིས་ཉི་འོད་བཀག་པ་ཙམ་བསྟན་ནོ།

༤ — དུང་དཀར་གྱིས་རྣམ་དཀར་དགེ་བའི་ལས་མཚན་ཡོད།

༥ — བུམ་པ་དེ་ནི་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་མཚན་བྱེད་ཡིན།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ There are two names for the Knot of Eternity.
2. ____ The Golden Fish symbolises prosperity.
3. ____ The Umbrella represents protection from the sun's rays.
4. ____ The Conch Shell symbolises pure virtuous deeds.
5. ____ The Vase symbolises pleasure.

ང་པོ་དང་བྱིན་མིང་ཚིག་རྣམས་པན་ཚུན་ཡང་དག་པར་སྒྲིགས་དང་།

D Match up each noun with the corresponding English noun.

ཇེ་ཇོ་ད།

prosperity

རྟགས།

container

གཡང་།

disciple

འགྲེལ་བཤད།

explanation

གཏུལ་བྱ།

symbol

རི་མོ།

world

བརྩད།

stain

ཐིང་བ།

merit

དྲི་མ།

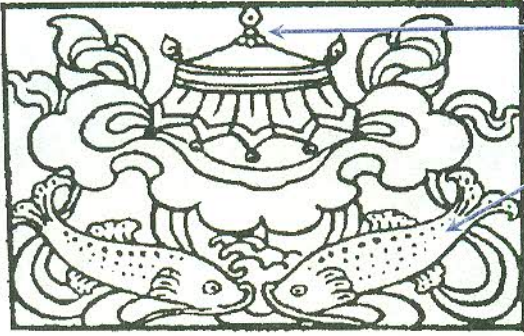
container

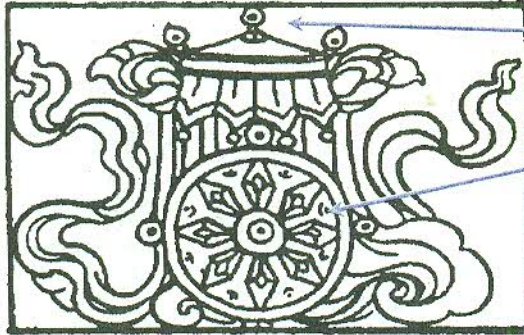
བསོད་ནམས།

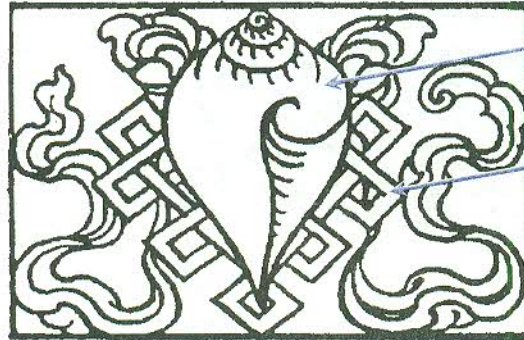
picture

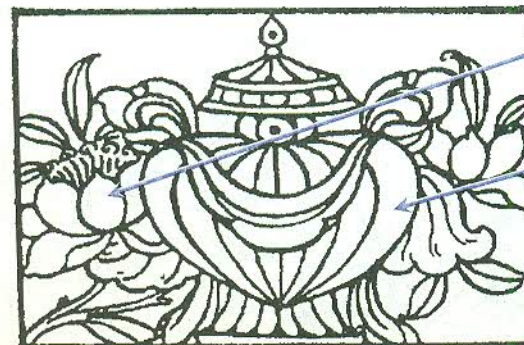
ཅ རིམ་རྒྱུས་ནས་བོད་ཡིག་གས་དབྱེན་ཡིག་གི་མིང་ཚིག་བྲིས་དང་།

E Fill in the boxes in Tibetan or English.

རྒྱུ་ཤེས་སྒྲོ་ཡི་དགའ་ཚལ།

१८

ཀྱལ་མིང་སྣ་བདུན།

Section Two: Well-known Symbols

Reading Fourteen: **The Seven Royal Treasures**

༦༭ ། རྒྱལ་ཁྱིད་ལྷ་བདུན་ལས་འཁོར་ལོ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་ཐོབ་
དུས་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ཀྱི་བསོད་ནམས་ཀྱི་
སྟོབས་ལས་པོ་བྲང་གི་ཆེ་ནས་བདེན་ཆོག་བརྗོད་པས་ཤར་སྟོགས་
ཀྱི་ནམ་མཁའ་ནས་རྒྱལ་པོའི་མདུན་དུ་བབས་ཏེ་གང་དུ་འགོ་
འདོད་པའི་ཡུལ་དེར་འཁོར་ལོ་དེས་སྒྲ་བྲངས་ནས་འགོ་བ་དང་།
དེ་དང་མཉམ་དུ་རྒྱལ་ཁྱིད་གཞན་རྣམས་ཀྱང་འབྱོར་འོངས་པ་དེ་
ཡིན།

In ancient times, the **Precious Wheel** - one of the Seven Treasures of a Universal Monarch - was controlled by the power of the merit of the Universal Monarchs. When the monarchs prayed mantras from the top of their palaces, the wheel would descend from the eastern skies into their presence and take them wherever they desired to go. The wheel also brought kingdoms from other areas to the monarchs.

ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་མདོག་མཐིང་ཀ་ངེ་མ་མེད་པ་འོད་གྱུས་
དཔག་ཚད་བརྒྱད་ཅུ་ཙམ་དུ་སྒྲུང་བར་བྱེད་པའི་རྣམ་པ་དང་ལྡན་
པ། སྤྱིང་བཞིའི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དབུལ་ཕོངས་སེལ་བ།
འདོད་ཀྱི་ཡིད་བཞིན་དུ་སྒྲོང་བ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་
པ་དེའོ།

The Precious Jewel has the power to radiate a pure dark blue light for a distance of more than eighty *yojana*. The precious jewel is able to remove the poverty of all beings in the four continents. The jewel also has many special

abilities such as being able to fulfil whatever desires one may have.

བཅུན་མོ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་གཟུགས་མཛེས་ཤིང་བཟླ་ན་སྤྲུག་པ། ཅུང་
མེད་གྱི་སྦྱོན་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ཞིང་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ།
ཡིད་དུ་འོང་བའི་དྲི་དང་རེག་བྱ་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་འོ།

The **Precious Queen** is very beautiful and attractive. She does not have any of the flaws of women, but rather has all their good qualities. She has a beautiful aroma and lovely skin which is smooth to touch.

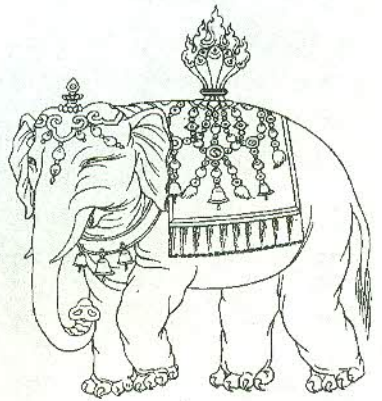
སྦྱོན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་རྣམ་ཐོས་གྱི་བྱ་ལྟ་བུ་ལོངས་སྤྱོད་དཔལ་
འབྱོར་ལུན་སྤུམ་ཚོགས་པ། རྒྱལ་པོས་སྟོང་གསུམ་གསེར་གྱིས་
ལོངས་ཤིག་ཅེས་བཀའ་སྤྲུལ་ནའང་སྐད་ཅིག་གིས་སྦྱབ་རུས་ཤིང་
གཏོང་པོད་ཆེ་བའི་བསོད་ནམས་དང་ལྡན་པ་འོ།

The **Precious Minister** is like the *Lord of Wealth* in that he enjoys great wealth and prosperity. When the king gives the command, "Fill the Three Realms with gold," the minister is able to fulfil this instantly. He also has the virtue of great generosity.

སྤང་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་ཐལ་དཀར་མཆེ་བ་དུག་དང་ལྡན་པ་སྦྱི་
གཟུགས་དམར་ཞིང་དཔངས་མཐོ་བ། འོར་བུའི་བྲ་བས་གཡོགས་
ཤིང་སྤང་པལ་བ་སྟོང་གི་སྟོབས་མངའ་བ། ཤིན་རུ་མགྱོགས་ཁྱད་
དང་ལྡན་པ་སྤང་ཆེན་ས་སྤང་གི་བྱ་ལྟ་བུ་འོ།

The **Precious Elephant** has six whitish-grey tusks; the crown of his head is red and he is very tall. The elephant is covered in a netting of jewels. He has the strength of one thousand common elephants. He moves very quickly and possesses special abilities like the great elephant *Son of Sasung*.

རྩ་མཆོག་རིན་པོ་ཆེ་ནི་མདོག་སྒྲོན་པོ་མ་བྱའི་མགོན་པའི་སྤྱ་རྩ་བ་
ཡིད་དྲུ་འོང་བ། རྩ་མེད་ཅིང་འཆོར་སྐད་ཀྱིས་འཛམ་གླིང་བྱ་བ་
པ། རྩ་ལ་པོའི་ཐུགས་ལ་གང་ཤར་ཤེས་པས་ཅང་ཤེས་པ། འཛམ་
གླིང་ཉིན་གཅིག་ལ་ལན་གསུམ་བསྐོར་བྱས་པའི་བང་ཤུགས་རྒྱང་
དང་འདྲ་བ་རྩ་ཡི་རྩ་ལ་པོ་ཅང་ཤེས་པ་ལ་རྩ་རྩ་བུའོ།

The **Precious Horse** is a beautiful blue colour like the neck feathers of a peacock. He is free from sickness and his neighing is able to spread across the whole world. Because he knows all the king's thoughts, he is called the All-Knowing One. His power is like a great wind that can circle around the world three times in one day. He is the king of horses, the All-Knowing *Ba/aha*.

དམག་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ་ནི་སྤྱིང་སྟོབས་དང་ལྡན་པ། སྤྱ་རྩ་ལ་དང་
གཡུ་ལ་འབྱེད་པའི་ཐབས་ལ་མཁས་པ། དབྱང་ཆོགས་ཡན་ལག་
བཞི་དང་བཅས་པ། གཞུ་བདུངས་པ་ཅོམ་གྱིས་པ་རོལ་གྱི་དག་མེ་
ཐམས་ཅད་དཔའ་ཁུམ་པའི་གཟི་བྱན་བསྟོད་པར་དཀའ་བ་རྩ་ལ་
པོ་འཕགས་སྤྱིས་པོ་རྩ་བུ་ཡིན་ནོ།

The **Precious General** has great strength and is highly skilled in weaponry and warfare. He has four great legions of troops at his disposal. His power is so great that he is able to defeat all his enemies with just the strike of his bow. Being like the king *Noble Birth*, his greatness is inexpressible.

(དྲུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། ཤོག་གངས་

༡༠༣ _ ༡༠༤ ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།)

(*Tungkar's Great Dictionary*, Tibetology Press of P. R. of China, 2002, pp. 703-704.)

ཆོག་གསར།

Vocabulary

ཀྲུལ་མིང།	(n.) kingdom, dominion, empire, royalty, monarchy	ཡིད་དུ་འོང་བ།	(adj.) attractive, beautiful, handsome, charming
མ།	(n.) type, kind, variety; nose	རེག་བྱ།	(n.) sense of touch, touchable things, (adj.) smooth to touch, soft
བདེན་ཆོག།	(n.) true words, words of truth	ཕུན་སུམ་ཆོགས་བ།	(adj.) perfectly complete, excellent, abundant, splendid, sublime; (n.) perfection
མྱ་བླངས།	(v.com.) to lead, to guide; (n.) leader, guide	བཀའ་རྒྱལ།	(v.com.h.) to give an order or command; to say, to speak
འབྱོར།	(vi.) to arrive, to come; to get or receive; (n.) wealth, riches	སྐད་ཅིག།	(adv.) instantly, momentarily; (n.) instant, moment
མདོག།	(n.) colour, hue; appearance, looks	གཏོང་པོད།	(n.) generosity
མཐིང་ཀ།	(adj.) dark blue	ཐལ་དཀར།	(adj.) whitish-grey colour, ash-coloured
དབྱུང་པོད་སྐད།	(n.) poverty, destitution; poor or destitute people; (adj.) poor, destitute	དབང་སྐད།	(n.) height, elevation
འདོད་ཀྱི།	(n.) whatever one wishes or desires, all one's wishes (also འདོད་དགུ་)	མཐོ་བ།	(adj.) high, lofty, elevated; higher, loftier
སྐོང་།	(vt.p.) to fulfil a wish or desire, to appease, to make amends, to make up a deficiency; to call or summon	གཡོགས།	(vt.pt.) to cover; to clothe or dress someone
བཅུན་མོ།	(n.) queen, consort of a king, chief wife	མ་བྱ།	(n.) peacock
བཟླ་ན་སྐྱུག་པ།	(adj.) beautiful, lovely, 'lovely to look at' (also ཟླ་ན་སྐྱུག་པ་)	མགྲིན་པ།	(n.) neck, throat
བྱད་མེད།	(n.) woman, female	མུ།	(n.) feathers, body hair
		འཆོར་སྐད།	(n.) the neighing sound of a horse
		རྒྱུད།	(n.) wind, current, breeze
		སྐྱུ་རྩལ།	(n.) art, craft; magic

གཡུལ་འགྱེད། (n.) war, conflict, battle

གཞུ། (n.) a bow (མདའ་ (n.) arrow)

བདུངས་པ། (vt.pt) to bend back, to pull back

གཟི་བྱིན། (n.) glory, majesty, grandeur, splendour (also གཟི་བརྟེན་)

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

བདེན་ཆོག་བརྟེན་པ། དོན་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་ལ་དམིགས་ནས་དེ་གྲུབ་པར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་ངག་ནས་བདེན་པའི་སྟོབས་ཀྱི་སྟོན་ཆོག་བརྟེན་པ། དཔེར་ན་ལུས་ཀྱི་མ་གསོ་བར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བདེན་ཆོག་བརྟེན་པ་ལྟ་བུ།

The expression 'speaking true words' refers to prayerful wishes focussed on achieving a particular outcome. For example a prayer might be, 'Please heal my wound.'

རྣམ་ཐོས་བྱ། བསྟན་སྲུང་རྒྱལ་ཆེན་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་རྣམ་ཐོས་སྲས་ལ་བྱ་སྟེ་འོར་ལྷའི་གསལ་ཞིག་ཡིན།

The *Lord of Wealth* is one of the four great mythical kings and is one of the many gods of wealth. (རྣམ་ཐོས་བྱ་ and རྣམ་ཐོས་སྲས་ refer to the same being.)

སྟོང་གསུམ། རི་རབ་སྒྲིང་བཞི་དང་ཉི་མུ་སྟགས་ཆ་ཆང་བའི་འཛིག་རྟེན་རབ་རྒྱ་མང་པོ་ཞིག་ལྟེ་གངས་སྟོང་ཕྱག་རི་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་ལན་གསུམ་རྩིས་པས་སྟོང་གསུམ་ཞེས་པ་ཡིན།

The three realms are comprised of the four mythical continents surrounding Mt. Meru, the sun and moon and all the many world systems. The three realms each contain one thousand world systems.

འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་པོ་རྣམས་ནི།

This title refers to the mythical kings who allegedly have extensive powers over the universe. Their names literally mean 'wheel-steering kings'. There are four such kings, each steering or controlling a wheel made of a different substance. The four are:

1. གསེར་གྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ། the monarch steering a golden wheel
2. དཱུལ་གྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ། the monarch steering a silver wheel

3. ཟངས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ། the monarch steering a copper wheel
4. ལྷགས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ། the monarch steering an iron wheel
- (འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བ་ is also spelled འཁོར་ལོ་བསྐྱར་བ་)

སྤང་བཞི།

These are the four continents of Buddhist cosmology which surround Mt. Meru in the འདྲིང་ཁམས་ 'desire realm'. The four continents are known as:

1. ཤར་ལྷས་འཕགས་པོ། the eastern continent of Supreme Bodies
2. ལྷ་འཛམ་བྱ་སྤང་། the southern continent of the Rose Apple Tree
3. ལུབ་བ་སྤང་ལྷོད། the western continent of Utilising Cattle
4. བྱང་སྤྱི་སྤྱོད། the northern continent of Unpleasant Sounds

རྟ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཅང་ཤེས་བ་ལ་ད།

This expression is a reference to the mythical horse of Indra which has supernatural abilities. The horse is also known as རྟ་ཡི་རྒྱལ་པོ་ཅང་ཤེས་བ་ལ་རྟ་ཀ་ or just *Balahaka*.

འཛམ་སྤང་།

This term is an abbreviation of འཛམ་བྱ་སྤང་ - the southern continent in Buddhist cosmology. These days, the word འཛམ་བྱ་སྤང་ or འཛམ་སྤང་ is commonly used to refer to the world or planet earth.

རྒྱལ་པོ་འཕགས་སྤྱིས་པོ་ནི།

The king of Noble Birth is one of the four great mythical kings who rule over various kinds of spirits in the desire realm.

སྤང་ཆེན་ས་སྤང་གི་བྱ་ནི། ས་སྤང་བྱ་དང་ས་སྤང་གི་བྱ་ཡང་ཟེད།

This elephant is one of the eight mythological elephants which guard the world.

དབུང་ཆོགས་ཡན་ལག་བཞི་ནི། རྟ་འི་དམག་དང་སྤང་པོ་ཆེའི་དམག ཤིང་རྟ་འི་དམག ཀླང་ཐང་གི་དམག་བཅས་ཡིན་ནི།

The four branches of an army are:

1. cavalry, 2. elephants, 3. chariots, 4. infantry.

སྒྲིང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ རྒྱལ་མིང་སྟེ་བདུན་གང་དང་གང་ཡིན་ནམ།

༢ རྩ་བུ་རིན་ཆེན་གྱི་འོད་དེ་རིང་ཆད་ཇི་ཙམ་བྱུང་བམ།

༣ ཏྲ་མཆོག་རིན་པོ་ཆའི་མགྲོགས་ཆད་ཇི་ཙམ་ཡོད།

༤ དམག་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ་ལ་རྩལ་པ་གང་དང་གང་ཡོད་དམ།

༥ འཁོར་ལོ་རིན་པོ་ཆེ་དེ་ནམ་མཁར་འཕུར་རྩལ་པ་ཞིག་ཡིན་ནམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What are the Seven Royal Treasures?

2. How far can the light from the Precious Jewel radiate?

3. How fast can the Precious Horse gallop?

4. What abilities does the Precious General have?

5. Is the Precious Wheel able to fly in the sky?

ཁ བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་དུ་སྒྱུར་དང་།

༡ མོན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་འོད་གྲིས་དཔག་ཚད་བརྒྱད་ཅུ་ཙམ་དུ་སྒྲང་བར་བྱེད་པའི་རྒྱས་པ་དང་ཕྱན།

༢ མོན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་ནི་རྣམ་ཐོས་གྱི་བྱ་ལྟ་བུ་ལོངས་སྤྱོད་དཔལ་འབྱོར་ཕྱན་སྒྲུལ་ཚོགས་པ།

༣ ཏྲ་མཚོག་རིན་པོ་ཆེ་ནི་མདོག་སྟོན་པོ་མ་བྱའི་མགུན་པའི་སྤུ་ལྟ་བུ་ཡིད་དུ་འོང་བ།

B Translate these sentences into Tibetan.

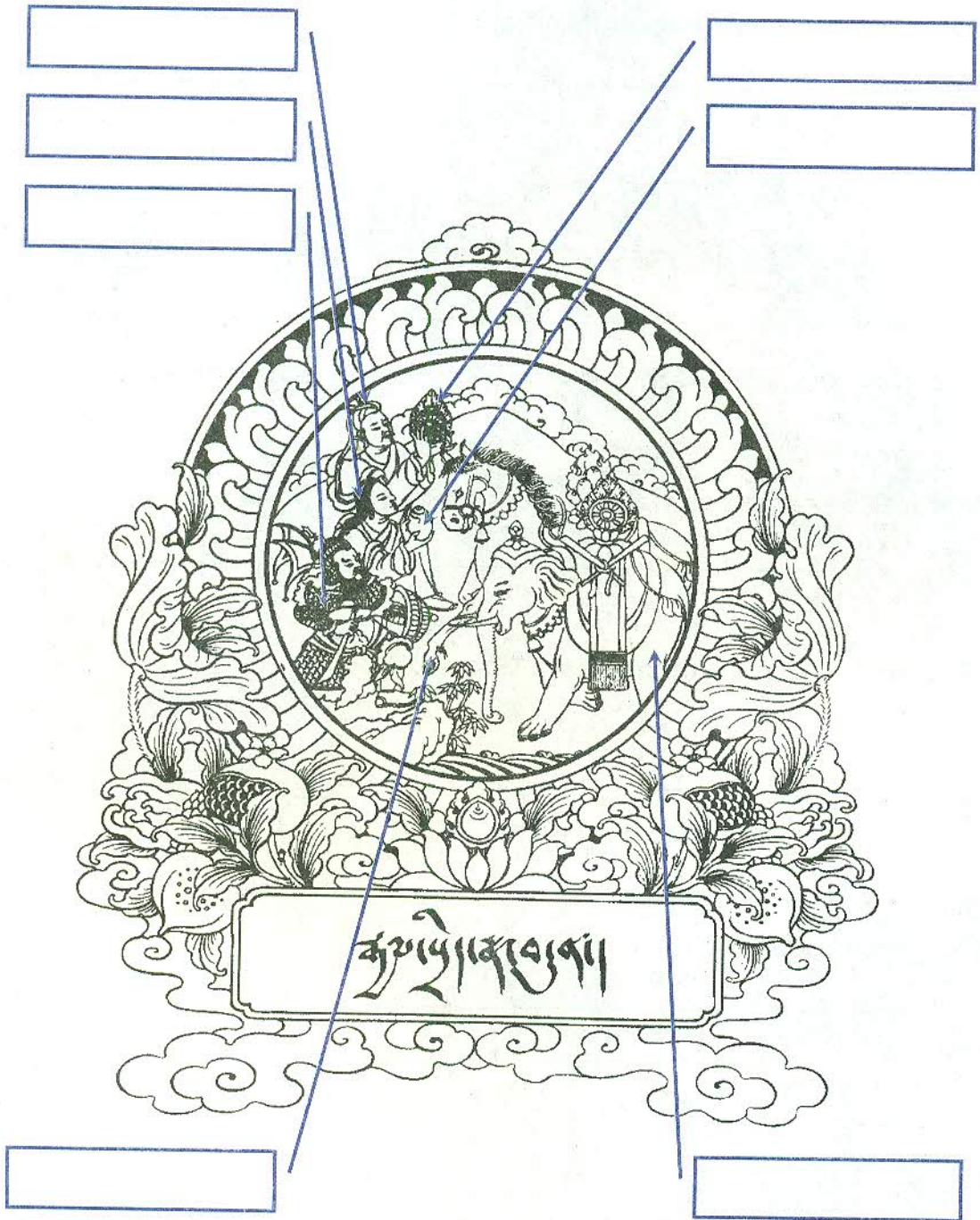
1. The Precious Queen is very beautiful.

2. The Precious Elephant has six tusks.

3. The Precious General has four legions of troops.

ག་རི་མོར་བལྟས་ནས་བོད་ཡིག་གས་དབྱེན་ཡིག་གི་མིང་ཚིག་བྲིས་དང་།

C Fill in the labels in English or Tibetan.

གསུམ་པ།

ངག་རྒྱུན་པ་གཏམ་བྱ་འཇགས།

Section Three:

Legends

གསུམ་པ། ངག་རྒྱལ་པ་གཏམ་བྱ་འཇགས།

༧༥

ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོས་སློན་པོ་འདེམས་ཚུལ།

༣༣། སློན་ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོས་རང་ཉིད་ལ་སློན་པོ་ཤེས་རབ་ཅན་ཞིག་དགོས་པར་
དགོངས་ནས་སློན་པོ་ཁག་གཅིག་སློན་པོ་རིག་པ་ཅན་ཞིག་འཛོལ་བར་བཏང་ཞིང་། ཁོང་གིས་སློན་
པོ་ཚོར་གང་ཉར་བྱེད་ཆོས་སློན་པོ་དོན་པགས་ཆག་བཟོ་ཤེས་མཁན་ཞིག་རྟེན་ཆོ་ལམ་སང་ངའི་སར་
སློན་སང་ཁྱུ་བར་ཤོག་ཅེས་བཀའ་བསྒྲིགས། སློན་པོ་ཚོ་གང་སར་བྱིན་ཡང་དོན་པགས་ཆག་བཟོ་ཤེས་ཀྱི་
ཡོད་ཟེར་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་། ཁོ་ཆོས་བཅའ་བཅའ་བས་མཐར་ལུག་རྩི་གོས་སྤུལ་གྱི་ཕྱོད་པ་ཞིག་
ལུག་འཛོལ་ཞིན་ཡོད་པ་དང་ཐང་། དེར་སློན་པོ་ཚོས་ལ་ཡེ། བྱེད་ཀྱིས་དོན་པགས་ཆག་བཟོ་ཤེས་སམ།
ང་ཆོད་རྒྱལ་པོས་དོན་པགས་ཆག་བཟོ་ཤེས་མཁན་གྱི་སློན་པོ་ཞིག་དགོས་གསུངས་ཀྱི་འདུག་ཅེས་སྐྱས་
པས་ལུག་རྩི་དེས་ངས་དོན་པགས་ཆག་བཟོ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། བྱེད་ཆོ་པར་ཕེབས་ནས་རྒྱལ་པོར་བྱེ་མའི་
སྤྱད་པ་མང་ཅམ་བཟོས་གནང་ཁྱེད་གསུམ་ཞེས་བཤད་པར་སློན་པོ་ཚོས་བྱེད་ཀྱི་བྱིས་གང་ན་ཡོད་དམ་
ཞེས་འདྲི་སྐབས་ལུག་རྩི་དེས་ངའི་བྱིས་ནི་ནང་ལ་ཀ་གཅིག་དོ་ཡུང་གི་སྒྱུར་དང་། ཅིག་ཟུར་རྒྱང་གི་
ལུང་སྒྲོལ། ཐོག་ལ་ཉི་མ་བརྒྱ་ཤར་བཅས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པས་བྱེད་ཆོས་དེ་དག་ཡོད་སར་འཛོལ་
བར་ཕེབས་ཤོག་ཅེས་ལན་བཏབ།

སློན་པོ་ཚོས་མགྲོགས་ལྷུང་རྒྱལ་པོའི་སར་བསྐྱོད་དེ་རྒྱལ་པོར་དེ་དག་ལུས་པས་རྒྱལ་པོས་ལམ་སང་
ལུག་རྩི་དེ་རྒྱལ་སར་གདན་དྲོངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས་པས་སློན་པོ་ཚོས་ལུག་རྩི་དེ་རྒྱལ་པོའི་སར་བྱིད་
ཡོང་ཞིང་། རྒྱལ་པོ་དགེ་ཆོར་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་ལུག་རྩི་དེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ནང་སློན་ལ་བདམས་པ་རེད།
ཤོད་སྒོལ་ལ་ལུག་རྩི་དེ་ནི་སློན་པོ་མགར་སྤང་བཅན་རེད་ཅེས་བརྗོད་ཀྱི་ཡོད།

(ན་པོའི་བདུད་རྩི་ - བོད་ཀྱི་དམངས་སྤྱོད་ལྗོན་གཅིག་བཟུས། ཤོག་གཤངས་ ༢༩ - ༣༡ ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་
རྒྱུ་ཁང་།)

Section Three: Legends

Reading Fifteen:

The Way Songtsen Gampo Chose His Personal Secretary

Long ago, King Songtsen Gampo decided that he needed a very wise secretary. So he sent some ministers to go and find one, commanding them, “No matter what happens, as soon as you find someone who knows how to make a stone-skin coat, you must come and report to me immediately.” Though the ministers travelled far and wide, they could not find even one person who said that he knew how to make stone-skin coats. They searched and searched and finally they met a shepherd dressed in very ragged clothes tending some sheep.

“Hey, do you know how to make stone-skin coats?” the ministers asked him. “Our king says that he needs a minister who knows how to make a stone-skin coat.”

“I know how to make a stone-skin coat. Go back to the king and kindly tell him to prepare lots of threads of sand,” replied the shepherd.

“Where’s your home?” asked the ministers.

“My home has one wooden beam surrounded by piles of rocks. The wind hums around the walls and a hundred suns shine through the roof. You can come and look for me in such a place,” answered the shepherd.

The ministers then quickly ran off to the king and reported these things to him.

“Immediately invite him to the royal palace,” the king commanded. So the ministers brought the shepherd to the king. The king was extremely happy and appointed the shepherd to be his personal secretary. According to legend, it is said that the shepherd was the minister Ghardon Tsen.

(*Nectar of the Ears - A Collection of Beloved Folk Stories and Oral Traditions*, Tibetology Press of P. R. of China, pp. 26-27.)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

ཚཱ་ལྷ་ལ།	(n.) religion or 'dharma king'	ལྷ་གྲུ་མི།	(n.) shepherd
རང་ཉིད།	(pr.) oneself, myself, yourself, 'I, myself'	འཕྲོ་ཆོ།	(vt.p.) to look after, to take care of, to keep watch over; to nourish, to provide for; to live, to exist
དགོངས།	(vt.h.) to think, to consider; (n.) mind, thought, intention	ཕྱད།	(vt.pt.) to meet, to come into contact with, to encounter
ཇིག་པ་ཅན།	(n.) intelligent, learned or wise person	ཕར།	(adj.) away from, over there, across, thither
གང་ལྟར།	(adv.) regardless, regardless of, in any case, whatever the case	བྱི་མ།	(n.) sand, dirt, powder
བགས་ཚག།	(n.) skin coat, sheep skin coat, fur-lined coat (also བགས་རྩག་)	སྦྱང་བ།	(n.) thread, yarn; (vt.p.) to apply, to rub on, to smear on
ཉིད།	(vi.) to find, to discover; to get, to obtain, to acquire	ཁྱིམ།	(n.) house, home, residence
ཚོ།	(adv.) when, at the time of, at that time; (n.) life, life span	ཀ་	(n.) pillar (also ཀ་བ་)
ལམ་སང་།	(adv.) immediately, straight away (also ལམ་སང་)	རྩ་ཕུང་།	(n.) rock heap, stone pile
སྟན་སང་།	(n.) report, account (v.com.h.) + ལྷ་ to give a report	སྦྱོར།	(vt.p.) to support, to hold up; to provide assistance
བཀའ་བསྐྱོས།	(v.com.h.) to give a command or order	རྩེ།	(n.) wall
གང་སར།	(adv.) everywhere, all over	བྱུར།	(n.) corner, side
མཐར།	(adv.) finally, in the end, at last	སྒྲོལ།	(vt.p.) to turn, to spin, to rotate; to surround, to encircle
		མགྱོགས་སྤྱུར།	(adv.) quickly, hastily
		གདན་དྲངས།	(v.com.) to invite, to summon

དགེས།	(vi.h.) to be pleased, to be happy, to be glad, to be delighted	ཤད་སྟེལ།	(n.) traditional saying, oral tradition, legend; a manner or way of saying something (also བཤད་སྟེལ་)
བདམས།	(vt.pt.) to choose, to select		

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོ། བོད་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གྲགས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡིན། རྒྱལ་པོ་དེའི་སྐུ་དུས་ བོད་ཡོངས་གཅིག་གྱུར་བཅོས་པ་མ་ཟད་ད་ལྟོ་བོད་ཡིག་ཡང་གསར་གཏོད་བྱང་བ་རེད།

From the period when kings ruled Tibet, Songtsen Gampo is Tibet's most famous king. Not only did he unite all of Tibet, but the Tibetan written language of today was also established during his reign.

སློན་པོ་མགར་སྤྲོང་བཅན། ཆོས་རྒྱལ་སྤང་བཅན་སྐམ་པོའི་སློན་པོ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་རྒྱ་ནག་ཏུ་རྒྱ་ བཟའ་ཀོང་ཇོ་ཕེབས་བསུར་འགྲོ་སྤྲོད་ཁིང་སློན་པོ་དེ་སློན་པོ་འགྲན་ཆེ་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིད་པར་གྲགས་སོ།

The minister Ghardon Tsen is one of Songtsen Gampo's most famous ministers. He travelled to mainland China to escort Princess Wencheng to Tibet and is famous for his unrivalled intellect.

རྩི་པགས་ཆག་ རྒྱ་རྩི་དང་པགས་པ་གཉིས་ལས་བཅོས་པའི་ཕུ་བ་ལྷེ་བཟོ་ཐབས་མེད་པའི་ཁྱོན་པ་ཞིག

A stone-skin coat is a coat which is made from stone and animal skin or fur. In fact, this is clothing which cannot be made.

ཉི་མ་བརྒྱ་ཤར། ལུག་རྩིས་རང་གི་སྤོང་གནས་གཤམ་ཆོག་སྤྱད་ནས་སློན་པོ་ཆོར་བཤད་ཅིང་སྤྱ་གུར་གྱི་ཁུང་བུ་དག་ རས་ཉི་ཟེར་བརྒྱ་ཤར་འཕྲོས་པའི་དོན་ཡིན།

The shepherd explains where he lives by using a riddle. The expression 'one hundred suns shine' refers to the many rays of sun that shine through the small holes in a nomad tent.

སྒྲིབ་ཆེན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ སློན་པོ་རིག་པ་ཅན་ཞིག་འཆོལ་བར་གཏོང་མཁན་དེ་སུ་ཡིན་ནམ།

༢ སློན་པོ་འཆོལ་བར་འགོ་མཁན་ལ་རྒྱལ་པོས་ཆ་རྒྱན་ག་རེ་བཏོན་ཡོད་དམ།

༣ ལྷག་རྩི་གོས་རྒྱལ་ཅན་དེས་ལན་རི་ལྟར་བརྒྱབ་པ་རེད།

༤ རྒྱལ་པོ་ལྷག་རྩི་འོ་སློགས་ལ་ཐུགས་མཁྱེད་བེད་དམ།

༥ ལྷག་རྩི་དེ་བོད་ཀྱི་སློན་པོ་སུ་ཡིན་པའི་ཤོད་སློལ་ཡོད་དམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Who sent some ministers to look for an intelligent secretary?

2. To those searching for a secretary, what did the king say a secretary needed to be able to do?

3. What answer did the shepherd, dressed in old clothes, give?

4. Was the king pleased with the intelligence of the shepherd?

5. Which Tibetan minister is it alleged that the shepherd was?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཞོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — ལྷག་རྩེས་དོའི་པགས་ཚགས་བཟོ་ཤེས།

༢ — རྒྱལ་པོ་ལ་དོའི་པགས་ཚགས་བཟོ་ཤེས་མཁན་གྱི་ཚམ་བཟོ་ཞིག་དགོས་ཀྱི་ཡོད།

༣ — ལྷག་རྩེ་ཐོད་ས་ཁང་པ་ཉི་མ་མང་པོ་ཤར་ས་ཞིག་རེད།

༤ — ལྷག་རྩེ་ཐོད་ས་སྐྱ་གྲར་ནང་ཡོན།

༥ — རྩ་ཡུང་ནི་སྐྱ་གྲར་གྱི་མཐའ་ལ་བསྐྱར་བའི་དོའི་སྐྱར་བ་ལ་ཟེད།

༦ — མཐར་ལྷག་རྩེས་སྒོན་པོ་བྱས་སོ།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The shepherd knew how to make a stone fur-coat.
2. ____ The king wanted a tailor who knew how to make fur-coats made of stones.
3. ____ The shepherd lived in a house where the sun shone a lot.
4. ____ The shepherd's dwelling place was a tent.
5. ____ The stone piles refer to the stones which surround the base of a nomad tent.
6. ____ In the end, the shepherd became a minister.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དཔྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. ཁོ་ཚོས་བཅའ་བཅའ་བས་མཐར་ལྷག་རྗེ་གོས་ཏུལ་གྱིན་པ་ཞིག་ལྷག་འཚོ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ཕྱད།
2. སློན་པོ་ཚོས་མགྲོགས་མུར་རྒྱལ་པོའི་སར་བསྐྱོད་དེ་རྒྱལ་པོར་དེ་དག་ཞུས་པ་རེད།
3. སློན་པོ་ཚོས་གང་སར་ཕྱིན་ཡང་ངོའི་པགས་ཚག་བཟོ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་ཟེར་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱུང་།
4. རྒྱལ་པོ་དགུས་ཚོར་ཆེན་པོ་བྱང་ནས་ལྷག་རྗེ་དེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ནང་སློན་ལ་བདམས་པ་རེད།
5. སྲོང་བཙན་སྐམ་པོས་སློན་པོ་ཁག་གཅིག་སློན་པོ་རིག་པ་ཅན་ཞིག་འཚོལ་བར་བཏང་བ་རེད།

— The ministers then quickly ran off to the king and reported these things to him.

— They searched and searched and finally met a shepherd dressed in very ragged clothes tending some sheep.

— Songtsen Gampo sent some ministers to look for an intelligent minister.

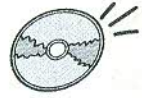
— Though the ministers travelled far and wide, they could not find even one person who said that he knew how to make stone-skin coats.

— The king was extremely happy and appointed the shepherd to be his personal secretary.

དག་རྒྱན་པ་གཏམ་བྱ་འཇགས།

༡༩

བསམ་ཡས་བྱ་དེ་དཀར་པོ།

༡༩། །བསམ་ཡས་མི་འགྱུར་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་པའི་སྤྱལ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་སྐོར་ལམ་ནང་
མའི་ཤར་ལྗོངས་མཚམས་ཀྱི་འོག་ཐོག་ལྗེབས་རིས་ཀྱི་ངོས་སུ་བྱ་དེ་དཀར་པོ་ཞིག་བྱིས་ཡོད་པ་དེ་ནི་
དམངས་ཁྲོད་དུ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་བསམ་ཡས་བྱ་དེ་དཀར་པོ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ལ་དེར་མི་ཚང་མས་
དད་གུས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

མ་གཞི་ཚང་མས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་ལྗེབས་རིས་ངོས་སུ་འདབ་ཆགས་དང་། རི་དྲགས། གཙན་
གཟན་སོགས་བྱིས་པ་གང་སར་ཏེ་ཅང་མང་པོ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པས་དེ་ནི་ངོ་མཚར་ཆེ་བ་གང་ཡང་མ་
ཡིན་པ་སྟོས་མེད་ལགས་ཀྱང་། བསམ་ཡས་ཀྱི་བྱ་དེ་དཀར་པོར་སྟེ་བོ་ཀྱན་གྱིས་དད་གུས་ཆེན་པོ་དེ་
འདྲ་བྱེད་དགོས་དོན་གང་ཡིན་ནམ། བྱ་དེ་དེའི་མིང་གྲགས་གང་སར་རི་ལྟར་བྱུང་བམ་ཞེ་ན། དེའི་
རྒྱ་མཚན་དམངས་ཁྲོད་དུ་ངོ་མཚར་ཆེ་བའི་ཤོད་རྒྱན་དུམ་བྱ་ཞིག་ཡོད་པ་སྟེ། སྟོན་སྤྱོད་འདི་དུས་
རབས་དགུ་པའི་དུས་མཚུག་དུ་ཉིན་ཞིག་བསམ་ཡས་དགོན་པའི་འོག་ཐོག་གི་མཚོད་མའི་མེ་ལྗེ་མཇལ་
དར་བརྒྱད་མཚོད་གཤོམ་ལ་མཚོད་དེ་གཙུག་ལག་ཁང་ལ་མེ་སྟོན་ཤོར་ཉེན་ཆེ་བའི་དུས་དེར་གང་
ནས་ཡོང་མིན་མི་ཤེས་པའི་བྱ་དེ་དཀར་པོ་ཞིག་གིས་སྐད་ཤུགས་ཆེན་རྒྱག་བཞིན་པར་དགོན་པའི་ནང་
འཕྱར་བས་ཚང་མ་ཡ་མཚན་སྟེས་ཏེ་བྱ་དེ་དཀར་པོ་དེའི་རྗེས་སུ་བསྟེགས་པ་ན་མཚོད་གཤོམ་ལ་མེ་
མཚོད་ཡོད་པ་དང་། བྱ་དེས་རང་སྟོག་ཕངས་མེད་ངང་གཤོག་རྒྱུས་ཏེ་མེ་གསོད་བཞིན་ཡོད་
པས་ཚང་མས་རང་ལུས་ཡོད་རྒྱས་མེ་བསད་པས་མེ་སྟོན་འགོག་སྟབས་བྱུང་ཡང་ཡ་མཚན་ཅན་གྱི་བྱ་
དེ་དཀར་པོ་དེའི་གཤོག་སྟོར་མེ་འབར་ནས་དེ་གར་གྱི།

བྱིས་བྱ་དེ་དཀར་པོ་དེར་དུན་གསེབ་བྱེད་ཆེད་གྲུང་ལྗེབས་སུ་བྱ་དེ་དཀར་པོ་དེ་ཆེད་དུ་བྱིས་པས་
ཚང་མས་དེ་ལ་དད་གུས་ཏེ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་མ་ཟད་དམངས་ཁྲོད་གཞན་ནང་དུ་འང་བསམ་ཡས་
བྱ་དེ་དཀར་པོའི་སྐོར་མང་པོ་གསར་རྩོམ་བྱས་ཡོད་ཅིང་། བྱད་པར་དུ་ཤོད་རྒྱན་ལ་དུས་བྱིས་ཀྱང་
བསམ་ཡས་དགོན་པར་མེ་དགྲ་ཡོང་ཉེན་ཡོད་ན་ལྗེབས་རིས་ངོས་ཀྱི་བྱ་དེ་དཀར་པོ་དེས་བྱ་སྐད་
བརྒྱབ་ནས་ཉེན་བརྒྱ་གཏོང་གི་ཡོད་ཅས་པའི་ངོ་མཚར་གྱི་ཤོད་སྟོལ་དེས་རྒྱལ་ཁབ་བྱི་ནང་གི་ཡུལ་
སྐོར་བ་མང་པོའི་ཡིད་དབང་འཕྲོག་བཞིན་ཡོད།

(ན་པའི་བདུད་རྩི - བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་དག་རྒྱན་གཙུག་ལག་ཁང་། ཤོག་གངས་ ༡༡༥ - ༡༡༩ ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དབེ་
སྟོན་ཁང་།)

Section Three: Legends

Reading Sixteen: **The White Rooster of Samye**

In the basement of the southeastern corner of the inner circumambulation path of Samye's unchanging, naturally appearing and miraculous monastery, there is a painting of a white rooster on the wall. In all folk traditions, this picture is known as the famous 'White Rooster of Samye.' Everyone has great faith in this rooster and shows great respect to it.

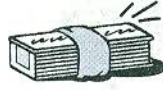
In fact, as everyone knows, there are many places one can see murals of birds, deer and wild animals. Though drawings like these are certainly not particularly amazing, why then is it that people show great reverence and respect to the White Rooster of Samye? And how has the fame of this rooster spread everywhere? The reason is that in Tibetan folklore there is an amazing story connected with this rooster.

One day long ago, at the end of the ninth century (A.D.), in the basement of Samye monastery, the burning wick of a butter lamp caught fire to a *khada* and spread to a wooden shrine. This represented a great fire danger to the whole monastery. Right at that moment, though no one knows where he came from, a white rooster flew into the monastery crowing very loudly. Everyone was completely amazed and followed after it. By this time, the shrine was in flames. The rooster, completely disregarding its own life, tried to put out the fire by flapping its wings. Then everyone, with all their strength, put out the fire and were able to avert a great disaster. However, since this amazing white rooster had got its feathers burnt it died right there.

Some time after this, in order to remember the white rooster, a mural was painted on the surface of a wall of Samye. In this way everyone came to respect the rooster. Furthermore, many folk songs have been composed about the White Rooster of Samye. The amazing legend of the rooster has continued on and if there is danger of a fire in Samye monastery, the painting of the white rooster allegedly cries out, warning people of danger. This amazing story still captures the imagination of both foreign and local tourists.

(*Nectar of the Ears - A Collection of Beloved Folk Stories and Oral Traditions*, Tibetology Press of P. R. of China, pp. 115-116.)

ཚིག་གསུམ་ Vocabulary

གཙུག་ལག་ཁང་།	(n.) monastery, temple, Buddhist sanctuary, main temple	ངོ་མཚན།	(adj.) wonderful, fantastic, amazing, incredible, miraculous
སྐོར་ལམ།	(n.) circumambulation path	སྟོན་མེད།	(adv.) undoubtedly, without question, certainly
མཚམས།	(n.) edge, border, boundary	ཤོད་རྒྱ།	(n.) well-known sayings, common or everyday sayings
འོག་ཐོག་	(n.) basement, downstairs	དུམ་བུ།	(n.) piece, portion, part, fragment, section
ཐེབས་རིས།	(n.) painting, mural, wall-painting	དུས་རབས།	(n.) century, age, epoch, era
ངོས།	(n.) side, direction; the surface	མཇུག་	(n.) tail, end, conclusion
བྱ་དེ།	(n.) rooster, chicken (also བྱ་པོ་ rooster)	མཚོང་མེ།	(n.) offering-lamp, butter lamp
དམངས་ཁྲོད།	(n.) folk/common people, among the common people, folk traditions, folklore	མཇལ་དར།	(n.h.) ceremonial scarf (also ཁ་བདག་གསུམ་)
དད་གུས།	(n.) faith and reverence	མཚོང་གཤོམ།	(n.) shrine, altar, offering cabinet (also མཚོང་གཤམ་)
དད་གུས་བྱེད།	(v.com.) to have faith in and show respect to	མཆེད།	(vi.) to ignite and spread, to increase, to spread
མ་གཞི།	(adv.) actually, in reality, in actual fact, in fact	འཕུར།	(vi.) to fly
མཁྱེན་གསལ།	(n.h.) common knowledge, well-known, 'as you well know...'	ཡ་མཚན།	(adj.) wonderful, marvelous, amazing, astonishing
གཅན་གཟུན།	(n.) wild animals, beasts, carnivore	རྩིས་སུ་བསྟེགས།	(v.com.) to follow after, to follow behind
		འགོག།	(vt.p.) to stop, to block, to halt

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ལྷན་གྱིས་གྲུབ། རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པའམ་བསོད་ནམས་གྱིས་གྲུབ་པ་ལྟ་བུར་ཟེར། དཔེར་ན། རང་བཞིན་ལྷན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ལོ་བྱང་ཆེར། ས་བདག་བཙུན་མའི་འཁོར་བཅས་བདེ་དགར་རོལ། ལྟ་བུའོ།

This expression means that something naturally or spontaneously occurred, or has come into being through the power of previously accumulated merit. For example, 'In the great palace – a spontaneous accomplishment of nature – the king, the queen and their attendants enjoy great happiness.'

བྱི་ལོའི་དུས་རབས། ལྟོན་པ་ཡེ་ཤུའི་འབྲུངས་ལོ་ནས་བརྩིས་པ་ཡིན། དུས་རབས་རེ་ལ་ལོ་ ༡༠༠ རེ་བརྩིས་པས་ད་ལྟ་བྱི་ལོའི་དུས་རབས་ ༢༡ བརྩིས་སོ།

The Western system of calculating the centuries is typically calculated from the birth of Jesus (A.D.). Each century is one hundred years and presently we are in the 21st century A.D.

མཚན་གཤམ། རྒྱ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་བཞུགས་སའི་མཚན་ཁྲི་དང་སྐུ་སྐྱེས་སོགས་ཟེར། མཚན་གཞན་ཀུན་དགའ་ར་བ་དང་། ཟེའུ་ལྷ་ཁང་ཡང་འབོད་སློལ་འདུག

A shrine is a kind of cabinet or altar for displaying sacred objects symbolic of the body, mind and speech of enlightened beings. A shrine is known by two other names in Tibetan. (These objects are typically 1. statues – representing the body, 2. scriptures – representing speech and 3. stupas – representing the mind.)

སྒྲིམ་མེད་ལགས། གནས་ཚུལ་གང་ཞིག་ཡིན་ངེས་གཏན་རེད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression means that something is certain or definite, or that there is no doubt whatsoever about it.

ཡོད་ཀྱ། ཡོད་པ་ཚང་མ་ཞིས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression means 'all that exists' or 'all that there is'.

མེ་དག མེའི་གཞོན་པ་ལྟེ་རྒྱན་དུ་མེ་སྐྱོན་ཞིས་བརྗོད།

This expression ('fire enemy') means the harm or damage that fire can cause and is usually expressed as མེ་སྐྱོན་.

སྒྲིང་ཆུག།

Exercises

༡ གཤམ་གསལ་བྱི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ བསམ་ཡས་དགོན་པའི་མཆན་ཆ་ཚང་ཇི་ལྟར་ཡིན་ནམ།

༢ བསམ་ཡས་བྱ་དེ་དཀར་པའི་བཤད་སྟོལ་དེ་ག་དུས་ནས་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ།

༣ བྱ་དེ་དཀར་པོས་སྐད་ཤུགས་ཆེན་པོས་གཞུག་ལག་ཁང་ནང་འཕྱར་ཕྱིན་པའི་རྒྱ་མཆན་གང་རེད་དམ།

༤ མེ་སྦྱོན་བཀག་ཅིན་པའི་རྒྱུ་བྱ་དེ་དཀར་པོ་གསོན་ཐུབ་བམ།

༥ བྱ་རབས་པས་དྲན་གསོ་ཡོང་ཕྱིར་བྱ་དེ་དཀར་པའི་འདྲ་དབྱིབས་བསམ་ཡས་ཀྱི་ཕྱགས་གང་ན་བྲིས་ཡོད་དམ།

༦ རྒྱུ་བྱ་རིས་སུ་བྲིས་པའི་བྱ་དེའི་གཞུགས་བརྟན་དེ་ལ་ངོ་མཆར་ཆེ་བའི་ཁྱད་ཆོས་གང་ཡོད།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. What is the full name of Samye monastery?

2. When did the story of the White Rooster of Samye originate?

3. Why did the white rooster fly through the monastery making a loud crowing noise?

4. After the fire had been put out, was the white rooster able to stay alive?

5. Where in the monastery was an image of the white rooster painted so that future generations could remember it?

6. What amazing ability does the mural of the rooster allegedly have?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཞོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — བསམ་ཡས་གྱི་ཕྱོགས་བཞིའི་ཐེབས་རིས་ལ་བྱ་དེ་དཀར་པོ་བྲིས་པའི་སྒྲུ་ཡོད།

༢ — བསམ་ཡས་གྱི་བྱ་དེ་དཀར་པོས་བྲིས་ཆེན་ཆེན་པོ་བཞག་ཡོད།

༣ — མེ་སློན་བཀག་ཆེས་བྱ་དེ་རང་གནས་སུ་ལོག།

༤ — བྱ་དེ་དཀར་པོ་ཤི་བའི་ཆེས་སུ་ཡང་དེའི་བྱ་སྐད་གོ་མཁན་བྱུང་།

༥ — བྱ་དེ་དཀར་པོའི་བཤད་སྒྲུབ་བསམ་ཡས་ཁོ་ནར་དང།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. — There is a tradition of painting the white rooster in murals in all four cardinal directions in Samye monastery.
2. — The White Rooster of Samye achieved great things.
3. — After the fire was put out, the rooster returned to where it came from.
4. — After the white rooster died, there were those who heard its crowing.
5. — The story of the white rooster only spread throughout Samye.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. བྱ་དེ་དཀར་པོ་ཞིག་གིས་སྐད་ཤུགས་ཆེན་ཆུག་བཞིན་པར་དགོན་པའི་ནང་འཕུར་བ་རེད།
2. ཉིན་ཞིག་བསམ་ཡས་དགོན་པའི་འོག་ཐོག་གི་མཆོད་མེའི་མེ་ལྷེ་མཇལ་དར་བརྒྱད་མཆོད་གཤོམ་ལ་
མཆོད་བ་རེད།
3. ཆང་མ་ཡ་མཆོན་སྒྲིམ་ཏེ་བྱ་དེ་དཀར་པོ་དེའི་རྩེས་སུ་བསྒྲིགས་བ་རེད།
4. བསམ་ཡས་ཀྱི་བྱ་དེ་དཀར་པོར་སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་དད་གུས་ཆེན་པོ་བྱེད་གྱི་ཡོད།

— Everyone greatly respects the White Rooster of Samye.

— All the people were amazed and followed after the white rooster.

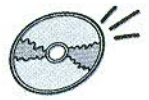
— Crowing very loudly, the white rooster flew into the monastery.

— One day, in the basement of Samye monastery, the burning wick of a butter lamp caught fire to a *khada* and spread to a wooden shrine.

དག་རྒྱུན་པ་གཏམ་བྱ་འཇགས།

༡༧

ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ།

༣༡ ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ་ནི་བོད་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཚྱངས་ན་སྟོབས་འབྱོར་དང་སྐད་གཤམ་ཆེ་
ཤོས་ཀྱི་ཚོང་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། གནའ་དུས་ནས་ད་བར་ཚོང་པ་རྣམས་ཀྱིས་དད་གུས་བྱ་ཡུལ་ཞིག་
ཀྱང་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཚོང་དཔོན་དེ་ཉིད་ནི་པ་མེས་ཡང་མེས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་ལ་བརྟེན་ནས་སྟོབས་འབྱོར་དང་།
སྐད་གཤམ་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་གྱུར་བ་མ་ཡིན་ལ། སྟབས་ལེགས་སྟེས་དབང་ཐོག་ནས་སྐད་གཤམ་དང་སྟོབས་
འབྱོར་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པའང་དེ་བས་ཀྱང་མ་ཡིན། ཁོང་ནི་ལན་བརྒྱ་པམ་ཡང་ཡིད་ཐང་མི་ཆད་པར་
དཀའ་བ་དུ་མ་སྤྱད་པའི་མཐར་གཞི་ནས་རིམ་བཞིན་སྟོབས་འབྱོར་ཅན་གྱི་ཚོང་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།
མ་གཞི་ཚོང་དཔོན་དེ་ཉིད་དགུང་ལོ་དགུའི་ཐོག་ནས་ཚོང་གི་བྱ་པ་མཛད་པ་ཡིན་པས། དགུང་ལོ་དགུ་ནས་
བཙུང་བའི་བར་ཚོང་གི་མ་རྩ་ཐངས་དགུ་དྲི་བས་སྤྱོད་བ་དང་། མ་རྩ་ཐངས་དགུ་པ་ནི་ཉ་ཅང་དེ་བས་ཆ་བས་ཆེ་
བས། ཚོང་དཔོན་ཉིད་ཚོང་རྒྱ་རྒྱ་ཡིད་ཐང་ཆད་ནས་སྤྱང་འབྲམ་ཞིག་དང་འདྲ་བར་རི་ལྗེ་བས་ཤིག་ལ་
དྲེང་བོར་ཉལ་ནས་བཞུགས། དྲེང་བོར་ཉལ་བཞུགས་སའི་ལྷ་ས་མགོའི་འགྲམ་གྱི་རྩ་རྒྱུད་ཞིག་ལ་འབྱུང་འཇོགས་
འགོ་བ་གཟིགས་པ་ལས། ཁོང་ལ་བསམ་རྒྱུ་དེ་རྒྱ་གཞན་མེད་བཞིན་དུ་འབྱུང་དེའི་འགྲུལ་སྤྱོད་ལ་ཅེར་རེར་
གཟིགས། འབྱུང་རྩ་རྒྱུད་དེ་ལ་ལན་གཅིག་ནས་དགུ་བར་འཇོགས་ཀྱང་སྐབས་འགར་སྐད་པར་སྟེབས་ཅན་
ནས་མར་ལྷུང་བ་དང་། སྐབས་འགར་རྩ་རྒྱུད་གི་ལྷ་ས་ཆ་གཅིག་ཅན་འཇོགས་མཆོམས་ནས་སར་ལྷུང་བས།
ཚོང་དཔོན་གྱི་ཐུགས་ལ་འབྱུང་རྩ་རྒྱུད་འདིར་འཇོག་ཐངས་ལྷུང་ཐངས་དང་། ངའི་ཚོང་གི་མ་རྩ་དེ་བས་
ཐངས་ཀྱི་གྲངས་དང་མཉམ་པ་བྱུང་སྟངས་སྟུགས། ཡང་འབྱུང་དེས་ཡིད་ཐང་མ་ཆད་པར་ལུ་མཐུད་རྩ་རྒྱུད་དེར་
ཡར་འཇོགས་པས་འཇོག་ཐངས་བརྒྱ་པར་ལུ་མཐུད་རྩ་རྒྱུད་དེའི་ཆེ་མོར་འཇོགས་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་མ་ཟད། རྩ་
རྒྱུད་གི་ཆེ་མོར་འདབ་མ་སོས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་བཟས་ནས་བཟུང། དེའི་སྐབས་སུ་ཚོང་དཔོན་གྱི་ཐུགས་སུ་
ལུས་མེད་ཀྱི་འབྱུང་འདི་ལྷ་བྱ་ཞིག་གིས་སེམས་ཤུགས་འདི་ལྷ་བྱ་ཞིག་བསྐྱེད་དེ་མཐར་སོ་སོའི་དཀིགས་ཡུལ་དེ་
བསྐྱབས་སོང་བས། ང་ནི་མི་ལྷ་ས་རིན་པོ་ཆེ་ཐོབ་པའི་སྐྱེ་བོ་ཞིག་ཡིན་པས་ཚོང་གི་མ་རྩ་ཐངས་དགུ་དྲི་བས་
པར་ཡིད་ཐང་ཆད་ནས་བཟུང་པས་ཅི་ལ་འགྲིག་སྟུགས་སྟེ། སྤར་ཡང་ཚོང་འཁོས་ཀྱི་འགོ་བརྩམས་པས། དེ་
ནས་བཟུང་ཚོང་རྒྱ་བཞིན་རྒྱ་བཞིན་ཚོང་ལམ་རེ་ལེགས་སུ་སོང་སྟེ་མཐར་ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ་
ཞེས་སྐད་གཤམ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བར་གྲགས་སོ།

(བྱིས་རྒྱུད་གཤམ་སྒྲིག་ན་ཡིད་དགའ་ཆོལ། ཤོག་གངས་༧ - ༡ བོད་ཚྱངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་།)

Section Three: Legends

Reading Seventeen: **The Great Merchant Norbu Sangbo**

The great merchant, Norbu Sangbo, was one of the wealthiest and most famous merchants in all Tibet. From long ago until the present day, he has been greatly respected by business people.

However, this great merchant did not become wealthy because of an inheritance from his ancestors or parents, and he certainly did not accidentally become famous and wealthy by some fortunate occurrence. Though he lost everything many times, he did not get discouraged but continued to work very hard. Eventually he became a great wealthy merchant. In actual fact, he started doing business when he was nine years old. From the age of nine to fifteen, he went bankrupt nine times. The ninth time that he went bankrupt, he went completely bankrupt. Being so discouraged with his efforts at business, he became a kind of wandering beggar and lay down alone on a mountainside. As he was lying down, he saw an insect beside his pillow climbing up a blade of grass. He stayed there thinking about nothing in particular and stared at the movement of the insect. Though the insect had tried to climb up the blade of grass nine times, sometimes it only got half way and would fall. Sometimes it made it only a third of the way before falling to the ground. The merchant thought to himself, "The number of times that I have gone bankrupt is the same as the number of times the insect has climbed up and fallen down." The insect was not discouraged and even continued to climb up the grass for a tenth time. Not only did he make it to the top on his tenth attempt, on top of the grass there was a fresh leaf which he ate.

At that moment, the merchant thought intently about this helpless insect - who with great zeal was finally able to achieve his goal. He then thought to himself, "Since I am one who has obtained a precious human existence, how can it be all right if I just stay here depressed after going bankrupt for the ninth time?" So he began to engage in business again. From that time on, his business prospered greatly. Eventually he became known as the great merchant Norbu Sangbo.

(*The Garden of Children's Stories*, Tibet People's Press, pp. 7-8.)

ཚིག་གསུམ་ Vocabulaxy

ཚོང་དཔོན།	(n.) merchant, businessman, trader	སྤང་འབྲུམ།	(n.) vagrant, wandering beggar, vagabond
སྟོབས་འབྱོར།	(n.) strong and wealthy	ཉིང་པོ།	(adj.) alone, single
སྐད་གསལ།	(n.) fame, renown, reputation	ཚུ་རྒྱུང་།	(n.) blade of grass, stem
གནའ།	(n.) former times, antiquity, ancient times (also གནའ་ལོ་)	འགུལ་སྐྱོད།	(n.) movement, motion, shaking; (v.com.) + རྒྱལ་ / ཐུང་ to move, to shake
པ་མེས།	(n.) ancestors, forefathers	ཅེར་རེ།	(adv.) to look or gaze wide-eyed or glaringly (also ཅེ་རེ་ (v.) ཅེར་ལྟ་ to stare)
མེས།	(n.) grandfather, forefather, ancestor (also མེས་པོ་)	སྐྱོད་པ།	(n.) the middle, centre; waist
ཤུལ་བཞག།	(n.) inheritance	ལུང་བ།	(vi.p.) to fall
ལན།	'times', 'occurrences', 'occasions' (e.g. ལན་བརྒྱ་ 'one hundred times', same meaning as གེངས་)	སུམ་ཆ་གཅིག།	(n.) one third
	(n.) reply, answer; +རྒྱལ་ to reply	འཛོགས།	(vt.pt.) to climb, to ascend
དུ་མ།	(adj.) many, a lot	སུགས།	(n.h.) mind, heart
དགུང་ལོ།	(n.h.) age, 'years'	ལུ་མ་ལུང་།	(adv.) continuously, continually, without a break or interruption
མ་སྒྲ།	(n.) capital, invested money	ཚེ་མོ།	(n.) top, apex, peak, summit
དེབས།	(vi.pt.) to collapse, to fall down, to crumble; 'to go broke' (also དེབ་)	འདབ་མ།	(n.) leaf, petal
ཐོང་།	(vi.) to experience, to undergo	སོས་པ།	(adj.) fresh
ཚོང་རྒྱལ།	(v.com.) to trade, to do business, to sell	བསྐྱེད།	(vt.pt.) to generate, to produce, to create, to bring about

དམིགས་ལུལ། (n.) goal, aim, intention,
objective, purpose

ཚོང་འཁོམ། (n.) ways or methods of
selling

སྤྱོད། (n.) being, person,
creature

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ། གནའ་དུས་བོད་ཀྱི་སྙན་གྲགས་ཆེ་བའི་ཚོང་པ་ཞིག་ཡིན་ཅིང་ཚོང་པ་དེའི་སྐོར་གྱི་བཤད་སྟེལ་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་མང་པོར་དར་ཡོད། སལ་ཆེར་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པའི་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚོང་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་གདན་ས་དགའ་ལྡན་བཞེངས་པའི་སྤྱོད་བདག་གི་གས་ཤིག་ཡིན་པའི་བཤད་འགྲོས་ཀྱང་ཡོད།

The great merchant, Norbu Sangbo, was a famous businessman of ancient Tibet. His story is widely known throughout many Tibetan areas. It is thought that he perhaps was a businessman of the Kham region and lived during the time of Tsong Khapa. It is also said that he was one of the benefactors in the establishment of Ganden monastery.

དེ་བས་ཀྱང་། སྤྱད་པའི་ཚིག་ཡིན་ཏེ་དོན་གཞན་ཞིག་སྤྱད་པའི་སྐོར་སྟོན་པ་ཞིག་ལ་གོ་བ་ཡིན། དཔེར་ན་སྟོབ་ཕྱག་དེ་སྟོབ་བཙོན་ཡོད་པ་ཙམ་མ་ཟད་ཀྱན་སྟོད་དེ་བས་ཀྱང་ལགས་པོ་ཡོད། གོས་དེ་ཁ་དོག་དེ་བས་ཀྱང་མཛེས་པོ་ཡོད་ཅེས་པས་ད་དུང་མཛེས་པོ་འཕེལ་ལགས་པའི་ཆ་གཞན་ཞིག་གོས་དེ་ལ་ཡོད་པ་གོ་རྒྱས།

These two combined particles of དེ་བས་ 'more than that' and ཀྱང་ 'even', give the meaning of 'even more than that'. For example, 'That student is not only diligent, even more than that, her conduct is exemplary'. Another example is, 'This dress is even more beautiful in this colour'. This means that the dress itself also has other beautiful characteristics.

ལན་བརྒྱ་པམ་ཡང་། ལན་མང་པམ་ཡང་ཟེར་བ་དང་དོན་གཅིག་ཡིན།

The expression 'though defeated one hundred times' means the same as 'though defeated many times'.

འཛིག་ཐངས་ལྷང་ཐངས། ཡར་འཛིག་པའི་ཐངས་གངས་དང་མར་ལྷང་པའི་ཐངས་གངས། དཔེར་ན་སྟེང་ལྷག་
དེས་ཤིང་སྟོང་ལ་འཛིག་ཐངས་ལྷ་འཛིག་ཀྱང་ལྷང་ཐངས་གཅིག་ལས་ལྷང་མ་སོང་། ལྷ་བུའོ།

This expression means to ascend many times and fall down many times. For example,
'Though the baby monkey climbed up the tree five times, it fell down only once'.

སྟོང་ཆེན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ཚོང་དཔོན་ནོར་བཟང་པོ་དེ་རང་གི་པ་མེས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱོར་ལྡན་དུ་གྱུར་པ་ཞིག་
ཨ་ཡིན། ཡང་ན་ཅི་འདྲ་ཡིན་ནམ།

༢ ཚོང་དཔོན་ནོར་བཟང་པོའི་ཚོང་ལས་དེ་དཀའ་ཚམས་མེད་པ་བདེ་སྐྱགས་ངང་ལེགས་སྒྲུབ་བྱང་བ་
ཞིག་རེད་དམ། ཡང་ན་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྟོན་ཤིག

༣ ཚོང་དཔོན་ནོར་བཟང་ལ་སྐུལ་ལྷག་དང་སེམས་ཤུགས་སྟེར་མཁན་དེ་སུ་ཡིན་ནམ།

༤ བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་གང་སར་ཚོང་དཔོན་ནོར་བཟང་གི་སྦྱང་བཤད་སྟོལ་ཡོད་དམ།

༥ བོད་མིས་ཚོང་དཔོན་ནོར་བཟང་ལ་དད་གུས་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

དམིགས་ལུལ། (n.) goal, aim, intention,
objective, purpose

ཚོང་འཁོལ། (n.) ways or methods of
selling

སྤྱོད། (n.) being, person,
creature

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ། གནའ་དུས་བོད་ཀྱི་སྤྱོད་གྲགས་ཆེ་པའི་ཚོང་པ་ཞིག་ཡིན་ཅིང་ཚོང་པ་དེའི་སྐོར་གྱི་
བཤད་སྟེན་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་མང་པོར་དར་ཡོད། སལ་ཆེར་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པའི་སྐབས་སུ་བྱུང་པའི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་
ཚོང་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་གདན་ས་དགའ་མཉམ་བཞེངས་པའི་སྤྱོད་བདག་གི་གྲས་ཤིག་ཡིན་པའི་བཤད་འགྲོས་
ཀྱང་ཡོད།

The great merchant, Norbu Sangbo, was a famous businessman of ancient Tibet. His story is widely known throughout many Tibetan areas. It is thought that he perhaps was a businessman of the Kham region and lived during the time of Tsong Khapa. It is also said that he was one of the benefactors in the establishment of Ganden monastery.

དེ་བས་ཀྱང་། སྤྱད་པའི་ཚོག་ཡིན་ཏེ་དོན་གཞན་ཞིག་སྤྱད་པའི་སྒོ་ནས་སྤྱོད་པ་ཞིག་ལ་གོ་བ་ཡིན། དཔེར་ན་
སྤྱོད་ཕྱག་དེ་སྤྱོད་བཙོན་ཡོད་པ་ཙམ་མ་ཟད་ཀྱན་སྤྱོད་དེ་བས་ཀྱང་ལེགས་པོ་ཡོད། གོས་དེ་ཁ་དོག་དེ་བས་ཀྱང་
མཛེས་པོ་ཡོད་ཅེས་པས་ད་དུང་མཛེས་པོ་འཕེལ་ལེགས་པའི་ཆ་གཞན་ཞིག་གོས་དེ་ལ་ཡོད་པ་གོ་རྒྱས།

These two combined particles of དེ་བས་ 'more than that' and ཀྱང་ 'even', give the meaning of 'even more than that'. For example, 'That student is not only diligent, even more than that, her conduct is exemplary'. Another example is, 'This dress is even more beautiful in this colour'. This means that the dress itself also has other beautiful characteristics.

ལན་བརྒྱ་པམ་ཡང་། ལན་མང་པམ་ཡང་ཟེར་བ་དང་དོན་གཅིག་ཡིན།

The expression 'though defeated one hundred times' means the same as 'though defeated many times'.

འཛོག་ཐངས་ལྷང་ཐངས། ཡར་འཛོག་པའི་ཐངས་གངས་དང་མར་ལྷང་པའི་ཐངས་གངས། དཔེར་ན་སྟོན་སྟོན་
དེས་ཤིང་སྟོང་ལ་འཛོག་ཐངས་ལྷང་ཐངས་ཀྱང་ལེགས་ལྷང་མ་སོང་། ལྷ་བུའོ།

This expression means to ascend many times and fall down many times. For example,
'Though the baby monkey climbed up the tree five times, it fell down only once'.

སྦྱང་ཆེན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་ལྷབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ་དེ་རང་གི་པ་མེས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་ལ་བརྟེན་ནས་འཕྱོར་ལྷན་དུ་ཐུར་བ་ཞིག་
ཨ་ཡིན། ཡང་ན་ཅི་འདྲ་ཡིན་ནམ།

༢ ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོའི་ཚོང་ལས་དེ་དཀའ་ཚོགས་མེད་པ་བདེ་སྐྱབས་ངང་ལེགས་སྒྲུབ་བྱུང་བ་
ཞིག་རེད་དམ། ཡང་ན་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྟོས་ཤིག།

༣ ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་ལ་སྐུལ་ལྷག་དང་སེམས་ཤུགས་སྟེར་མཁན་དེ་སུ་ཡིན་ནམ།

༤ བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་གང་སར་ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་གི་སྦྱང་བཤད་སྟོལ་ཡོད་དམ།

༥ བོད་མིས་ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་ལ་དད་གུས་ཆེན་པོ་བྱེད་དགོས་པའི་སྐུ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. Did the merchant Norbu Sangbo become rich through an inheritance from his parents? If not, then how did he become wealthy?

2. Did Norbu Sangbo become successful without any hardships? If not, then how did he become successful?

3. Who encouraged and inspired Norbu Sangbo?

4. Is the story of Norbu Sangpo told throughout all Tibetan areas?

5. Why is it that Tibetans have great respect for Norbu Sangbo?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — སྟབས་ལགས་སྟེན་དབང་གིས་ཕྱག་པོར་གྱུར་བ་དེ་ཚོང་དཔོན་མོར་བྱ་བ་བཟང་པོ་ཡིན།

༢ — བོད་དུ་ཚོང་པ་ཙམ་གྱིས་མ་གཏོགས་ཚོང་དཔོན་མོར་བྱ་བ་བཟང་པོར་དགའ་མོས་བྱེད་མཁན་མེད།

༣ — ཚོང་དཔོན་མོར་བཟང་བྱིས་པའི་དུས་ནས་ཚོང་པ་ཞིག་ཆགས་པ་རེད།

༤ — འབྲའི་སྟིང་སྟོབས་ལ་ཚོང་དཔོན་མོར་བཟང་གིས་ཡིད་སྤོམ་གནང་བ་རེད།

༥ — འཛོགས་ཐངས་དགུ་པར་འབྲ་དེ་སྤྲུལ་གི་སྤེམས་འཛོགས་ཐུབ་པ་བྱུང་།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ The merchant Norbu Sangbo became rich accidentally by good luck.
2. ____ Throughout Tibet it is only business people who admire Norbu Sangbo.
3. ____ Norbu Sangbo became a businessman when he was a child.
4. ____ Norbu Sangbo was greatly impressed by the strength and zeal of the insect.
5. ____ The insect was able to reach the top of the grass on its ninth attempt.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱེན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. འབྲུ་དེ་རྩ་རྒྱུ་དེ་ལ་ལན་གཅིག་ནས་དགུ་བར་འཛེགས་ཀྱང་སྐབས་འགར་སྐྱེད་པར་སྒྲིབས་ཅམ་ནས་མར་ལྷུང་།
2. དེའི་སྐབས་སུ་ཚོང་དཔོན་གྱི་ཕྱགས་སུ་རུས་མེད་ཀྱི་འབྲུ་འདི་ལྷ་བྱ་ཞིག་གིས་སེམས་ཤུགས་འདི་ལྷ་བྱ་ཞིག་བསྐྱེད་པ་རེད་བསམ།
3. ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ་ནི་བོད་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཕྱོངས་ན་སྐད་གྲགས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ཚོང་དཔོན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན།
4. དེ་ནས་བཟུང་ཚོང་རྒྱུ་བཞིན་རྒྱུ་བཞིན་ཚོང་ལམ་ཐེ་ལེགས་སུ་སོང་།
5. ཚོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོ་ཉིད་དགུང་ལོ་དགུའི་ཐོག་ནས་ཚོང་གི་བྱ་བ་མཛད་པ་ཡིན།

___ The great merchant, Norbu Sangbo, is one of the most famous merchants in all Tibet.

___ Norbu Sangbo started doing business when he was nine years old.

___ Though the insect had tried to climb up the blade of grass nine times, sometimes it only got half way and would fall.

___ At that moment, the merchant thought intently about this helpless insect.

___ From that time on, his business prospered greatly.

ང བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་དང་།

༡ འབྲུ་དེས་སྒྲ་རྒྱུ་གི་ཆེ་མོར་འདབ་མ་སོས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་བཟུང་ནས་བཟང་།

༢ འོ་ར་བྱ་བཟང་པོས་ང་ཞི་མི་ལྷས་རིན་པོ་ཆེ་ཐོབ་པའི་སྐྱེ་བོ་ཞིག་ཡིན་སྟེ།

༣ དེ་ནས་བཟུང་འོ་ར་བྱ་བཟང་པོས་ཆོང་རྒྱག་བཞིན་རྒྱག་བཞིན་ཆོང་ལམ་ཇེ་ལྷགས་སུ་སོང་།

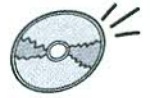
D Translate these sentences into Tibetan.

1. Norbu Sangbo went bankrupt nine times.

2. The insect climbed up the blade of grass ten times.

3. Norbu Sangbo was a very wealthy and famous merchant.

ངག་རྒྱལ་པ་གཏམ་བྱ་འཇགས།

༡༥

ལྷ་སར་རྒྱ་བཟུང་བཏབ་པའི་ལྷ་མ་བཞི་ཡོད།

༡༥། ལྷ་དུས་མི་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ལ་བོད་ལྷ་མ་གཏོགས་རྒྱ་ལྷ་མེད་པའི་ཤོད་སྟོན་ཡོད།

རྒྱ་བཟུང་ཀོང་ཇོ་བོད་ལ་ཕེབས་སྐབས་རྒྱ་ལྷ་མི་ཡལ་ག་བཞི་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་
ནས་ལྷ་སར་བཞུགས་ཕེབས་པ་རེད། ཁོང་གིས་བཞུགས་ཕེབས་པའི་ལྷ་མ་སོན་བཞི་པོ་དེ་ལྷ་སའི་
ཕྱོགས་བཞིར་བཅུགས་ཡོད།

ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་ལྷ་མ་དེ་སྤྱོད་ནས་ཞོལ་དུ་བཅུགས་ཡོད་པ་དཔེར་ན་ད་ལྱང་སྤྱོད་ནས་ཞོལ་དུ་ལྷ་མ་ཤོང་
ཆང་ཞེས་པའི་ཁང་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་སྐབས་དེར་རྒྱ་ལྷ་མ་འཇགས་སའི་གནས་ངོ་མ་དེ་རེད།

ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་ལྷ་མ་དེ་ཆེ་པོ་བྲང་གི་ཞོལ་དུ་བཅུགས་ཡོད་ཅིང་ལོ་ངོ་བདུན་ཅུ་ལྷ་མ་བཅུད་ཅུའི་
ཕྱོད་དུ་ཟླ་བཞི་རྒྱ་མོ་རྒྱ་མོང་ལྷ་མ་ཀྱི་བོད་རིགས་ཤེས་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་དྲ་ལའི་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་གསུམ་པ་
དང་བོད་ཕྱོད་ཨམ་བན་དབར་ཀྱི་སྐད་རྒྱུར་བྱེད་ཕྱོད་བས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་རྒྱ་མོང་ལོ་ལྷ་མ་ཞེས་
འབོད་ཀྱི་ཡོད། ཉིན་ཞིག་སྐྱ་ཕྱེང་བཅུ་གསུམ་པས་ཁོང་ལ་ས་ཆ་དུམ་བུ་ཞིག་སྤྲད་ནས་ཁང་པ་རྒྱག་དུ་
བཅུག་པ་མ་ཟད། འོན་ཤིང་ཀོང་ཇོས་བཏབ་གནང་བས་རྒྱ་ལྷ་མ་ཞིག་ཀྱང་འདྲིར་ཡོད་པས་ཏ་ཅང་
བཀ་ཤིས་བའི་ལྷ་མ་ཞིག་རེད་ཅེས་བཀའ་གནང་བ་རེད། རྒྱ་མོང་ལོ་ལྷ་མ་དགའ་ཐག་ཆོད་ནས་ས་
དེར་ལྷ་བར་ཕྱིན་པས་དངོས་འབྱེད་ཤིང་ཕྱོད་གོག་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་མཐོང་བས་ཁོང་གིས་ཁང་པ་བཅུབ་
རྒྱུ་ཁང་པ་དེའི་མིང་ལ་ལྷ་མ་ཁང་གསར་ཞེས་བཏགས་ནས་དེ་ཉིན་མཆོན་བྱེད་བྱས་པ་རེད།

བྱང་ངོས་ཀྱི་རྒྱ་ལྷ་མ་དེ་ར་མོ་ཆེའི་མདུན་དུ་བཅུགས་ཡོད་ཅིང་དེ་ནི་ཀོང་ཇོས་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཨན་
ནས་གདན་དྲངས་པའི་ཇོ་བོ་ཤུག་ཐུབ་པར་ཡིད་གུས་མཆོན་བྱེད་དུ་བཏབ་པ་ཞིག་རེད། མཇུག་དུ་རྒྱ་
ལྷ་མི་ཉེ་འགམ་དུ་ཁང་པ་བཅུབ་ཡོད་ཅིང་ཁང་མིང་ལ་ལྷ་མ་ར་ཞེས་བཏགས་པ་རེད།

ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པ་དེ་གཙུག་ལག་ཁང་གི་གཟུང་སྟོང་མདུན་དུ་ཡོད་པ་དེ་རེད། མི་ལ་ལས་དེ་ལ་
ཀོང་ཇོའི་ལྷ་མ་ཞེས་ཟེར་བ་དང་ཡང་ལ་ལས་རྒྱ་ལྷ་མ་རང་ཟེར་ཞིང་སྤྱིར་བཏང་ངག་རྒྱལ་དུ་ཇོ་བོ་
དབུ་སྐྱ་ཞེས་འབོད་ཀྱི་ཡོད།

(རྒྱ་བའི་བདུད་རྩི - བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་ངག་རྒྱལ་གཞི་བཞུགས། ཤོག་གངས་ ༡༡ - ༡༢ ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་
སྤྲུལ་ཁང་།)

Section Three: Legends

Reading Eighteen:

The Four Willow Trees Planted in Lhasa by Princess Wencheng

Long ago, it was traditionally said that there were only Tibetan willow trees in Tibet and not Chinese willow trees. When Princess Wencheng came to Tibet, she brought with her to Lhasa four Chinese willow saplings from Changan, the capital city of the Tang dynasty. She planted the four saplings that she had brought with her in the four cardinal points of Lhasa.

The Chinese willow tree in the east was planted at Banakshöl. Even today in Banakshöl there is a household called Willow House. This really is the place where the Chinese willow tree was planted.

The Chinese willow planted in the west of Lhasa was planted in the Shöl village below the Potala Palace. Seventy or eighty years ago, a Tibetan scholar from the district of Gyaron in Sichuan, acted as a translator between the thirteenth Dalai Lama and the Chinese Amban living in Tibet at that time. The people called him 'Translator Gyaron'. One day, the thirteenth Dalai Lama gave him a piece of land so that he could build a house, informing him, "This land is the very place where Princess Wencheng planted a willow tree. So it is a very auspicious area indeed." Translator Gyaron was overjoyed at this and went to have a look at the area. There he saw that there really was an old, decayed tree. So after he built his house, as a token of remembrance to the tree, he named his house New Willow House.

The willow tree planted in the north was planted in front of the Ramoche Temple. This was to show reverence and respect to the image of Shakyamuni Buddha which Princess Wencheng had brought from the capital Changan. Later on, a house was built next to this weeping willow and was named Willow Grove.

The tree planted in the south is the willow tree in front of the main gate of the Jokhang Temple. Some people refer to this tree as Wencheng's willow tree, while others only call it the Chinese willow tree. It is commonly referred to as the hair of Buddha.

(*Nectar of the Ears - A Collection of Beloved Folk Stories and Oral Traditions*, Tibetology Press of P. R. of China, pp. 88-89.)

ཚིག་གསུམ་ Vocabularly

ལྷང་མ།	(n.) willow tree; tree	ངོ་མ།	(adj.) real, true, original, 'the real one', 'the true one'
ཁྱ་ལྷང་།	(n.) willow tree, weeping willow	ཕྱོད་ཐོ་བྲང་།	(n.) Potala Palace
ཡལ་ག།	(n.) branch, twig, limb	ཞོལ།	(n.) name of the area below the Potala Palace; lower part, a village situated below a monastery
ཐང་རྒྱལ་རབས།	(n.) Tang dynasty (608-906 AD)	ལོ་ངོ་།	(n.) year
རྒྱལ་ས།	(n.) capital city, place of government, 'seat of power'	ཁྱུལ།	(n.) district, region, area
ཁྲང་ཨན།	(n.) Changan (ancient capital of China)	ཤེས་ལུན་པ།	(n.) scholar, intellectual, wise one, learned one
བསྐྱུམས།	(vt.p.h.) to take, to carry, to bring, to hold; to smell, to sniff	ཨམ་བན།	(n.) Amban (Chinese Imperial Commission to Tibet)
འདེབས།	(vt.p.) to plant, to sow; to start, to found, to establish	སྐད་སྒྱུར་བྱེད།	(v. com.) to translate
འདེབས་འཇུགས།	(n.) planting by putting seed into the ground; (v.com.)+ བྱེད་	ལོ་སྒྱུ་བ།	(n.) translator, 'Lotsawa'
བསྐྱུགས།	(vt.p.) to plant into the ground (usually trees or small plants); to establish, to start, to found, to set up	གོག་པོ།	(adj.) decrepit, worn out, dilapidated, decayed
སྐྱ་ནག་ཞོལ།	(n.) Banakshol, an area in the east of Lhasa	བདག་སྐྱེ།	(vt.p.) to name; to attach, to affix, to fasten; to put on
དཔེར་ན།	(n.) 'for example'	དཔྱ་རྟེན།	(n.) a remembrance, souvenir, token
གནས།	(n.) place, area, dwelling, abode; (vi.) to exist, to dwell, to abide, to stay	གཟིམ་སྒྲོ།	(n.h.) gate, door
		ལ་ལ།	(adj.) some, several, a few
		དཔྱ་སྐྱ།	(n.h.) hair

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཁྱ་བཟའ། ཆོས་ཁྱལ་སྲོང་བཙན་སྐམ་པའི་བཙུན་མོར་ཁྱ་ནས་བཞེས་པའི་ཐང་གི་སྲས་མོ་ཞིག་ ཡོངས་གྲགས་སུ་
ཁྱ་བཟའ་ཁུན་ཤིང་གོང་ཚོ་ཞེས་ཞུ་གི་ཡོད།

Gyasa, one of Songtsen Gampo's queens, was a princess of the Tang court who was brought from mainland China. She is commonly referred to as Gyasa Wencheng Koncho.

བོད་ཕྱོད་ཨམ་བན། ཆིང་ཁྱལ་རབས་ནས་བཟུང་ཁྱ་ནས་གོང་མས་བོད་དུ་ལས་དོན་སྦྱབ་མཁན་དུ་བསྐོ་བཞག་
བྱས་པའི་ལས་བྱེད་མི་སྒྲ།

The Chinese Amban stationed in Tibet was commissioned to Tibet by the Chinese Imperial Court. From the time of the Qing dynasty, the Amban served as an ambassador to oversee Chinese affairs of state.

ལྷང་སོན། ལྷང་མ་གསར་དུ་འདེབས་བྱེད་ཀྱི་ས་བོན།

This term means the seed or sapling of a willow tree which is used when planting a new tree.

སྦྱོང་ཆུང་། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ལྷ་སར་ཁྱ་བཟས་བཏབ་པའི་ལྷང་མ་ག་ཚོ་དེ་ཡོད།

༢ ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱ་ལྷང་འཇུགས་སའི་ས་མིང་ལ་ཅི་འདྲ་ཟེར་གི་ཡོད་དམ།

༣ ཁྱ་རྒྱུ་ལོ་སྒྲ་བ་ལ་ས་ཆ་གནང་མཁན་སུ་རེད་དམ།

༤ ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་བཅུགས་པའི་ཕྱང་མ་དེ་ལ་ཡོངས་གྲགས་མཚན་གང་ཡོད་དམ།

༥ རྒྱ་རིང་ལོ་རྒྱ་བས་ཁང་པ་དེར་ཕྱང་མ་ཁང་གསར་ཞེས་བཏགས་པའི་དགོས་པ་གང་ཡིན།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. How many willow trees did Princess Wencheng plant in Lhasa?

2. What is the name of the place where the willow tree was planted in the east of Lhasa?

3. Who gave land to Translator Gyaron?

4. What is the most well-known name of the willow tree planted in the south of Lhasa?

5. Why did Translator Gyaron name his house New Willow House?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱེད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — ཕྱང་མ་ཁང་གསར་ཞེས་རྒྱ་བཟས་བཏགས་སོ།

༢ — རོ་བོ་ཤྲུ་ཐུབ་པ་ནི་རྒྱལ་ས་ཁང་ཨན་ནས་གདན་དྲངས་སོ།

༣ — རོ་བོ་དབུ་སྒྲ་ད་ཉའང་གཙུག་ལག་ཁང་གི་གཟིམ་སྒྲིའི་མདུན་ན་ཡོད།

༤ — ལྷ་སའི་ཞོལ་གྱི་རྒྱ་ཕྱང་དེ་དང་སྐབས་སུ་འང་མཛེས་ཤིང་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་ཡོད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ Princess Wencheng gave the name 'New Willow House'.
2. ____ The Jowo Shakyamuni was brought from the capital Changan.
3. ____ The tree known as the hair of Buddha is still today in front of the Jokhang Temple.
4. ____ The Chinese willow tree of the Lhasa Shöl village is even today alive and beautiful.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཆོག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱེན་ཡིག་གི་ཆོག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. རྒྱ་རོང་ལོ་ལྷ་བ་དགའ་ཐག་ཆོད་ནས་ས་དེར་ལྷ་བར་བྱིན་པ་རེད།
2. ལུ་བུ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་ལྷང་དེ་ཅེ་ཙོ་བྲང་གི་ཞོལ་དུ་བཅུགས་ཡོད།
3. ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་ལྷང་དེ་སྤྱོད་ནས་ཞོལ་དུ་བཅུགས་ཡོད།
4. ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པ་དེ་གཅུག་ལག་ཁང་གི་གཟིམ་སྒྲེའི་མདུན་དུ་ཡོད་པ་དེ་རེད།
5. རྒྱ་དུས་མི་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ལ་བོད་ལྷང་མ་གཏོགས་རྒྱ་ལྷང་མེད་པའི་ཤོད་སྟེལ་ཡོད།

- ____ The Chinese willow tree in the east was planted at Banakshöl.
- ____ Translator Gyaron was overjoyed at this and went to have a look at the area.
- ____ The Chinese willow planted in the west of Lhasa was planted in the Shöl village below the Potala Palace.
- ____ Long ago, it was traditionally said that there were only Tibetan willow trees in Tibet and not Chinese willow trees.
- ____ The tree planted in the south is the willow tree in front of the main gate of the Jokhang Temple.

ང བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་སྒྱུར་དང་།

༡ ད་ཉལ་ལྷ་ནག་ཞེས་ཏུ་ཕྱང་གྲོང་ཚང་ཞེས་པའི་ཁང་པ་ཞིག་ཡོད།

༢ བྱང་ངོས་ཀྱི་རྒྱ་ཕྱང་དེ་ར་མ་ཆའི་མདུན་ཏུ་བཙུགས་ཡོད།

༣ མི་ལ་ལས་ཕྱང་མ་དེ་ལ་གོང་འོའི་ཕྱང་མ་ཞེས་ཟེར་གྱི་ཡོད།

D Translate these sentences into Tibetan.

1. Princess Wencheng planted four willow trees in Lhasa.

2. Translator Gyaron was a scholar from Gyaron in Sichuan.

3. There is a willow tree planted in front of the main gate of the Jokhang Temple.

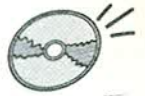
བཞི་པ།

བསྐྱབ་བྱ་ལོ་ར་བྱའི་བུམ་བཟང་།

Section Four:
Wisdom Literature

བཞི་པ།

བསྐྱབ་བྱ་ལོར་བུའི་བུམ་བཟང་།

۷۲

ས་སྐྱུ་ལེགས་བཤད་ལས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་བསྒྲགས་པ།

ཤེས་རབ་ལྡན་པས་ཉེས་པ་དག།

ཤེལ་བར་རྒྱས་ཀྱི་སྒྲུན་པོས་མིན། །

ནམ་མཁའ་མིང་གིས་དུག་ཅན་སྤྱུང་།

གསོད་པར་བྱས་ཀྱི་ཁྲ་ཏས་མིན།།

རྒྱུ་བྱུང་བ་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གིས་སྒོན་པོར་འོས་པའི་སྐྱེ་བོ་བརྟགས་པའི་ཆོ། བྱིའུ་སྒྲན་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་
 ཞིག་ཡོད་པ་ལ་དྲུ་ཞིག་གསོ་བར་བཅོལ་རྟེ། དེ་ནས་དུས་རིང་པོ་ནས་གཞན་ཞིག་དེ་རྒྱ་ཅ་བཏང་སྟེ།
 དེས་དེ་ཐོབ་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་ཉིད་འདིར་བྱོན་རྟེ། དེ་ལ་དྲུ་སྒྲངས་པ་ན། གཞོན་ལུ་དེ་རང་གི་པ་
 ལ་ཞོན་ནས་བརྟེན་བཅོག་བྱེད་ཅིང་འདུག་གོ། དེ་ལ་རྒྱལ་པོས་ཁྱོད་འདི་ལྟར་ཅི་བྱེད་བྱས་པས།
 བདག་པ་འདི་འདུལ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས། རྒྱལ་པོས་སྐྱུས་པ། ཀུ་ཡེ་འཇིག་རྟེན་ན་བཀྲར་བར་བྱ་བ་ནི་
 སྒྲ་མ་དགོན་མཆོག་དང་རང་གི་པ་མ་ཡིན། ཁྱོད་ཀྱི་སྦྱོད་པ་དེ་ལྟ་བུ་དོར་ཅིག་ དེ་ན་རེ། རྒྱལ་པོ་དེ་
 རྒྱུ་མ་གསུངས། བཀྲར་བར་བྱ་བ་ནི་བྱ་ཡིན་གྱི་པ་མ་ཅི་སྟེ་ཡིན། དེ་ལ་རྒྱལ་པོས་པ་མ་དྲིན་ཆེ་བ་ལ་
 སོགས་པའི་རྒྱ་མཆོན་དང་བཅས་པའི་ལན་བཏབ་པས་བྱིའུ་ན་རེ། རྒྱལ་པོ་དེ་ལྟ་ན་བདག་ཁོ་ནའི་པ་
 བཟང་ངམ། བདག་མ་ཡིན་པའི་པ་བཟང་བ་ཡིན། རྒྱལ་པོ་ན་རེ། འཇིག་རྟེན་གང་ཞིག་པ་མ་ཡིན་
 པ་དེ་ཐམས་ཅད་བྱ་བས་བཟང་བར་བྱ་དགོས་སོ། བྱིའུ་དེས་དེ་ལྟར་ན་དྲུའི་པ་འདི་ལགས་པས།
 མིའི་བདག་པོ་འདི་སྦྱོམས་ཤིག་ཅེས་རྟེ། བོང་བྱ་གཅིག་ཡོད་པ་རྒྱལ་པོ་ལ་གཏད་པས། བྱིའུ་དེའི་
 རིག་པ་ལ་མགུ་ཉེ་སྒོན་པོ་ལ་བསྐྱོས་པ་ཡིན་ནོ།

(ས་སྐྱེལེགས་པ་འདད་ཅུ་འབྲེལ། རྟོག་གུངས་ ༡༠༡ བོད་རྫོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།)

Section Four: Wisdom Literature

Reading Nineteen:

Extolling the Virtues of Wisdom (from Sakya Legshe)

As *garudas* can kill poisonous snakes
And crows cannot,
So the wise can alleviate mistakes,
And fools cannot.

A long time ago, a certain king, when searching for suitable ministers, gave a young boy called *Menchenpo* the task of raising a mule. After quite a long time, the king sent someone to steal the mule. The thief was successful. When the king himself came to collect the mule from the boy, the boy was riding upon his father and beating him.

The king asked the boy, "What on earth are you doing?"

"I am taming my father," he replied.

"Oh my!" exclaimed the king. "In this world those whom we should honour are teachers, the Three Jewels and one's parents. You must stop behaving this way!"

"King, do not say this. Sons are the ones who should be honoured. How can it be one's parents?" the boy retorted. In replying to this the king spoke about the great kindness parents bestow upon their children.

"King, if this is so, is only my father good or are those fathers who are not mine also good?" the boy countered.

"In this world, all parents must be considered more precious than their children," answered the king. Then the boy said, "If this is the case, this is the father of the mule. So, Master of Men, please take it." And he gave the king a donkey.

The king was delighted with the boy's intelligence and appointed him as one of his ministers.

(*Text and Commentary of Wise Sayings*, Tibet People's Press, pp. 101.)

ཚིག་གསར།

Vocabulary

ཤེས་རབ།	(n.) wisdom, excellent understanding, superior intelligence	སྒྲུབ་པ།	(vt.pt.) to speak, to say, to tell, to answer, to reply
ཉེས་པ།	(n.) crimes, wrongdoings, sin, mistakes, faults; (v.) to be wrong/at fault	འཇིག་རྟེན།	(n.) the world, the external, physical world, the world system
སེལ་བ།	(vt.p.) to remove, to take clear away, to eradicate	བཀུར་བ།	(vt.) to respect, to honour; (n.) esteem, honour, respect, reverence
རྒྱས་པ།	(n.) ability, strength, power; (v.) to be able, to have the ability to do something	ལྷ་མ།	(n.) lama, teacher, guru, master, spiritual teacher or master
ལྡན་པོ།	(n.) fool, stupid person, idiot	པ་མ།	(n.) parents, father and mother
མོན་པོ།	(n.) minister, official	དྲིན།	(n.) kindness, grace, favour (h. བཀའ་དྲིན་)
དུག་ཅན་སྦྱུལ།	(n.) poisonous snake	ལན་བཏབ།	(v.com.) to reply, to answer
གསོད་པ།	(vt.p.) to kill; to put an end to, to turn off, to put out	ཐམས་ཅད།	(adj.) all, every, everything
ཁ་ཏ།	(n.) crow, raven	མེད་བདག་པོ།	(idiom) king, 'Master of People', 'Lord of Men'
སྐྱེ་བོ།	(n.) people, persons	སྦྱོམ་ས།	(v.imp.h.) to take, to hold; to smell, to sniff
ཁྱེལ།	(n.) young boy, child, baby	གཏང་བ།	(vt.pt.) to hand over, to pass on to
སྤྲན་ཆེན་པོ།	(n.) lit. 'Great Doctor', (translated from the Sanskrit <i>Mahausadhi</i>)	རིག་པ།	(n.) knowledge, awareness, intelligence; (vi.) to know, to be aware of
དྲེལ།	(n.) mule	མགུ་བ།	(vi.) to be content, to be delighted, to be happy, to be joyful, to be satisfied
གཞོན་ནུ།	(n.) youth, young person	བསྐོས།	(vt.pt.) to appoint, to elect
བརྟེན་བཞོན་གྱིད།	(v.com.) to hit, to strike, to beat		
བདག	(pron.) I, me, myself, oneself		

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད། ས་སྐྱ་གོང་མ་ལཱའི་ནང་ཚན་ས་སྐྱ་པ་རྗེ་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་ (1182-1251) གྱིས་
མཛད་པའི་ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲུང་དོར་གྱི་གནས་ཡོངས་སུ་གསལ་བར་བྱས་པའི་བསྟན་བཅོས་ལེགས་པར་
བཤད་པ་རིན་པོ་ཆའི་གཏེར་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡིན། བསྟན་བཅོས་དེ་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་དགུར་དབྱེ་བ་དང་ཁྱོན་སྟོམ་གྱི་
ལོ་ཀ ༤༦༣ ཡོད་ཅིང་ལྷ་ནས་དང་བར་བོད་གྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་མཐོ་དམན་གང་སར་དར་བྱུང་བ་སྟན་གྲགས་ཆེ་
ཤོས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཤིག་ཡིན།

The Sakya Legshe, written by Sakya Pandita Gunga Gyaltshe (1182-1251), who was one of the five forefathers of the Sakya tradition, is called 'The Precious Treasure of Wise Sayings', and is a treatise for clearly discerning both religious and worldly matters. The treatise is divided into nine chapters and contains 463 verses. From long ago until the present day, it has been the most popular and widely spread treatise amongst people of all levels of Tibetan society.

ནམ་མཁའ་ལྗང་། བྱ་རྒྱལ་བྱུང་གི་མིང་གི་ནམ་གངས་ཤིག་སྟེ་ནམ་མཁའ་ཡུན་རིང་པོར་ལྗང་ཞིང་གནས་ཐུབ་པ་
དང་དུག་སྐུལ་ཡང་བཅོམ་ནུས་པ་སོགས་སྟོབས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་བྱ་ཞིག་ཡིན་པར་གྲགས་སོ། གཞན་ཡང་ནམ་
མཁའི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་སོགས་མིང་གི་ནམ་གངས་མང་པོ་ཡོད་ཅིང་ལེགས་སྦྱར་སྐད་དོད་ལ་གཟུལ་ཞེས་འབོད།

The 'sky soarer' is also known as 'the king of the birds' and the mythical *garuda*. This bird is very powerful and capable of soaring in the sky for long periods and killing poisonous snakes. Furthermore, as well as being known as the 'king of the skies' it is known by many other names. The name 'garuda' is derived from Sanskrit.

དགོན་མཆོག་ འདིར་སངས་རྒྱས་དང་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་གསུམ་ལ་གོ་དགོས། རྒྱུན་དུ་དགོན་མཆོག་གསུམ་
ཡང་ཟེར།

This term commonly refers to the Three Jewels (or Triple Refuge) which are:

1. the Buddha, 2. the dharma, 3. the priesthood of monks.

ན་ལེ། ཞེས་པ་ནི་མི་དེས་འདི་ལྟར་བཤད་དོ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན། དཔེར་ན། རྒྱལ་པོ་ན་ལེ། རྒྱུན་པོ་ན་ལེ། ཁོ་
ན་ལེ་སོགས་དུ་མ་ཡོད།

This expression means 'this person said...'. For example, the king said, the minister said, or he/she said.

ཅི་སྟེ་ཡིན། ཞེས་པ་ནི་གཤམ་ཟེ་རེད་དམ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན། དཔེར་ན། རྩོག་ཆགས་འདི་བྱ་ཡིན་གྱི་བྱི་བ་ཅི་
སྟེ་ཡིན་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

This expression means 'How is it so?' (or 'How can it be?' or 'What is it like?'). For example, 'How can this animal be a rat when it is a bird?' (referring to a bat.)

འདི་ལགས། ཞེས་པར་ཡིག་སྒྲིག་ཡིན་ཏེ་འདི་རེད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན།

The word ལགས་ is only used in literary Tibetan and means 'to be' or 'is'. (The verb 'to be'.)

སྒྲིང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་བྱི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ རྒྱལ་པོ་དེས་ག་རེ་བརྟགས་པ་རེད་དམ།

༢ རྒྱལ་པོས་སུ་ལ་བྱེད་ཞིག་བཅོལ་བ་ཡིན་ནམ།

༣ རྒྱལ་པོས་མི་གཞན་དག་ཞིག་གང་ཞིག་རྒྱ་བྱང་བ་ཡིན་ནམ།

༤ གཞོན་ནུ་དེས་སུ་ལ་བཞོན་ནས་བརྟག་བཅོག་བྱས་པ་རེད་དམ།

༥ ཁྱོད་ཀྱི་སྒྱུད་པ་དེ་ལྟ་བུ་དོར་ཅིག་ཅེས་སྒྲུ་མཁན་དེ་སུ་རེད་དམ།

༦ བཀུར་བར་བྱ་བ་ནི་བྱ་ཡིན་གྱི་པ་མ་ཅི་སྟེ་ཡིན་ཞེས་ཤོད་མཁན་དེ་སུ་ཡིན་ནམ།

༧ བྱེད་དེས་མཐར་རྒྱལ་པོ་ལ་བྱེད་ཡི་ཚབ་ཏུ་གང་ཞིག་གཏད་པ་ཡིན་ནམ།

༩ རྒྱལ་པོ་དེས་ཁྱེད་དེའི་སློན་ལ་མགྲུལ་མ་མི་མགྲུ།

༩ ཁྱེད་དེ་པ་མ་ལ་མ་གྲུས་པའི་བྱ་ཞིག་ཡིན་ནམ།

༡༠ མཐར་ཁྱེད་དེས་རྒྱལ་པོའི་སློན་པོ་བྱས་སམ་མ་བྱས།

A Give brief answers in English to these questions below.

1. What was the king investigating?

2. Who did the king entrust with looking after a mule?

3. What was it that the king sent someone to go and steal?

4. Who did the young boy ride upon and beat?

5. Who said "You must stop behaving this way!"?

6. Who said "Sons are the ones who should be honoured. How can it be one's parents?"

7. In the end, what did the boy give to the king instead of a mule?

8. Was the king impressed with the young boy's intelligence?

9. Was the boy disrespectful of his parents?

10. What happened to the boy in the end?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱང་ནས་འགྲིག་ཏུགས་ ✓ དང་ཚོར་ཏུགས་ ✗ རེ་འཇུག་དགོས།

༡ — ཤེས་རབ་མེད་པའི་མིས་ཉེས་སྦྱོན་སེལ་མི་ཅུས།

༢ — བྱ་ཁ་ཏས་དུག་སྐྱུལ་གསོད་བྱབ།

༣ — བྱུ་སྐྱུ་ཆེན་པོ་དེ་པ་མ་ལ་མི་བཙེ་མཁན་ཞིག་རེད།

༤ — བྱུ་སྐྱུ་རྒྱལ་པོ་ལ་བྱུ་ཆབ་ཏུ་བོད་བྱ་སྤྲད་དོ།

༥ — བྱུ་སྐྱུ་ཚོ་ནི་བའི་དབང་གིས་སྐྱོན་པོར་བཀོད་པ་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ Unwise people are not able to avoid their own mistakes.
2. ____ Crows can kill poisonous snakes.
3. ____ The boy *Menchenpo* did not respect his parents.
4. ____ The boy gave the king a donkey in place of the mule.
5. ____ Because of his sharp mind, the boy was made a minister.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. དེ་ནས་དུས་རིང་པོ་ནས་གཞན་ཞིག་དེ་རྒྱ་ཅུ་བཏང་།
2. གཞོན་ནུ་དེ་རང་གི་ས་ལ་ཞོན་ནས་བརྟེན་བཞོན་གྱི་ཅིང་འདུག་གོ།
3. ཁྱེད་དེའི་རིག་པ་ལ་མགུ་སྟེ་སྟོན་པོ་ལ་བསྐྱོས་པ་ཡིན་ནོ།
4. འཇིག་རྟེན་ན་བཀུར་བར་བྱ་བ་ནི་སྤྲུལ་དཀོན་མཆོག་དང་རང་གི་ས་མ་ཡིན།
5. བོད་བྱ་གཅིག་ཡོད་པ་རྒྱལ་པོ་ལ་གཏང་།

___ He gave the king a donkey.

___ In this world those whom we should honour are teachers, the Three Jewels and one's parents.

___ Then, sometime later, the king sent someone to steal the mule.

___ The boy was riding upon his father and beating him.

___ The king was delighted with the boy's intelligence and appointed him as one of his ministers.

ང གཤམ་གྱི་མིང་ཚིག་དེ་ནས་སྤྱད་ནས་འོས་འཚམས་གྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྐོང་གིས་དང་།

རྒྱལ་པོ་	ཁྱེད་	གསོ་བ་བཅོལ་	པ་	གཞན་
སྟོན་པ་	ཅིང་	དེའི་	བྱ་	དུས་རིང་པོ་

སྟོན་བྱང་བ་_____ ཞིག་གིས་སྟོན་པོར་འོས་པའི་སྐྱེ་བོ་བརྟེན་པའི་ཚོ། _____ སྤྲུལ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་

ཞིག་ཡོད་པ་ལ་དེའི་ཞིག་_____ ཉེ། དེ་ནས་_____ ནས་_____ ཞིག་དེ་རྒྱ་

ཅུ་བཏང་སྟེ། དེས་དེ་_____ དང་། རྒྱལ་པོ་ཉིད་འདིར་_____ ཉེ། དེ་ལ་_____ སྤངས་པ་ན།

གཞོན་ནུ་དེ་རང་གི་_____ ལ་ཞོན་ནས་བརྟེན་བཞོན་གྱི་ཅིང་འདུག་གོ། _____

D Using the words below, fill in the blanks.

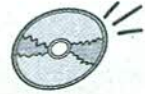
king ministers boy raising time
thief collect beating father steal

A long time ago, a certain _____, when searching for suitable _____, gave a young _____ called *Menchenpo* the task of _____ a mule. After quite a long _____, the king sent someone to _____ the mule. The _____ was successful. When the king himself came to _____ the mule from the boy, the boy was riding upon his _____ and _____ him.

བསྐྱབ་བྱ་ལོ་རྒྱུ་ལྷན་པ་བཟང་།

༢༠

ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ལས་སྒྲུང་དོར་སྒོ་གྲོས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་བསྒྲགས་པ།

སྐྱེ་བོ་ཡོན་ཏན་ཡོད་ཅིང་པའི།

སྒྲུང་དོར་སྒོ་གྲོས་ལྷན་པ་མཁས།

རྒྱལ་དང་འདྲེས་པའི་ལྷགས་བྱེ་རྣམས།

ཁབ་ལེན་དོ་ཡིས་ལེན་པར་ཤེས།

ཞེས་པ་སྒོ་ཕྱགས་ཀྱི་བརྒྱུད་ན་སྐྱེ་མ་མཁན་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་གནད་ལ་མཁས་པ། རྒྱལ་པོ་སྒོ་རྩ་དེ་མ་
ཞེས་བྱ་བ་ཡོད་པས། དེ་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཀྱི་སྒོ་བསྐྱུང་བྱེད་པ་ཤིང་གི་མི་རེད་དུ་མ་ཡོད་པ། སྐྱེ་བོ་
གཞན་ཞུགས་པ་ན་དེ་རྣམས་ཀྱིས་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་ཕང་དུ་སྒྲོམ་པར་བྱེད་པ་དང་། ཐོ་བ་དང་དབྱུག་
པ་བསྐྱུན་པར་བྱེད་ཅིང་། གཞན་ཡང་རྒྱལ་པོ་དེའི་དུང་ན་སྤྱེུ་རལ་གྱི་འཛིན་པའི་སྐྱེ་བསྐྱུང་ཡོད་པ་
ཡིན་ཅིང་། ཕྱགས་དེའི་བྲམ་ཟེ་ཞིག་གིས་ཟ་རྒྱན་ཤོར་ནས། དེ་གཞལ་བའི་ཆེད་དུ་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་
དུ་རྒྱ་ཅ་ཕྱིན་པ་ན། རྒྱལ་པོ་དེ་གཉིད་དུ་སོང་བའི་སྤྱིང་ན་སྐྱེལ་ཞིག་འདུག་པ་མཐོང་བ་དང་། དེའི་
བསྐྱུང་མ་སྤྱེུ་དེས་ཀྱང་མཐོང་སྟེ། དེ་ལ་རལ་གྱི་བདེག་པར་བརྩམས་པ་ན། བྲམ་ཟེ་རྒྱན་པོ་དེས་མ་
བཟོད་དེ། བདག་བསད་པར་ཅིར་འགྱུར། མིའི་བདག་པོ་འདི་རེ་འཕངས་སྐྱམ་སྟེ་སྤྱེུའི་རལ་གྱི་ལ་
འཇུས་ནས་ཁྱུ་ཡིས་བཏབ་པས། རྒྱལ་པོ་གཉིད་སང་དེ་དེ་ལ་རྒྱ་མཚན་དྲིས། དེས་ལེགས་པར་བསྐྱུང་
པས་རྒྱལ་པོ་མགུ་སྟེ།

མཁས་པ་དག་པོར་གྱུར་ཀྱང་བཟང་།

རྒྱན་པོ་གྲོགས་ལའང་དེ་ལྟ་མིན།

སྤྱེུ་ལྷན་རྒྱལ་པོ་གསོད་པ་ལ།

བྲམ་ཟེའི་རྒྱན་པོས་བསྐྱོག་ལ་སྟོས།

ཞེས་སྒྲུས་ཏེ། བྲམ་ཟེ་དེ་མགུ་བར་བྱས་སོ།

(ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ཆ་འགྲེལ། ཤོག་གངས་ ༧༩ - ༧༧ བོད་རྒྱུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་།)

Section Four: Wisdom Literature

Reading Twenty: **Extolling the Virtues of Intelligent Discernment (from Sakya Legshe)**

Just as a magnet can distinguish
Between dirt mixed with metal filings,
So the wise are expert in discerning
Those who are of good character and those who are not.

In the southern region, there once lived a king named *Bhotsadewa* who was a magician highly skilled in the use of machinery. Protecting the gate to his palace were many robotic guards made of wood. When strangers entered the gate, the wooden guards bound them up with a spinning machine and beat them with hammers and sticks. Furthermore, in front of the king was a sword-wielding monkey who was the king's bodyguard.

Now there was a certain Brahmin who had squandered everything he had through gambling. In order to repay his losses, he went to steal from the king's palace. When he made it inside the palace, he saw the king asleep with a snake lying on top of him. The monkey bodyguard also saw it and was about to strike the snake with his sword. The Brahmin thief could not bear seeing this and thought to himself, "If I die, so be it. But if the king dies, how terrible this would be." So he grabbed the sword and shouted loudly. The noise of this woke up the king. The king then asked what the reason for all the commotion was. Being so delighted with the Brahmin's excellent answer, the king exclaimed,

"Wise enemies are better
Than friends who are fools.
Look how the Brahmin stopped
The monkey killing the king!"

These words made the Brahmin very happy.

(*Text and Commentary of Wise Sayings*, Tibet People's Press, pp. 96-97.)

ཚིག་གསར།

Vocabulary

ཡོན་ཏན།	(n.) good quality, virtue, excellence	ཤིང་གི་མི་རིང་།	(n.) wooden robot
སྒྲུང་དོར།	(n.) acceptance and rejection; (v.com.) + འབྱེད་ to be discerning, to differentiate between right and wrong, to know what to accept and what to reject	མི་རིང་།	(n.) a shape in the form of a person standing rigidly or erect; a scoundrel, a wild, unrestrained person, a reckless bum (ཚིག་གསར་དང་དེང་སང་ཕྱོགས་སྒྲུང་དང་པག་ལྷ་ཡང་ཟེར་ - other contemporary terms for 'scoundrel' are ཕྱོགས་སྒྲུང་ and པག་ལྷ་)
སྒྲོ་སྒྲོས།	(n.) wisdom, intelligence	རིང་།	(vi.p.) to be stiff, hard or rigid
མཁས་པ།	(n.) expert, master, skilled one, learned one; (vi.) to be expert or skilled at	དུ་མ།	(adj.) many, a lot, a great number
རྩ་ལ།	(n.) dust, dust particle, speck of dust, an atom	ཕང་།	(n.) a spindle
འདྲེས་པ།	(vi.pt.) to mix together	སྒྲིམ་པར་བྱེད།	(v.com.) to bind, to tie up
ལྷགས་ཕྱུ།	(n.) metal or iron filings	མོ་བ།	(n.) hammer, pestle
ཁབ་ལེན་རྩོ།	(n.) a magnet	དབུག་པ།	(n.) stick, club, cudgel, rod; (vt.p.) to throw, to hurl; to throw out, to reject, to discard
སྒྲུ་མ་མཁན།	(n.) magician, illusionist, conjurer; a deceiver or trickster	བསྐྱར་པར་བྱེད།	(v.com.) to jab, to pierce, to prick; to beat, to hit
འཇུལ་འཁོར།	(n.) machinery, device, gadget (also འཇུལ་འཁོར་)	རལ་གྲི།	(n.) sword, dagger
གནད།	(n.) key point, essential point, crucial point, main point	སྐྱ་བསྐྱང་།	(n.) bodyguard
རྒྱལ་པོའི་ཁབ།	(n.) mansion, palace	གཞལ་བ།	(vt.f.) to repay, to return that which is owed; to measure, to weigh
བསྐྱང་།	(vt.f.) to guard, to protect	སྒྲུ་མ།	(vi.) to think
བསྐྱང་མ།	(n.) protector, guardian		

ཁུ་ཡིས་བད་པ།	(v.com.) to yell, to shout, to call out	ཟ་རྒྱུན།	(n.) gambling; a reference to the Tibetan games of རྩོད་ཀྱི་ཟོ་རྒྱུ་ and ཟུག་
བསྟན།	(vt.pt.) to explain, to tell, to retell, to recount	ཤོར།	(vi.pt.) to lose; to slip, to fall; to stray
བསྐྱོག་	(vt.pt.) to stop, to oppose		

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

བྱམ་ཟེ། རྒྱ་གར་ལ་རིགས་རྒྱུད་ཆེན་པོ་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་གི་བྱམ་ཟེའི་རིགས་ལ་ཟེར་བ་ཡིན། དེ་ཡང་རིགས་བཞི་ནི་བྱམ་ཟེའི་རིགས། རྒྱལ་རིགས། རྩི་རིགས། དམངས་རིགས་སམ་གཏོལ་རིགས་བཅས་ཡིན།

The Brahmin caste is one of the four main castes of India. The four castes are: 1. the Brahmin or priestly caste, 2. the royal or warrior caste, 3. the merchant or trading caste, 4. the commoner, servant, labourer caste or the 'outcasts' or 'untouchable' caste.

རྒྱུ་མ་མཁན། རྩིས་དང་ཕྱགས་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་གཞན་གྱི་ཤེས་པ་འཁྲུལ་བར་བྱེད་མཁན། རྒྱུ་མ་མཁན་དང་མིག་འཁྲུལ་ཅེད་མཁན་ཞེས་སོགས་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན།

A magician is one who tricks others by using spells and potions. Other names for a magician include 'illusionist', 'trickster' and 'conjurer'.

སྒྲུང་དོར། ཡང་དག་པའི་གནས་སྒྲངས་བ་དང་ཡང་མ་དག་པའི་གནས་དོར་བར་བྱེད་པ། དཔེར་ན་སྒྲུང་དོར་ཤེས་དགོས་ཞེས་པ་དང་སྒྲུང་དོར་བྱེད་དགོས་ལྟ་བུ་ཡིན།

The expression 'acceptance and rejection' means to accept that which is right and reject that which is wrong. For example, one should know what to accept and reject and then one should act this way.

འཛིན་པའི་ལྷ།

Bhotsadewa, the name of the king in this story, is a transliteration from Sanskrit.

སྒྲིང་ཆེན། Exercises

༡༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ སྒྲུ་མ་མཁན་དེ་རྒྱལ་པོ་སྟོ་ཇ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་མི་གཞན་ཞིག་ཡིན།

༢ རྒྱལ་པོའི་ཁབ་གྱི་སྟོ་སྒྲུང་དེ་ནམས་མི་དངོས་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་མི་ཡིན།

༣ གལ་ཏེ་མི་གཞན་རྒྱལ་པོའི་པོ་བྲང་དུ་ཞུགས་པ་ན་སྒྲུལ་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་པང་དུ་སྡོམ་པར་བྱེད་དམ།

༤ བྲམ་ཟེས་ཟ་རྒྱན་ཤོར་བས་རྒྱལ་པོ་ལ་གཞལ་བའི་ཕྱིར་རམ་མི་གཞན་ལ་གཞལ་བའི་ཕྱིར་པོ་བྲང་ལ་རྒྱ་བརྒྱབ་པར་བྱིན་པ་ཡིན་ནམ།

༥ རྒྱལ་པོའི་ལྷས་སྟེང་དུ་སྒྲུལ་ཞིག་འདུག་པ་དེ་བྲམ་ཟེས་མཐོང་ངམ་སྟེའུས་མཐོང་། ཡང་ན་གཉིས་ཀས་མཐོང་ངམ།

༦ བདག་བསད་པར་ཅིར་འགྱུར་ཞེས་པ་ང་བསད་དེ་ཕན་ཐོགས་ཅི་ཡོད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ང་བསད་ཀྱང་མི་སྟོན་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ནམ།

༧ སྟེའུའི་རལ་གྱི་ལ་འཇུས་མཁན་དེ་སྒྲུ་ཡིན་ནམ།

༨ སྟེའུ་རྒྱ་སྒྲུང་བ་དེའི་དཔའ་ངར་ལ་རྒྱལ་པོ་རབ་དུ་མགྲུ་བ་ཡིན་ནམ།

༡ རྒྱལ་པོས་བཤད་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་དེའི་ནང་གསལ་དག་པོ་དེ་སྤྲུང་དང་། རྒྱལ་པོ་དེ་བླ་ཟེ་ལ་གོ་
དགོས་སམ། ཡང་ན་སྤྲུང་གོ་དགོས།

༡༠ རྒྱལ་པོ་སྐྱོབ་མཁན་རྒྱལ་པོའི་སྐྱ་སྤང་ཡིན་ནམ་རྒྱལ་པོ་དེ་ཡིན།

A Give brief answers in English to these questions below.

1. Who is the magician in this story?

2. Were the guards protecting the palace gates real people or robots?

3. If someone entered the king's palace, who would bind them up with a spinning machine?

4. Did the Brahmin go and steal from the palace in order to repay his losses from gambling to the king or to repay someone else?

5. Who saw the poisonous snake on the king?

6. What is the meaning of the expression, 'If I die, so be it?' Does it mean, 'What benefit would it be if I die?' Or, 'Even if I die, it does not matter?'

7. Who grabbed the monkey's sword?

8. Was the king greatly impressed with the courage of his monkey bodyguard?

9. According to what the king said in the final stanza, who should be understood to be the enemy and who should be understood to be the friend?
-

10. Was the king's saviour his bodyguard or the thief?
-

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱུང་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་ཚོར་རྟགས་ ✗ རེ་འབྲུག་དགོས།

༡ — རྩོལ་དག་ལ་ཡོན་ཏན་ཡོད་མེད་མི་ཚང་མས་དཔྱད་ཤིང་།

༢ — རྩོལ་ཤིང་ལུག་པའི་མིས་རྩོལ་ཡོན་ཏན་ཡོད་མེད་དཔྱད་ཤིང་།

༣ — རྩོལ་དེས་རྩུལ་པོ་གསོད་པའི་ཆེད་དུ་རལ་གྱི་བདེག་པར་བརྩམས།

༤ — རྩུལ་པོ་དེ་རྩོལ་ཤིང་ལུག་པ་ཞིག་རེད།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. — Everyone is able to discern between those who are people of good character and those who are not.
2. — Wise people are able to discern those who are of good character.
3. — The monkey prepared to strike the king with his sword in order to kill him.
4. — The king was intelligent.

ག གཤམ་གྱི་བོད་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་རེ་རེ་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚིག་དུམ་དང་སྒྲིགས་དགོས།

C Match up these Tibetan sentences to the correct English ones.

1. རྒྱལ་པོ་དེའི་བྱང་ན་སྤྱུ་རལ་གྱི་འཛིན་པའི་སྐུ་བསྐྱང་ཡོད།
2. བྲམ་ཟེས་རྒྱལ་པོ་དེ་གཉིད་དུ་སོང་བའི་སྤྱེང་ན་སྐུ་ལ་ཞིག་འདུག་པ་མཐོང་བ་རེད།
3. རྒྱལ་པོ་དེ་སྐུ་མ་མཐུན་དང་འབྲུལ་འཁོར་གྱི་གནད་ལ་མཁས་པ་ཞིག་རེད།
4. བྲམ་ཟེས་སྤྱུའི་རལ་གྱི་ལ་འཇུས་ནས་ཁྱ་ཡིས་བཏབ་པ་རེད།
5. བྲམ་ཟེས་ཟ་རྒྱན་ཤོར་བ་གཞལ་བའི་ཆེད་དུ་རྒྱལ་པོའི་པོ་བྲང་དུ་རྒྱ་ཅ་ཕྱིན་པ་རེད།

___ The king was a magician and highly skilled in the use of machines.

___ The Brahmin grabbed the monkey's sword and shouted loudly.

___ The king had a bodyguard who was a sword-wielding monkey.

___ In order to repay his losses from gambling, the Brahmin went to steal from the king's palace.

___ The Brahmin saw a snake on top of the sleeping king.

ང གཤམ་གྱི་མིང་ཚིག་དེ་ན་མས་སྤྱད་ནས་འོས་འཚམས་ཀྱིས་སྟོང་ཆར་ཁ་སྐོང་གྱིས་དང་།

སྤྱུ་	དེས་	འཇུས་	སད་	སྐུ་	རྒྱན་པོ་
ན	གཉིད་	རལ་གྱི་	མཐོང་བ་	བདག་	འདི་

རྒྱལ་པོ་དེ་ _____ དུ་སོང་བའི་སྤྱེང་ན་ _____ ཞིག་འདུག་པ་ _____ དང་། དེའི་བསྐྱང་མ་ _____ དེས་

ཀྱང་མཐོང་སྟེ། དེ་ལ་ _____ བདག་པར་བརྩམས་པ་ _____ ། བྲམ་ཟེ་ _____ དེས་མ་བཟོད་དེ།

_____ བསད་པར་ཅིར་འབྱུང་། མིའི་བདག་པོ་ _____ རེ་འཕངས་སྐྱམ་སྟེ་སྤྱུའི་རལ་གྱི་ལ་ _____ ནས་ཁྱ་

ཡིས་བཏབ་པས། རྒྱལ་པོ་གཉིད་ _____ དེ་དེ་ལ་རྒྱ་མཚན་དྲིས། _____ ལེགས་པར་བསྐྱད་པས་རྒྱལ་པོ་མགྲ།

D Using the words below, fill in the blanks.

explanation

Brahmin

asked

commotion

grabbed

king

seeing

pleased

himself

noise

this

shouted

The _____ thief could not bear _____ this and thought to _____, "If I die, so be it. But if the _____ dies, how terrible _____ would be." So he _____ the sword and _____ loudly. The _____ of this woke up the king. The king then _____ what the reason for all the _____ was. The Brahmin gave a good and clear _____ which _____ the king very much.

བསྐབ་བྱ་མོར་བུའི་བུམ་བཟང་།

༢༡

ཁ་ཆེ་པ་ལུ་ལས་མི་ཆེ་སྟོང་ཟད་དུ་མི་འགྲོ་བར་བྱེད་པའི་བསྐབ་བྱ།

ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་ཁག་ཁག་སོ་སོ་རེད།

སེམས་དང་ལུས་པོ་རང་རང་སོ་སོ་རེད།

སེམས་པ་དཀའ་བ་སྤྱད་ནས་འགྲོ་འདོད་ཀྱང་།

ལུས་པོ་ཞིམ་པོ་བཟས་ནས་སྤྱད་འདོད་ཆེ།

ལུས་པོ་སྦྱིད་པོར་སྤྱད་པ་ཞག་གསུམ་དང་།

སེམས་པ་སྤྱུག་པ་སྤྱུགས་ནས་སྤྱུགས་སུ་སྤྱུག།

སེམས་སྦྱིད་འདོད་ན་ལུས་ཀྱིས་དཀའ་བ་སྤྱོད།

ལུས་པོ་བསམ་ན་སེམས་པ་སྤྱུག་ལ་སྤྱོད།

ང་ལ་ཉན་ན་ལུས་སེམས་དབྱེ་བ་ཆོད།

གསེར་དང་ར་གན་བཟེ་མི་སྦྱོན་པ་རེད།

གཡུ་དང་དོ་ལོ་མོར་ན་སྤྱུགས་པ་རེད།

འདི་དང་བྱི་མའི་ཁེ་གྲོང་མི་ཤེས་ན།

འཇིག་རྟེན་འཁོར་བའི་མི་ཆེ་འཁྱུལ་འགྲོ་བེད།

ལོ་གཅིག་ལོ་གཉིས་མི་དགོས་བརྒྱ་ཡི་བར།

ཐ་མ་ས་དོའི་ཕུང་པོ་ས་ལ་ཐིམ།

རྒྱལ་པོ་གསེར་ཁྲིའི་སྟེང་དུ་བཞུགས་པ་དང་།

སྤང་སྤྱུག་བཅན་པོའི་འོག་ཏུ་སྤྱོད་པ་གཉིས།

མི་རྟག་འཆི་བ་བྱུང་དུས་འདྲ་འདྲ་རེད།

(ཁ་ཆེ་པ་ལུ་ལས་བསྐབ་བྱ་ལེན་གཉིས་པ། ཤོག་གངས་ ༤ བོད་སྟོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་།)

Section Four: Wisdom Literature

Reading Twenty-one:

Advice About Not Wasting Your Life (from Khache Palu)

The dharma and worldly things are separate,
Just as the mind and body are separate.
Though in times of hardships the mind desires to strive onwards,
The body greatly desires to enjoy pleasure.
The pleasures of the body last a short time, but
The misery of the mind never ends.
If you desire peace of mind, your body must undergo hardship.
If you think about pleasures of the body, your mind suffers.
If you listen to me, you must distinguish between the body and mind.
The one who exchanges gold for brass is crazy.
The one who confuses turquoise for a blue stone is a fool.
If you do not understand the profit and loss of this life and the next,
It will be said of you that your life is finished!
If you live for one or two years, or even a hundred years,
In the end, your heap of dirt and stone will dissolve into the earth.
Both the king who sits on his golden throne and
The beggar who lives in filthy rags
Come to the same end when they die.

(*Khache Palu*, Tibet People's Press, pp. 6.)

ཚིག་གསར་ Vocabulary

ཚེས།	(n.) the 'dharma', teachings, religion	ཕྱིན་པ།	(n.) lunatic, mad, crazy or insane person
སེམས།	(n.) mind, thought	ཕྱིན།	(adj.) crazy, mad, insane
ལུས་པོ།	(n.) body (the physical body)	དེ་ལོ།	(n.) a blue stone which resembles turquoise
དཀའ་བ་སྦྱད།	(v. com.) to bear hardships, to undergo great difficulties, to endure great austerity; to strive hard, to work hard	ཅོར།	(vi.) to make a mistake, to err, to be wrong; (n.) wealth, riches, jewels, possessions, goods, property, money; cattle, livestock, yaks
འདོད།	(vi.) to want, to desire; (n.) desire, wanting (འདོད་པ་)	སྤྲགས་པ།	(n.) fool, idiot; mute, deaf and dumb person
ཞག།	(n.) a day (also ཞག་པོ་དང་ཞག་མོ་)	ཕྱི་མ།	(adv.) later, next
ཞག་གསུམ།	(idiom) literally 'three days', but in this reading means 'a short time'.	ཁེ་གྲོང་།	(n.) profit and loss
སྦྱུག་པ།	(n.) misery, sorrow, depression, suffering, anguish, sadness	འཁྱུལ།	(vi.) to finish or complete
ཕུགས།	(adj.) deep, innermost, inner	ཐ་མ།	(adj.) final, last, in the end
དབྱེ་བ།	(n.) distinction, division, differentiation, classification, separation; (v. com.) + འབྱེད་ to divide, to separate, to differentiate, to distinguish between	ཐེམ།	(vi.) to dissolve, to sink into, to absorb, to evaporate
ར་གན།	(n.) brass	སྤང་ཕུག།	(n.) child beggar, beggar
བརྟེ།	(vt. f.) to exchange, to change over	བེན་པོ།	(n.) old clothes, rags
		མི་རྟག།	(n.) impermanence
		འཆི་བ།	(vi. p.) to die; (n.) death
		ས་ཇོའི་ཕུང་པོ།	(idiom) 'heap of dirt and stone', refers to the human body (but not the mind)

ལུས་པོ་ཞིས་པོ་བཟས། (idiom) 'body eats delicious food', referring to the general pleasures of the body

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཁ་ཆེ་པ་ལ། ཁ་ཆེ་པ་ལུ་འཇིག་རྟེན་ལས་འབྲས་ཆེ་ལྷགས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་ཞེས་པའི་ལེགས་བཤད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་
 ཤིག་སྟེ། དེའི་ནང་དོན་ཟབ་ཅིང་གནད་ཐོག་ཏུ་འཁེལ་བ་དང་ཆོག་སྟོར་སྟན་ལ་གོ་བདེ་བ་ཡོད་པས་ཐུ་རབས་བོད་
 ཀྱི་དམངས་ཁྲོད་དུ་སྟེ་བོའི་སྟོ་ལ་སྟན་སྟེས་སུ་འཇགས་པ་ལྟ་བུའི་ལེགས་བཤད་ལུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། དེའི་
 མཛད་པ་པོའི་སྟོར་ལ་བཤད་ཚུལ་འགའ་བཤད་ཡོད་ཀྱང་ཚུལ་གྱི་གཤིས་ཚུལ་དང་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ནས་
 དཔག་ན་པའི་ཆེན་སྒྲིབ་ཐེངས་དུག་པ་དཔལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་ཡིན་པའི་ཆ་དེ་ཡང་དག་པར་མཐོང་། དེ་ཡང་ཁ་ཆེ་པ་
 ལུ་ཞེས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ནི་ལ་དགས་ནས་ཡིན་པའི་ཁ་ཆེ་པ་བྱ་གསུམ་དང་སྐྱེ་འདྲིས་ཆེ་ཅོམ་བྱུང་བས་དགོས་
 པ་བྱུང་པར་ཅན་ལ་དགོངས་ཏེ་སྤྲས་པའི་རྒྱལ་གྱིས་དེ་དག་གི་མིང་ཐོག་ནས་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་སྟུག།

The Khache Palu is a treatise of excellent sayings also known as the *Khache Palu of Advice on the Worldly System of Cause and Effect*. Being a deeply profound, relevant, beautifully composed and easy to understand text, it seems as though this collection of sayings has been a part of the consciousness of common Tibetan people from ancient times. Though there are various explanations regarding the authorship of this work, based on its literary composition and other relevant documents, it would seem to be the work of the sixth Panchen Lama, Palden Yeshe (1738-1780). Furthermore, it is called the *Khache Palu* because a Moslem from Lhadak with two sons became very closely acquainted with the seventh Panchen Lama. It would appear that the Panchen Lama, based on this friendship, reasoned that he should conceal his real identity and so gave the text the title *Khache Palu*.

ཆོས། ཆོས་ཞེས་བྱ་བའི་དོན་ནི་མི་འདྲ་བ་བཅུ་ཅམ་ལ་འཇུག་པར་གཞུང་མང་པོ་ནས་གསུངས་མོད། ལེགས་
 བཤད་འདིར་ནི་དམ་པའི་ལྷ་ཆོས་བསྟན་པ་ཡིན་སྟེ། ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་མི་དགེ་བའི་ཕྱོགས་སུ་མ་བཏང་བར་
 རྒྱུ་ནས་དཀར་པོ་དགེ་བའི་ཕྱོགས་སུ་འཇུག་པར་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཡང་སྟེས་བྱ་དམ་པ་ཆོའི་སྟོན་ལུ་བྱུང་
 བྱུང་བས་དེ་ལྟར་བཏགས་པའོ།

Though there are more than ten different meanings of the term 'dharma' - which have been discussed in many Buddhist texts - in this treatise of wise sayings the term refers to the holy dharma of Buddhism. The dharma is believed to enable the body, speech and

mind to avoid non-virtuous practices and to enter the way of virtue. Moreover, as it is holy ones who practice this, the name 'holy dharma' has been given.

འཇིག་རྟེན། འདིར་འཁོད་པའི་འཇིག་རྟེན་ཞེས་པ་ནི་མི་ཆོ་འདི་སྤང་གི་བདེ་སྦྱང་དང་སྦྱན་གྲགས་སོགས་དོན་གཉིས་གྱི་བྱ་བ་རྣམས་ལ་གོ་དགོས་ཤིང་། དེ་ནི་གོང་དུ་བཤད་པའི་སྣ་ཆོས་དང་དམིགས་ཡུལ་སོགས་ཀྱི་ཆ་ནས་བྱང་པར་གནས་ས་ལྟ་བུ་ཡོད། གཞན་ཡང་ཕྱི་འཇིག་རྟེན་དང་ནང་གི་འཇིག་རྟེན་ལ་སོགས་གོ་དོན་ཟབ་པ་གཞུང་ཆེན་པོ་དག་ནས་རིམ་པས་ཤེས་པར་བྱའོ།

In the context that the term 'the world' appears in this excerpt, it should be understood as activities which aim to achieve happiness and fame in this life. So the contrast between the aims of the holy dharma given above (see note on 'dharma') and this term, is like the difference between the earth and the sky. Moreover, one can gradually learn from many great texts about the profound meanings of the physical world ('outer container world') and the sentient world ('inner contents world') and so forth.

མི་རྟག་ ཏུས་རྟག་ཏུ་གནས་མི་རྣམས་པར་སྐད་ཅིག་རེ་ནས་འཇིག་པའམ་འཇུར་བར་འགོ་བའི་ཆོས་སྟེ། དེ་ནི་མདོར་བསྡུས་ན་རྒྱ་རྒྱུན་ལས་གྲུབ་པའི་དངོས་པོ་ཐ་དག་ལ་ཟེར་བ་ཡིན། མིའི་ཆོ་དེ་ཡང་རྒྱ་རྒྱུན་ལས་གྲུབ་ལ་གཏན་དུ་གནས་མི་བྱུང་པའི་དབང་གིས་ཆོ་མི་རྟག་ཞེས་དང་མི་རྟག་འཆི་བ་ཅེས་སོགས་མང་དུ་གསུངས་ཡོད།

The term 'impermanent' means that which cannot exist permanently and is a gradually disintegrating or changing phenomena. In brief, this term refers to all things that are the result of various causes and conditions. Human life is also the result of various causes and conditions. As human life cannot exist forever, much has been said about that which is called 'impermanent life' and 'impermanent death'.

སྤང་པོ། ཏུ་མ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་སྤངས་པའམ་བསྡུས་པའི་ཆ་ནས་སྤང་པོ་ཞེས་པའོ། དཔེར་ན་གཟུགས་ཀྱི་སྤང་པོ་ཟེར་བ་དང་ས་དྲིའི་སྤང་པོ་ཟེར་བ་ལྟ་བུ་འོ།

This term means a heap or a pile of things that have come together as one mass. For example, the mass of a body and the mass or pile of earth and stone. (This term can also refer to a dead body or corpse and in Buddhism refers to the 'aggregates' or conglomeration of the physical and mental components of existence. The five aggregates, known as the སྤང་པོ་ཕྲ་, are: 1. གཟུགས་ form, 2. ཆོར་བ་ feeling, 3. འདྲ་ཤེས་ discrimination, 4. འདུ་བྱེད་ compositional factors, 5. རྣམ་པར་ཤེས་པ་ consciousness.)

སྒྱུང་ཚན། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་དྲི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ ཚོས་དང་འཇིག་རྟེན་གཉིས་གཅིག་པ་རེད་དམ་མི་འདྲ་བ་རེད།

༢ དཀའ་བ་སྤྱད་ནས་འགྲོ་འདོད་མཁན་དེ་ལྟས་པོ་རེད་དམ་སེམས་པ་རེད།

༣ ལྟས་པོའི་ལོངས་སྤྱོད་ཇི་ཙམ་མང་བ་དེ་ཙམ་གྱིས་སྤྲུགས་ནས་སྦྱོད་པོ་ཡོང་ངེས་ཨི་ཡིན།

༤ སྤྲུགས་ནས་སྦྱོད་པོ་དགོས་ན་སྒྲོན་ལ་ག་འདྲ་བྱེད་དགོས་སམ།

༥ ལྟས་པོའི་སྦྱོད་པོ་དང་སེམས་ཀྱི་སྦྱོད་པོ་གཉིས་གང་ཞིག་གལ་ཆེ་བ་བསྟན་ཡོད་དམ།

༦ ཐ་མ་ས་དྲིའི་ཕུང་པོ་ས་ལ་ཐིམ་ཞེས་བ་དེ་མཐར་ལྟས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཆི་བར་ངེས་སོ་ཞེས་བའི་དོན་ཡིན་ནམ་མིན།

༧ མཐོ་བ་རྒྱལ་པོ་དང་དམའ་བ་སྤྱད་སྤྲུག་གཉིས་གང་གི་ཐོག་ནས་འདྲ་མཉམ་ཡིན་ནམ།

༨ བསྐབ་བྱ་འདི་ནི་གཞོན་ནུའི་དུས་སྤྱད་དགའ་བ་སྤྱད་དགོས་ཟེར་བའི་དོན་ཨི་ཡིན།

A Give brief answers in English to these questions below.

1. How do the two terms the 'dharma' and the 'world' differ?

2. When enduring hardships, is it the body or the mind that desires to strive onwards?

3. If one experiences much bodily pleasure now, will one experience the same amount of happiness in the future?

4. If you want to be happy in the future, what do you need to do first?

5. What is most important - the happiness of the body or the happiness of the mind?

6. Does the line "In the end, your body of dirt and stone will dissolve into the earth", mean that all sentient beings will definitely die?

7. How are the exalted king and lowly beggar made equal?

8. In this piece of advice does it mean that when we are young we should endure hardships and strive hard?

ཁ བོད་དབྱིན་མིང་ཚོག་རྣམས་པན་ཚུན་ཡང་དག་པར་སྒྲིགས་དང་།

B Match up each noun with the corresponding English noun.

ཚོག་

world

འཇིག་རྟེན་

impermanence

ཕུང་བོ་

body

མི་རྟག་

death

ལྷས་བོ་

heap

འཆི་བ་

religion

ག ཏྲགས་འཁོད་མིང་ཚིག་གི་བསྟན་དོན་དངོས་གང་ཡིན་གཤམ་འོག་ནས་འདོམས་ཤིག

༡ ལུས་པོ་སྦྱིད་པོར་སྔོན་པ་ཞག་གསུམ་དང་།

ག ཉི་མ་གསུམ། ལ ཏུས་ཡུན་སྤང་བ། ག ཉིན་མཚན་གསུམ།

༢ སེམས་པ་སྤྲུག་པ་སྤྲུགས་ནས་སྤྲུགས་སུ་སྤྲུག།

ག སེམས་པ་སྦྱོར་བ། ལ འགྱོད་སེམས་སྦྱིས་པ། ག སེམས་ལ་བྲན་པ།

༣ འདི་དང་སྦྱི་མའི་ཁེ་སྤྱོད་མི་ཤེས་ན།

ག ཉིན་ཕྱི་མ། ལ ཏུས་ཕྱི་མ། ག ཚེ་ཕྱི་མ།

༤ ཐ་མ་ས་དྲིའི་ཕུང་པོ་ས་ལ་ཐིམ།

ག མའི་ལུས་ཀྱི་ཕུང་པོ། ལ ས་དང་དྲོ་སྤང་བ། ག མི་ཤི་བའི་པོ།

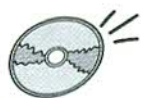
༥ སྤང་སྤྲུག་བཅོམ་པོའི་འོག་ཏུ་སྔོན་པ་གཉིས།

ག རྩུ་བོ། ལ ལང་བྲལ། ག རྩོན་ཆས་ཏུ་ལ་བོ།

C Circle the correct meaning of the highlighted words below.

- The pleasures of the body last for **three days**.
A three days B a short time C three days and nights
- The **misery of the mind** never ends.
A to be sad B to have regrets C to remember
- If you do not understand the profit and loss of this life and the next ...
A the next day B the next time C the next life
- In the end, **the heap of dirt and stone** will dissolve into the earth.
A the human body B a pile of dirt and stones C a corpse
- The beggar who lives in **filthy rags**...
A a water container B a ruined house C torn and tattered clothes.

བསྐབ་བྱ་མོར་བྱའི་བྱམ་བཟང་།

༢༢ ཁ་ཆེ་པ་ལུ་ལས་གཏམ་ལ་ཡིད་གཟབ་བྱེད་དགོས་པའི་བསྐབ་བྱ།

དབྱར་ཁ་ལྷགས་དང་དགུན་ཁ་རྩ་ལ་སྟོས། །

དབྱར་དགུན་མེད་པ་དམར་པོའི་ཁྱེ་ལ་སྟོས། །

སྟིང་གཏམ་སྟིང་གི་གྲོགས་ལ་ཤོད་ཆོད་གྱིས། །

ཐུགས་གྲོགས་དགོང་དགྲར་སོང་བ་མང་པོ་ཡོད། །

གསེར་དདུལ་མི་ལ་བཅའ་དགོས་བྱུང་ཡང་འཆོལ། །

བཅའ་པོ་གཏོད་ཀྱང་བཅའ་ནས་རྟེན་པ་རེད། །

སྟིང་གཏམ་མི་ལ་བཅའ་བཅའ་མང་དྲགས་ན། །

ལག་མགོ་ཁ་ལ་བརྩལ་ནས་སྟོད་དགོས་ཡོད། །

གཏམ་གྱི་བདུད་པོ་སྟིང་གི་དོང་དུ་ཚུད། །

ཁ་ལ་ལྷགས་དང་ཁྱེ་ལ་སྟོ་ལྷགས་ཚུབ། །

བདུད་པོ་དོང་ནས་ཤོར་ན་མི་པོ་གསོད། །

འ་རྩེ་བྱས་པ་ཚམ་གྱི་ཅི་ལ་པན། །

མི་ཤོད་དགུ་ཤོད་ཤོད་རྒྱ་མང་དྲགས་ན། །

མི་ལ་མ་ཤོད་ཟེར་གྱིན་སྟོད་དགོས་ཡོད། །

ནར་ནར་ཁྱེ་ལ་བདག་པོ་མ་བརྒྱབ་ན། །

རིལ་རིལ་དདུལ་འོ་རྒྱལ་བཅོས་ཡོང་ངོ་། །

མ་བཤད་གཏམ་དེ་ག་དུས་བཤད་བཤད་རེད། །

བཤད་ནས་འགྱོད་དགོས་བྱུང་ན་ཐ་མའི་ལས། །

མ་བཤད་བར་དུ་གཏམ་ལ་རང་དབང་ཐོབ། །

བཤད་ན་གཏམ་གྱི་དབང་དུ་ཤོད་མཁན་ཚུད། །

(ཁ་ཆེ་པ་ལུ་ལས་བསྐབ་བྱ་ལེན་ཐུག་པ། ཤོག་གངས་ ༡༩ - ༡༧ བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།)

Section Four: Wisdom Literature

Reading Twenty-two:

Advice About Being Careful What You Say (from Khache Palu)

Take care of metal things in summer and pottery in winter,
But in all seasons, guard your red tongue.

Be measured in the intimate things you tell your friends.

Morning friends often become evening enemies.

If necessary, entrust gold and silver to people.

Though it has been handed over, you will get it back.

If you entrust to people secrets too often,

You will be forced to put your hand in your mouth.

Put into the pit of your heart the Demon of Harmful Words.

Lock up your mouth and your tongue.

If the Demon escapes from the pit, a man may get killed.

What benefit is it to say "Oh my" in regret?

If you say too much,

You will be forced to tell others, "Don't tell."

If you do not control your out-stretched tongue,

It will cause your round-head great distress.

Unspoken secrets can be spoken at any time,

But if you speak and later regret it, this is the worst of all.

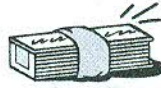
You have freedom until you tell a secret,

But when you tell it, your words control you.

(*Khache Palu*, Tibet People's Press, pp. 16-17.)

ཚིག་གསུམ་

Vocabulary

དབྱར་ཁ།	(n.) summer (also དབྱར་ཀ་)	བཅའ།	(vt.pt.) to search, to seek, to look for
དུམ་ཁ།	(n.) winter (also དུམ་ཀ་)	བཅུག།	(vt.pt.) to insert, to put into
ཇ།	(n.) clay, terracotta, pottery, earthenware (also ཇ་མ་)	དོང་།	(n.) deep hole in the ground, ditch, pit
མིང་།	(n.) heart	ཚུད།	(vt.imp.) to insert, to put into
གངས།	(n.) speech, words, sayings, talk, conversation, a story	སྒྲིལ་གསུམ་ཚུབ།	(v. com. imp.) to lock a door, to lock up
ཤ།	(adv.) early, previously, before (abbreviation of ཤ་རྡོ་ morning)	བདུད་པོ།	(n.) demon, devil
དགོང་།	(n.) afternoon, evening, late afternoon (abbreviation of དགོང་དག དགོང་དྲོ དགོང་མོ)	མི་པོ།	(n.) man, male
གསེར།	(n.) gold	འ་ཇ།	'Oh my', 'Oh no', 'Oh dear', 'ah',
དུལ།	(n.) silver; money	ཕན།	(n.) help, benefit, assistance (also ཕན་ཚུགས་)
ཚིང་།	(vt.imp.) to regulate, to control, to measure, to size up	ནར་ནར།	(adj.) elongated, oblong, stretched out, oval-shaped
བཅོལ།	(vt.pt.) to entrust with, to leave in someone's care, to store	བདག་པོ།	(n.) owner, master, lord
བཅོལ་པོ།	(n.) things which have been entrusted to another; the one who has entrusted something to another	བདག་པོ་བརྒྱབ།	(v.com.) to look after, to watch over, to take care of
གཏོད།	(vt.p.) to hand over, to commit to another, to deliver up	རིལ་རིལ།	(adj.) round, ball-shaped
		དཔ།	(n.h.) head
		འ་རྒྱལ་བཅོས།	(v.com.) to cause trouble or distress (also འ་བརྒྱལ་)
		འཁྱོད།	(vi.) to regret, to feel sorry, to feel remorse
		ཐ་མ།	(adj.) worst, least; final, end, last

རང་དབང་། (adj.) independent,
autonomous, free, self-
sufficient

ཐོབ། (vi.pt.) to get, to acquire,
to obtain, to gain; to win

མཆན་འགྲེལ། Explanatory Notes

ཕྱོགས་དགོང་དག། ཕྱི་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་མི་དེ་དགོང་ཕྱི་དགར་འགྱུར་བ་ཞེས་པ་འོ།

This expression means that some people are friends in the morning and change to being enemies in the evening.

གང་མ་གྱི་བདུད་པོ། གཞན་མཚང་འདུ་བ་དང་དཀྲུག་ཤིང་ཁྱོད་བ་སོགས་མ་བརྟག་པའི་གང་མ་གྱི་རིགས་
ནྟམས་རང་གཞན་སྤྱུ་ལའང་གཞོད་པའི་བདུད་དང་མཚུངས་པས་གང་མ་དེ་རིགས་བདུད་ཀྱི་གཟུགས་སྤྱུ་བཞོད་
པ་ཡིན།

This expression refers to words that have not been carefully thought about which highlight other people's faults and make trouble for others. Words such as these cause harm like a demon and have thus been ascribed to mean 'harmful, demonic words'.

མི་ཤོད་དགྲ་ཤོད། ཤོད་ཚེད་མ་བྱས་པར་གང་ཐོན་རྒྱ་ཡན་དུ་བཤད་པ་ལ་གོ།

This expression means to be unrestrained and unguarded in what you say.

སྤྱིང་གང་མ། སྤྱི་བ་ཚན་འདིར་ནང་ཚགས་ཀྱི་གང་མ་ལ་གོ་ཞིང་། སྤྱི་ཆེར་གསང་བའི་སྒྲ་ཆ་ལ་ཟེར།

In this reading, this expression means intimate or confidential words that probably refer to secrets.

ལག་མགོ་ཁ་ལ་བཅུག། གཞན་གྱི་མདུན་ལ་གནས་ལྷགས་རྒྱ་མཚན་ཤོད་མི་ཐུབ་པར་ལྷས་པའི་དོན་ཡིན།

This expression 'forced to put your hand in your mouth' means that in front of others you will not know what to say.

དབྱར་ཁ་ལྷགས་དང་དགུན་ཁ་རྩ་ལ་སྟོས།

The opening line of the poem, 'Take care of metal things in summer and pottery in winter' refers to the fact that metal rusts during summer in Tibet and pottery or earthenware cracks during the winter.

བསྐྱབ་བྱ་དུ་མ་བྱ་འདི་འཇིག་ལྷན་གཅིག་པོ་ནི། སྤྱི་བོ་སྤྱི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ནའང་དུས་རྒྱུན་དུ་དགོས་མེད་ཀྱི་གཏམ་
འཆལ་ཤོད་མི་རུང་ལ། ལྷག་པར་དུ་མ་བརྟག་པ་དང་མ་ཤེས་པར་གང་བྱུང་གིས་སྤྱི་བོ་གཞན་གྱི་ངན་མཚང་
བརྗོད་པ་སོགས་བྱས་ན། དེའི་མཚུག་འབྲས་སྤྱི་རང་ཉིད་སློབ་དེ་བག་ཐེབས་ཀྱི་གནས་མེད་པར་རང་གི་བཤད་
ཟིན་པའི་གཏམ་ལ་ངོ་གཞོང་དང་སློབ་ཤོད་འབྱུང་བར་ངེས་པས་ནམ་ཞག་རྒྱུན་དུ་གཏམ་ལ་ཡིད་གཟབ་བྱེད་
དགོས་པར་བསྟན་ཡོད།

The main point of this piece of advice is that it is not appropriate for anyone to say pointless, unnecessary and unrestrained things. In particular, if you speak recklessly about the faults of others, without first investigating or understanding the situation, you will never have peace of mind and you will definitely be ashamed of what you have said and be full of regret. So, you must always take care in what you say.

སྒྱུར་ཆུམ། Exercises

༡ གཤམ་གསལ་ངྱི་བར་བོད་ཡིག་ཐོག་ནས་ལན་སྟབས་བདེ་རེ་རྒྱག་དགོས།

༡ སློབ་ཚན་འདིར་དུས་དང་ནམ་པ་ཀུན་ཏུ་གང་ལ་བདག་པོ་བྱེད་དགོས་པར་གདམས་ཡོད་དམ།

༢ སློབ་ཚན་འདི་ལྟར་ན་སྤྱི་བོ་གཏམ་ཚང་མ་རང་གི་གོགས་པོ་ཡག་ཤོས་ལ་བཤད་ཆོག་གམ།

༣ གཏམ་གྱི་བདུད་ཟེར་བ་གཏམ་སྟན་པོ་མེད་པའམ་ཡང་ན་གང་ལ་གོ་དགོས།

༤ ལྷེ་ལ་བདག་པོ་སྤྱི་བོ་ཟེར་བ་སྐད་ཆ་ཁྱོད་ནས་མ་ཤོད་ཟེར་བ་ཡིན།

༥ རང་དབང་མེད་པར་གཏམ་དབང་དུ་རྒྱུད་མཐན་དེ་ཤོད་མཐན་ཡིན་ནམ་ཉན་མཐན་ཡིན།

A Give brief answers in English to the questions below.

1. According to this reading, what do we need to control at all times?

2. According to this reading, should we tell all our secrets to our best friends?

3. How should the expression 'Demon of Harmful Words' be understood?

4. Does the expression 'control your tongue' mean that we should never speak at all?

5. Is the speaker or the listener controlled by what is said?

ཁ གཤམ་གྱི་ནང་དོན་ལ་དབྱེད་ནས་འགྲིག་རྟགས་ ✓ དང་མོར་རྟགས་ ✕ རེ་འཇུག་དགོས།

- ༡ — མི་གཞན་ལ་སྤྱིང་གཏམ་རྩ་བ་ནས་ཤོད་མི་ཉན།
- ༢ — དགུན་ཁ་རྩ་ལ་སྤྱིས་ཞེས་པ་རྩ་ལ་བདག་པོ་རྒྱབས་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན།
- ༣ — སྤྱིང་གཏམ་བཤད་དྲགས་ན་རང་དབང་མེད།
- ༤ — སྐད་ཆ་བཤད་ཆད་འགྱུད་པའི་རྒྱ་ཡིན།
- ༥ — སློབ་ཚན་འདིར་བསྟན་པས་སྤྱིང་གཏམ་ནི་གཞན་ལ་ཕན་པའི་གཏམ་ཡིན།

B Write "T" beside the sentences which are true and "F" beside those which are false.

1. ____ It is totally inappropriate to tell secrets to someone else.
2. ____ The expression 'look at pottery in winter' means to look after pottery.
3. ____ After saying too many secrets, one is no longer free.
4. ____ All speech leads to regret.
5. ____ According to this reading, secrets benefit others.

ག ཏྲགས་འཁོད་མིང་ཆོག་གི་བསྟན་དོན་དངོས་གང་ཡིན་གཤམ་འོག་ནས་འདོམས་ཤིག

༡ དབྱར་ཁ་ལྷགས་དང་དགུན་ཁ་རྩ་ལ་སྟོན།

ཀ མིག་སྟོན། ཁ བེམས་སྟོན། ག བདག་པོ་རྒྱུ་བས།

༢ སྤང་གཏམ་སྤང་གི་གྲོགས་ལ་ཤོད་ཆོད་གྱིས།

ཀ རྒྱུ་ཆ་སྟན་པོ། ཁ རང་ཆགས་ཀྱི་གཏམ། ག བསྐབ་བྱའི་གཏམ།

༣ གཏམ་གྱི་བདུད་པོ་སྤང་གི་དོད་དུ་རྒྱུད།

ཀ བདུད་ཀྱི་གཏམ། ཁ གཏམ་ངན་པ། ག གསང་བའི་གཏམ།

༤ རིལ་རིལ་དབྱ་ལ་འོ་རྒྱལ་བཅོས་ཡོད་ངོ་།

ཀ རྒྱལ་པར་རྒྱལ་བ། ཁ དཀའ་ལས། ག ཡིད་ལྷག

༥ བཤད་ན་གཏམ་གྱི་དབང་དུ་ཤོད་མཁན་རྒྱུད།

ཀ དབང་ཆ། ཁ རྒྱས་པ། ག རང་དབང་མེད་པར།

C Circle the correct meaning of the highlighted words below.

1. Look at metal things in summer and pottery in winter.
A look with your eyes B look with your mind C look after
2. Be measured in the intimate things you tell your friends
A pleasant words B words of very close association C words of advice
3. Put into the pit of your heart the Demon of Harmful Words.
A words of demons B evil words C secrets
4. It will cause your round-head great distress.
A complete victory B trouble C depression
5. But when you tell secrets, your words control you.
A power B ability C without freedom

ཟུར་བཞོད།

Appendix

མིང་ཚིག་ཕྱོགས་བསྡུས།

Glossary: Tibetan to English

ཀ		བཀོད་པ་གཏོང་།	(v.com.) to arrange, to instruct, to direct
ཀ	(n.) pillar (also ཀ་བ་)	བཀོན་པ།	(vt.) (also སྐྱོན་) to hang up or hook on, to clothe someone
ཀོ་ཐུ	(n.) boat, yak skin boat, coracle	བཀོལ།	(vt.) to put someone into service, to put someone to work; to set aside, to set apart
ཀོ་ཐུ་གཏོང་།	(v.com.) to sail or row a boat	བཟ་དུ་བཀོལ།	(v.com.) to enslave, to bind into servitude
དཀའ་བ་ཐུང་།	(v. com.) to strive hard, to work hard, to bear hardships, to undergo great difficulties, to endure great austerity	བཀྲེས།	(vi.) to be hungry
བཀག	(vt.pt.) to stop something, to block, to halt	སྐྱགས་པ།	(n.) fool, idiot; mute, deaf and dumb person
བཀང་།	(vt.pt.) to fill up, to stuff in, to fill to the brim	སྐད་གྲགས།	(n.) fame, renown, reputation
བཀའ་བསྐྱོས།	(v.com.h.) to give a command or order	སྐད་སྒྱུར་བྱེད།	(v. com.) to translate
བཀའ་བཏང་།	(v.com.) to command, to give an order, to issue a decree	སྐད་ཅིག	(adv.) instantly, momentarily; (n.) instant, moment
བཀའ་རྒྱུལ།	(v.com.h.) to give an order or command; to say, to speak	སྐུ་མོ།	(n.h.) human life, life span
བཀྱར་བ།	(vt.) to respect, to honour; (n.) esteem, honour, respect, reverence	སྐུ་བསྐྱུང་།	(n.) bodyguard
བཀྱར་གཟོ་བྱེད།	(v.com.) to show or pay respect	སྐྱུང་པ།	(n.) thread, yarn; (vt.p.) to apply, to rub on, to smear on
བཀོག	(vt.pt.) to pull out, to uproot; to pluck, to pick	སྐྱེད་པ།	(n.) the middle, centre; waist

སྒྲོང་།	(vt.p.) to fulfil a wish or desire, to appease, to make amends, to make up a deficiency; to call or summon	ཁ	
སྒྲོམ།	(vi.) to be thirsty	ཁ་རྒྱུན།	(n.) a saying, a folk or traditional saying
སྒྲོང་ལམ།	(n.) circumambulation path	ཁ་བ།	(n.) snow; bitter; (vi.) to give off a scent or smell
སྒྲོབ།	(vt.p.) to turn, to spin, to rotate; to surround, to encircle	ཁབ་ལེན་ངོ།	(n.) a magnet
སྒྲུ་ཀ།	(n.) magpie (also སྒྲུ་ག་)	ཁས་སྒྲུངས།	(v.com.) to agree, to acknowledge, to own up; (n.) acknowledgment, agreement
སྒྲུ་བོ།	(n.) being, person, creature	སྒྲུ་ཡིས་བདུབ།	(v.com.) to yell, to shout, to call out
སྒྲུ་པོ།	(n.) people, persons	སྒྲུ་ལ།	(n.) district, area, domain
སྒྲུའི།	(vi.pt.) to be born, to arise, to be produced, to come about	ཁི་སྒྲོང་།	(n.) profit and loss
སྒྲུབ།	(vt.p.) to support, to hold up; to provide assistance	ཁིངས་ངྲེགས།	(n.) conceit, arrogance, pride
སྒྲུག།	(vi.) to be afraid, to be scared, to be frightened	ཁོ་ན།	(adv.) only, exclusively, solely
བསྒྲོངས།	(vt.pt.) to summon, to call; to fulfil someone's wish or desire	ཁོང་སྒྲོ་ལངས།	(v.com.) to get angry
བསྒྲོས།	(vt.pt.) to appoint, to elect	ཁོང་སྒོ།	(n.) anger, rage, wrath
བསྒྲུང།	(vt.pt.) to generate, to produce, to create, to bring about	ཁོམ།	(vi.) to have time, to be free/available
བསྒྲུང།	(vt.pt.) to banish, to drive away, to expel, to cast out	ཁ་དྭ།	(n.) crow, raven
		ཁྱད་ཆོས།	(n.) characteristic, feature, special quality
		ཁྱིམ།	(n.) house, home, residence
		ཁྱུ་ཆོགས།	(n.) herd, flock (also ཁྱུ་)
		ཁྱིམ།	(n.) young boy, child, baby
		ཁྲང་ཨན།	(n.) Changan (ancient capital of China)

ཐིང་།	(vt.pt.) to lead, to guide, to bring, to escort; to teach	ག	
ཁྱིམ་དང་འགལ།	(v.com.) to break the law, to commit an offence	གང་ལྟར།	(adv.) regardless, regardless of, in any case, whatever the case
ཁོང་དུ།	(post.) in the middle of, in the midst of	གང་སར།	(adv.) everywhere, all over
ཁོན་པ།	(n.) a well	ཁུང་།	(n.) 'kung' – a species of leopard found in Tibet
ཁྲོས།	(vi.pt.) to be angry, to be enraged; (n.) anger, wrath	གོག་པོ།	(adj.) decrepit, worn out, dilapidated, decayed
མཁས་པ།	(n.) expert, master, skilled one, learned one; (vi.) to be expert or skilled at	གོམ་པ་སློལ།	(v.com.) to walk
མཁས་པོ།	(adj.) skilful, clever, learned, wise, capable	གོས་པ།	(vi.pt.) to be infected, to catch a disease, to get something on oneself, to be contaminated
མཁུན་གསལ།	(n.h.) common knowledge, well-known, 'as you well know...'	གུ་ཚེ་མ་པ།	(adj.) excellent, great, sublime; abundant, plentiful
འཇུར།	(vt.p.) to carry, to take, to bring; to bear, to suffer	གུར།	(vi.pt.) to become, to change, to transform from one thing to another
འཁོར་ལོ།	(n.) wheel	གུར།	(post.) up, upwards, uphill
འཇུགས་པ།	(n.) ice	ག་སྒྲིག་བྱས།	(v.com.) to prepare, to arrange; to make preparations
འཇུལ།	(vi.) to finish or complete	གསལ།	(vi.) to be well-known, to be renowned, to be famous; (n.) fame, renown
འཇུབ་སྟོན་བྱེད།	(v.com.) to act in a play or performance, to stage a play or show	གངས་མེད།	(adj.) innumerable, countless, immeasurable
འཇུབ།	(vt.) to dance, to perform, to act; to leap about	གངས།	(n.) number, quantity, enumeration
འབྲིས།	(post.) beside, next to, nearby		
འཇུལ་འཁོར།	(n.) machinery, device, gadget (also འཇུལ་འཁོར་)		

གྲུབ་པ།	(vi.pt.) to be accomplished, to be achieved, to be established	བགྱིས།	(vt.pt.) to do, to act, to make
ཤིངས།	(vi.pt. h.) to die	མགལ་དུམ།	(n.) smouldering piece of wood, half-burnt wood; charcoal
ཤིང་ཁོག།	(n.) stomach, abdomen	མགུ་བ།	(vi.) to be content, to be delighted, to be happy, to be joyful, to be satisfied
ཤིས་ཁ་འཆམས།	(v.com.) to be in agreement	མགྱོགས་ཟུར།	(adv.) quickly, hastily
ཤིས་བསྐྱར་བྱས།	(v.com.) to discuss, to talk about	མགྱིན་པ།	(n.) neck, throat
ཐང་པོ་ཆེ།	(n.) elephant	འགའ་ཞིག།	(adj.) some, a few
ཐོང་བ།	(vt.p.) to talk about, to discuss	འགུལ་རྒྱོད།	(n.) movement, motion, shaking; (v.com.) + རྒྱག་ / བྱེད་ to move, to shake
ཐོང་མོལ།	(n.) talk, conversation, discussion; (v.com.) + བགྱིས་/བྱེད་/གནང་། to talk, converse or discuss	འགོག།	(vt.p.) to stop, to block, to halt
དུང་ལོ།	(n.h.) years of age	འཇོད།	(vi.) to regret, to feel sorry, to feel remorse
དུང་ལོ།	(n.h.) age, 'years'	འགན་ཐུར་བྱེད།	(v.com.) to compete, to have a competition
དུལ་ཁ།	(n.) winter (also དུལ་ན་ཀ་)	འགན་ཐུར།	(n.) competition, match, contest
དགོང་།	(n.) afternoon, evening, late afternoon (abbreviation of དགོང་དག དགོང་ཕོ། དགོང་མོ།)	འགན་ཁྲ་བྱ་བ།	(n.) a matchless, unrivalled or unequalled one (also འགན་ཁྲ་མེད་པ་)
དགོངས།	(vt.h.) to think, to consider; (n.) mind, thought, intention	འགན།	(vt.) to compete, to contest, to challenge
དགོན་པ།	(n.) a solitary or remote place, wilderness; monastery	འགམ།	(post.) beside, nearby, next to; (n.) river bank, sea shore
དགྱེས།	(vi.h.) to be pleased, to be happy, to be glad, to be delighted	འགྲིག།	(vi.p.) to be all right, to be OK, to be fine with
དག་པོ།	(n.) enemy, foe		

འགྲེལ།	(vi.) to roll along, for something to roll along by itself; to be wrapped or rolled up	ཡུང་།	(vt.p.) to lift up, to raise up, to hoist up
འགྲུལ་བ།	(n.) traveller, guest	ཡུལ་བ།	(vt.p.) to liberate, to release, to save, to set free
འགྲེལ་བཤད།	(n.) explanation, commentary	བརྒྱན།	(vt.pt.) to adorn, to decorate, to beautify
འགྲོ་བ།	(n.) being, creature, sentient being, 'migrator'	བསྐྱར་བཅོས་བྱེད།	(v.com.) to change, to reform, to transform
རྒྱ་ལྗང་།	(n.) weeping willow tree	ང	
རྒྱགས་པ།	(adj.) fat, obese (vi.p.) to be full, to be replete	ང་རྒྱལ།	(n.) pride, arrogance, conceit
རྒྱང་ཤེལ།	(n.) telescope, binoculars	ངལ།	(n.) fatigue, exhaustion, weariness; hardships, difficulties; (vi.) to be worn out, to be tired, to be fatigued
རྒྱལ་པོའི་ཁབ།	(n.) mansion, palace	ངེད།	(pron.) I, me, we
རྒྱལ་མཆོན།	(n.) victory banner	ངོ་མ།	(adj.) real, true, original, 'the real one', 'the true one'
རྒྱལ་ས།	(n.) capital city, place of government, 'seat of power'	ངོ་མཆོན།	(adj.) wonderful, fantastic, amazing, incredible, miraculous
རྒྱལ་ཁྱིད།	(n.) kingdom, dominion, empire, royalty, monarchy	ངོས།	(n.) side, direction; the surface
སྒལ་བ།	(n.) back (of the body)	དངངས་ཆབ།	(n.) panic, fear, dread, anxiety, worry, terror; (v.com.) + རླེས་ to become frightened, panicked, terrified (also དངངས་འཆབ་ དང་དངངས་སྒྲག་)
སྒྲུབ།	(vt.p.) to bend over forwards, to lower oneself, to bow	དུལ།	(n.) silver; money
སྒོ་ལྷགས་རྒྱུབ།	(v. com. imp.) to lock a door, to lock up	དངོས་པོ།	(n.) things, goods
སྒྲུ་མ་མཁན།	(n.) magician, illusionist, conjurer; a deceiver or trickster		
སྒྲུ་རྩལ།	(n.) art, craft; magic		
སྒྲ།	(n.) sound, voice		

དངོས་འབྲེལ།	(adj.) real, true, actual, genuine	བཅོལ་དོ།	(n.) things which have been entrusted to another; the one who has entrusted something to another
མངགས།	(vt.pt.) to send a representative or envoy, to despatch; to commission someone to do something, to appoint someone to do something	བཅོལ།	(vt.pt.) to entrust with, to leave in someone's care, to store
མངའ།	(n.) power, control, dominion, power	བཅོས།	(vt.pt.) to fix, to repair, to heal
མཇུག་ལོ།	(adv.) morning	ལྷགས་ལྷེ།	(n.) metal or iron filings
མ།	(adv.) early, previously, before (abbreviation of མཇུག་ལོ་ morning)	ལྷང་མ།	(n.) willow tree; tree
ཅ		ལྷེ་བ།	(n.) dung, cow or yak dung
ཅལ།	the sound 'jel', a crashing or splashing sound	ཆ	
ཅེར་ཤེ།	(adv.) to look or gaze wide-eyed or glaringly (also ཅེ་རེ་ (v.) ཅེར་ལྷ་ to stare)	ཆག།	(vi.) to be broken or smashed
ཅོད་བན།	(n.) crown	ཆགས།	(vi.) to become, to change to; to exist, to be situated; to desire, to be attached to; to happen, to come about
གཅན་གཟན།	(n.) wild animals, beasts, carnivore	ཆབ་གཏོར།	(n.) water offering; (v.com.) to sprinkle water
གཅིན་བཏང་།	(v.com.) to urinate (also གཅིན་བ་གཏོང་)	ཆབ།	(n.h.) water
བཅད།	(vt.pt.) to cut, to break, to chop	ཆུ་བན།	(n.) water container, bucket
བཅུག།	(vt.pt.) to insert, to put into	ཆོས་རྒྱལ།	(n.) religion or 'dharma king'
བཅུད།	(n.) extract, juice, sap, nectar; nutrient, nutrition	ཆོས།	(n.) the 'dharma', teachings, religion
		མཆི་མ།	(n.) tears
		མཆི་བ།	(n.) fangs, tusks, eye teeth

མཆེད།	(vi.) to ignite and spread, to increase, to spread	འབྱུག	(vt.p.) to cause to happen, to make something happen; to allow or give the chance for something to occur; to insert, to put into
མཆོངས།	(vi.pt.) to jump, to leap		
མཆོད་མེ།	(n.) offering-lamp, butter lamp		
མཆོད་གཤེས།	(n.) shrine, altar, offering cabinet	འཛོམས།	(vt.p.) to defeat, to overcome, to subdue, to conquer
མཆོད།	(vt.h.) to eat, to wear clothes, to smoke; (n.) worship, offering (མཆོད་པ་)	ཇེས་སུ་བསྟེགས།	(v.com.) to follow after, to follow behind
འཆི་བ།	(vi.p.) to die; (n.) death	ཇོན་ཁྱེད།	(n.) 'expressor', one who is saying something, the speaker; the means through which something is being expressed
འཆི་མེད།	(n.) immortality, deathless		
ཇ		ཇོན་པ།	(n.) tree
མཇལ་དང།	(n.h.) ceremonial scarf (also ཁ་བཏགས་)	བཞིན་ཉམས།	(n.) majesty, glory
མཇུག	(n.) tail, end, conclusion	བཞེ།	(vt.f.) to exchange, to change over
འཇལ།	(vt.p.) to measure, to weigh; to pay back, to repay; to evaluate, to assess	བཞོད་པ།	(vt.pt.) to say, to talk, to express; to discuss, to expound
འཇིག་རྟེན།	(n.) the world, the external, physical world, the world system	བཞོད་བྱ།	(n.) that which is expressed, the content of what has been said or written; theme, subject, content
འཇིག་པ།	(vi.) to be destroyed, to come to ruin, to disintegrate; (n.) destruction, disintegration, ruin	ཉ	
འཇིགས།	(vi.) to be scared, to fear; (n.) fear	ཉམ་ཆུང་།	(n.) weak, feeble, timid, frail
		ཉི་མ་བཟུང།	(v.com.) for the sun to set
		ཉིན་གུང་།	(adv.) noon, midday

ཉེན་ཁ།	(n.) danger, hazard, risk
ཉེས་པ།	(n.) crimes, wrongdoings, sin, mistakes, faults; (v.) to be wrong/at fault
ཉོན་མོངས།	(n.) affliction, ignorance, delusion
གཉེན་གཅོག།	(v.com.) to subdue someone; to put someone down, to put someone in his/her place, to bring someone into submission
མཉམ་པ།	(adj.) equal, same, equivalent, alike
མཉེས་གཤིན།	(n.) an affectionate, loving and kind person
མཉེས།	(vi. h.) to be pleased, happy, joyful, ecstatic
ཉིད།	(vi.) to find, to discover; to get, to obtain, to acquire
སྒྲུབ་ཐོང་།	(n.) report, account; (v.com.h.) + ལུ to give a report
སྒྲུབ།	(vi.) to think
སྒྲིང་།	(n.) heart
སྒྲིང་རྩེ།	(n.) compassion (v.com.) + སྒྲིས་ to have compassion
བསྒྲུབ།	(vt.pt.) to explain, to tell, to retell, to recount

5

དག་དག།	'just right', 'exactly right', 'correct'
དིང་འཛིན།	(n.) meditation, meditative absorption, concentration (also དིང་ངེ་འཛིན་)
དིལ།	(n.) sesame seed
གཏང་པ།	(vt.pt.) to hand over, to pass on to
གཏན་ནས།	(adv.) never, not at all; 'at all'; utterly, entirely; ongoing, forever, perpetual
གཏམ།	(n.) speech, words, sayings, talk, conversation, a story
གཏིང་རིང་།	(adj.) deep (གཏིང་རིང་པོ་)
གཏོང་ཕོད།	(n.) generosity
གཏོད།	(vt.p.) to hand over, to commit to another, to deliver up
བདག་གས།	(vt.p.) to name; to attach, to affix, to fasten; to put on
རྟ་རྒྱུག་བཏང་།	(v.com.) to race or gallop a horse
རྟག་ཏུ།	(adv.) always
རྟེན་འབྲེལ།	(n.) 'dependent relations'
རྟོན་མོ།	(n.) play, performance, drama
རྩོམས།	(n.) food
རྩྭ།	(n.) tiger
རྩྭ་པོ།	(adj.) thick, dense

སྒྲོན་ཐོག	(n.) crops, harvest	ཐལ་མོ་སྒྱུར།	(v.com.) to place one's hands together in a praying position
སྒྲོབས་འགྲན།	(n.) strength contest, power competition		
སྒྲོབས་འབྱོར།	(n.) strong and wealthy	ཐེམ།	(vi.) to dissolve, to sink into, to absorb, to evaporate
སྒྲོབས།	(n.) power, strength, force		
བརྟག་དཔྱད་བྱེད།	(v.com.) to investigate, to research, to examine, to explore	བྱུག་པ།	(vi.) to meet, to touch, to come into contact with
བརྟན་ན་སྒྱུག་པ།	(adj.) beautiful, lovely, 'lovely to look at' (also རྟན་ན་སྒྱུག་པ་)	བྱུགས།	(n.h.) mind, heart
		བྱར།	(n.) down, downhill, slope, decline
བརྟན།	(vt.pt.) to show, to display, to reveal; to teach, to expound	ཐོ་བ།	(n.) hammer, pestle
		ཐོག་མ།	(n.) beginning, start, first; from the very beginning
བ		ཐོགས་པ།	(vt.imp.) to pull out, to pluck
བ་དད།	(adj.) distinct, different; transitive verb	ཐོན།	(vi.pt.) to leave, to go out, to depart; to emerge, to come out, to be produced
བ་མ།	(adj.) final, last, in the end		
བང་རྒྱལ་རབས།	(n.) Tang dynasty (608-906 AD)	ཐོབ།	(vi.pt.) to get, to acquire, to obtain, to gain; to win
བབས།	(n.) method, way	ཐོས།	(vi.) to hear (also ཐོ་)
བམས་ཅད།	(adj.) all, every, everything	མཐའ།	(n.) edge, boundary, limit
བར་བ།	(vi.) to be freed, to be liberated, to be emancipated; (n.) liberation, emancipation	མཐར།	(adv.) finally, in the end, at last
		མཐིང་ཀ།	(adj.) dark blue
ཐལ་དཀར།	(adj.) whitish-grey colour, ash-coloured	མཐུ།	(n.) power, strength, force
ཐལ་བ།	(vi.) to do far more than is needed or required, to overdo	མཐུན་པ།	(vi.) to be in harmony, to be in agreement, to be in accord; (n.) harmony, agreement, concordance

མཐོ་བ།	(adj.) high, lofty, elevated; higher, loftier	རྩམ།	(n.) bear
འཐད།	(vi.) to agree, to like	རྩར།	(vt.pt.) to discard, to abandon, to throw away, to dispense with
ད		བྱང་མེད།	(n.) sage, ascetic
ད་ལོ།	(n.) this year	བྱན་རྟེན།	(n.) a remembrance, souvenir, token
དད་གུས་བྱེད།	(v.com.) to have faith in and show respect to	བྱི་མ།	(n.) stain, defilement, impurity; smells, odours
དད་གུས།	(n.) faith and reverence	བྱིན།	(n.) kindness, grace, favour (h. བཀའ་བྱིན་)
དུ་མ།	(adj.) many, a lot, a great number	བྱིས།	(vt. pt.) to ask, to question
དུག་ཅན་སྦྱུལ།	(n.) poisonous snake	བྱུང།	(post.h.) near, before, in the presence of (བྱུང་དུ་)
དུང་དཀར།	(n.) white conch shell	བྱུང་དུ།	(post.) in front of, in the presence of
དུང་སེམས།	(n.) affection, loving thoughts, love and affection	བྱེད།	(n.) brown bear
དུབ་པ།	(vi.) to be tired out, to feel exhausted	བྱེལ།	(n.) mule
དུམ་བྲ།	(n.) piece, portion, part, fragment, section	གདན་བྱངས།	(v.com.) to invite, to summon
དུལ་མ།	(n.) powder, something that has been ground into powder or been pulverised; dust; a tame horse	གདམས།	(vt.pt.) to teach, to instruct
དུས་རབས།	(n.) century, age, epoch, era	གདུགས།	(n.) parasol, umbrella
དེང་སང་།	(adv.) these days, nowadays	གདུལ་བྲ།	(n.) disciple, trainee, 'one who is being tamed'
དོ་ལོ།	(n.) a blue stone which resembles turquoise	བདག།	(pron.) I, me, myself, oneself
དོང་།	(n.) deep hole in the ground, ditch, pit	བདག་པོ་བརྟུབ།	(v.com.) to look after, to watch over, to take care of
		བདག་པོ།	(n.) owner, master, lord
		བདམས།	(vt.pt.) to choose, to select

བདུངས་པ།	(vt.pt) to bend back, to pull back	འདོད།	(vi.) to want, to desire; (n.) desire, wanting (འདོད་པ་)
བདུང་པོ།	(n.) demon, devil	འདྲི་བ།	(n.) a question, a query
བདུང་མི།	(n.) nectar, elixir	འདྲེས་པ།	(vi.pt.) to mix together
བདུད།	(n.) devil, demon; Mara	འདྲོགས།	(vi.pt.) to be startled, to get a fright, to be alarmed
བདེ་སྦྱིད།	(n.) happiness, well-being, joy	རྒྱབས།	(vi.pt.) to collapse, to fall down, to crumble; 'to go broke' (also རྒྱབ་)
བདེ་བ།	(n.) bliss, happiness, pleasure, health, comfort, well-being (also བདེ་པོ་ (adj.) well, fine, happy, comfortable, healthy)	རུང་།	(vt.p.) to beat, to strike, to hit; to bang, to knock
བདེན་ཚིག།	(n.) true words, words of truth	རུལ།	(n.) dust, dust particle, speck of dust, an atom
མདོག།	(n.) colour, hue; appearance, looks	རྩོ་ཕུང་།	(n.) rock heap, stone pile
འདབ་ཆགས།	(n.) bird, winged creature	རྩོག་ཁྲིམ།	(n.) load, burden
འདབ་མ།	(n.) leaf, petal	ལྷབ།	'times', 'count' (e.g. ལྷབ་གཉིས་ twice/ two times)
འདུམ།	(n.) reconciliation, mediation; (v.com.) + བྱེད་/གཏོང་ to reconcile, to settle or resolve, to mediate	ལྷབས་རིས།	(n.) painting, mural, wall-painting
འདེབས་འཇུགས།	(n.) planting by putting seed into the ground; (v.com.)+ བྱེད་	ལྷབས།	(post.) the side of, the surface of
འདེབས།	(vt.p.) to plant, to sow; to start, to found, to establish	སྦྱག་པ།	(n.) misery, sorrow, depression, suffering, anguish, sadness
འདོད་ཟླ།	(n.) whatever one wishes or desires, all one's wishes (also འདོད་དགུ་)	སྦྱར་མོ།	(n.) claws, talons
		སྦྱོམ་པར་བྱེད།	(v.com.) to bind, to tie up
		བདེག་བཙོག་བྱེད།	(v.com.) to hit, to strike, to beat
		བལྟགས།	(vt.pt.) to lick

བསྐྱུས།	(vt.pt.) to assemble, to gather together; to collect, to consolidate	གནས།	(n.) place, area, dwelling, abode; (vi.) to exist, to dwell, to abide, to stay
ན		གནལ།	(n.) former times, antiquity, ancient times (also གནལ་བོ་)
ནགས་ཚལ།	(n.) forest	གནོད་བ།	(n.) harm, injury, damage, hurt; (vt.) to harm, to injure, to damage, to hurt
ནམ་རྒྱུན་དུ།	(adv.) always, continually	གནོད་འཚོ།	(n.) harm, injury, damage
ནམ་ཞིག	(adv.) one time, one occasion	གནོད་སེམས།	(n.) harmful mind, harmful intentions, ill-will, maliciousness, spitefulness
ནར་ནར།	(adj.) elongated, oblong, stretched out, oval-shaped	མནལ།	(n.h.) sleep
ནུས་བ།	(n.) ability, strength, power; (v.) to be able, to have the ability to do something	ནམ་འགྱུར།	(n.) countenance, disposition, form, shape, appearance
ནུས།	(vt.) to be able to, to be capable; to dare to; (n.) ability, capability, power, force	རྫོ་བ།	(adj.) sharp, pointed; clever, smart, astute (also རྫོ་པོ་)
རྫོར་བྱ།	(n.) jewel, gem, precious stone	ལྷ་དངས།	(v.com.) to lead, to guide; (n.) leader, guide
རྫོར།	(vi.) to make a mistake, to err, to be wrong; (n.) wealth, riches, jewels, possessions, goods, property, money; cattle, livestock, yaks	ལྷ།	(n.) type, kind, variety; nose
གནའ་ལྔ་མོ།	(n.) long ago, ancient times, antiquity	ལྷོམས།	(v.imp.h.) to take, to hold; to smell, to sniff
གནད་དོན།	(n.) main point, key issue	བསྐྱུས་པ།	(vt.p.h.) to take, to carry, to bring, to hold; to smell, to sniff
གནད།	(n.) key point, essential point, crucial point, main point	བསྐྱུན་པར་བྱེད།	(v.com.) to jab, to pierce, to prick; to beat, to hit

བ

བགས་ཚག (n.) sheepskin coat, fur-lined coat (also བགས་རྩག)

དབལ་འབྱོར (n.) wealth, riches, prosperity

དབག་མེད (adj.) boundless, countless, limitless, immeasurable

དབངས། (n.) height, elevation

དབུང་བ། (n.) area just below the shoulder, upper arms, shoulder area

དཔེ་མི་ཐེང་བ། (adj.) extraordinary, outstanding, amazing

དཔེར་ན། (n.) 'for example'

དབྱིང་ཀ། (n.) spring

དབལ། (n.) forehead (also དབལ་གོ)

ཐངས། (vt.p.) to abandon, to renounce, to discard, to reject (also ཐངས་པར་བྱེད)

ཐུ། (n.) feathers, body hair

ཐོབས་པ། (n.) pride, arrogance; courage, bravery, self-confidence

ཐུང་ཐུང་། (adj.) smart and clever, wise and skilful (also ཐུང་པོ་དང་ཐུང་པོ་)

ཐུང་པོ། (adj.) clever, smart

ཐུང་། (adj.) general, in general

ཐུང་འབྲུམ། (n.) vagrant, wandering beggar, vagabond

ཐུང་ཐུག (n.) child beggar, beggar

ཐུན། (n.) cloud (also ཐུན་ང་)

ཐུའུ། (n.) monkey (also ཐུལ་དང་ཐུའུ་)

པ

པ་མ། (n.) parents, father and mother

པ་མེས། (n.) ancestors, forefathers

པ་རོལ། (n.) 'the other side', that which is beyond; the next life, the life beyond

པག། (n.) pig

པང་། (n.) a spindle

པན་ཚུན། (pron.) each other, one another; (adj.) reciprocal, mutual, 'back and forth'

པན། (n.) help, benefit, assistance (also པན་ཐོགས་)

པམ་ཁ་ཐོར། (v.com.) to lose, to be defeated

པར། (adj.) away from, over there, across, thither

ཕྱགས། (adj.) deep, innermost, inner

ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། (adj.) perfectly complete, excellent, abundant, splendid, sublime (n.) perfection

པོ་རོག། (n.) raven, crow

ཐོད་པ།	(v.) to dare to do something, to have the courage to do something; to be able	འཕྲལ།	(adv.) immediately, straight away
ཕྱག་འཆོལ།	(n.) prostration, homage; (v.com.) to prostrate, to pay homage	འབྲེད་ཉལ་བརྒྱུད།	(v.com.) to lay sideways or laterally, to put something across sideways (also འབྲེད་བསྐྱལ་བརྒྱུད་)
ཕྱི་དྲོ།	(adv.) afternoon	འཕྲོ།	(vi.p.) to radiate, to shine, to emanate
ཕྱི་མ།	(adv.) later, next	འཕྲོས།	(vi.pt.) to radiate, to emanate, to shine
ཕྱི་མིག་ལྟ།	(v.com.) to look back, to take a look back, to look backwards over one's shoulder	བ།	
ཕྱིར་བཏོན།	(v.com.) to put outside, to send outside	བང་མཛོད།	(n.) treasury
ཕྱིར་འབུད་བྱས།	(v.com.) to send far away, to expel	བབས།	(vi.pt.) to descend, to get down from; to flow down, to move downwards
ཐག	(part.) numerical particle pluralising multiples of tens	བར་ཐག	(n.) distance
ཐད།	(vt.pt.) to meet, to come into contact with, to encounter	བེལ་བ།	(n.) wood-apple
ཐན་བྱ།	(adj.) small, tiny	བུད་མེད།	(n.) woman, female
འཕུར།	(vi.) to fly	བུམ་པ།	(n.) vase, pot, water pot/jug
འཕྱོ།	(vi.) to go from one place to another, to shift or transfer; to transfer from one life to the next (also འཕྱོ་བར་བྱེད་)	བེན་པོ།	(n.) old clothes, rags
འཕྱོ་མོད།	(n.) ridicule, slander, cursing; (vt.) + བྱེད་ to ridicule, to slander, to curse, to put down	བྱ་དེ།	(n.) rooster, chicken (also བྱ་པོ་ rooster)
		བྱ་ཐྱིག་པ།	(n.) partridge, pheasant
		བྱ་མས་སྦྱོང་བྱེད།	(v.com.) to take good care of, to show loving care and protection
		བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས།	(v.com.) to bless, to consecrate
		བྱིན་རྒྱབས།	(n.) blessing, consecration

བྱང་།	(vi.pt.) to happen, to occur; to get or receive	དབྱུག་པ།	(n.) stick, club, cudgel, rod; (vt.p.) to throw, to hurl; to throw out, to reject, to discard
བྱེ་མ།	(n.) sand, dirt, powder		
བྱག	(n.) rock, boulder	དབྱུག་པ།	(vt.pt.) to throw out, to eject, to throw away, to abandon; to strike or hit
བྱག་རི།	(n.) rocky mountain		
བྱན།	(n.) slave, serf (also བྱན་གཡོག་)	དབྱེ་བ།	(n.) distinction, division, differentiation, classification, separation; (v.com.) + འབྱེད་ to divide, to separate, to differen- tiate, to distinguish between
བྱོས།	(vi.pt.) to flee, to run away		
ལྷ་མ།	(n.) lama, teacher, guru, master, spiritual teacher or master	འབབ།	(vi.p/f.) to descend, to get down from; to dismount, to alight
ལྷང་དོར།	(n.) acceptance and rejection; (v.com.) + འབྱེད་ to be discerning, to differentiate between right and wrong, to know what to accept and what to reject	འབོག།	(n.) a cloth wrapping used for carrying things, a load of provisions
ལྷན་པོ།	(n.) fool, stupid person, idiot	འབྱོར།	(vi.) to arrive, to come; to get or receive; (n.) wealth, riches
ལྷོ་གྲོས།	(n.) wisdom, intelligence		
ལྷོན་པོ།	(n.) minister, official	ལྷས།	(vt.pt.) to hide, to conceal, to bury ལྷས།
དབྱ་སྐ།	(n.h.) hair		
དབྱ།	(n.h.) head		(n.) inner part, interior, cavity, hollow; inner part of a house
དབྱུལ་པོངས།	(n.) poverty, destitution; poor or destitute people; (adj.) poor, destitute	ལྷ་ནག་ལོ།	(n.) Banakshol, an area in the east of Lhasa
དབྱུས།	(n.) centre, middle; the area of Central Tibet		
དབེན་པའི་གནས།	(n.) a lonely, isolated place		
དབྱར་ཁ།	(n.) summer (also དབྱན་ཁ་)		

མ

མ་གཏོགས། (post.) unless, except, only

མ་གཞི། (adv.) actually, in reality,
in actual fact, in factམ་ཙ། (n.) capital, invested
money

མ་ཉ། (n.) water buffalo, buffalo

མེ་རྟག། (n.) impermanence

མེ་པོ། (n.) man, male,

མེ་ཐོག། (n.) people and animals
or livestock; people and
commoditiesམེ་རེང་། (n.) a shape in the form of a
person standing rigidly or
erect; a scoundrel, a wild,
unrestrained person, a
reckless bum (ཆོག་གཞན།
དང་སང་ཕྱགས་སྤང་དང་པག་ལྷ་
ཡང་ཟེར་ - other
contemporary terms for
'scoundrel' are ཕྱགས་སྤང་
and པག་ལྷ་)མེ་འབྲུག་པོ། (idiom) king, 'Master of
People', 'Lord of Men'མུ་མཐུང་། (adv.) continuously,
continually, without
a break or interruptionམེས། (n.) grandfather,
forefather, ancestor
(also མེས་པོ་)མུང་། (vi.) to experience,
to undergoདམངས་ཁྲོད། (n.) folk/common people,
among the common
people, folk traditions,
folkloreདམག་འདྲེན། (v.com.) to lead into battle
or warདམིགས་ཡུལ། (n.) goal, aim, intention,
objective, purpose

མི་བྱ། (n.) peacock

སྒྲ་བ། (vt.p.) to say, to speak,
to tell;
(n.) speech; speakerསྒྲ་ཆེན་པོ། (n.) lit. 'Great Doctor',
(translated from the
Sanskrit *Mahausadhi*)

སྒྲ་ལྗངས། (n.) herbal forest

སྒྲ་བ། (n.) doctor

སྒྲ་མེད། (adv.) undoubtedly,
without question, certainlyསྒྲོན་བ། (n.) lunatic, mad, crazy or
insane person

སྒྲོན། (adj.) crazy, mad, insane

སྒྲས་བ། (vt.pt.) to speak, to say,
to tell, to answer, to replyསྒྲེ་ཐུགས་བཏོན། (v.com.) to wail, to lament,
to moan

ཅ

གཙོགས། (vt.) to bare teeth/fangs;
to snarl or grimaceགཙུག་ལག་ཁང་། (n.) monastery, temple,
Buddhist sanctuary, main
temple

བཅུ་ལ།	(vt.pt.) to search, to seek, to look for	ཚ	
བཅུགས།	(vt.p.) to plant into the ground (usually trees or small plants); to establish, to start, to found, to set up	ཚ་པོ།	(adj.) hot; "very", "extremely"
བཅུན་མོ།	(n.) queen, consort of a king, chief wife	ཚང་།	(n.) nest, den, liar; household, family; (adj.) whole, complete; (vi.) to be whole or complete
བཅོ།	(vt.f.) to cook, to boil	ཚད་འཛིན་བྱེད།	(v.com.) to establish a certain standard, to measure up to a certain limit, to make a rule or standard
བཅོན་དུ་བཅུག	(v.com.) to put into prison, to imprison		
བཅོན།	(n.) jail, prison (also བཅོན་ཁང་)	ཚལ།	(n.) grove, thicket, forest; vegetables
ཚ་འགངས།	(adj.) precious, valuable, important, significant	ཚུད།	(vt.imp.) to insert, to put into
ཚ་ཆེ།	(adj.) very precious	ཚེ་དཔག	(n.) boundless/ immeasurable life
ཚེག	(n.) wall	ཚེ་རིང་།	(n.) long life, longevity
ཚེས།	(vt.) to calculate, to do an astrological calculation; to consider to be, to count as	ཚོ།	(adv.) when, at the time of, at that time; (n.) life, life span
ཚེ་ཤོ་བྲང་།	(n.) Potala Palace	འཚོར་སྐད།	(n.) the neighing sound of a horse
ཚེ་མོ།	(n.) top, apex, peak, summit	ཚོང་འཁོམས།	(n.) ways or methods of selling
ཚོད་པ།	(n.) argument, quarrel, fight, debate; (vi.p.) to argue, to quarrel, to fight, to debate	ཚོང་རྒྱ།	(v.com.) to trade, to do business, to sell
ཚུ་རྐང་།	(n.) blade of grass, stem	ཚོང་དཔོན།	(n.) merchant, business man, trader
བཅེ་མེམས།	(n.) loving heart/mind, loving intentions		

ཚད།	(vt.imp.) to regulate, to control, to measure, to size up	འཛོགས།	(vt.pt.) to climb, to ascend, to go up
མཚམས་བཞག།	(v.com.) to stop, to come to a halt	རྩ།	(n.) clay, terracotta, pottery, earthenware (also རྩ་མ་)
མཚམས།	(n.) edge, border, boundary	རྩང་བྱ།	(n.) pond
མཚོན།	(n.) pond, small lake	རྩོགས།	(vi.) to finish, to run out of; to be complete, to be perfect
མཚོ།	(n.) lake, pond	བརྩིས་པ།	(vt.pt.) to be squashed, trampled, crushed or stomped on
མཚོན་བྱེད།	(v.com.) to symbolise, to illustrate, to represent		
འཚབ་འཚུབ།	(n.) anxiety, nervousness, worry, uptightness; confusion, 'hurried and rushed' (also འཚབ་བེ་འཚུབ་ བེ་)	མ།	
འཚོ་བ་སྐྱེལ།	(v.com.) to live one's life	མ་མོ།	(n.) fox (also མ་)
འཚོ།	(vt.p.) to look after, to take care of, to keep watch over; to nourish, to provide for; to live, to exist	འ།	
		འག།	(n.) a day (also འག་པོ་དང་འག་མོ་)
		འག་གསུམ།	(idiom) literally 'three days', but in this reading means 'a short time'.
འཚོགས།	(vt.pt.) to assemble together, to meet together, to hold a meeting	འཁ་ཚད་བྱེད།	(v.com.) to appoint, to decide
འཚོལ།	(vt.p.) to search, to look for, to seek out	ཞེད།	(vi.) to be afraid, to be scared
ཇ།		ཞོལ།	(n.) name of the area below the Potala Palace; lower part, a village situated below a monastery
མཛའ་བརྟེ།	(n.) love, affection, intimacy	གཞལ་བ།	(vt.f.) to repay, to return that which is owed; to measure, to weigh
འཛད་མེད།	(n.) inexhaustible		
འཛད།	(vi.p.) to be finished, to be exhausted, to be spent		

གཞུ།	(n.) a bow (མདའ་ (n.) arrow)	བརྟེན་པ།	(n.) forbearance, tolerance, endurance, patience
གཞིན་ནུ།	(n.) youth, young person	བརྟེན་པ་བྱེད།	(v.com.) to endure, to tolerate, to bear, to withstand, to put up with
བཞའ་བཞུན།	(n.) moisture, wetness		
བཞུད།	(vi.) to depart, to leave, to go away; to set	བཞྱོག།	(vt.pt.) to stop, to oppose
བཞུས།	(vt.pt.) to melt, to smelt, to dissolve (also བཞུས་)	འ།	
འ།		འ་ཇི།	'Oh my', 'Oh no', 'Oh dear', 'ah',
འ་རྒྱུན།	(n.) gambling; a reference to the Tibetan games of རྩོ་ཤི་ and སྐྱུ་ཤི་	འཕྱག་པ།	(n.) owl
འབྲས།	(n.) copper; copper vessel, cauldron	འབྲས་ཤོག་པ།	(n.) boasting, bragging, exaggerating
འཇམ་པ།	(n.) dew, dewdrop, small water droplets	འབྲས་གཏམ།	(n.) an exaggerated or blown up story
འཇམ་པ།	(n.) dew, dewdrop, small water droplets	འབྲས།	(n.) exaggeration, hyperbole, overstatement; a roaring, whooshing, whizzing sound
འཇམ་པ།	(n.) corner, side		
གཞི་བྱེད།	(n.) glory, majesty, grandeur, splendour (also གཞི་བཞུད་)	འོ་རྒྱལ་བཞུས།	(v.com.) to cause trouble or distress (also འོ་བཞུས་)
གཞི་མ་སྒོ།	(n.h.) gate, door	འོ་ན།	'well then'
གཞུགས་བརྒྱན།	(n.) a reflection, an image	འོག་ཐོག།	(n.) basement, downstairs
གཞུགས་གཞི།	(n.) physical well-being, physical constitution, physique	འོང།	(vi.p.) to come
		འོད་ཟེར།	(n.) rays of light
བཞོ་བསྟན།	(v.com.) to show a particular appearance, to pretend to show a manner or mood (also བཞོ་སྟོན་)	འོན་ཀྱང།	(con.) but, however, yet
		ཡ།	
བཞོ་པ།	(n.) worker, labourer, craftsman, artist	ཡ་མཚན།	(adj.) wonderful, marvelous, amazing, astounding
		ཡ་ལན།	(n.) reply, answer, response

ཡ་ལན་སློང་།	(v.com.) to reply, to answer; to answer back	རྩ་གན།	(n.) brass
ཡག་ཉེས།	(adj.) quality, good or bad	རང་ཅག་།	(pron.) we, us
ཡང་མེད་།	(n.) roof	རང་ཉིད།	(pr.) oneself, myself, yourself, 'I, myself'
ཡང་དག་པ།	(adj.) completely correct or right, perfectly true, extremely pure, without fault	རང་དབང་།	(adj.) independent, autonomous, free, self-sufficient
ཡན་ལག་།	(n.) limb, branch	རང་བཞིན།	(n.) nature, inherent nature;
ཡལ་ག་།	(n.) branch, twig, limb	རང་བཞིན་གྱིས།	(adv.) naturally, inherently, innately
ཡིད་ཆེས།	(n.) belief, faith, trust, confidence	རང་སྐྱོམ་བྱེད།	(v.com.) to boast, to show off, to be arrogant, to be conceited, to be self-important
ཡིད་དུ་འོང་བ།	(adj.) attractive, beautiful, handsome, charming	རབ་དུ།	(adj.) very, fully, utterly, completely, totally
ཡིད་བསྐྱུན།	(n.) irritating, bothering	རལ་གྱི།	(n.) sword, dagger
ཡེ་ཤེས།	(n.) wisdom, 'pure consciousness'	རལ་པ།	(n.) matted-hair, dreadlocks
ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ།	(n.) perfect fulfillment, fully accomplished, thoroughly perfect and complete, completely fulfilled	རི་དུགས།	(n.) deer, herbivorous animals, wild animals
ཡོན་ཏན།	(n.) good quality, virtue, excellence	རི་བོ།	(n.) mountain (also རི་)
ཡོན་ཏན།	(n.) good qualities or attributes; knowledge, learning	རི་བོང་།	(n.) rabbit
གཡུལ་འབྱེད།	(n.) war, conflict, battle	རི་མོ།	(n.) painting, picture, drawing, design
གཡོགས།	(vt.pt.) to cover; to clothe or dress someone	རིག་གནས།	(n.) culture, learning
		རིག་པ་ཅན།	(n.) intelligent, learned or wise person

རིག་པ།	(n.) knowledge, awareness, intelligence; (vi.) to know, to be aware of	ལན།	(n.) reply, answer, response
རིག་པ།	(n.) kind, type, lineage	ལན་བཏབ།	(v.com.) to reply, to answer
རིན་པོ་ཆེ།	(adj.) precious; (n.) jewel, gem, precious things; Precious One, 'Rimpoche'; honorific title	ལན།	'times', 'occurrences', 'occasions' (e.g. ལན་བརྒྱ་ 'one hundred times', same meaning as ཟེངས་) (n.) reply, answer; +ལྟག་ to reply
རིལ་བྱ།	(n.) bead, ball, sphere; tablet, capsule	ལམ་རྒྱལ་པ།	(n.) provisions for a journey
རིལ་མ་གཏོང་།	(v.com.) to excrete dung	ལམ་སེང་།	(adv.) immediately, straight away (also ལམ་སང་)
རིལ་མ།	(n.) the dung of sheep, rabbits, goats, rats	ལྷག་ཇི།	(n.) shepherd
རིལ་རིལ།	(adj.) round, ball-shaped	ལྷང་པ།	(n.) place, district, homeland, area; valley
རུང་།	(adj.) suitable, acceptable, appropriate	ལུས་ཁམས།	(n.) the physical body
རིག་བྱ།	(n.) sense of touch, touchable things; (adj.) smooth to touch, soft	ལུས་པོ་ཞིན་པོ་བཟས།	(idiom) 'body eats delicious food', referring to the general pleasures of the body
རེང་།	(vi.p.) to be stiff, hard or rigid	ལུས་པོ།	(n.) body (physical body)
རྒྱང་།	(n.) wind, current, breeze	ལེ་ཆན།	(n.) section, chapter, part
རྫོན་གཤེད།	(n.) moisture, wetness	ལེགས་པོ།	(adj.) good, great, excellent (also ལེགས་པ་)
རྫོམ།	(vt.p.) to be arrogant, conceited, boastful (also རྫོམ་བྱེད་)	ལོ་ངོ།	(n.) year
ལ།		ལོ་རྒྱུ་པ།	(n.) translator, 'Lotsawa'
ལ་ལ།	(adj.) some, several, a few	ལོས།	'how much', to what degree (used in adjectival constructions)
ལན་བཏབ།	(v.com.) to reply, to answer		
ལན་སྟོན་པ།	(v.com.) to reply, to answer		

ཤ		སེམས།	(n.) mind, thought
ཤིང་གི་མི་རིང་།	(n.) wooden robot	སེར་ཀ།	(n.) a crack, fissure, split (also སེར་ཁ་)
ཤིང་ནགས།	(n.) forest, jungle	སེལ་བ།	(vt.p.) to remove, to take clear away
ཤིང་ཅུ་ཤོ་ཏ།	(n.) an Indian tree with large leaves	སེལ།	(vt.p.) to clear away, to eliminate, to remove, to dispel (also སེལ་བར་བྱེད་)
ཤིང་བེལ།	(n.) wood-apple tree	སོས་པ།	(adj.) fresh
ཤུལ་བཞག	(n.) inheritance	སློུ་བྱེད།	(v.com.) to serve others
ཤེས་ལྡན་པ།	(n.) scholar, intellectual, wise one, learned one	སླིང་པ།	(n.) cyclical existence, samsaric existence, worldly life
ཤེས་རབ་ཅན།	(n.) a wise, learned or intelligent person	སླེག་པ།	(vt.p.) (vt.pt.) to burn, to incinerate; to set alight; to roast, to bake
ཤེས་རབ།	(n.) wisdom, excellent understanding, superior intelligence	སློག་ཆགས།	(n.) animals, living beings, creatures
ཤོད་རྒྱུ།	(n.) well-known sayings, common or everyday sayings	སློལ།	(n.) method, system, manner, system, way, tradition, custom
ཤོད་སློལ།	(n.) traditional saying, oral tradition, legend; a manner or way of saying something (also བཤད་སློལ་)	སླ་བ།	(adj.) easy, easier (also སླ་པོ་)
ཤོར།	(vi.pt.) to lose; to slip, to fall; to stray	སྟུང་ཆ་གཅིག	(n.) one third
གཤོག་སྟོ།	(n.) feathers, wing feathers	གསེབ་ཏུ།	(post.) among, amidst, within, between
ཤ་རྩོེ་ལུང་པོ།	(idiom) 'heap of dirt and stone', refers to the human body (but not the mind)	གསེར།	(n.) gold
ཤིང་གེ	(n.) lion	གསོད་པ།	(vt.p.) to kill; to put an end to, to turn off, to put out
སེམས་ཅན།	(n.) sentient being, animal, living being	གསོད།	(vt.p.) to kill; to put out, to extinguish

གསོལ་རས།	(n.h.) gift, present, prize, reward, tip	རྩལ།	(n.) small pieces
བསམ་སྒོ་གཏོང་།	(v.com.) to think, to consider	རྩལ་ཆག།	(n.) small broken or shattered pieces
བསེ།	(n.) rhinoceros (also བསེ་རུ་)	རྩེ་པོ།	(adj.) alone, single
བསོད་ནམས།	(n.) merit, meritorious karma	རྩལ་བར་དུ།	(adv.) in particular, especially
བསྟུང་།	(vt.f.) to guard, to protect	རྩལ་བསམ།	(n.) pure intentions, sincerity, genuine thoughts
བསྟུང་མ།	(n.) protector, guardian	རྩེ་བ།	(vi.p.) to fall
བསྐྱེགས།	(vt.pt.) (vt.pt.) to burn, to incinerate; to set alight; to roast, to bake	ཨ།	
ཏ།		ཨ་བླ།	(n.) uncle, (paternal) father's brother.
ཏ་ལས།	(vi.) to be surprised, amazed, astonished	ཨ་མ་བན།	(n.) Amban (Chinese Imperial Commission to Tibet)

དབུང་གཞིའི་དཔེ་ཐོ།

Sources

ལེགས་བཤད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཕྱགས་བསྒྲིགས།
འདེམ་བསྒྲིགས་པ་སློ་འོ།
བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

A Collection of Excellent Stories

Edited by Lodor

Tibet People's Press, 2001.

ཨ་ཁུ་དྲོན་པ།
གོང་ཁྱེད་ལྷ་སའི་མང་ཚོགས་སྐྱེ་རྒྱལ་ཁང་།
བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

Aku Dönba

Compiled by the People's Art Society of Lhasa

Tibet People's Press, 2002.

བྱིས་སྐྱུང་གཏམ་སྒྲིག་ན་ཡིད་དགའ་ཚལ།
བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

The Garden of Children's Stories

Tibet People's Press, 2005.

ཉི་ཚོས་བཟང་པོའི་སྐྱུང་།
འདི་ག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས་པ།
བོད་སྐད་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

Nyichö Sanbo Stories,

Compiled by Diga Publishing House

Tibet People's Press, 2000.

ན་པའི་བདུང་མི། - བོད་ཀྱི་དམངས་ཁྱོད་ངག་རྒྱན་གཅེས་བསྟུས།
བོད་ཀྱི་ཚྭ་རིག་དཔེ་ཆོགས་ཞེས་པའི་ཚྭ་སྒྲིག་ཏུ་ལྷན་གྱིས་བསྒྲིགས།
ཀྲང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

Nectar of the Ears - A Collection of Beloved Folk Stories and Oral Traditions
Compiled by Ulhen of the Tibet Literary Society
Tibetology Press of P. R. of China, 2007.

བོད་ཚྭ་ངས་ནང་བསྟན། ༡༩༨༩ ལོའི་དུས་དབང་དང་པོ།

Tibetan Buddhism magazine, issue No.1, 1989.

དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ།
དུང་དཀར་སློབ་ཐབས་འཕྲིན་ལས།
ཀྲང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

Tungkar's Great Dictionary
Tungkar Losang Trinley
Tibetology Press of P. R. of China, 2002.

ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད་ཚུལ་གྱིས།
ས་སྐྱ་པུའ་ཆེན་གྱི་ཞལ་སློབ་རིན་ཆེན་དཔལ།
བོད་ཚྭ་ངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

Text and Commentary of Wise Sayings,
Rinchen Pel, Sakya Pandita's disciple
Tibet People's Press, 1979.

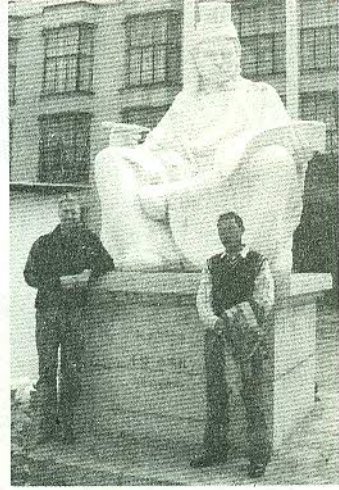
ཁ་ཆེ་པ་ལུ།
བོད་ཚྭ་ངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

Khache Palu
Tibet People's Press, 2002.

The Authors

Lachang Pema Gyatso is a graduate from the Tibetan Language Department of Tibet University and has studied under many great masters. He presently works as a researcher of Tibetan language and culture at the Tibetan Academy of Social Science, Lhasa.

Geoff Bailey is currently a resident scholar at the Tibetan Academy of Social Science, Lhasa, and has been involved in numerous Tibetan language projects. He holds degrees from western universities and has also graduated from the Tibet University Tibetan language program. He is very happily married with three delightful children.

Previous joint publications include:

Lhasa Verbs, A Practical Introduction

The Six Brothers

The Perpetually Weeping Bodhisattva

Book Title: Language Pathways
Authors: (Lachang) Pema Gyatso, Geoff Bailey
Publishing Editor: Dobi Tsering Dorje
Cover Designer: Geoff Bailey
Printing Press: Tibet People's Press
20 North Lingkhör Rd, Lhasa, TAR
First Edition: January, 2010

ISBN 978-7-223-02784-7

Copyright © 2009 Geoff Bailey and the Tibetan Academy of Social Science, Lhasa, TAR.

All rights reserved.

སྐད་ཡིག་ལམ་བཟང་།

དང་པོ།

ཚིག་ཐོག་པ།	མཐུང་པ་རྒྱ་མཚོ། རྒྱུ་མུ།
ཚིག་ཐོག་འགན་འཁུར་པ།	རྒྱ་སྐད་ཚེ་རིང་རྒྱེ།
མཐུན་པོག་འཆར་འཁོད་པ།	རྒྱུ་མུ།
དཔེ་ཐུན་འབྲེམ་སྒྲིལ་ཆན་པ།	བོད་སྐད་སྐད་མི་དཔེ་ཐུན་ཁང་། (ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་བྱང་ལམ་གྲོ་ཡང་20)
པར་འདེབས་ཆན་པ།	སིཾོན་རང་བྱུང་ཁམས་པར་འདེབས་ ཆ་དེ་ལྟར་ཁྱེད་ཀྱིས།
དེབ་ཆད།	787 × 1092 1/16
པར་ཕོག	14.25
ཡིག་ཡུངས།	ཁྱི་12
པར་གཞི།	2010ལོའི་ཟླ་1པོར་པར་གཞི་1བསྐྱེགས།
པར་ཐངས།	2010ལོའི་ཟླ་1པོར་པར་ཐངས་1བཟང་།
པར་ཡུངས།	01 - 5,000
དཔེ་དེབ་ཡང་རྟགས།	ISBN 978 - 7 - 223 - 02784 - 7
རིན་མོང་མྱོང་།	32.00 (CDཚུད་)

པར་གཞི་ཐོག་པར་གྲུ་ཡིན་པས་འདྲ་བཅོས་པར་འདེབས་མི་ཆོག།

༄༅། །སྐད་ཡིག་ལམ་བཟང་།།

Language Pathways

1

Through a stimulating selection of folk stories, legends, overviews of Tibetan symbols and samples of wisdom literature, the Language Pathways series introduces the student to a range of Tibetan literary genres. The twenty-two readings have been designed to gradually introduce the reader to literary Tibetan while also providing many insights into Tibetan culture. Helpful notes and exercises accompany each chapter, giving the student an excellent framework from which to interact with each reading. Complemented by a CD-rom of recordings in Tibetan and English for each reading, Language Pathways provides the student with a comprehensive set of language learning tools. Language Pathways is designed for students of both Tibetan and English.

Book One – Beginner Level

Pema Gyatso and Geoff Bailey have produced a truly excellent reader that will be extremely beneficial for students of Tibetan and English. They have carefully chosen a very interesting and helpful selection of readings from a wide variety of sources. The readings are not only highly valuable for language acquisition but also provide unique insights into Tibetan culture. This outstanding series of the Language Pathways Readers will certainly see students greatly improve their reading and comprehension skills. I am delighted to give this series my fullest commendation.

Professor Pasang Wangdu, member of the International Council for Tibetan Studies and former director of the Nationalities Research Institute of the Tibetan Academy of Social Science, Lhasa.

Awonderful resource for Tibetans to learn English, and for non-Tibetans to learn Tibetan, through the splendid medium of a bilingual instructional book based upon diverse Tibetan folk stories, legends, symbols, and wisdom literature. Each carefully edited story is presented in Tibetan and English versions, along with glossaries, notes, and exercises. It is a superb series for Tibetans and students of Tibetan alike.

David Germano, Associate Professor of Tibetan Studies, University of Virginia.

Pema Gyatso and Geoff Bailey have teamed up again, this time to produce an excellent reader of literary Tibetan that students of English and Tibetan will find both rich and challenging. Users of this book will not only improve their literary Tibetan abilities but will also gain a deeper understanding of Tibetan customs and culture. As the authors intend this to be the first in a series, we can happily look forward to more to come.

Dr. Ellen Bartee, PhD. Santa Barbara University, author of *A Beginning Textbook of Lhasa Tibetan*.

ISBN 978-7-223-02784-7

9 787223 027847 >

定价: 32.00元